

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”
Факультет менеджменту та маркетингу

Кафедра теоретичної та прикладної економіки

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Кафедра інформаційного менеджменту

Wyższa Szkoła Gospodarki (Bydgoszcz, Polska)

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи
Національної академії наук України

Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра державних та місцевих фінансів

Міжнародний університет фінансів

Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій

Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій

Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної конференції
4 квітня 2018 року

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2018

УДК 338.2(477)(063)
ББК 65.9(4Укр)я43
Г54

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Протокол No 10 від 29.05.2018 р.)

Г54 Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій : матеріали III Всеукр. наук. практ. конф. з міжнар. участю 4 квітня 2018 року. – Київ : ТОВ «ДКС центр», 2018. – 218 с.

Укладач, відповідальний редактор
Ю. О. Єрешко

Верстка і редактура:
Ю. О. Єрешко
Н. В. Рощина
Н. К. Самченко
О. А. Шевчук
Є. А. Удовицька

ISBN 978-617-7300-26-6

У збірнику подано матеріали науково-дослідницької роботи учасників III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій», що відбулася 4 квітня 2018 року.

Відповідальність за науковий рівень тез доповіді, обґрунтованість висновків, а також, достовірність результатів і дотримання авторських прав несуть автори.

Всі права захищено

УДК 338.2(477)(063)
ББК 65.9(4Укр)я43

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018

ЗМІСТ

Склад наукового комітету.....	7
Склад організаційного комітету	9

Секція 1. Економічна теорія. Економіка та управління національним господарством

Andreeva Ekaterina CECNY MONOPOLIZACJI GOSPODARKI W POLSCE	11
Ванжа В. Є. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ	13
Велітченко Ю. В. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СВІТОВОЇ КРИЗИ	15
Дергалюк М. О. ГЕНЕЗИС НАУКОВОЇ ДУМКИ ЩОДО СТРУКТУРУВАННЯ ЕКОНОМІКИ.....	17
Манько Ю. Р. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДО ТА ПІСЛЯ БРЕКЗІТУ	19
Ситник Н. С., Ватаманюк-Зелінська У. З. ПЕРСПЕКТИВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	21
Теплюк М. А., Даниленко Ю. О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕХНОПАРКІВ В УКРАЇНІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД.....	22

Секція 2. Інноваційно-інвестиційні і трансформаційні процеси в економіці. Економіка сталого розвитку

Бердник Ю. В. ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ	26
Бугіль С. Я. ПРІОРИТЕТИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	28
Варволік В. В., Сливканич М. В. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СФЕРІ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ	31
Герашенко І. М. ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЗА ДОПОМОГУЮ РЕГУЛЬОВАНИХ ЕЛЕКТРОПРИВОДИ ТУРБОМЕХАНІЗМІВ	33
Диновська О. В. ДОСВІД ВИРОБНИЦТВА ТЕПЛОВОЇ ТА ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ З АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
Дрозд А. О., Місяйло О. В. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	39
Єрешко Ю. О. ВПЛИВ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ В УМОВАХ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІКИ.....	40
Краштан Т. Є. ПРИНЦИПИ ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА	43
Кривошея І. В. ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ТА АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В СВІТІ	45
Омельяненко В. А. АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТРАЄКТОРІЙ	47

Pavlenko T. V. GREEN MARKETING – A TOOL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT	50
Стоян С. С., Лободзинська Т. П. УКРАЇНО-НОРВЕЗЬКА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ	51
Тимощук С. П. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК:ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	53
Тульчинський Р. В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ НОВОГО РЕГІОНАЛІЗМУ	55
Цимбал Л. І. ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ	57
Швейбиш К. Ю. ГЛОБАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	58
Шевчук О. А. ФОРМУВАННЯ КОПРОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ ЯК ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИНАМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ РОЗВИТКУ МАШИНУБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	60

Секція 3. Управління людськими ресурсами. Економіка знань

Богуш Л. Г. ЗБАЛАНСУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ	65
Борданова Л. С., Юшко Н. А. ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ	68
Гракова Д. О. РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ НА ФОНІ ПРОГРЕСУ У СФЕРІ РОБОТОТЕХНІКИ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ	70
Бойчук Н. Я. РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ	74
Невмержицький І. І., Шевчук О. А. ОЦІНКА ПРАЦІ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ	76
Пархоменко А.О. МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ ЯК ОСНОВНА ПРОБЛЕМА МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ	77
Степенко С. В. ВІТЧИЗНЯНИЙ РИНОК ПРАЦІ	79
Черкас Н. І. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МЕРЕЖЕВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	81
Шевчук О. А., Бойко А. В. УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В ЕПОХУ ІНТЕНСИВНОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ	83

Секція 4. Інформаційний менеджмент

Андржієвська М. Е. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КРИПТОВАЛЮТИ	87
Барзій І. І. АНАЛІЗ НАДІЙНОСТІ КРИПТОВАЛЮТ	89
Бегун А. В., Чернишова В. В. УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЄЮ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	92
Борданова Л. С., Юшко Н. А. КРИПТОВАЛЮТИ НА РИНКУ УКРАЇНИ	94
Бурковський Я. Ю. БЛОКЧЕЙН: ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	96
Волинець Я. В. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В СФЕРІ ІТ	98
Єрешко Ю. О., Очеретяна О. В. МАЙНІНГ ЯК ВИД ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	100
Єрешко Ю. О., Ткаченко А. А. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ	102

Жук Б. О. РОЗВИТОК БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ SMM-МАРКЕТИНГУ	105
Камінський О.Є. РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ «ІНДУСТРІЯ 4.0» В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	107
Кінда В. В., Наєзжа О. В. ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ.....	110
Кожедуб А. В. НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ «РОЗУМНИЙ ДІМ» В УКРАЇНІ	111
Міщенко Б. М. ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	114
Притолюк П. Г. ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДІНГ І ЙОГО ВПЛИВ НА СВІТОВИЙ РИНОК	116
Рябчинський В. О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СФЕРИ ІТ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	118
Урденко О. Г. ЕКСПЕРТИЗА ЯКОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	119
Щедрина О.І. РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ПРИСУТНОСТІ КОМПАНІЇ В ІНТЕРНЕТІ	122
Navriushyn Artem ELECTRONIC BUSINESS IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT.....	124

Секція 5. Стратегічні орієнтири розвитку підприємств. Формування промислового потенціалу України

Азарх Л. П. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ MEDIA-PRODUCTION.....	128
Балакірєв М.В. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ АВТОМАТИЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА.....	129
Бондар О. А. ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЛОГІСТИКИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	130
Гарбовський В.П. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	133
Герус А.М. ПОРІВНЯННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ АПАРАТНИХ ПЛАТФОРМ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ МІКРОСХЕМИ.....	134
Гнип В.В., Удовицька Є. А. ВЕНЧУРНИЙ БІЗНЕС: СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ	135
Калетник О.В. ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ.....	137
Касьянчук І. В. ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОМУ СВІТІ.....	140
Клепанчук О.Ю. РИНОК МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРІВ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	142
Куриленко О. М. ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ АВТОМОБІЛЬНИХ ШИН В УКРАЇНІ	143
Куліш Д.С. ФОРМИ ТА МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	146
Лакійчук А.П. СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВОГО КОРАБЛЕБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ	148
Омельченко Ю. В. ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ВЗАЄМОВИГІДНА ФОРМА СПІВРОБІТНИЦТВА.....	150
Попович Д. В., Блискун О. З. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	153
Проскученко Р. С. ВПЛИВ СВІТОВОГО РИНКУ РАДІОАПАРАТУРИ НА РИНОК УКРАЇНИ.....	156

Риндін М. Д. ОСНОВНІ ЧИННИКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	158
Сверчков В. А. ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ТА СТРАТЕГІЯ ЙОГО РОЗВИТКУ	159
Смолінська С.Д. СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	162
Солосіч О. С. СУБКОНТРАКТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ КООПЕРАЦІЇ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ...	164
Тарановський М. В., Удовицька Є. А. ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	166
Ткаченко Т. П., Кириченко С. О., Аларікі Ф.Н. БЕНЧМАРКІНГ ЯК МЕТОД ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	168
Удовицька Є. А., Шутенко Р.П. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ І ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ІТ-СПЕЦІАЛІСТІВ	170
Хоменко Б.В. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	172
Швець А.В., Удовицька Є. А. РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ	174
Yasinovska I.F., Hritsko I.I. DIVERSIFICATION AS A FACTOR OF IMPROVING EFFICIENCY OF BUSINESS ACTIVITIES OF ENTERPRISES	176

Секція 6. Фінанси. Аналітика фінансового ринку

Біловол А. О. БІТКОІН ТА ФІНАНСОВІ БУЛЬБАШКИ МИНУЛИХ РОКІВ	179
Борданова Л.С., Юшко Н.А. КРИПТОВАЛЮТИ НА РИНКУ УКРАЇНИ.....	182
Виходцева О.О. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	185
До Тхі Мінь Тхао ВПЛИВ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ЙОГО ПОДОЛАННЯ.....	187
Західна О. Р., Петик Л. О., Шушкова Ю. В. ПЕРСПЕКТИВИ ЗРОСТАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	189
Крейдич І. М., Харченко О. С. ВПЛИВ ЧИННИКІВ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩ НА РІВЕНЬ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ЇХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ	192
Кубах П.С. БІТКОІН ЯК НАЙПОПУЛЯРНІША КРИПТОВАЛЮТА: SWOT-АНАЛІЗ	195
Маков І. О. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО СКОРОЧЕННЯ.....	198
Мелашенко А.А. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ....	201
Потапова В. П. ФОНДОВІ (БІРЖОВІ) ПОКАЗНИКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ	204
Романовський В. Ю., Бойчук Н. Я. КРИПТОВАЛЮТА ВІТСОІН: СУТНІСТЬ ТА ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ СИСТЕМУ	206
Семенченко Н. В., Дорундяк К. М. ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	208
Скоробогатова Н. Є., Корольова С. Г. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	211
Фролова А. А. НАЦІОНАЛЬНА ВАЛЮТА УКРАЇНИ.....	214
Чуницька І. І. МЕТОДОЛОГІЧНА ПЛАТФОРМА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	215

Склад наукового комітету
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
«Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах
постіндустріальних трансформацій»

Голова наукового комітету:

Гавриш О.А. – д.т.н., професор, декан факультету менеджменту та маркетингу, науковий керівник кафедри міжнародної економіки КПІ ім. Ігоря Сікорського

Співголови наукового комітету:

Галіцин В.К. – д.е.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри інформаційного менеджменту, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Krzysztof Sikora – doc., Prezydent, Wyższa Szkoła Gospodarki (Bydgoszcz, Polska) (Президент Університету економіки в Бидгощі)

Крейдич І.М. – д.е.н., професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Члени наукового комітету:

Алимов О.М. – д.е.н., професор, академік НАН України, Заслужений діяч науки і техніки України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»

Андрушків Б.М. – д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту інноваційної діяльності та підприємництва, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Височин І.В. – д.е.н., професор кафедри фінансів та економіки підприємства, Київський національний торгово-економічний університет України

Волошин В.І. – к.е.н., головний науковий співробітник, директор, Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України у м. Львові

Драган О.І. – д.е.н., професор, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці, Національний університет харчових технологій

Єрешко Ю.О. – к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Забуранна Л.В. – д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту імені проф. Й. С. Завадського, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Іляш О.І. – д. е. н., професор, Проректор з наукової та міжнародної діяльності, Міжнародний університет фінансів

Камінський О.Є. – к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційного менеджменту, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Кашуба Світлана – професор, директор Європейського інституту Університету економіки в Бидгощі

Макарова О.В. – д.е.н., член.-кор. НАН України, с.н.с., заступник директора, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України

Мельничук Д.П. – д.е.н., професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Микитенко В.В. – д.е.н., професор, головний науковий співробітник ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»

Потапенко С.Д. – к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційного менеджменту, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Прокопенко Н.С. – д.е.н., професор, проректор з наукової роботи ПВНЗ «Європейський університет».

Самченко Н.К. – к.е.н., доцент кафедри інформаційного менеджменту, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Семенченко Н.В. – д.е.н., професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Семикіна М.В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та організації виробництва, Центральноукраїнський національний технічний університет

Ситник Н.С. – д.е.н., професор, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів, Львівський національний університет імені Івана Франка

Смоляр Л.Г. – к.е.н., професор, ректор, Міжнародний університет фінансів

Sobczak-Michałowska Marzena – dr., prof., Prorektor ds. Międzynarodowych, Wyższa Szkoła Gospodarki

Суслов О.П. – д.е.н., професор, професор кафедри інформаційного менеджменту, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Шапошников К.С. – д.е.н., професор, директор, Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій

Шаульська Л.В. – д.е.н., професор, декан економічного факультету, Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця)

Шевчук О.А. – к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

**Склад організаційного комітету
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
«Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах
постіндустріальних трансформацій»**

Голови організаційного комітету:

Гавриш О.А. – д.т.н., професор, декан факультету менеджменту та маркетингу, науковий керівник кафедри міжнародної економіки КПІ ім. Ігоря Сікорського

Галіцин В.К. – д.е.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри інформаційного менеджменту, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Крейдич І.М. – д.е.н., професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Члени оргкомітету:

Єрешко Ю.О. – к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Мельничук Д.П. – д.е.н., професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Рощина Н.В. – к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Самченко Н.К. – к.е.н., доцент кафедри інформаційного менеджменту, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»

Удовицька Є.А. – к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Шевчук О.А. – к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, КПІ ім. Ігоря Сікорського

**Секція 1.
Економічна теорія.
Економіка та
управління
національним
господарством**

CECHY MONOPOLIZACJI GOSPODARKI W POLSCE

Zacznę od pytania: „Czym jest monopolizacja?” Jest to proces powstawania monopolu w wysoko rozwiniętej gospodarce kapitalistycznej, będący efektem koncentracji kapitału i produkcji. Głównymi skutkami monopolizacji z jednej strony jest zwiększenie, usprawnienie i unowocześnienie produkcji, a z drugiej - ograniczenie wolnorynkowej konkurencji [1].

Bez względu na przewrót systemu rynkowego oraz likwidacji, podzielenia i prywatyzacji w większości wielkich przedsiębiorstwach dominujących dawniej na rynku, stopień monopolizacji gospodarki jest wciąż wysoki i pojawiają się nowe tendencje w hamowaniu konkurencji. Według różnych szacunków, występujący obecnie stopień monopolizacji może obniżać wzrost dochodu narodowego (PKB) o 10-15 %.

Obecnie monopole są wprawdzie zakazane i formalnie nie mają racji bytu, ale w praktyce występują różne ich przejawy, zwłaszcza w przypadku oligopolii. Oligopol występuje w sytuacji, gdy rynek jest kontrolowany przez kilka (2- 5) przedsiębiorstw, oferujących podobne wyroby lub usługi po podobnych cenach i mających zbliżone udziały w rynku. Jako przykład ograniczenia konkurencji oraz tworzenia monopolii są korporacje zawodowe, dążących do monopolizacji niektórych usług.

W Polsce istnieje ponad 130 zawodów, które wykonują różnego rodzaju licencje i zezwolenia. Te przepisy są wykorzystywane do zmonopolizowania świadczenia usług przez prawników, pośredników handlu nieruchomościami, zarządcy budynków itd. w sposób tworzenia barier do zawodu. Unikanie konkurencji i stosowanie praktyk monopolistycznych, np. poprzez zapewnienie sobie wyłączności dostaw, ma już długą tradycję. W Polsce nadal występują takie tendencje, gdyż większość przedsiębiorców ocenia konkurencję jako przeszkodę w prowadzeniu biznesu czy wręcz czynnik niszczący. W związku z tym żądają się od państwa różnych form ochrony.

Okolo 25 przedsiębiorstw zachowało pozycję monopolistyczną lub dominującą jeszcze z czasów zarządzania scentralizowanego i dyrektywnego, a transformacja ustrojowa niewiele dotychczas zmieniła. Stosowanie cen monopolistycznych zwiększa płatność za usługi okolo 8 mld złotych rocznie w skali kraju, co wpływa na inflację. Z innych szacunków wynika, że te dodatkowe koszty usług obciążają budżet każdego gospodarstwa domowego w wysokości przeciętnej 2000 zł rocznie.

Jako przykład występuje Poczta Polska, która przez lata była jedyną firmą pocztową na rynku. Konkurenci powoli podgryzali ją z różnych stron i w końcu teraz ugryźli ją boleśnie. Z tego powodu, że państwo straciło monopol w kolejnym obszarze wybuchła wielka awantura. Poczta jest jednym z ostatnich monopolistów, którzy tracą przywileje. I to boli. Pozycja Poczty Polskiej przez lata była niezachwiana. Politycy bronili przywilejów jednoosobowej spółki skarbu państwa. Zacytuję za Wikipedią: „W 2012 roku ukończone zostały prace nad nowelizacją ustawy prawo pocztowe, która pomimo likwidacji monopolu formalnego utrzymała jednak monopol faktyczny np. w przesyłkach urzędowych. Jedynym akcjonariuszem Poczty jest Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Administracji i Cyfryzacji. Doradca gospodarczy TOR Adrian Furgalski powiedział: „ Rząd idzie po linii

najmniejszego oporu, czyli jak najwolniejszego zwijania parasola ochronnego nad Poczta Polska". „ Konkurenci Poczty twierdzą, że politycy zagwarantowali monopol Poczty w różnych obszarach nawet na kolejnych 13 lat. Taki pisała Gazeta Wyborcza. Piotr Miączyński i Leszek Kostrzewski cytowali też wypowiedzi konkurentów Poczty, z których wynikało, że państwowe firmy mogłyby oszczędzić 40% dzięki współpracy z prywatnymi operatorami, a nie państwowym monopolistą. Polska niestety nie jest jedyna. Na przykład we Włoszech państwo także staje na głowie, by tamtejszej poczcie gwarantować przywileje. Takich państwowych firm jest jednak w Unii Europejskiej coraz mniej. Nawet w zmonopolizowanych do niedawna branżach, powoli pojawia się konkurencja.

Następnym przykładem jest Energetyka. PGE, Energa, Enea, Tauron – wszystkie te firmy bądź należą do Skarbu Państwa lub SP jest w nich „ważnym akcjonariuszem”. Produkuje i dystrybuuje energię dla wszystkich Polaków. Monopol państwa w tej dziedzinie jest absolutnie naturalny – w wielu krajach tak jest – i prosty do zrozumienia. Energetyka jest po prostu uważana za strategiczny dla państwa sektor i wielu polityków uważa, że nie można jej zostawić samopas dla wolnego rynku. Wszystko po to, by być pewnym bezpieczeństwa dostaw energii. Ale z drugiej strony są osoby, które twierdzą, że to tylko wymówka – i że monopol państwa w energetyce istnieje dlatego, że politycy całą tę branżę dostosowali do swoich krótkowzrocznych celów. Warto jednak podkreślić, że w wielu krajach – szczególnie nie posiadających swoich surowców energetycznych – branża ta podporządkowana jest państwu i nie ma w tym nic dziwnego.

Jako kolejny przykład chcę przedstawić Zbrojeniówkę. Tutaj można mówić tylko o Polskim Holdingu Obronnym. To gigant, który skupia 40 różnych spółek, szerzej znany pod nazwą Bumar. Na PHO nazwę zmieniono stosunkowo niedawno – w maju 2013 roku. Bumar jest spuścizną po PRL-u, stąd jego charakter monopolisty. Warto jednak pamiętać, że w zasadzie prywatni przedsiębiorcy nie zajmują się u nas po prostu produkcją broni i nie było w tej dziedzinie żadnych wielkich prób podbicia rynku. Zaś sprzęt dla wojska Polska kupuje z różnych krajów, więc w tej kwestii o monopolu nie ma mowy. Rząd planuje stworzyć z PHO jedną, dużą spółkę zbrojeniową.

A jeśli chodzi o produkcję banknotów, dokumentów takich jak prawa jazdy czy dowody osobiste, Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych zdecydowanie ma monopol. Jej statutowym celem jest produkcja banknotów i dokumentów zabezpieczonych. Powód jej monopolu jest prosty: dbałość o bezpieczeństwo produkowanych rzeczy, ale też obywateli. Standard w wielu krajach.

Jak więc widać, sektorów, gdzie państwo jest monopolistą i nie daje innym dojść do tortu, jest niewiele. W zasadzie większość tych dziedzin jest strategicznych dla bezpieczeństwa państwa – i z tego wynika monopol spółek Skarbu Państwa. Poczta Polska to w zasadzie ostatni bastion wśród molochów, których państwo broniło za wszelką cenę. Monopolistyczna sielanka powoli się po prostu kończy.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Konkurencja (ekonomia) // <https://pl.wikipedia.org/wiki/>
- [2] Górka K. Czynniki hamujące oraz stymulujące rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności w przemyśle. Zeszyty naukowe AE w Krakowie,
- [3] Grzeszczak A. Raport. Monopolka, Polityka, 2004.
- [4] Urbanek M. O „słowo” za dużo, Polityka”, 2004.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

В Україні вугільна промисловість має велику кількість проблем: «з одного боку, вона є основним джерелом забезпечення національної економіки власними енергоресурсами, а з іншого – через складні природні умови розробки родовищ та загалом невисокий технічний рівень є недостатньо конкурентоспроможною, важко адаптується до ринкових умов господарювання, потребує вагомій державній підтримки» [1]. Бюджетне субсидування вітчизняної вугільної галузі, що постійно зростає, є важким тягарем для економіки країни. Крім того, слід мати на увазі «небезпечність розробки складних українських вугільних родовищ, високий рівень травматизму (у тому числі смертельного) у галузі, а також більш негативні екологічні наслідки видобування і споживання вугілля порівняно з іншими видами палива» [1].

Україна належить до 20 країн світу з найбільшими обсягами видобутку вугілля, при цьому вона все ж таки поступається як за рівнем, так і за динамікою техніко-економічних показників вуглевидобування.

За останні роки в Україні видобуток кам'яного вугілля зменшився майже вдвічі (рис.1). На це впливали політичні та економічні фактори. У критичному стані перебуває шахтний фонд України, один із найстаріших у світі, який десятиліттями не оновлювався. Серед українських шахт переважають шахти невеликої потужності, які за своїми параметрами і природними умовами нездатні ефективно використовувати сучасну високопродуктивну виймальну техніку [2].

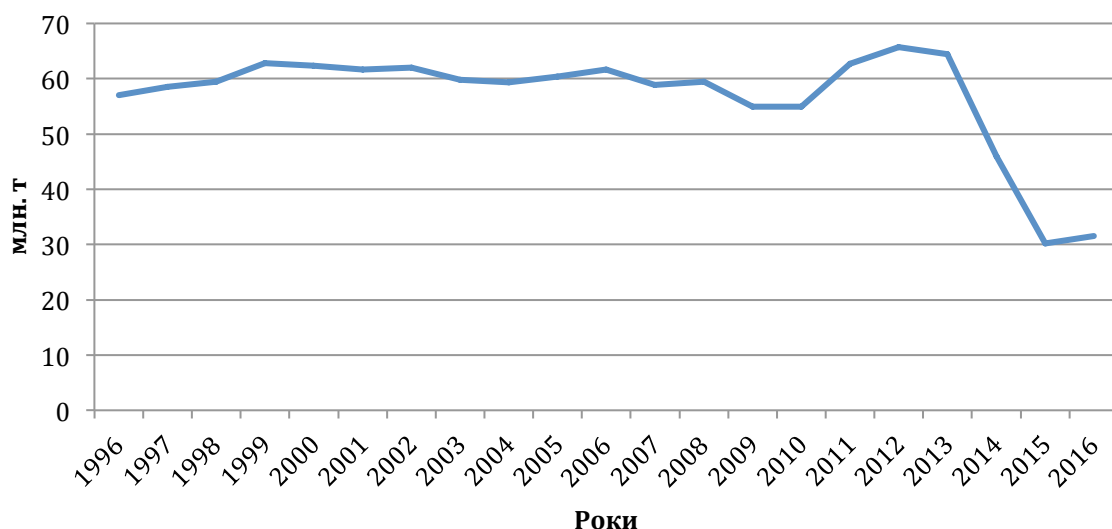

Рис. 1 Видобуток кам'яного вугілля в Україні, млн.т [3]

Основними проблемами вугледобувної галузі України є:

- невелика привабливість для інвесторів шахт внаслідок їх значної капіталосємкості і нерентабельності;
- відсутність дієвих механізмів приватизації підприємств, які змогли врахувати особливості галузі;
- невідповідність ціни на вугільну продукцію витратам на її виробництво;
- несвоєчасні та неповні розрахунки за відвантаженою вугільну продукцію;
- відсутність ринкових механізмів утворення ціни на вугільну продукцію;
- дефіцит платіжного балансу, істотне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською;
- наявність заборгованості з платежів до бюджету і позабюджетних фондів, з виплати заробітної плати та інших соціальних виплат, низький рівень заробітної плати і пенсій шахтарів;
- недостача коштів на розвиток шахт, фінансування науки, геологорозвідки, гірничорятувальної служби та утримання соціальної сфери;
- недосконалість управління галуззю;
- соціально-економічні, екологічні і технічні проблеми, пов'язані з ліквідацією шахт;
- недостатній рівень техніки безпеки та охорони праці [1].

Для відновлення підприємств вугільної промисловості доцільним, на мою думку, є використання таких напрямків:

1. Підтримка життєдіяльності шахт, оскільки за огляду на запаси вугілля на шахтах до 20 років, наявність допустимого забезпечення технологічного процесу та за відсутності коштів у державному бюджеті країни на закриття шахт, мінімальний розвиток таких підприємств буде значно дешевшим ніж їх закриття.
2. Запровадження у районах припинення або значного зменшення обсягів вуглевидобування спеціального режиму інвестиційної діяльності з метою стимулювання створення нових робочих місць для працівників, які вивільнятимуться при реорганізації вугільних підприємств.
3. Реорганізація державних вугільних підприємств регіону і формування вертикально інтегрованої регіональної паливно-енергетичної компанії.
4. Проведення державної політики соціального забезпечення вивільнених працівників вугільних підприємств.
5. Формування пільгового оподаткування для шахт, які спрямовують кошти на технічне переоснащення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] zn.ua. (2011). Україне ежегодно не хватает около 2 млн. тонн углей газовой группы, используемых как топливо семью украинскими ТЭС из четырнадцати.[online] Available at: https://zn.ua/ECONOMICS/sneg_na_shlyape_moey.html[Accessed 12 Mar. 2018].
- [2] blog.liga.net. (2016). Закрытие шахт приведет к росту тарифов и социальной деградации. [online] Available at: <http://blog.liga.net/user/ykorolchuk/article/23633.aspx>[Accessed 13 Mar. 2018].
- [3] ukrstat.gov.ua. (2018). Виробництво основних видів промислової продукції. [online] Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/pr/prm_ric/prm_ric_u/vov2005_u.html [Accessed 13 Mar. 2018].
- [4] niss.gov.ua (2016). Пріоритети та важелі модернізації вугільної галузі в Україні . [online] Available at : <http://www.niss.gov.ua/articles/1495>. [Accessed 14 Mar. 2018]

Велітченко Ю. В.
*студентка гр. ІК-52, ФІОТ,
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»*

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СВІТОВОЇ КРИЗИ

Сучасна світова економіка характеризується розвитком глобалізації та швидкими темпами її поширення. Взаємопов'язаність та взаємозв'язок економік різних країн, їх вплив з кожним роком зростає. [1, с.35] Більшість держав націлені на політику, яка відкриває свої кордони для зовнішньої діяльності, припливу капіталу, збільшенню обсягів експорту та імпорту, що позитивно впливає на розвиток та стан економіки кожної країни-учасниці.

Але варто підкреслити те, що глобалізація має й негативні аспекти. Насамперед це залежність від інших країн, що спричиняє незахищеність, нестабільність та непередбачуваність розвитку економіки певної держави. Саме це може породжувати фінансові кризи, оскільки економічні проблеми однієї країни або групи країн здатні негативно впливати на інші держави.

Серед основних причин виникнення та поширення фінансових криз можна виділити макроекономічні (коливання економічного циклу, диспропорції в економіці, валютні та економічні кризи, неефективна діяльність міжнародних організацій з регулювання нестабільності фінансового ринку, економічна нестабільність високорозвинених країн), грошово-фінансові, кредитні, валютні (зростання бюджетного дефіциту, нестабільність банківської системи, завищений валютний курс, значні боргові зобов'язання, які країни не можуть погасити, нестабільність банківської системи, що породжує паніку вкладників, наростання кількості високо ризикових цінних паперів, особливо деривативів на фондовому ринку), процеси глобалізації (глобалізація та взаємозалежність економік країн, зростання активів ТНК і ТНБ, відповідно, збільшення їх впливу на фінансовий ринок, дискримінаційні дії групи країн стосовно інших держав, нерівномірний економічний і політичний розвиток країн), надзвичайні події.

Аналізуючи сучасні тенденції розвитку фінансових криз, можна стверджувати, що в багатьох країнах причиною була поява нових інноваційних продуктів, технологій або різке зростання попиту на нерухомість.[2], [3] Наслідком цього є підвищення дохідності саме в цих галузях, що провокує нерівномірний розподіл капіталу. Таким чином капітал і кредит швидко накопичуються у високодохідних галузях, зумовлюючи спекулятивний бум. Для даної ситуації характерним є те, що збільшується обсяг зобов'язань, тобто учасники ринку змушені збільшувати запозичення для обслуговування заборгованості. І, як наслідок, це призводить до того, що суб'єкти не можуть повернути борг, починають активно розпродавати активи для отримання коштів, необхідних для погашення заборгованості. [4, с.89] Такі дії ведуть до падіння цін на активи і це триває доти, доки учасники ринку не зрозуміють, що ціни занижені. Таким чином порушується торгівля, закриваються фондові біржі.

Як зазначалося, однією з причин виникнення фінансової кризи є завищений валютний курс, який безпосередньо впливає на стан економіки, особливо якщо вона інтегрована у світове господарство. Така ситуація є не вигідною для експортерів, що спричиняє зменшення обсягів зовнішньоторговельної діяльності, що прямо пропорційно зменшує ВВП країни. Остаточним результатом завищення курсу національної валюти є її девальвація

та зростання зовнішньої заборгованості, оскільки центральні банки збільшуватимуть інтервенції для утримання фіксованого курсу [5, с.108]. Така ситуація спостерігалась у 1998 році, коли спалахнула Російська криза заборгованості.

Аналізуючи фінансові кризи попередніх років, можна виділити основні наслідки такі, як: економічний спад, масові банкрутства, закриття підприємств, заводів, компаній, зниження конкурентоспроможності, зменшення інвестицій у країну, скорочення обсягу експорту і ВВП відповідно, відтік капіталу за кордон, зменшення резервів центральних банків, скорочення кредитування, інфляція та зменшення доходів, зростання безробіття, зниження ділової активності, соціально-політична напруженість.

Не дивлячись на те, що негативних наслідків фінансових криз надто багато, можна виділити кілька позитивних аспектів. По-перше, це «очищення» ринку від неефективних та малоприбуткових, тобто «на плаву» залишаються лише найбільш життєздатні підприємства. По друге, у боротьбі підприємств за виживання в умовах жорсткої конкуренції може відбутися зниження цін на деякі товари або послуги (наприклад бензин, нерухомість). По-третє, розробка та запровадження більш ефективних міжнародних правил здійснення торгівлі (наприклад у 1987 році після світової фінансової кризи, яку ще називають «другий чорний понеділок» було запроваджено «правило переривання торгів», яке починає діяти у разі якщо індекс падає більше ніж на 350 пунктів). Загалом можна спостерігати деяке оздоровлення економіки і вихід на перший план вітчизняних виробників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Мерзляк А., Скрыбина Д. (2015). *Мировые финансовые кризисы: сущность, механизмы предотвращения и факторы стабилизации экономики.*
- [2] Базилюк Я. (2011). Виклики сучасної міжнародної фінансової кризи: висновки для України. *Вісник Академії митної служби України* (2011 (2)).
- [3] Барановський О. (2009). Сутність і різновиди фінансових криз. *Фінанси України* (2009(5))
- [4] Ломакин, В., Константинов, О., Васильева, И. (2007). *Мировая экономика.* 2nd ed. Москва: Юнити-Дана.
- [5] Константинов, О. (2014). *Теория и опыт зарубежных стран в сфере финансового регулирования и их применение в российской системе.* Пенза: Академия Естествознания.

ГЕНЕЗИС НАУКОВОЇ ДУМКИ ЩОДО СТРУКТУРУВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Обґрунтуванню структури економіки та значення цього щодо розвитку національної економіки присвячені праці багатьох видатних учених різних економічних шкіл. Так, фізіократи надавали виключну роль у економічних відносинах землі та сільськогосподарській сфері. Так Ф. Кене у праці «Економічні таблиці» відводив землеробству головну роль у створенні чистого продукту, зазначаючи, що «роль фермерів – осіб, які орендують землю і роблять високопродуктивним сільське господарство, виробляють багатства та матеріальні блага, є найважливішою для держави і потребує найбільшої уваги з боку уряду» [1, с. 88]. При цьому фізіократ заперечував можливість збільшувати дохід у промисловому виробництві та торгівлі.

А. Р. Ж. Тюрго не заперечував первісного значення землеробства у створенні багатства, розвиток якого, на його думку, повинен був зберегти основи природного середовища, а також забезпечити постійний приріст основних благ. Але він доводив, що промисловість і торгівля також беруть участь у створенні багатства, виступаючи допоміжними інструментами при переробці і/або забезпечуючи обіг сільськогосподарської сировини. А. Р. Ж. Тюрго зазначав: «Продукти землеробства, виготовлені для задоволення різних потреб людини, в переважній своїй частині не можуть слугувати цій меті у тому вигляді, в якому їх дає природа... Це, у свою чергу, породило обмін... між землеробами та іншою частиною суспільства, котра віддала перевагу переробці чи обробці продуктів землі замість їх виробництва» [2, с. 58].

Взаємодію галузей сільського господарства та промисловості, що у сукупності забезпечують відтворення суспільного продукту та обумовлюють економічний розвиток, розглядали й інші школи, зокрема представники класичної політичної економії. Її представники вважали, що технологічне перероблення сільськогосподарської сировини є можливим за умов створення відповідного матеріально-технічного базису на основі формування якісно нових міжгалузевих зв'язків агропромислового виробництва. К. Маркс зазначав, що «... капіталістичний спосіб виробництва довершує розрив того первісного родинного союзу землеробства й промисловості, який з'єднував один з одним їх нерозвинені форми». Але при цьому він створює «матеріальні передумови нового зовнішнього синтезу – союзу землеробства й промисловості на основі їх протилежних форм розвитку» [3, с. 512].

Розвиток продуктивних сил, розширення організаційно-виробничих зв'язків, суспільний поділ праці – все це приводить до відокремлення інших видів господарської діяльності у сфері агропромислового виробництва. Макроекономічна модель В. Леонтьєва дає уявлення про макроекономічний кругообіг – потік виробничих і розподільчих взаємозв'язків, у тому числі в агропромисловому комплексі [4, с. 112]. Цей безперервний потік різномірних елементів поєднується причинною формою реального зв'язку. Так, у процесі виробництва одні елементи породжуються іншими, щоб ті, у свою чергу,

використовувались протягом подальшого виробництва та ішли на кінцеве споживання [5, с. 580–582].

Подальшим дослідженням внутрішньогалузевих й міжгалузевих відносин інтеграції та кооперації аграрної сфери, що поглиблювали вчення В. Леонтєва, були присвячені роботи Коліна Кларка [6]. Так, К. Кларк висунув теорію «трьох секторів» [6], де описана структура економіки за поділом на три сектори: первинний (сільське господарство та добувна промисловість, тобто виробництво сировини), вторинний (обробна промисловість та будівництво – види діяльності, що переробляють сировинну продукцію) та третинний (сфера послуг – об'єднує сфери діяльності, які обслуговують та сприяють розвитку попередніх двох секторів економіки).

Необхідно зазначити, що К. Кларк [6] та А. Фішер [[7]], поділяючи економіку на три сектори, дещо по-різному відносили галузі до того чи іншого сектору. Також, на наш погляд, необхідно виділити теорію Ж. Фурастьє [7], в якій він виділив четвертинний сектор, вважаючи «техніку визначальним фактором суспільного розвитку, що зумовлює послідовну зміну цивілізацій від первинної «аграрної» до четвертинної». До четвертинного сектору Ж. Фурастьє відніс «духовне виробництво».

Отже, у результаті було виявлено, що і сьогодні продовжуються наукові пошуки у концептуальному обґрунтуванні структурування національного господарства. Сучасні тенденції полягають у поділі економіки на чотири та п'ять секторів. До четвертинного сектору науковці відносять галузі наукового та інформаційного обслуговування попередніх трьох секторів, а до п'ятого – галузі виробництва інформації та знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Кенэ Ф., Тюрго А. Р. Ж., Дюпон П. С. де Немур (2008). Физиократы. Избранные экономические произведения. М.: Эксмо.
- [2] Тюрго А. Р. (1961). Избранные экономические произведения. М.: Соцэкгиз.
- [3] Маркс К., Энгельс Ф. (1960). Капитал. Критика политической экономии. М.: Государственное изд-во полит. литературы.
- [4] Leontief W.W. (1936). Quantitative Input and Output Relations in the Economic Systems of the United States. The Review of Economic Statistics. [Vol. XVIII. No. 3. Aug.].
- [5] Leontieff W. (1928). Die Wirtschaftals Kreislauf. Archivfür Sozialwissenschaftund Sozialpolitik. Tübingen: Verlagvon J.C.B. Mohr., Bd. 60.
- [6] Clark C. (1982). The Conditions of Economic Progress. Melbourne: Royal Victorian Institute for the Blind Tertiary Resource Service.
- [7] Fisher A.G.B. (1935). The Clash of Progress and Security. London: MacMillan and Co. Ltd.
- [8] Fourastié J. (1949). Le Grand Espoir du XXe Siècle. Paris: PressesUniversitaires de France.

Манько Ю. Р.
*студентка гр. УК-51, ФММ,
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»*

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ДО ТА ПІСЛЯ БРЕКЗІТУ

Великобританія входить до списку країн з найсильнішими економіками світу, а Лондон – до найбільш впливових центрів фінансової торгівлі.

23 червня 2016 року на всенациональному референдумі населення Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії з мінімальною перевагою в 3,78% проголосувало за вихід країни з Європейського Союзу. Причинами до цього стали розходження економічних і політичних орієнтирів Великобританії та ЄС. Так, Сполучене Королівство протягом довгого часу виступало проти економічного лібералізму та вирівнювання рівня країн-членів ЄС; також ключовою стала проблема мігрантів та безробіття.

Незважаючи на новизну даного явища, його нагальність та актуальність стали причиною швидкої популяризації в багатьох різноманітних працях світових науковців. Серед них варто виділити: Ж. Оттавіано, Дж. Ван Рінена, П. Мінфорда, Г. Ірвіна та Т. Сампсона. Спираючись на їх методологічні праці, можна виділити п'ять основних показників, які допомогли б відобразити економічну ситуацію в країні: ВВП на душу населення, курс національної валюти відносно американського долара та євро, індекс інфляції (індекс споживчих цін), офіційний рівень безробіття та сальдо торгівельного балансу.

Валовий внутрішній продукт на душу населення відображає вартість товарів і послуг, вироблених на території даної країни будь-якими галузями економіки за певний період часу у відношенні до кількості населення, офіційно зареєстрованих у країні. За даними національної статистики Сполученого Королівства, ВВП на душу населення у першому кварталі 2016 року складав 7063 фунти стерлінга, що у відсотковому прирості становить 0% до попереднього [1]. Станом на перший квартал 2017 року ВВП досягнув позначки в 7160 фунтів, при фактичному прирості до попереднього кварталу в обсязі 0,1%. Незважаючи на кількісні зміни та реальний приріст ВВП на душу населення, дані процеси, починаючи з 2016 року, почали сповільнюватися [1].

Найбільш чутливим до змін в будь-якій сфері життя країни є курс національної валюти. У липні 2016 року, одразу після оголошення результатів референдуму, фунт впав до своєї мінімальної позначки за останні 30 років. Також значний перепад спостерігається в жовтні того ж року, після промови прем'єр-міністра Великобританії Терези Мей з приводу остаточного залишення Сполученим Королівством Європейського Союзу у 2019 році та можливого подальшого вектору так званого «жорсткого Брекзиту». Фунт стерлінга зробив невеликий підйом по відношенню до долара на початку 2017 року, але виявився в зоні тиску в середині березня, коли Тереза Мей отримала відмову від парламенту на початок процесу розриву з ЄС [3]. У порівнянні з ніччю напередодні референдуму в червні, фунт знизився приблизно на 16% по відношенню до долара і близько 11% по відношенню до євро [1].

Третім показником, що також репрезентує фінансове становище в країні, є індекс рівня інфляції, або індекс споживчих цін (ІСЦ). Він характеризує зміни загального рівня цін на товари і послуги, які купуються населенням для

споживання [1, 2]. Протягом майже всього періоду 2016 року значення індексу споживчих цін мало тенденцію до повільного зростання (0,3-0,7% за рік), однак у листопаді рівень інфляції стрімко пішов угору (1,2%) і має схильність до неухильного зросту протягом 2017 року. Зростаючі ціни на продукти і паливо підняли рівень інфляції до 2,3% в лютому в порівнянні з 1,8% в січні [3]. Це був найвищий показник з вересня 2013 року, більший за прогнозовані економістами 2,1%. Стрибок перевищив цільові 2% Банку Англії і підвищив очікування інвесторів з приводу того, що банк може підвищити процентні ставки раніше запланованого часу [1].

Рівень безробіття є одним із ключових понять для оцінки економічної ситуації в країні. Так, безробітні – це ті люди віком від 16 років, які активно шукають роботу протягом останніх чотирьох тижнів і готові приступити до роботи протягом наступних двох тижнів. Дане визначення також включає тих, хто вже знайшли роботу, проте ще не розпочали працювати. За оцінками останніх даних, рівень безробіття в Сполученому Королівстві поступово спадає після довгого періоду зростання з 2007 по 2011 роки, спричиненого наслідками світової кризи.

У I кварталі цей рівень становив 4,6%, що свідчить про те, що явище Брекзиту не встигло відобразитися на ринку праці країни [1, 2].

Торгівельний баланс відображає становище країни на ринку світової торгівлі та розвиненість її економіки і складається як різниця між експортом та імпортом. Дефіцит торгового балансу Великобританії виріс протягом трьох місяців (III квартал) після референдуму, але в останньому кварталі 2016 року почав значно спадати, внаслідок зростання експорту. Такий стрибок міг би бути спричинений, за словами науковців, різким спадом курсу фунту, що зробив британські товари більш привабливими на світовому ринку [1].

Проаналізувавши основні економічні показники фінансової стабільності Великобританії, можна зробити висновок, що на даному етапі економіка Великобританії не відчула значних змін після початку курсу на роз'єднання з ЄС. Звичайно, найбільшого спаду індекси зазнали саме через день після оголошення результатів референдуму, проте дані процеси стагнації мали тенденцію до швидкої реабілітації. Протягом усього періоду Брекзиту до 2019 економіка Великобританії має тенденції до певного спаду в області курсу національної валюти та зростання рівня інфляції, проте Лондон все ще має перспективи залишитися світовим центром фінансів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Манько, Ю. (2017). Аналіз статистичних показників економіки Великої Британії до та після Брекзиту. *Приазовський економічний вісник* (2(02) 2017)
- [2] ons.gov.uk. (2017) Office of National Statistics [online]. Available at: <https://www.ons.gov.uk/economy/>.
- [3] theguardian.com (2017) The Guardian. How has the Brexit vote affected the UK economy? March verdict [online]. Available at: <https://www.theguardian.com/business/ng-interactive/2017/mar/24/how-has-the-brexit-vote-affected-the-uk-economy-march-verdict>

Ситник Н. С.

*д.е.н., доцент, професор кафедри державних та місцевих фінансів
Львівський національний університет ім. І.Франка*

Ватаманюк-Зелінська У. З.

*д.е.н., доцент, професор кафедри державних та місцевих фінансів
Львівський національний університет ім. І.Франка*

ПЕРСПЕКТИВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В Україні продовжується процес децентралізації, що покликаний забезпечити зміцнення фінансової спроможності територіальних громад. За цієї умови першочерговим завданням державної політики постає вирішення проблеми забезпечення можливості отримання населенням об'єднаних територіальних громад, утворених в рамках реалізації децентралізаційної реформи, якісних послуг у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства. У зв'язку із цим державна політика має включати заходи впливу, які здатні забезпечити ефективну організацію адміністративно-територіального устрою в Україні, сприяючи розвитку місцевого самоврядування. Завдання дослідження торкаються проблематики децентралізації в реформі місцевого самоврядування та визначення перспективи децентралізаційних процесів як необхідної умови зміцнення і розвитку системи місцевого самоврядування в Україні.

Сьогодні перспективні плани формування територій, за якими відбувається об'єднання територіальних громад ще не є досконалими та потребують більш детального наукового обґрунтування, так як лише близько 30, тобто лише 15% новоутворених об'єднаних територіальних громад (ОТГ) мають більш-менш сформовану територіальну структуру та повністю відповідають урядовій Методиці формування спроможних територіальних громад. Решта ОТГ щойно перебувають на стадії формування [1, с. 32]. Так, очікує на об'єднання понад 9 мільйонів функціонуючих громад в Україні. Станом на січень 2018 року в Україні вже об'єднано 699 громад, із яких 159 громад, які сформувалися ще в 2015 році показали реальні успіхи у відповідальності використання додатково отриманих бюджетних ресурсів і реалізації перспективних проектів розвитку. Наразі 3,6 млн сільського населення вже проживає в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ). Загалом в ОТГ, включаючи міське населення, проживає 6,0 млн мешканців, тобто 14,3 % від загальної кількості населення України.

Зауважимо, що найбільш репрезативним показником фінансової спроможності, який показує реальний обсяг наповнення бюджетів новостворених територіальних громад є дотаційність бюджетів ОТГ. Так, згідно даних Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України лише 22% ОТГ (34) мають не дотаційний бюджет. Серед дотаційних бюджетів (125) 40% ОТГ (50) функціонують із відсотком дотаційності 0,5%-20%, ще у 40% ОТГ (50) – відсоток дотаційності коливається у межах 20%-50%, і 20% ОТГ (25) мають відсоток дотаційності більше 50%. Найбільш дотаційною в Україні є Золотопотіцька ОТГ

Тернопільської області із показником 70%. В цілому середній відсоток дотаційності бюджетів ОТГ становить – 27,6% [2].

Результаті дослідження свідчать, що незважаючи на позитивну динаміку утворення ОТГ і використання заходів стимулятивного впливу держави на активізацію процесів децентралізації, перспективою їх подальшого розвитку є впровадження загальноєвропейських стандартів у сферу місцевого самоврядування в Україні. Зокрема це стосується рекомендацій Ради Європи щодо оптимізації числа базових одиниць (громад), а також реалізацію прав ОТГ на співпрацю у сфері виконання спільних інфраструктурних проектів їх розвитку.

Зважаючи на той факт, що децентралізація доволі швидко посіла вагоме місце в розвитку економіки провідних країн світу сприяючи їх макроекономічній стабільності, напрямки подальших досліджень ґрунтуватимуться на впровадженні методів формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади на основі досвіду європейських країн. Таким чином, можливості об'єднання зусиль та співпраці у сфері покращання організації місцевого самоврядування забезпечить дієвість і ефективність децентралізаційних реформ, сприяючи стабілізації соціально-економічної ситуації і в нашій країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Мельничук, А., Остапенко П. (2016) Децентралізація влади: реформа №1 [аналітичні записки]. К.: ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О., 2016, 35 с.
- [2] Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування [Електронний ресурс] // Децентралізація дає можливості. – 2018. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/mainmonitoring>

Теплюк М. А.

*к.е.н., асистент кафедри економіки підприємств
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»*

Даниленко Ю. О.

*студент групи ЕН-201, ФЕтаУ,
ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана»*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕХНОПАРКІВ В УКРАЇНІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Якби люди майбутнього писали книжку про історію економіки, то наш період характеризувався заголовками: «Вплив ТНК...», «Роль конкуренції»... та «Наслідки легалізації криптовалют». Все вищезгадане усього лише вигадка, проте зайняти високе місце у історії терміни: «кластери», «бізнес-інкубатори» та «технопарки», можуть вже сьогодні.

Технопарки (у радянській літературі- наукогради)- це масштабні науково-інноваційні центри (іноді цілі міста і райони), розміщення і діяльність яких максимально пристосована до високотехнологічних інноваційних галузей на базі інноваційної інфраструктури. Простіше кажучи це місце високої концентрації людського (інтелектуального) капіталу [1].

Трішечки історії. Першим технопарком вважається Кремнієва долина, яка виникла коли адміністрація Стенфордського університету вирішила, в

умовах неможливості продати свою землю, використати її шляхом здачі в оренду офісів виключно для інноваційних компаній. Масштаби успіху цього задуму можна оцінити продивляючи список світових ТНК розташованих там. Як згадує співзасновник PayPal Пітер Тіль: *«Де б я не глянув - скрізь люди запускали і згортали компанії з недбалістю, що лякала. Знайомий розповідає, як планував первинне розміщення акцій у своїй вітальні, навіть не створивши компанію- і не вважав це дивацтвом»* [2].

Незважаючи на успіх, Кремнієва долина вже не є типовим технопарком, і все більше представляє собою ІТ-Кластер. Заснування технопарків зазвичай є прерогативою скоріше держави ніж окремих університетів, адже результатами зазвичай є конкурентоспроможні наукові центри які обслуговують компанії, і таким чином стимулюють зростання ВВП. Для яснішого розуміння ситуації ми повинні розглянути моделі якими користувалися держави.

Американська модель: характеризується розміщенням високотехнологічних компаній на території університету, й тісною співпрацею з ними. Така модель яка вже була описана в прикладі про Кремнієву долину, намагається повністю синхронізуватись з компаніями. Наприклад компанії зобов'язуються брати на стажування студентів університету для подальшої співпраці, натомість університет постійно корегує освітні програми під потреби компаній і отримує фінансування на власний розвиток. Проте університет може відмовитись від співпраці з компаніями, і взаємодіяти виключно з науковими інститутами. Прикладом такої форми є технопарк Херіот-Уотський на базі однойменного університету розташованим у Шотландії. У такий спосіб наукова установа може зберегти своє первинне призначення на користь науці [3].

Японська модель. На відміну від американської моделі, для створення технопарку виділяється окремо побудоване містечко назване «технополісом». На думку японської влади будівництво окремих міст по-перше, знизить витрати на транспортування, по-друге таким чином стимулюються будівельна сфера та приладобудування, що є додатковим плюсом в зростанні ВВП. Мета будівництва дуже проста - монетаризувати винаходи шляхом упровадження їх у виробництво. Тому зазвичай такі технопарки фінансують корпорації, а також регіональні органи, що користуються пільгами наданими центральним урядом. *Прикладом* відповідної моделі є місто Цукубу яке на початку 70-их збудували на 60 км біля Токіо. І якщо спочатку там розташовувалися 8 прикладних інститутів, то в середині 90-их там було 2 університети, 46 наукових лабораторій, 8 приватних науково-дослідних центрів, інші дослідні установи, підприємства, гуртожитки, космічний центр, музеї, ботанічні сади тощо. Сам «технополіс» планують за безліччю критеріїв, в яких спостерігаються інтереси: бізнесу, інститутів, влади. На сьогодні у країні функціонують 26 «технополісів», де кожний з них має чітку спеціалізацію за науковими сферами. Як підсумок інноваційної політики Японії, вона зараз є третьою економікою світу за номінальним ВВП.

Змішана модель: притаманна таким країнам як Німеччині та Франції, і як зрозуміло з назви є поєднанням двох попередніх моделей. Найяскравішим прикладом є французький «Софія Антиполіс», який розташовується на території кількох університетів і має велику кількість підприємств, інститутів та розважальних закладів, проте створювався він без попередньої мети влади будувати місто. На даний момент є важливим драйвером економіки Франції.

Іноді згадаються у літературі поняття «інтертехноконсорціум»- це технопарки створенням яких займаються або декілька держав, або декілька

ТНК. Соціотехнополіс - різновид технополісів у якому основний акцент ставиться на інноваційному розвитку суспільства. Як приклад місто у Кремнієвій долині: Сан-Хосе у якому проживає надзвичайно велика кількість ІТ спеціалістів, а тому і рівень кібер грамотності знаходиться на високому рівні. Багато років назад у нашій країні також планували їх будівництво, але цього не сталося.

В Україні, ще у 1999-тому був прийнятий закон «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», яким було створено декілька технопарків які практично звільнялися від будь-якого оподаткування[4]. 25-го червня 2015-того року усі технопарки були об'єднані у єдину національну асоціацію наукових технологічних парків та інших інноваційних організацій України. На сьогодні до їх складу входить 24 учасника, у тому числі і КНЕУ. Чому інвестори повинні вкладати кошти в науку України, якщо можна вкласти їх у країни що розвиваються, які забезпечують кращі умови (*Індія, Туреччина, Бразилія* тощо)? У будь-якому випадку відсутність ключової функції комерціалізації співпраці, перетворює наш науковий потенціал на річ-у-собі для гордості. Вважаємо, що Україна має значну кількість людського капіталу, і при правильному підході його можна максимізувати за рахунок:

1) фінансування природничих і точних наук (наприклад 90% наукових витрат Японії розподіляються аналогічно);

2) залучення ключових інвесторів для капіталовкладення у так звані «*блакитні океани*» науки, тобто таким які тільки починають вивчатися науковцями;

3) широке залучення технопарків до Міжнародних наукових досліджень, особливо у Рамковій програмі наукових досліджень ЄС (*В одній з них ми вже приймаємо участь - Горизонт 2020*), у такий спосіб, ми зможемо виявити талановитих науковців;

4) збільшення державних інвестицій у розробки технопарків, шляхом приватизації неключових ВНЗ країни.

Отже, технопарки - це центри та організації, які у сучасних умовах по-перше, здатні повністю реалізувати людські ресурси країни, по-друге, в умовах глобальної конкуренції здатні формувати основні ідеї які згодом будуть впроваджені в бізнес. Технопарки є надзвичайно потужним джерелом інноваційного розвитку і можуть сприяти економічному зростанню країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1]]www.iasp.ws(2018)InternationalAssociationofScienceParksandAreasofInnovation:Definitions[online]<http://www.iasp.ws/Our-industry/Definitions>
- [2] ПітерТіль (2015) «Від нуля до одиниці», Київ, Видавництво: «Наш Формат», Друге видання, с.24
- [3] heriot-watt-researchpark.co.uk (2018) Heriot-wattuniversityresearchpark.edinburgh'slargestsciencepark<http://heriot-watt-researchpark.co.uk>
- [4] rada.gov.ua (2018). The Lawof Ukraine "Of the Special Regime of the Activities of Innovative Parks" 2012 [online]<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>
- [5] nsta.org.ua (2018). NationalAssociationofscientific, technologicalparksandotherinnovativeorganizationsofUkraine: Services [online]<http://nsta.org.ua/diyalnist-asociaci%D1%97/poslugi/>
- [6] universityeda.org (2018). HigherEducationEngagementinEconomicDevelopment: FoundationsforStrategyandPractice 2015 [online]http://universityeda.org/wp-content/uploads/2015/08/UEDA_CICEP_Foundations_August2015.pdf

**Секція 2.
Інноваційно-
інвестиційні і
трансформаційні
процеси в економіці.
Економіка сталого
розвитку**

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Сучасність диктує свої умови, ціни на нафту зменшуються, проте вартість палива невпинно зростає. Також природні ресурси планети скінченні. Це змусило людство шукати альтернативні шляхи задоволення потреб у сфері енергетики. Одним із варіантів є використання біопалива для виходу з проблеми нестачі ресурсів. В Україні використання біопалива має розвиватися, оскільки валовий внесок до валового внутрішнього продукту України вносить сільськогосподарський сектор економіки.

Використання біопалива – вже звичайна практика на нашій планеті. Норма вмісту біоетанолу в паливі загального вжитку в Бразилії становить не менше 5% [1], в країнах ЄС та Україні – 5%. Проте Верховна Рада України вже відмінила це рішення, оскільки досягти в Україні такої кількості біоетанолу неможливо, а ЄС відмінив рішення збільшувати концентрацію біопалива до 10% через економічні проблеми з розподілом продовольчих ресурсів [2].

Глобальна критика застосування біопалива полягає в тому, що воно має бути зроблено з сировини, що може бути використана у виробництві їстівних продуктів. До критики зумовлює голод у деяких регіонах планети [3]. Хоча інтерес планети до біопалива в цілому зменшився, можливості його використання не потрібно відкидати, особливо в такій сільськогосподарській країні, як Україна. Існує такий вид палива, як біогаз, що представляє собою метан добутий з відходів тваринництва. Його виробництво допомагає вирішити економічну проблему витрат палива та підготовки анаеробних питомих речовин для збагачення землі перед сезоном посіву [4]. Найбільші сільськогосподарські виробництва України вже використовують біогазові установки (БГУ) [5]. Данні про їх використання на деяких підприємствах України надані в таблиці 1 [5], [6].

Таблиця 1

Підприємства, що використовують БГУ та їх потужності

№	Підприємство	Населений пункт / область	Електрична потужність, кВт	Вихід біогазу, м ³ /добу	Сировина та її витрата, т/добу
1	Тхоровський спиртовий завод	с. Тхоровка, Київська	430	13000	Післяспиртова барда 300 силос 25
2	«Деміс Агро»	с. Підгороднє, Дніпропетровська	125	2600	Навоз свинячий 40
3	Свиноферма «Даноша»	с. Копанки, Івано-Франківська	1000	27000	Навоз свинячий 245
4	«Еліта»	м. Терезино, Київська	250	6000	Навоз свинячий 60

Наведені в таблиці підприємства, що використовують БГУ та їх потужності, застосовують вироблений біогаз для опалювання власних

приміщень та заміні деякої частки електроенергії за «зеленим» тарифом. Речовини, що утворюються в БГУ з сировини, окрім біогазу, продаються як високоенергетичні добрива. Вигоду від використання БГУ може отримати звичайний фермер із земельною ділянкою в 1 га та господарством в 3-4 свині, або дві корови, або 3-4 десятки птиць. Мінімальна комерційна ціна на БГУ разом з додатковим обладнанням становить 8610 грн. [7]. Об'єму виробленого газу з одного завантаження в 3 кг вистачає на 10 годин роботи кухонної плити [8]. Вказані 200 літрів на день є економією 6 куб.м. газу за місяць, що, в свою чергу, є еквівалентом 42 грн. [9]. Виробником передбачено кустарне покращення установки з доведенням рівня виробленого газу до 3.5 куб.м, хоча це й потребує збільшення об'ємів сировини в у ньому. Ці дані показують, що за місяць виробляється 105 куб.м, у еквіваленті 735 грн. Таким чином, за показником безпосереднього споживання газу найдешевша БГУ окупається за 12 місяців, що вже є припустимим для сільської місцевості рівнем. Також виробляються високоенергетичні анаеробні добрива, що дозволяє вирощувати рослинні культури зі збільшеною енергомісткістю, такі як кукурудза або соняшники. Створення заводів із переробки тваринних відходів за допомогою технології біогазу дозволить збагачувати покинуті внаслідок зношення ґрунту ділянки землі. Недоліком БГУ є те, що їх розміщення потребує площі.

Отже, використання БГУ є перспективним напрямком розвитку підприємств, що повинен мати розвиток в Україні. Він знижує енерговитрати господарств та виконує функцію збагачення земляних ресурсів. Державна підтримка щодо впровадження БГУ на підприємствах підвищить економічну ефективність підприємств та покращить продуктивність ґрунтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] *"Brazil Ups Mandatory Biodiesel Blend to 5% in 2010"*, Renewableenergyworld.com, 2017. [Online]. Available: <http://www.renewableenergyworld.com/articles/2009/10/brazil-ups-mandatory-biodiesel-blend-to-5-in-2010.html>. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [2] В. топливе, *"В Украине могут изменить состав бензина: мнения экспертов об увеличении доли биоэтанола в топливе"*, Segodnya.ua, 2017. [Online]. Available: <http://www.segodnya.ua/economics/enews/v-ukraine-mogut-izmenit-sostav-benzina-k-chemu-privedet-uvlichenie-doli-bioetanola-do-10-714820.html>. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [3] *"RealClearPolitics - Articles - How Biofuels Could Starve the Poor"*, Realclearpolitics.com, 2017. [Online]. Available: https://www.realclearpolitics.com/articles/2007/04/how_biofuels_could_starve_the.html. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [4] *"Биогаз из навоза: как получить биогаз в домашних условиях"*, Sovet-ingenera.com, 2017. [Online]. Available: <http://sovet-ingenera.com/eco-energy/bio-fuel/biogaz-iz-navoza.html>. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [5] *"Cite a Website - Cite This For Me"*, Zorg.ua, 2017. [Online]. Available: http://zorg.ua/upload/References_ru.pdf. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [6] Пётр Кучерук, Biomass.kiev.ua, 2017. [Online]. Available: http://biomass.kiev.ua/images/conference/pdf/7_kucheruk.pdf. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [7] *"Биогазовые установки"*, кооператив.com.ua, 2017. [Online]. Available: <https://кооператив.com.ua/g6415921-biogazovye-ustanovki>. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [8] *"Оборудование для биогазуса"*, кооператив.com.ua, 2017. [Online]. Available: <http://https://кооператив.com.ua/p283351813-biogumus-oborudovanie-dlya.html>. [Accessed: 25- Dec- 2017].
- [9] *"Тарифы на газ (Украина) 2017"*, Index.minfin.com.ua, 2017. [Online]. Available: <http://index.minfin.com.ua/tarif/gas/>. [Accessed: 25- Dec- 2017].

Бугіль С. Я.

к.е.н., доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРІОРИТЕТИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Щоб приєднатися до Європейського Союзу Україна повинна провести велику кількість різноманітних реформ, включаючи і фінансову децентралізацію, оскільки без фінансового забезпечення неможливо досягти значних і вагомих результатів в інших сферах реформування.

Наявність достатніх ресурсів у місцевих бюджетах є запорукою того, що територіальна громада має можливість надавати більш якісні та більш різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва та залучення інвестиційного капіталу, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати інші заходи для всебічного покращання умов проживання жителів громади.

Метою дослідження є обґрунтування основних напрямів політики фінансової децентралізації в контексті пріоритетних трендів сталого розвитку територіальних громад України за умов євроінтеграційних процесів.

Протягом різних часів існування як самостійної держави, так й у складі різних держав (а саме, Австро-Угорщини, Речі Посполитої, Російської імперії та СРСР), Україна прагнула до формування власної моделі місцевого самоврядування через децентралізацію фінансової системи державного рівня. Аналіз використання інструментів податково-бюджетної політики місцевого розвитку в Україні свідчить про те, що децентралізація національної фінансової системи є найбільш важливим напрямом реформування для держави на теперішній час. Її використання може допомогти підвищити ефективність управління місцевим розвитком та сприяти фінансовому забезпеченню об'єднаних територіальних громад України в умовах формування їх самодостатності та сталого розвитку за умов євроінтеграції.

Особливістю сучасної моделі в Україні є те, що в умовах інтеграції з країнами ЄС її бюджетне та податкове законодавство змінюється та доповнюється в контексті європейських норм реформування економіки щодо діяльності місцевого самоврядування та децентралізації фінансової системи з метою стимулювання розвитку місцевих громад.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р, передбачає створення законодавчої бази діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на новій територіальній основі з визначенням повноважень та їх ресурсного забезпечення.

В рамках її реалізації прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і у 2015 році стартував процес об'єднання територіальних громад та створення спроможних об'єднаних громад. В результаті виборів до місцевих рад у 2015-2016 роках сформовано 366 об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ). Загалом станом на 17 лютого 2018 року таких громад 705.

В результаті реформи, протягом 2017 року надходження до загального фонду місцевих бюджетів України (без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 192,7 млрд грн, що на 46,0 млрд грн більше у порівнянні з 2016 роком. За останні три роки від початку реформи фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів зросли у 2,8 рази – із 68,6 млрд грн у 2014 році до 192,7 млрд грн за підсумками 2017 року. Це стало можливим завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

За підсумками 2017 року власні доходи загального фонду місцевих бюджетів у розрахунку на 1-го жителя зросли, у порівнянні з 2016 роком, на 19,3% і склали 4488,5 гривень. Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на 1-го жителя зріс на 23,9% і склав 2510,4 грн, місцеві податки і збори на 1-го жителя зросли на 16,7% і склали 1265,3 гривень. У 2018 році прогнозується подальше зростання доходів загального фонду у розрахунку на 1-го жителя на 30,5%, надходжень податку на доходи фізичних осіб – на 38,5%, місцевих податків і зборів – на 38,7%.

Зважаючи на розширення дохідної бази місцевих бюджетів відбулося збільшення частки місцевих бюджетів у загальному обсязі зведеного бюджету України. За підсумками 2017 року вперше питома вага місцевих бюджетів перевищила п'ятдесят відсоткову позначку. Частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України склала 51,2%, що майже на 6% більше аналогічного показника за 2015 рік. Тобто, органи місцевої влади мають у своєму розпорядженні вагомий фінансовий ресурс, щоб мати змогу ефективно ним управляти та спрямовувати на розвиток громад.

Одночасно зі збільшенням частки місцевих бюджетів у фінансових ресурсах держави зростає також їх частка у обсязі валового внутрішнього продукту. У 2014-2015 роках цей показник становив 5,1%, у 2016 – 6,2%, за підсумками 2017 – прогнозується, що частка місцевих бюджетів у ВВП країни становитиме 6,7%.

Слід відмітити, що динаміка надходжень до бюджетів ОТГ випереджає темпи зростання доходів по інших рівнях місцевих бюджетів. Надходження власних доходів місцевих бюджетів 366 ОТГ за 2017 рік зросли на 87,0 % та склали 9,3 млрд грн. Враховуючи те, що нові 207 ОТГ, у яких перші місцеві вибори були проведені в 2016 році, тільки в цьому році отримали 60% надходжень від податку на доходи фізичних осіб до свої місцевих бюджетів, то їх власні ресурси у порівнянні з аналогічним періодом минулого року зросли в 2,9 рази та склали 4,9 млрд грн.

Разом з тим, неможливо оминати увагою деструктивні зміни, зумовлені бюджетною децентралізацією, які торкнулися малих міст. Зміни до БК в редакції 2014 року призвели до скорочення бюджетів малих міст, сіл і селищ та централізації повноважень на рівні районів. Тобто делеговані повноваження від малих міст перейшли до районних державних адміністрацій, а це призвело до недофінансування цих сфер у невеликих населених пунктах. Частка власних доходів місцевих бюджетів за 2016-2017 рр. не перевищує 47 %, а надходження від місцевих податків – не перевищує 11,5 %.

Попри передані частини загальнодержавних податків і зборів до бюджетів громад, незважаючи на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України (з 01.01.2016 року), більшість із новостворених об'єднаних

територіальних громад, так і залишилась дотаційними (125 громад отримують базову дотацію), а отже вони й надалі є фінансово неспроможними.

Отже, існуюча на сьогоднішній день система забезпечення місцевих бюджетів достатніми фінансовими ресурсами для виконання функцій, покладених на органи місцевого самоврядування, не відповідає потребам громад, вона не створює фінансове підґрунтя сприятливого життєвого середовища, необхідного для надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних суспільних благ та послуг, а децентралізація бюджетної системи України, наразі, є незавершеною. Основою проведення подальшої бюджетної децентралізації повинно стати зменшення ролі держави у фінансовому забезпеченні розвитку громад та регіонів із паралельним створенням можливостей для зміцнення автономності місцевих бюджетів.

На нашу думку, для подолання вищевказаних викликів на шляху проведення політики фінансової децентралізації необхідно здійснити такі кроки:

- підвищити роль місцевих органів в управлінні розвитком регіонів, посилити їх активність у створенні умов для активізації потенціалу економічного розвитку і зростання, залучення інвестицій, щоб на місцях мати джерела наповнення місцевих бюджетів;

- сформувані методологію обрахунку рівня бюджетної децентралізації, щоб мати змогу проаналізувати ступінь задоволення потреб місцевих бюджетів у коштах та оцінити ефективність надання і витрачання бюджетних коштів;

- затвердити державні соціальні стандарти і нормативи за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень;

- завершити реформування системи охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та адміністративно-територіальну реформу, базуючись на пріоритетності принципів децентралізації та субсидіарності;

- створити умови для активізації розвитку малого та середнього бізнесу в регіонах через впровадження у цій сфері європейських стандартів;

- переглянути склад доходів місцевих бюджетів з метою збільшення власних надходжень та зменшення трансфертів з державного бюджету;

- підвищити ефективність місцевих податків і зборів, зокрема вдосконалити функціонування податку на нерухомість (оподатковувати об'єкти нерухомого майна на основі ринкової оцінки), відновити транспортний податок, а також надати місцевим органам влади більше фіскальних повноважень, в частині запровадження додаткових податкових платежів, з урахуванням природно-економічного потенціалу відповідної території.

- посилити роль капітальних видатків у структурі видатків місцевих бюджетів, зокрема тих, які спрямовуються на відновлення й модернізацію інфраструктури та основних фондів, що в перспективі сприятиме залученню інвестицій та прискорить економічне зростання територіальних громад.

Реалізація цих заходів дасть можливість не лише підвищити самостійність місцевих бюджетів, а й досягнути сталого розвитку територіальних громад України й успішно інтегруватися в Європейське економічне співтовариство.

Варволік В. В.
магістр
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»

Сливканич М. В.
магістр
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СФЕРІ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ

Динамічний розвиток сучасного світу провокує впровадження інновацій в усі суттєві сфери життя суспільства. Враховуючи динамічний розвиток сучасного інноваційного спрямування економіки важливим є оцінка стану та перспектив впровадження електромобілів в рамках інноваційно-інвестиційних процесів.

Слід зазначити, що протягом останніх 20 років електромобілі перетворилися зі звичайного стартапу на масове виробництво, проте сучасна дороговизна їх в порівнянні з традиційними видами автомобілів призвела до того, що менше 10% автомобілів в світі є електромобілями [1], [2].

Впровадження інновацій в економіку розвитку електромобілів в даний час є, на нашу думку, важливим напрямком розвитку автомобілебудування, особливо в контексті екологічного розвитку світової економіки та оптимізації напрямків сталого економічного розвитку в світі.

Крім того, в даний час недостатньо розвиненою є соціальна державна реклама стосовно важливості використання електромобілів, оскільки це покращує екологію та зменшує кількість заторів у містах.

Передумовами реалізації інноваційно-інвестиційних процесів в сфері електромобілів є:

- погіршення екологічної ситуації в світі;
- скорочення покладів корисних копалин, на яких функціонують традиційні автомобілі;
- зростання інновацій в різних сферах, в тому числі в автомобілебудуванні за різними напрямками;
- прагнення реалізувати інновації та стартапи, які в даний час є доволі популярними серед клієнтів.

Факторами реалізації інноваційно-інвестиційних процесів в сфері електромобілів є:

- початкові інвестиції на випуск електромобілів;
- на давність інвестиційних резервів для удосконалення та модернізації електромобілів в середньо- і довгостроковій перспективі;
- забезпечення процесу випуску електромобілів кваліфікованим персоналом;
- забезпечення процесу випуску електромобілів технологічними інноваційними технологіями, які передбачають зростання стійкості та потужності електродвигунів;
- розвиток інфраструктури обслуговування електромобілів в США та світі за ключовими напрямками та сегментами продажу електромобілів;

- розподіл виробництва електромобілів за центрами випуску (США, Китай, ЄС, Японія) та споживання з тяжінням до платоспроможного попиту (Японія, США, ЄС);

- динамічне нарощення потужностей та умов використання електробатарей для електромобілів.

Важливими складовими інноваційно-інвестиційних процесів в сфері електромобілів є:

- прогнозування попиту на електромобілі;

- прогнозування обсягу випуску літєвих батарей для електромобілів;

- фактична оцінка наявних виробничих потужностей при складанні та обслуговуванні електромобілів;

- наявність державної підтримки даної сфери та активної корпоративної і державної рекламної соціальної компанії.

З 2017 року в корпорації Тесла окрім серійного випуску легкових автомобілів розпочато тестування використання електричних двигунів на вантажні автомобілі, що значно оптимізує логістичне забезпечення системи транспортного постачання.

На нашу думку, використання електромобілів може призвести до ряду ризиків для інноваційності:

- криза виробництва електричних акумуляторних батарей;

- криза інфраструктурного обслуговування даних автомобілів стосовно поповнення їх батареї та сервісного ремонту;

- загрози використання електромобілів в нетипових умовах клімату (в зонах постійної низької температури).

Отже, динамічний розвиток інноваційно-інвестиційних процесів в світі призвів до формування окремого напрямку інноваційності в сфері автомобілебудування – стрімкого розвитку та популяризації електромобілів. Для стимулювання використання електромобілів можливим є запровадження як фінансових пільг при придбанні електромобілів, так і податкових в розрізі мит і ставок акцизу на дані автомобілі, а також проведення соціальних та іміджевих акцій для формування позитивного сприйняття у суспільстві саме даного виду інноваційного транспорту.

Слід зазначити, потужним фактором стимулювання інвестицій і інновацій в електромобілебудуванні є реклама та маркетинг, які забезпечують оптимальність розробки товарної політики, коригування напрямків збуту електромобілів між центрами виробництва і ключовими регіонами збуту електромобілів, побудова більш гнучкої цінової політики стосовно продажу та сервісного обслуговування електромобілів, проведення активної рекламної компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] Autogeek. Перший електромобільний [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://autogeek.com.ua/itogi-polugodiya-2016-statistika-prodazh-elektromobiley-v-mire/>.

[2] Экотехника [Електронний ресурс] – <https://ecotechnica.com.ua/transport/2483-novaya-statistika-po-elektromobilyam-chislo-zelenykh-mashin-v-mire-prevysilo-2-mln.html>

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЗА ДОПОМОГУ РЕГУЛЬОВАНИХ ЕЛЕКТРОПРИВОДІ ТУРБОМЕХАНІЗМІВ

Найбільшим споживачем електричної енергії в світі є електропривод, частка споживання якого складає більше ніж 60% від усієї виробленої електроенергії. Але більшість електродвигунів працюють у нерегульованому режимі, коефіцієнт завантаження багатьох машин не перевищує 50%.

Задачами даного дослідження є експериментальне визначення ефективності застосування регульованого електроприводу у насосних та вентиляторних установках та розрахунок економічного ефекту та терміну окупності від його впровадження. Експериментальні дослідження виконано на двох лабораторних установках [1].

При проведенні першого експерименту було визначено споживану потужність працюючого насоса, як з застосуванням регульованого приводу так і без нього.

Відомо, що зменшити продуктивність насоса можна двома методами: залишити швидкість двигуна незмінною і зменшити пропускну здатність, або зменшити швидкість двигуна за допомогою регульованого електроприводу. З результатів експерименту встановлено, що для отримання однієї і тієї ж продуктивності Q_1 , насос з нерегульованим електроприводом споживає 287 Вт, в той час, як при застосуванні регульованого приводу, споживана потужність насоса зменшується до 113 Вт. Це вказує на те, що регульований електропривод в умовах даного експерименту дозволяє економити близько 39% електроенергії, у порівнянні з нерегульованим електроприводом (23% від номінальної потужності).

Другий експеримент проводився на лабораторній вентиляційній установці. Вентиляційна установка складається з вентилятора з приводним асинхронним двигуном.

Для дослідження енергоефективності регульованого електроприводу вентиляторної установки знято залежності споживаної вентилятором потужності від швидкості вітропотуку (величина пропорційна продуктивності вентилятора), для двох випадків: коли швидкість вітропотуку регулюється за допомогою засувки при незмінній швидкості вентилятора (при нерегульованому електроприводі) та при регулюванні швидкості вентилятора з повністю відкритою засувкою (при регульованому електроприводі). Встановлено, що застосування регульованого електроприводу у вентиляторній установці дозволяє економити до 50 % електроенергії.

Отримані експериментальним шляхом залежності показані на рис. 1.

Для розрахунку економічної ефективності від застосування регульованого електроприводу в турбомеханізмах приймемо:

1. Номінальна потужність $P_n = 15$ кВт;
2. На основі отриманих експериментальних даних, зменшення втрат активної потужності складає $\delta = 25\%$ (від номінальної потужності);
3. Турбомеханізм працює 24 години на добу;

4. Економічна ефективність від збереження ресурсів, екології, та зниження затрат на технічне обслуговування не враховуються;

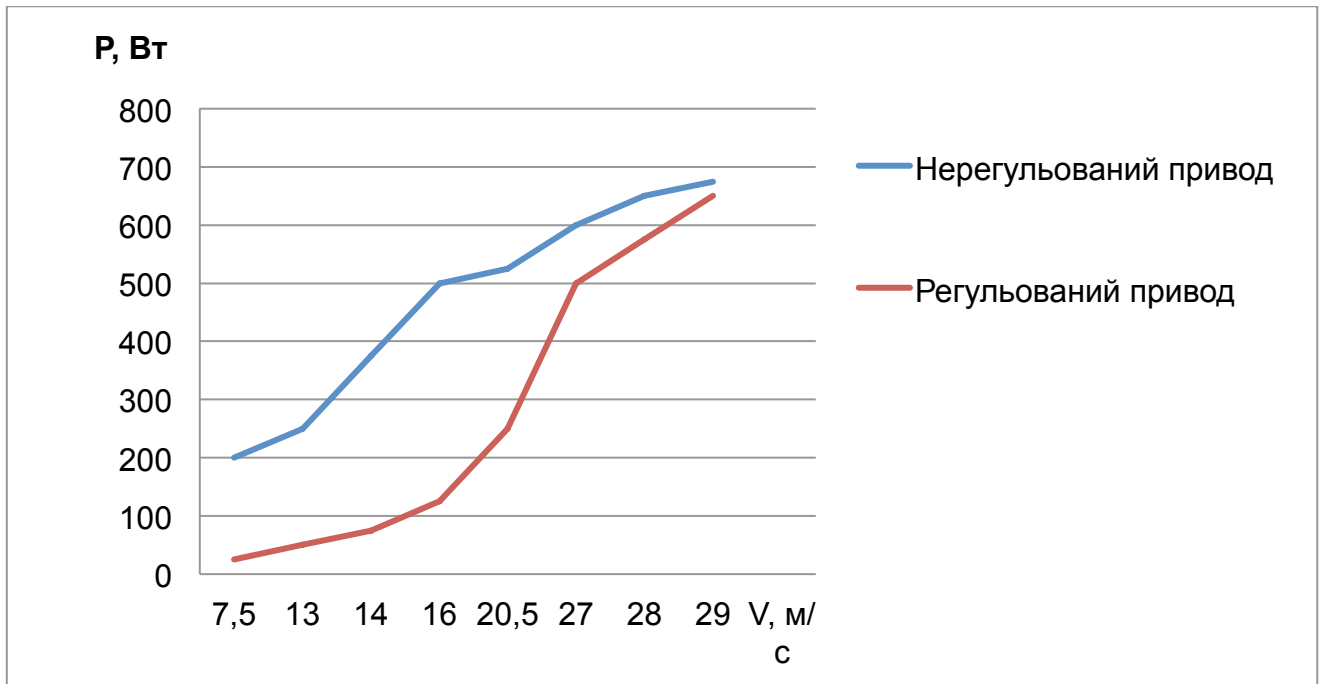

Рис. 1. Залежності споживної потужності від швидкості вітропотоків

5. Вартість обладнання, необхідного для впровадження регульованого електроприводу складає близько $S_{\Sigma} = 15000$ грн.

Потужність, яку споживає насосна установка за добу при роботі з номінальною потужністю

$$W_1 = P_n \times 24 = 15 \times 10^3 \times 24 = 360 \text{ кВт/год} \quad (1)$$

Енергія, що економиться за добу за рахунок застосування регульованого електроприводу

$$W_e = W_1 \cdot \frac{\delta}{100\%} = 360 \frac{25\%}{100\%} = 90 \text{ кВт / год} \quad (2)$$

Тариф на електроенергію (за даними "Київенерго" у жовтні 2017 р.) складає $T = 168$ грн/кВт год.

Кошти, які економляться за добу:

$$S_g = W_e \cdot T = 90 \cdot 1.68 = 151.2 \text{ грн / день} \quad (3)$$

Термін окупності:

$$N = \frac{S_{\Sigma}}{S_g} = \frac{15000}{151.2} = 100 \text{ днів} \quad (4)$$

Тобто, кошти, затрачені на модернізацію турбомеханізму потужністю 15 кВт у промисловості за вказаних умов експлуатації повертаються через зменшення витрат на електроенергію у термін менший від одного року.

Необхідно відзначити, що термін окупності регульованого електроприводу у приватному господарстві є в 2-3 рази довшим, оскільки для населення діють тарифи на електроенергію у 2-3 рази нижчі ніж для промисловості.

Таким чином, виходячи із викладеного вище:

- експериментально показано, що застосування регульованого електроприводу в турбомеханізмах дозволяє зменшити втрати активної потужності на величину до 50% в залежності від режиму роботи установки.
- на основі розрахунків видно, що термін окупності регульованого електроприводу турбомеханізмів при існуючих тарифах на електроенергію складає менше одного року.

Тому, модернізація насосних та вентиляторних установок у промисловості, комунальному господарстві, є актуальною в насущною. Перехід від нерегульованого електроприводу до регульованого дозволить не тільки економити кошти, які витрачаються на оплату електроенергії, а й зберегти природні ресурси країни, та знизити негативний вплив промисловості на оточуюче середовище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Закладний О.М., Праховник А.В., Соловей О.І.Е 65 Енергозбереження засобами промислового електропривода: Навчальний посібник. - К, Кондор, 2005 – 408 с.
- [2] Товажнянський Л.Л., Левченко Б.О. Энергетика на границе XXI столетие - Харьков: НТУ „ХПИ”. 2006. - 200 с.
- [3] Стратегия энергосбережения в Украине: аналитически-справочные материалы в 2-х томах. Общие основы энергосбережения / за ред. В.А. Жовтнянського, М.М. Кудша, Б.С. Стогся - К.: Академперіодіка, 2006. - т. 1-510 с.
- [4] Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи та самостійної роботи студентів з дисципліни «Енергозбереження та енергетичний менеджмент» / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. Х. Далека, Н. В. Гарбуз, О. С. Гордієнко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 43 с.
- [5] Браславский И.Я., Ишматов З.Ш., Поляков В.Н Энергосберегающий асинхронный электропривод /под ред. ИЛ. Браславского. - М.: Издательский центр «Академия». - 2004. - 256 с.
- [6] F. J. Nola, "Power factor control system for ac induction motor". US Patent 4052648, Oct. 4, 1977.
- [7] N. Mohan, "Improvement in energy efficiency of induction motors by means of voltage control", IEEE Trans. Power Appl. Syst., vol. PAS-99, July/Aug. 1980, pp.1466 – 1471.

ДОСВІД ВИРОБНИЦТВА ТЕПЛОВОЇ ТА ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ З АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

Вчені з дня у день винаходять новітні конструкції і прилади. Всіма цими винаходами ми користуємося день у день. Новітні технології роблять наше життя більш комфортним, спрощують нам роботу і певні дії. Вони роблять відкриття в області медицини і багатьох інших галузях. Так само їм вдалося зробити відкриття в галузі альтернативних джерел енергії [1]. Останнім часом нетрадиційні та відновлювані джерела енергії стали одним із важливих критеріїв сталого розвитку світової спільноти. Здійснюється пошук нових і вдосконалення існуючих технологій, виведення їх до економічно-ефективного рівня та розширення сфер використання [2].

Альтернативне джерело енергії — будь-яке джерело енергії, яке є альтернативою викопному паливу. Це поновлювані джерела, до яких відносять енергію сонячного випромінювання, вітру, морів, річок, біомаси, теплоти Землі, та вторинні енергетичні ресурси, які існують постійно або виникають періодично у довкіллі [3].

У вакуумних сонячних водонагрівачах використовується енергія сонця. Друга назва, яку носять сонячні водонагрівачі, - геліосистеми. Такі колектори мають гарну теплоізоляцію. Працюють дуже продуктивно, навіть при невисоких температурах. Плоский колектор, один з найбільш затребуваних в наш час. Зазвичай його використовують в побуті. Виглядає він як добре ізольована скляна модель, в якій знаходиться виготовлена зі сплаву міді та алюмінію, пластина поглинача. Сонячне світло дуже добре утримується, через покриття, яке нанесено на пластину.

Вітер — ще одне хороше джерело енергії. Плюсами використання енергії вітру є те, що така система досить доступна, економна, і що ще немало важливо, екологічно безпечна. Твердопаливний котел сьогодні теж можна віднести у якійсь мірі до альтернативних джерел енергії. У таких котлах зазвичай використовують дрова, вугілля або гранули. За рахунок цього такий пристрій можна вважати економічним, так як вугілля і дрова - дешеві види палива. Досить популярним способом видобутку енергії є альтернативна енергетика. Безмежні джерела, такі як енергія вітру, сонця, води, біоенергія, це те, чим ми можемо користуватися на даний момент і в подальшому, адже дані ресурси невичерпні. Найголовніше в цьому те, що при їх використанні не завдається шкода навколишньому середовищу [1].

На сьогоднішній день в Україні електрична енергія з відновлюваних джерел виробляється на вітроелектростанціях, сонячних електростанціях, малих гідроелектростанціях та ТЕС/ТЕЦ на біомасі та на когенераційних установках на біогазі. Загалом понад 150 юридичних осіб та 265 об'єктів відновлюваної електроенергетики приєднані до об'єднаної енергетичної мережі та реалізують «зелену» електроенергію споживачам. В тому числі кількість фізичних осіб, що відпускають «зелену» електроенергію з власних СЕС та ВЕС постійно зростає. За даними Української асоціації відновлюваної енергетики

станом на серпень 2016 року частка електричної енергії, що була вироблена з відновлюваних джерел енергії складає близько 1,25%, що є досить незначним в порівнянні з країнами ЄС. Близько 1 млрд кВт-год зеленої електроенергії було вироблено за 9 місяців поточного року. Основна частка – 48% була вироблена вітроелектростанціями, ще 31% – сонячними електростанціями, близько 12% – малими гідроелектростанціями та 9% на ТЕС/ТЕЦ та когенераційних установках, що працюють на біомасі та біогазі [4].

Невідкладним кроком у напрямку покращення енергетичної ситуації України, зменшення її енергозалежності, а також подальшої інтеграції в Європейську співдружність, повинна стати усебічна підтримка держави розвитку та впровадження альтернативних енергетичних установок у регіонах з найвищими показниками економічної доцільності. Цього можливо досягнути шляхом виконання наступних дій:

- удосконалення низки існуючих законодавчих актів щодо відновлювальних джерел енергії, які б сприяли підвищенню економічної ефективності виробництва альтернативної енергії;

- розробка інвестиційних проектів з метою залучення додаткових вкладень в дану галузь;

- надання гарантій державою виробникам «чистої» енергії щодо її купівлі за фіксованими тарифами;

- забезпечення рівня енергетичної безпеки України завдяки модернізації мережі існуючих енергетичних установок, підвищення рівня їх надійності та безперебійності роботи;

- інформування населення України щодо перспективності використання нетрадиційних джерел енергії, необхідності збереження довкілля та зменшення викидів парникових газів в атмосферу від спалювання традиційних видів палива

В цілому виконання програм з енергозбереження, в тому числі програм зі створення об'єктів альтернативної енергетики (Програма НВДЕ), в перспективі може забезпечити для України наступне:

- зміцнення державності України за рахунок підвищення енергетичної та економічної незалежності;

- зниження енергоємності внутрішнього валового продукту;

- досягнення світового рівня ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів;

- зменшення обсягів імпорту паливно-енергетичних ресурсів;

- створення ринку енергозберігаючого та науково обладнання, відповідної техніки та технологій;

- технічне та технологічне переоснащення енергоємного виробництва;

- конкурентоздатність вітчизняних товарів;

- підвищення добробуту громадян;

- підвищення рівня зайнятості населення;

- підвищення рівня зайнятості населення;

- підвищення рівня безпеки праці та культури виробництва;

- покращення стану здоров'я людей;

- зменшення обсягів шкідливих викидів у довкілля;

- відтворення природних ресурсів;

- виконання міждержавних угод щодо підвищення рівня екологічної безпеки.

Отже, все більше і більше вчених шукають якомога рентабельніші джерела, котрі б використовували відновлювані ресурси і котрі б змогли хоча б

частково замінити паливні. Найбільш підходять такі джерела як використання енергії текучої води та вітру, океанських припливів та відпливів, тепла земних надр та, звичайно, енергії Сонця. Також багатообіцяючими є дослідження, метою яких є спроба повторити термоядерні процеси, що відбуваються на зірках [5]. Обнадійливим є також і зростаюче усвідомлення підприємствами нагальної потреби підвищення енергоефективності виробництва у комплексі з екологічною безпекою, отримання енергоносіїв та використання з цієї метою альтернативних джерел, горючих відходів згубних для довкілля, які підлягають знешкодженню, викидів як додаткового джерела енергоресурсів [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Klimatvdomi.com. (2018). Альтернативні джерела енергії. [online] Available at: http://www.klimatvdomi.com/st_heat/st_altjernativnyje-istochniki-enjergii_ua.html [Accessed 13 Mar. 2018].
- [2] Eco.com.ua. (2018). Аналіз сучасного стану альтернативної енергетики та рекомендації по екологізації паливно-енергетичного комплексу України | Промислова екологія. [online] Available at: <http://eco.com.ua/content/analiz-suchasnogo-stanu-alternativnoi-energetiki-ta-rekomendatsii-po-ekologizatsii-palivno-e> [Accessed 13 Mar. 2018].
- [3] Hое.com.ua. (2018). Альтернативні джерела енергії. [online] Available at: <https://hoe.com.ua/page/alternativni-dzherela-energiji> [Accessed 13 Mar. 2018].
- [4] Moesonce.com. (2018). Виробництво електричної енергії з відновлювальних джерел в Україні. [online] Available at: <http://moesonce.com/ukraine/virobnictvo-elektrichnoi-energii-z-vidnovlyuvanih-dzherel-v-ukraini.html> [Accessed 13 Mar. 2018].
- [5] Освіта.UA. (2018). Класифікація альтернативних джерел енергії. Реферат. [online] Available at: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/ecology/18760/> [Accessed 13 Mar. 2018].

Дрозд А. О.
*асистент кафедри математичного моделювання економічних систем,
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»*

Місяйло О. В.
*студентка гр. УЕ-61, ФММ,
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день розвиток українських ринкових відносин вимагає застосування методів економіко-математичного моделювання в процесі управління і розвитку підприємства.

Інноваційний процес являють собою широкий спектр дій: створення новацій, проведення фундаментальних та прикладних досліджень, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, впровадження та поширення новацій [1].

Контроль і управління інноваційними процесами на підприємстві представляє собою ряд завдань: аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища, розроблення цілей, завдань, стратегій інноваційного розвитку конкретного підприємства, визначення ефективності інновацій, прийняття рішень, які стосуються інноваційного розвитку [2].

Моделювання, під час проведення досліджень інноваційної діяльності, є одним із найголовніших методів інформування про функціонування об'єкту дослідження під впливом змінних факторів.

Дослідження керівництва інноваційного розвитку підприємства методами економіко-математичного моделювання інформує про стан об'єкту управління, які знаходяться під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників [1]. Такі методи дозволяють вирішувати такі проблеми:

- аналізування інноваційного потенціалу;
- визначення ефективності інновацій;
- вибір оптимальних інноваційних проектів;
- прийняття потрібних управлінських рішень.

Для ефективнішого використання економіко-математичних моделей необхідно:

- використання достовірних інформаційних джерел;
- вичерпний опис об'єкту дослідження;
- визначення важливості проекту у загальному функціонуванні системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Гриньов А. В. Економіко-організаційна модель управління ін- новаційною діяльністю на машинобудівному підприємстві на основі логістичного підходу / А. В. Гриньов, І. А. Кабанець // Наука й економіка. – 2014. – № 2(34). – С. 197-206.
- [2] Новиков Д.А. Модели и методы организационного управления инновационным развитием фирмы / Д.А. Новиков, А.А. Иващенко. – М.: КомКнига, 2006. – 332 с.

Єрешко Ю. О.
к.е.н., доцент,
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
 ORCID ID 0000-0002-9161-8820

ВПЛИВ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ В УМОВАХ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІКИ

Загальновідомо, що основою монополістичної конкуренції є нецінова конкуренція за рахунок якості, брендів, торгових марок тощо. Проте, на наш погляд, за сучасної нестабільності ринку, доцільно також застосовувати й цінові важелі, оскільки в умовах спадної купівельної спроможності, закони попиту і пропозиції набувають вирішального значення в боротьбі за споживача. Теоретично, головними шляхами зниження ціни продукції або послуг прийнято вважати або зменшення норми прибутку, або зниження собівартості, за рахунок автоматизації виробництва, зменшення енергоємності, пошуку більш дешевої сировини і т. ін. Однак, і перший, і другий спосіб в кращому випадку не принесуть значної переваги, оскільки застосовуються переважно більшістю гравців ринку, а гіршому – можуть завдати нищівних збитків підприємству: за сучасного розвитку інвестиційного менеджменту, більше уваги приділяється забезпеченню підприємства високоякісним обладнанням, максимальній автоматизації та мінімізації фізичної праці, які, на наш погляд, несуть додаткові витрати, що, з рештою, призводять до тимчасового здорожчання виробництва, тобто не вирішують поточної проблеми зниження собівартості та збереження рентабельності. Крім значних капіталовкладень, ці заходи можуть виявитись неефективними через надто довгий період адаптації підприємства – воно може збанкрутувати ще до отримання очікуваних результатів економії.

З точки зору процесу відтворення, витрати виробництва – це частина доходу, що авансується на його продовження: спожитий підприємством капітал компенсується з його доходу, що складається з фондів споживання (витратної частини) та фондів нагромадження (прибутку). Відповідно, формуючи економічно обґрунтовану витратну частину доходу, підприємство має можливість забезпечення і збереження оптимального рівня прибутковості, зважаючи на умови його діяльності. З економічної точки зору вартість продукції (послуг) можна представити наступним чином:

Витрати капіталу		Валовий дохід	
Витрати оборотного капіталу	Витрати основного капіталу (амортизація)	Заробітна плата	Додаткова вартість
Собівартість			Валовий прибуток
Вартість			

Рис. 1. Економічна структура вартості

Отже, з огляду на наведену економічну структуру вартості, стає очевидним прагнення переважної більшості підприємців до автоматизації виробництва і зменшення витрат фізичної праці, що є елементарним шляхом збільшення частки додаткової вартості, тобто прибутку, у валовому доході

підприємства. Дана залежність ґрунтується на трудовій теорії вартості К.Маркса і, безперечно, є найшвидшим і найбільш очевидним способом досягнення зростання прибутковості. Однак, необхідно зважати на два основні і одночасно протилежні напрямки управління новоствореною вартістю: екстенсивний та інтенсивний. Перший досягається збільшенням додаткового робочого часу шляхом подовження загального і не потребує або жодного, або значного збільшення капіталовкладень, проте характеризується низькою ефективністю, а іноді, суперечить нормам чинного законодавства; другий – шляхом зменшення тривалості необхідного робочого часу за рахунок збільшення інтенсивності, продуктивності, а також зменшення витрат абстрактної праці, тобто потребує авансування додаткових коштів, тим самим збільшуючи собівартість, а у підсумку – зменшуючи частку валового доходу у вартості продукції (послуг). Таким чином, для виконання умов збільшення прибутковості, постає потреба в компенсації даних витрат за рахунок власних або позичкових джерел коштів. В першому випадку, дійсно, отримуємо позитивний результат, але одночасно постає проблема пошуку джерел самофінансування і самоінвестування, що може бути вирішена за рахунок використання фондів нагромадження, у т.ч. за рахунок амортизаційного фонду. Проте, не всі підприємства характеризуються наявністю достатньої кількості власних коштів, а використання амортизаційного фонду завжди пов'язане з низькою ризиків та, певним чином, може бути ускладнене нормами законодавства деяких країн стосовно цільового використання амортизаційних відрахувань. Що стосується варіанту залучення зовнішніх джерел фінансування, очевидним результатом є здорожчання капіталу. Таким чином, постає питання про пошук альтернативних шляхів управління собівартістю, що можуть одночасно виступати джерелами компенсації витрат на переоснащення виробництва з метою скорочення кількості абстрактної праці. На наш погляд, головним інструментом цінової конкурентоспроможності за рахунок управління собівартістю може бути амортизаційна політика підприємства. При чому, її вибір має обґрунтовуватись з врахуванням життєвого циклу інвестиційного проекту.

Відштовхуючись від об'єктивного закону попиту розглянемо два основні варіанти конкурентної стратегії для деякого інвестиційного проекту:

- 1) за умов виходу на ринок в якості природнього монополіста з метою збереження конкурентних переваг;
- 2) за умов виходу на ринок в якості конкурента вже існуючим підприємствам.

Теоретично, оскільки розглядаємо умови сучасного світового ринку, що наближені до умов монополістичної конкуренції, маємо такі основні вихідні дані для розробки конкурентної стратегії:

- більш-менш однорідну продукцію;
- нецінову та недобрсовісну конкуренцію як основні методи боротьби за споживача;
- тенденцію і прагнення до монополізації ринку;
- розміщення виробництва в країнах з низькою вартістю робочої сили та / або енергоресурсів тощо.

Відповідно, при аналізі основних вихідних даних стратегій ціноутворення та цінової конкуренції, можна зробити висновок про теоретичну наближеність показників виробничої собівартості компаній-конкурентів, що змагаються в умовах внутрішньогалузевої конкуренції, головним чином за рахунок більш-менш однорідних виробничих фондів та однакової кількості конкретної та

абстрактної праці за інших рівних умов. Таким чином, незалежно від (або на фоні) стратегій збільшення додаткової вартості, описаними вище шляхами, через перерозподіл знову створеної вартості пропонуємо два основні варіанти амортизаційної політики в розрізі конкурентної стратегії.

Сучасна практика внутрішньогалузевої конкуренції у світових масштабах характеризується декількома методами захоплення ринку, основними з яких є формування природної монополії (олігополії) на основі реалізації права власності на унікальні ресурси, патенти, торгові марки, винаходи, або випуск нової продукції, технологій тощо, а також, конкуренція на основі розробки аналогів вищезазначених товарів. Таким чином, в першому випадку конкурентна стратегія має базуватись на збереженні існуючої частки ринку і недопущення її втрати через появу товарів-аналогів, в другому – на витісненні конкурента і завоюванні його частки ринку. На відміну від вже звичних на сьогодні брендкових війн і сталих методів монополістичної конкуренції, пропонуємо повернутись до основ ринкового функціонування, тобто – об'єктивного закону попиту, що діє незалежно від виду ринкової структури. При цьому, стратегію цінової конкуренції вважаємо за доцільне здійснювати саме за рахунок управління собівартістю на основі відповідної амортизаційної політики, а не за рахунок зменшення норми прибутку. Отже, пропонуємо два варіанти амортизаційної політики в залежності від стадії життєвого циклу інвестиційного проекту:

1) Конкурентна стратегія збереження ринкових позицій тимчасовим природним монополістом, за умов виходу на ринок з новою продукцією, технологією тощо, передбачає використання амортизаційної політики з перенесенням якомога більшої вартості основних фондів в перший (перші) період, оскільки тимчасове монополістичне положення на ринку, виправдовує встановлення будь-якої ціни на товар за умови наявності попиту. Таким чином, за появи в майбутньому на ринку товарів-аналогів, підприємство конкуруватиме за рахунок значно меншої ціни за такого самого, або, навіть, більшого рівня прибутковості. Крім того, отримає можливість компенсації витрат на переоснащення, автоматизацію тощо, в межах заданої собівартості без зменшення обсягу валового доходу по відношенню до попередніх періодів, тобто досягне умов стабільного розвитку. Перевагою даної амортизаційної політики є також те, що згідно податкового законодавства більшості країн світової економіки, в т.ч. України, сутність амортизаційних відрахувань полягає в тому, що вони відносяться до неоподатковуваної частини валового прибутку в результаті чого, збільшується чистий операційний грошовий потік. Головні проблеми та недоліки даного методу полягають в наступному:

- товар обов'язково має користуватися попитом (сюди можуть відноситись також товари Гіффена);

- наявність низки законодавчих обмежень та закріплених методів нарахування амортизації.

2) Конкурентна стратегія витіснення вже існуючої компанії та захоплення її долі ринку з подальшим поглинанням, полягає в застосуванні демпінгу на основі амортизаційної політики, що полягатиме у відкладенні амортизаційних платежів або якомога меншому їх обсязі в перший (перші) період. Знову ж таки, дана політика не передбачає зменшення прибутковості підприємства як методу цінової конкуренції. Головною та першочерговою умовою даної амортизаційної політики є діяльність в умовах відкритої економіки, оскільки вона може бути передумовою порушення антимонопольного законодавства деяких країн, у т.ч. України.

ПРИНЦИПИ ОЩАДЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА

Одним із найжвавіших завдань функціонування підприємств в умовах ринкової економіки є підтримання належного рівня конкурентоспроможності з урахуванням нових викликів сучасної економічної науки. Доведено, що не дивлячись на високий рівень технологічного забезпечення виробничого процесу та доступу до унікальних ресурсів ми не отримуємо ефективне конкурентоспроможне виробництво, оскільки воно не базується на системному підході та не ураховує: особливості управління економічними процесами, як на макро-, так і на мікрорівнях; людський фактор виробництва та ін. Саме тому, серед новітніх теорій та управлінських концепцій економічного розвитку особливе місце займає концепція «ощадливого виробництва», яка має на меті максимально можливе нівелювання витрат з одночасним досягненням ефективності використання ресурсів шляхом перманентного удосконалення всіх бізнес-процесів, що спрямовані на задоволення споживачів.

Термін «ощадливе виробництво» з'явився у 90-х роках минулого століття на позначення підходу управління виробництвом, що забезпечує максимальне виготовлення корисного продукту з мінімальними втратами, а також постійне вдосконалення виробництва. Його традиційно пов'язують з виробничою системою компанії Toyota, якій вдалося за нетривалий час вирости з невеликого підприємства до одного з лідерів автомобільного ринку.

Як і у більшості сучасних моделей управління особливе місце у зазначеній концепції ощадливого виробництва посідає взаємодія виконавця робіт та замовника. Вона передбачає спільне рішення проблем, що виникають на всіх стадіях виробничого процесу, починаючи з конкретного формулювання задач замовником для забезпечення виконавцем виконання його вимог.

Не менш значущим, у даному питанні, є усвідомлення цінності персоналу, така ж повага до його вимог, як і до вимог замовника. Ощадливе виробництво має своє коріння у Японії, де прийнято якомога довше утримувати працівника у одній компанії. Визначено, що поступове навчання працівника новим навичкам та підвищення його кваліфікації обходиться дешевше, ніж пошук та навчання «з нуля» нових людей, а незначна «текучість» персоналу свідчить про здорові взаємини у колективі та комфорт робітників. Отже, ощадливість щодо людських ресурсів вимагає від керівництва дослухатися до потреб підлеглих, створювати для них зручні умови праці, що також, передбачає безпечні умови праці, соціальні гарантії та можливість професійного розвитку.

Іншим принципом ощадливого виробництва є «кайдзен», який сам може розглядатися як окрема концепція організації роботи компанії. В першу чергу він є філософією, що фокусується на неперервному вдосконаленні певних процесів (зокрема, процесів виробництва та управління). Вдосконалення, в першу чергу, передбачає аналіз виробництва, наявних проблем та пошук шляхів покращення. Для повноцінного проведення такого аналізу необхідним є готовність визнавати проблеми, транспарентність процесів, розуміння кожним працівником загальної структури процесів, що досліджуються та його ролі в них. Крім того,

передбачається, що удосконаленням займається не лише одна людина чи один відділ, а уся компанія загалом: кожен працівник має свої повноваження, входить у групу людей, які є відповідальними за вдосконалення певного етапу виробництва. Таким чином, усунення проблем та удосконалення роботи підприємства стає одним з основних процесів виробництва. Кайдзен є неперервним процесом, оскільки передбачає прагнення до ідеалу, якого за японською філософією досягти неможливо.

Таке поняття як «гемба» також можна виділити у окремий принцип ощадливості. Гемба – це вирішення проблем виробництва безпосередньо на виробництві, а не у кабінетах керівників. У зв'язку з цим менеджери нижчої ланки мають знаходитись поряд з працівниками, де вони можуть вплинути на процеси. Такий контакт між менеджером та рештою персоналу також сприяє покращенню робочого клімату та сприяє оцінці проблем з різних точок зору (тобто є корисним і для кайдзен).

До принципів японського походження можна віднести також «канбан» – організація постачання та виробництва “саме вчасно”. Маючи план виробництва на певний період можна скласти точні чи орієнтовні плани роботи кожної ділянки виробництва. За рахунок відсутності запасу деталей та відсутності їхніх запасів можна також виявити можливі дефекти виробництва.

Отже, практичний досвід підтверджує, що принципи ощадливого виробництва є тісно взаємопов'язаними: дотримання одного полегшує дотримання інших, а загальна їх система дозволяє ефективно організувати роботу виробництва та вивести підприємство на відповідний рівень конкурентоспроможності з одночасним збереженням унікальності виробничих процесів, ресурсозбереженням та задоволення усіх учасників виробничого процесу. Подальших наукових досліджень потребує практична реалізація принципів ощадливого виробництва на підприємствах України в сучасних умовах економічних змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Н. Авдеенко and Н. Береславская, *Бережливое производство*. Москва: Market DS, 2008.
- [2] М. Имаи, *Гемба кайдзен: Путь к снижению затрат и повышению качества*. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2004.
- [3] В. Лисицин, О. Лисенко and Ю. Вовк, "Роль “ощадливого производства” в діяльності підприємства", *Вісник НТУУ “КПІ”*, vol. 1, pp. 39-61, 2009.
- [4] У. Левинсон and Р. Рерик, *Бережливое производство: синергетический подход к сокращению потерь*. Москва: Стандарты и качество, 2007.
- [5] Д. Шехватов and А. Воронин, "Бережливое производство как элемент стратегий Кайдзен", *ITeam*, 2012.

Кривошея І. В.
студент гр. ЕП-61м, ФЕА
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ТА АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В СВІТІ

Наразі в світі існують наступні типи електростанцій: класичні теплові, атомні теплові, гідроелектростанції, сонячні, вітрові, геотермальні, хвильові. Слід зазначити, що статистика процентного співвідношення різних електростанцій в світі не несе в собі логічного навантаження, оскільки політика окремої держави в енергетиці залежить від наступних факторів: загальний економічний розвиток держави, географічне положення, забезпечення мінеральними ресурсами, її площа, політична ситуація в регіоні. Для прикладу візьмемо статистичні дані Німеччини (економічно-сильної країни Європейського Союзу (ЄС)), США (світового лідера в провадженні новітніх технологій) та України (країни третього світу).

Щодо першої країни, то на її теренах вперше в історії енергетики обсяги виробленої в країні сонячної енергії зрівнялися з обсягами, виробленими атомними електростанціями (АЕС). Як повідомляє Deutsche Welle з посиланням на дані Інституту геліоенергетичних систем товариства імені Фраунгофера, в липні [(прим. авт.) 2015] і ті, і інші генерували за 5,18 терават-годин [1]. Крім того, як зазначається в [2] Німеччина стала лідером у використанні альтернативної енергії в Європі. Так, більше 20% усієї енергії в лідері ЄС надходить з відновлюваних джерел. Слід зазначити, що вище керівництво Бундестагу після аварії на АЕС Фукусіма-1 взяло курс на скорочення частки ядерної електрики в даному секторі. В результаті атомна енергетика складає лише 15,9% [3]. Щодо частки енергогенерації кам'яного вугілля, що також є темою обговорення на світових форумах, то вона складає 26%.

Найбільшу частку в енергогенерації США продукують наступні джерела: вугілля – 37.4%; природний газ – 30.3%; ядерна реакція – 19.0%; рухомі водні маси – 6.8%; вітер – 3.5%. Слід зазначити, що в дана країна відрізняється тим, що 90% усіх компаній та регулюючих органів є приватними, отже, політика держави має лише рекомендаційний характер в даній галузі економіки.

Для порівняння, приведемо статистичні дані України: АЕС – 43%; ТЕС – 47%; ГЕС і ГАЕС – 9.2%. Слід зазначити, що абсолютні показники виробленої електроенергії в порівнянні з показниками 2014 р. зменшились на 10% внаслідок військових дій на Донбасі та анексії АР Крим. Крім того, Україна з країни-експортера електричної енергії перетворилася з країни імпортера.

Приведемо аналіз приведених даних. В засобах масової інформації з часів катастрофи на Чорнобильській АЕС в 1986 р. прослідковуються заклики до повного усунення атомної енергетики та до значного скорочення частки кам'яного вугілля, через непомірно великий вплив спалювання даного ресурсу на якість повітря. Чому ж по статистичним даним в усіх країнах, окрім Німеччини, не прослідковується дії в даній області? Справа полягає в двох ключових факторах.

Вітрові та сонячні електростанції мають таку особливість, що їх

потужність є строго фіксованою. Це означає, що така електростанція виробляє таку кількість електроенергії, що лежить в межах, що залежать від сили вітру та кількості сонячних днів відповідно. З іншої сторони, населення планети неухильно зростає, що призводить до обґрунтовано-збільшеної потреби в енергії. Дану щорічну різницю можна легко покрити, спаливши більше вугілля, або ж використати більшу кількість тепловидільного елемента в ядерному реакторі. Очевидно, що саме такий метод і використовується.

З іншої сторони, проектування та будівництво будь-якого виду потужної електростанції займає не просто роки, а десятки років. Саме через вищенаведене явище, процентне співвідношення альтернативних джерел енергії в більшості країн не зростає – традиційні методи виробництва нагромаджують потужності з такою ж, а іноді і більшою, швидкістю.

Щодо Німеччини, то там відбувається справді унікальна ситуація. Закони, прийняті в останні роки розроблені таким чином, що виробники електроенергії платять такі податки з виробництва енергії, що отримана з вугілля, природного газу чи розщеплення ядра, що їх інтегральна сума за 10 років, дозволила б побудувати вітрову чи іншу електростанцію, розраховану на таку ж потужність, як і існуюча. Отже, в даному випадку підприємці самі ж платять за шкоду, нанесену навколишньому середовищу. Щодо атомної енергетики, то після 2022 року всі АЕС на території Німеччини припинять свою діяльність у відповідності з тими ж законами.

Що стосується ГЕС, то вони займають особливе місце в світовій енергетиці, оскільки вони, з одного боку, можуть мати таку ж потужність [4], як і АЕС та ТЕС, а з іншого боку, не є настільки шкідливими для природи, оскільки основна їх шкода заключається в затопленні певної території. В свою чергу дані водні ресурси за певних умов можуть використовуватись в суміжних господарських цілях.

Отже, з наведених фактів можна зробити наступні висновки. Основні тенденції світового енергетичного сектору тісно зв'язано з бажаннями людства усунути небезпечні АЕС; шкідливі для атмосфери ТЕС з метою досягнення так званого «сталого розвитку». З іншої сторони, потреби важкої промисловості та сучасних міст-агломератів в електриці абсолютно неможливо забезпечити лише відновлювальними джерелами, тому АЕС та ТЕС ще довго складатимуть ліву частку в енергетиці навіть таких розвинених країн, як США, Китай та Японія. Щодо країн третього світу, то на прикладі України видно, що помітних показників можна досягти лише при значних капітальних вкладень, якими держава може й не володіти, або мати більш нагальні потреби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] "У Німеччині вперше сонячна і атомна енергія зрівнялися в обсягах виробництва", *DT.ua*, 2017. [Online]. Available: https://dt.ua/ECONOMICS/u-nimechchini-vpershe-sonyachna-i-atomna-energiya-zrivnyalisya-v-obsyagah-virobnictva-181262_.html. [Accessed: 21- Dec- 2017].
- [2] "Німеччина стала лідером у використанні альтернативної енергії в Європі", *Tyzhden.ua*, 2017. [Online]. Available: <http://tyzhden.ua/News/29636>. [Accessed: 21- Dec- 2017].
- [3] "Відновлювальна енергетика тріумфує в Німеччині", *Ecotown.com.ua*, 2017. [Online]. Available: <http://ecotown.com.ua/news/Vidnovlyuvalna-enerhetyka-triumfuye-v-Nimechchyni/>. [Accessed: 21- Dec- 2017].
- [4] "10 крупнейших ГЭС мира", *Pronedra.ru*, 2017. [Online]. Available: <https://pronedra.ru/energy/2015/09/16/10-krupneyshikh-ges-mira>. [Accessed: 21- Dec- 2017].

Омельяненко В. А.
*к.е.н., провідний науковий співробітник, старший викладач
кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0003-0713-1444*

АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТРАЄКТОРІЙ¹

В сучасних умовах умовах країнам, що розвиваються, необхідно удосконалювати існуючі механізми інституційної взаємодії, розробляти нові ефективні моделі здійснення партнерства на довгостроковій основі в рамках стратегій розвитку та забезпечення національної безпеки, формувати відповідну інституціональну основу розвитку міжнародного співробітництва, що створить умови для уникнення технологічної залежності та асиметрії взаємодії. При виборі стратегій технологічного розвитку і міжнародного співробітництва особливого значення набувають інструменти та методологія дослідження технологічних і конкурентних аспектів перспективних напрямків інноваційного розвитку [1] – [2]. Вони принципово важливі з точки зору критичної оцінки поточного стану та перспектив росту.

Зазначений аспект є актуальним і для України, де вже створено (або планується створити) на різних рівнях велику кількість різних інститутів модернізації економіки (технопарки, бізнес-інкубатори, центри колективного користування науковим обладнанням, центри трансферу технологій, бізнес-ангели, стартап екосистеми тощо). Однак вся ця система не має продуманої продуктової стратегії на макрорівні (з метою отримання унікальних продуктів, що будуть конкурентоздатним на міжнародних ринках), що знижує її ефективність або робить інститути чисто формальними [3]. Тому метою даного дослідження є визначити актуальний інструментарій інноваційних комунікацій, що дозволить адаптувати стратегії розвитку до технологічних трендів.

При проектуванні заходів інноваційної політики та розробки стратегій розвитку високотехнологічних комплексів варто розуміти те, що в сучасних умовах інновації – це результат численних взаємодій державних органів, бізнес-сектору, наукового та освітнього співтовариств. Ці взаємодії засновані на системі керованих комунікацій, які прийнято називати науковими комунікаціями (scientific relations, SR). Їх можна розглядати як інформаційні потоки, що виникають між суб'єктами інноваційної діяльності, або ж як комунікаційний інструментарій, спрямований на підтримку генерації знань, їх трансфер в економіку та просування інноваційних високотехнологічних товарів.

Комунікації в сфері інновацій (innovation communications, InCo) як самостійний напрямок сформувався в 2009 р. на основі журналістики інновацій (InJo), а також комунікацій у сфері науки. Лідерами в цій сфері стали Стенфордський університет, ЄС та Державне агентство з інновацій Швеції VINNOVA. Практика комунікацій у сфері інновацій активно розвивається у зв'язку з глобалізацією інновацій.

Значення інноваційних комунікацій також значно зростає в рамках

¹ Робота виконувалася за рахунок бюджетних коштів МОН України, наданих на виконання науково-дослідного проекту №0117U003855 «Інституційно-технологічне проектування інноваційних мереж для системного забезпечення національної безпеки України» (Наказ МОН України від 10 жовтня 2017 р. № 1366)

формування нових технологічних трендів. Зокрема, гнучке виробництво та відповідна організація бізнес-процесів в рамках Індустрії 4.0 припускає створення мережевої моделі співробітництва та кооперації [4].

Комунікації в сфері інновацій як напрямок інноваційної діяльності включають спеціалізований підхід та інструментарій, що реалізуються з метою об'єднання учасників інноваційної діяльності, стимулювання їх відкритого діалогу та співробітництва для спільного виробництва інновацій з метою об'єднання можливостей та потенціалу.

Комунікації створюють можливість реалізації інноваційного процесу, наприклад, при переконанні топ-менеджменту або пошуку інвесторів. Комунікації необхідні, щоб інноваційна система функціонувала узгоджено при трансформації ідей в інновації: в ідеалі властивості інноваційних продуктів (ідей, технологій) мають бути доведені до клієнтів, а потреби клієнта повинні бути доведені до розробників. Відтак традиційний маркетинг та PR повинен розвиватися паралельно з розвитком R&D. Успішна інноваційна діяльність потребує поєднання технологій, бізнес-моделі та стратегії маркетингу. З цієї причини інноваційні комунікації мають виконувати більшу функцію, ніж маркетинг інновацій та позиціонування компанії як лідера на ринку нових ідей.

Методологія управління інноваційними комунікаціями інтегрує в собі наступні ключові елементи, що в сукупності вирішують завдання оптимізації та системної стійкості інноваційної системи через процесну координацію:

- методи організації специфічних комунікацій між вченими та науковими інститутами, що включають у себе процедури верифікації та оцінки значимості наукової продукції, селекцію проектів, розподіл грантів (фінансування) тощо;

- методи комунікації між науковим співтовариством, експертами в області технологічного розвитку, менеджерами R&D-підрозділів корпорацій (зокрема ТНК), що включають у себе аналіз тенденцій розвитку, прогнозування, аналіз індикаторів, інвестиційний аналіз, аналіз потреб фінансування розробок;

- механізми комунікацій між розробниками, експертами та інвесторами, що включають у себе проведення тематичних презентацій, конференцій, виставок, експертних панелей, круглих столів та інших заходів, що формують системні комунікації та дозволяють здійснити оцінку проектів та визначити поточні тренди та запити цільових аудиторій;

- механізми комунікацій між інноваційними інфраструктурами (венчурні фонди, бізнес-ангели тощо) і корпораціями та компаніями, зацікавленими в інноваціях та які їх впроваджують (виставки, інформаційні кампанії тощо).

Зазначені механізми інноваційних комунікацій пропонуємо розглядати в контексті методології технологічної траєкторії, що дає змогу визначити співвідношення глобальних трендів та розвитку національної інноваційної системи. Для практичного втілення даної методології пропонуємо використати інструментарій патентного картування та аналітики патентних ландшафтів.

Патентне картування (patent mapping) визначається Європейським патентним відомством як застосування статистичного та інтелектуального аналізу патентної документації. За його допомогою вирішуються завдання, насамперед, стратегічного рівня, такі як питання придбання компаній, що володіють певними патентами (патентними портфелями), інвестування в певні розробки, визначення пріоритетних напрямків науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт [5].

Аналітика патентних ландшафтів (patent landscaping) експертами

Всесвітньої організації інтелектуальної власності розглядається як набір методів з вивчення та опису патентної ситуації для конкретної технології в певній країні, певному регіоні або на глобальному рівні [6] – [7].

Патентний ландшафт доповнює результати та уточнює висновки маркетингових досліджень, обґрунтовує вибір країн для патентування, ліцензування, виробництва та маркетингу товарів і/або послуг (результатів науково-дослідного проекту тощо), вибір потенційних партнерів і конкурентів на ідентифікованих ринках, підтверджує актуальність обраних пріоритетів тощо.

Патентні ландшафти допомагають мінімізувати ризики при прийнятті стратегічних рішень, пов'язаних, зокрема, з розробкою та впровадженням нових технологій, освоєнням нових ринків збуту продукції, передачею інтелектуальної власності і т.д. В контексті формування інноваційних комунікацій патентні ландшафти дозволяють визначити провідні країни в розробці та впровадженні технологій, проаналізувати винахідницьку активність у різних країнах, виявити основних конкурентів у досліджуваній області техніки, встановити технічний рівень розвитку досліджуваної області в цілому та виявити ключові розробки, встановити основні напрямки розвитку технології, оцінити перспективи впровадження інновацій, визначити перспективні ринки збуту продукції або технології, визначити правові аспекти, пов'язані з використанням розробок.

Таким чином, з метою створення ефективної інноваційної системи та для виправлення ситуації практичної відсутності трансферу технологій в економіці необхідним є створення відповідного комунікаційного середовища. При цьому важливість аналітичного забезпечення інноваційних комунікацій підсилюється необхідністю розширення міжнародного співробітництва та організаційно-економічними механізмами нових технологічних трендів. Таким чином, інноваційна аналітика дозволяє уникнути невизначеності та дає можливість розвивати стратегічне співробітництво в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Omelyanenko, V. A. (2016). Innovation priorities optimization in the context of national technological security ensuring. *Marketing and Management of Innovations* (2016(4).
- [2] Prokopenko, O., Omelyanenko, V. (2017). Priority Selection Within National Innovation Strategy in Global Context. *Economics and Business* (30(2).
- [3] Omelyanenko, V. (2014). Analysis of Potential of International Inter-Cluster Cooperation in High-Tech Industries. *International Journal of Econometrics and Financial Management* 2(4).
- [4] Тельнов, Ю. Ф., Данилов, А. В., Казаков, В. А. (2016). Сетевая модель сотрудничества и кооперации предприятий. *Инжиниринг предприятий и управление знаниями (ИП&УЗ—2016)*: сб. науч. тр. XIX науч.-практ. конф. Москва, 26-27 апреля 2016 г. М.: ФГБОУ ВО «РЭУ им. Г.В. Плеханова».
- [5] Segev, A., Kantola, J. (2012). Identification of trends from patents using self-organizing maps. *Expert. Syst. Appl.* (2012(132).
- [6] Кортков, С. В., Шульгин, Д. Б., Толмачев, Д. Е., Егармина, А. Д. (2017). Анализ технологических трендов на основе построения патентных ландшафтов. *Экономика региона* 13(3). DOI: 10.17059/2017-3-24
- [7] wipo.int (2018). *Patent Landscape Reports* [online] Available at: <http://www.wipo.int/publications/en/series/index.jsp?id=137> [Accessed 10 Mar. 2018].

GREEN MARKETING – A TOOL FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Sustainable development has been analysed in different qualitative aspects, such as economic, social, ecologic, institutional, ethical, political, etc. The Brundtland Report used definition of sustainable development: "Sustainable development is the development that meets the needs of the present (people) without compromising the ability of future generation to meet their own needs". In other words, it improves the quality of life of the present generation without excessive use or abuse of natural resources, so that they can be preserved for the next generation [1].

Sustainable development is often referred as the unity of economy and ecology, i.e. to attain economic development without compromising the ecological balance. It can be attained by rigorous policy change, taking action and altering practices. There are three aims of sustainable development:

a) Economic - to attain balanced growth through creation for new markets and opportunities for sale growth; cost reduction through efficiency and improvements and reduced energy and raw material inputs; creation of additional value;

b) Ecological - to preserve the eco system through reduce waste, effluent generation, emission into environment; reduce impact on human health; use of renewable raw material; elimination of toxic substances;

c) Social – to guarantee equal access to resources to all human communities.

Green marketing is the key tool for achieving these goals for sustainable development. According to the American Marketing Association Green Marketing is the marketing of products that are presumed to be environmentally safe. The evolution of green marketing has three phases. First phase was termed as 'Ecological' green marketing, and during this period all marketing activities were concerned to help environmental problems and provide remedies for environmental problems. Second phase was "Environmental" green marketing and the focus shifted on clean technology that involved designing of innovative new products, which take care of pollution and waste issues. Third phase was "Sustainable" green marketing. It came into prominence in the late 1990s and early 2000s. Green marketing involves developing and promoting products and services that satisfy customers willingness and needs for quality, performance, affordable pricing and convenience without having a detrimental input on the environment [2].

Ecological marketing is a subsystem of social and ethical marketing, the activity of the enterprise is aimed at reconciling the economic and ecological interests of the consumer, producer and society.

REFERENCES

- [1] Pezzey J. *Sustainable development concepts : an economic analysis* // World Bank environment paper; 1992, no. 2. Washington, DC: The World Bank. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/237241468766168949/Sustainable-development-concepts-an-economic-analysis>
- [2] Nandini M. Deshpande A conceptual framework on green marketing – a tool for sustainable development // International Journal of Sales and Marketing Management 2011, Vol.1, Issue.1 , 1-16 URL: <http://www.tjprc.org/publishpapers/tjprcfile37.pdf>

Стоян С. С.
студент гр. УЗ-51, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-6106-8282

Лободзинська Т. П.
к.е.н., доцент
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001-5518-727X

УКРАЇНО-НОРВЕЗЬКА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ

В умовах глобалізації сучасного світу конкурентоспроможність країни визначається наявністю інноваційного потенціалу, а саме сукупністю технологічних, інтелектуальних та науково-виробничих ресурсів. У розвинутих країнах питома вага нових знань становить 75% – 85% від ВВП. Для України, наразі, використання такого потенціалу є стратегічним пріоритетом у контексті підтримки конкурентоспроможності держави, а переймання досвіду провідних країн та співпраця з ними в цьому аспекті має значну перспективу для нашої країни [1]. Тому, слід проаналізувати наявний досвід України та інших країн за даним напрямком, а надалі, саме україно-норвезьку співпрацю, передумови та перспективи для неї.

Перша взаємодія між Україною та Норвегією відслідковується ще з часів заснування Київської Русі. Навіть існує «норманська» теорія походження Русі, за якою давньоруські князі мають скандинавське коріння. Але, навіть якщо не зважати на теорію, достеменно відомо, що принаймні були наявні дружні стосунки, адже саме через нинішню територію нашої країни пролягав легендарний шлях «із варяг у греки», та те, що багато норвезької знаті гостювало при Київському дворі. Отже, країни мають історичні передумови до співпраці [2]. Норвегія має великий досвід щодо інноваційної діяльності, починаючи з 90-х років минулого століття, уряд країни надав значну фінансову підтримку науковому сектору за трьома інститутами: державним і дослідницьким установам та неурядовим гуманітарним організаціям, які взаємодіють між собою. Наразі в країні діють різні державні програми, створені для впровадження і використання інновацій технологій, а також подальшого переходу до нової формації суспільства.

Сьогодні активно розвивається співпраця між країнами, зокрема і в торгово-економічній сфері, про що свідчить тенденція до зростання обсягів торгівлі [3] та інвестицій [4], активно розвивається і науково-технічне співробітництво. Наразі Інститут енергетичних технологій у Норвегії працює над впровадженням на ЧАЕС Центру віртуального виведення з експлуатації енергоблоків. Компанія Reintertsen AS проваджує в Україні низку проектів з розвитку енергоефективного виробництва (розроблено 56 проектів загальною вартістю 160 млн.євро). Також, країни співпрацюють щодо впровадження альтернативного виду енергії в Україні: «Для України заміщення споживання газу стало питанням енергетичної та національної безпеки. Тому пріоритетом є освоєння відновлюваних джерел енергії. До 2020 року частка «зеленої» енергії у кінцевому енергоспоживанні країни має становити 11%. Впевнений, що досягти

мети нам допоможе передовий досвід, технології та інвестиції Норвегії», – наголосив під час виступу Сергій Савчук та нагадав, що на реалізацію плану потрібно чимало інвестицій – 16 млрд євро. Голова Агентства пояснив, що сьогодні у Норвегії 98% електроенергії виробляється саме з відновлюваних джерел, переважно гідроелектростанціями. «Більше того, Норвегія перевиконала свій Національний план дій з відновлюваної енергетики до 2020 року. Ще у 2014 році частка енергії з відновлюваних джерел у кінцевому енергоспоживанні становила вже 69,2%. Тому досвід цієї країни для нас надзвичайно цінний»[5].

У 2014 році створений проект «Ініціативний україно-норвезький інноваційний нетворкінг» (UNINI), який поглибив співпрацю між двома країнами в інноваційному аспекті. Метою проекту розвитку UNINI є сприяння конкурентоспроможності економіки в Україні шляхом заохочення та підтримки інноваційної інфраструктури та мереж, розвитку малого і середнього бізнесу та інвестиційних можливостей для підприємств, створення нових інноваційних бізнес-ідей. Головним пріоритетом є розробка інноваційної екосистеми з низкою місцевих, національних і міжнародних послуг та інфраструктури для забезпечення стабільної підтримки інновацій і підприємництва в Україні. Це трирічний проект, який фінансується Міністерством закордонних справ Норвегії. Партнерами консорціуму є Seed Forum Норвегії та України, Фонд Seed Forum та центр міжнародного розвитку Норвегії. Основними цільовими групами проекту є: нещодавно започатковані компанії; підприємці: малі та середні підприємства з амбіціями запускати або розвивати комерційні технологічні компанії; учасники Norwegian Innovation Network зацікавлені в українському інноваційному потенціалі та можливостях партнерства, а міжнародні гравці приватного сектора – у можливостях співпраці з українськими; українські державні / муніципальні інститути та палати, що відповідають за підтримку інновацій; українські фахівці з амбіціями керувати інноваційною інфраструктурою [6].

Отже, Україна та Норвегія мають значні можливості для розширення співпраці у подальшому, оскільки є певні історичні передумови для цього, а також, інноваційний проект, який вже ефективно діє на території України більше 3 років, та низка інших вигідних для української економіки та розвитку технологій проектів, які фінансуються норвезькими компаніями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Національна економіка: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / Мельник А.Ф., Васіна А.Ю., Желюк Т.Л, Попович Т.М. — К., 2015. — 463 с.
- [2] *norway.mfa.gov.ua* (2017) Посольство України в Королівстві Норвегія. [online]. Available at: <http://norway.mfa.gov.ua/ua>. [Accessed 27 Sep. 2016].
- [3] Кривонос Р.А. Особливості співробітництва України з країнами Північної Європи // Україна в Європі: контекст міжнародних відносин: колективна монографія / За ред. А.І. Кудряченка. – К.: Фенікс, 2011. – С. 441 – 463.
- [4] *ukrstat.gov.ua* (2017) Державна служба статистики України// Прямі інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу в економіці України. [online]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [Accessed 27 Sep. 2016].
- [5] *sae.gov.ua/uk* (2017) Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Available at: <http://sae.gov.ua/uk/news/1348>. [Accessed 27 Sep. 2016].
- [6] <http://unini.cc> (2017) Ukraine Norway Innovation Networking Initiative (UNINI). [online]. Available at: <http://unini.cc/#4> [Accessed 27 Sep. 2016].

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

В умовах глобалізації світового економічного процесу, інновації стають пріоритетним напрямком інвестування. Такий вид діяльності у науково-технічній, управлінській галузі є фактором розвитку підприємницького сектору, оскільки впровадження нових технологій є основним шляхом підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. На сучасному етапі розвитку національної економіки, фінансування інноваційної діяльності є недостатнім. Тому варто визначити головні причини, які діють негативно на розвиток цієї галузі.

У Законі України «Про наукову та науково-технічну діяльність» вказано, що фінансування науки повинне становити не менше 1,7% від ВВП[1]. Проте у 2016 році видатки на розвиток цієї галузі становили 0,169% від ВВП України. Така ситуація є підтвердженням того, що законодавчі затвердження не тільки неспроможні забезпечити відповідну базу для розвитку науки, та ще й не працюють у реальному часі. Управління не виконує всі вимоги, які прописані в законах або виконує їх на недостатньому рівні.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність»[2], головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, правових та організаційних умов для ефективного відтворення, розвитку та використання наукового потенціалу країни, розробка технологій у галузях енергозбереження та ресурсозбереження, розробка та реалізація конкурентоспроможної продукції, вдосконалення систем управління підприємством і т. д.[2]. Проте ряд функцій, які покладені на інноваційну діяльність не можуть бути виконані, оскільки інвестування державою такого виду діяльності є в цілому нижчою, ніж сума власних коштів та іноземних інвестицій(табл.1).

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що державне фінансування інноваційної є непостійним, оскільки спостерігаються значні коливання показників. Інвестування інноваційної діяльності за власні кошти зберігає свою тенденцію до стрімкого росту, а іноземне інвестування зазнало стрімкого спаду за останні 2 роки. Варто зазначити, що кількість підприємств, які займаються науковими розробками також зменшується і головною причиною є недостатній рівень фінансування. Основною ознакою є також те, що реалізація інновацій у промисловості також стрімко зменшується, тобто основні галузі промисловості й надалі продовжують використання застарілих технологій, що призводить до зменшення продуктивності.

На даному етапі розвитку державі необхідно приділяти значно більше уваги інноваціям, і, перш за все, прагнути збільшити фінансування науково-технічних розробок до 2%(на 2017 рік цей показник склав 0,31% від ВВП), оскільки лише таким способом можна покращити стан на макро - та макрорівні.

Шлях запровадження інноваційних технологій у виробництві є досить ефективним, проте варто передбачити наступні проблеми, які можуть виникнути під час технологічної модернізації:

- Зменшення потреб у людських ресурсах. Високотехнологічний процес виробництва ґрунтується на автоматизованій праці; людські ресурси необхідні лише для обслуговування та управління. Тобто зникає потреба у масштабних промислових цехах та великій кількості працівників;

Таблиця 1

Наукова та інноваційна діяльність в Україні

Рік	Джерела фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів(млн.грн)			Кількість організації, які виконують наукові дослідження й розробки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, % [4]
	Державний бюджет	Власні кошти	Кошти іноземних інвесторів		
2012	224,3	7335,9	994,8	1208	3,3
2013	24,7	6973,4	1253,2	1143	3,3
2014	344,1	6540,3	138,7	999	2,5
2015	55,1	13427,0	58,6	978	1,4
2016	179,0	22036,0	23,4	-	-

- Перекваліфікація. Процес модернізації підприємства не може проходити без перекваліфікації робочого персоналу. Рівень технологій на виробництві вимагає відповідного рівня кадрової підготовки, навичок та постійного розвитку;

- Створення сектору моніторингу ринку на підприємстві. Після технологічної модернізації підприємство здатне швидше пристосовуватися до потреб ринку з метою оцінки перспективи розширення кола споживачів, підприємств-партнерів, охоплення більшої частки ринку. У таких умовах відділення прогнозування, маркетингу, оптимізації є необхідними.

Загальні тенденції інноваційної діяльності українців зосереджені на розвитку фундаментальних та прикладних наук. Адже ці сфери вважаються найбільш перспективним, належать до обробної сфери або сфери послуг і користуються найбільшим попитом на ринку.

Основні тенденції інноваційного розвитку України:

- Основною проблемою є активний відтік наукових кадрів, що призводить до зниження наукового потенціалу країни в цілому(емігрувало:2015 рік – 26853; 2016 рік – 28160; 2017 рік – 12723 [3]);

- Нестача державних фінансових ресурсів для активного розвитку галузі. Забезпечення фінансовими ресурсами від держави не дає можливості активного стимулювання та запровадження інноваційних проектів. Проблема також полягає у зменшенні міжнародної інвестиційної привабливості, що негативно відображається на інноваційному потенціалі в цілому;

- Низький рівень впроваджених наукових розробок через складність запровадження та патентування. В умовах постійного розвитку етапи патентування винаходів тривають настільки довго, що під час можливого запровадження може втратитись актуальність застосування;

- Кількість виконаних та запроваджених науково-технічних робіт(питома вага обсягу виконаних наукових та науково-технічних робіт у ВВП: 2013 рік – 0,8%; 2014 рік – 0,69%; 2015 рік – 0,64%[3]).

Отже, інноваційна діяльність є невід’ємною частиною розвитку економіки кожної країни її важливість полягає у безпосередньому впливі на усі сфери

економічної діяльності країни. Інноваційних розвиток для України має бути пріоритетним напрямком, адже науковий потенціал держави дозволяє здійснити економічне піднесення за короткий термін за умови модернізації правової системи, полегшення патентування, стимулювання наукових розробок. Стратегічними орієнтирами інноваційної діяльності для України є:

- Пільгове оподаткування науково-технічних проєктів;
- Збільшення частки фінансування науково-технічної бази;
- Покращення інвестиційно-інноваційного клімату, сприяння залученню іноземних інвестицій;
- Створення наукових центрів розробок для пріоритетних галузей економіки; технологічних парків, які були б безпосередньо пов'язані із виробництвом тощо.

Україна має низку передумов, які сприяють розвитку інноваційної діяльності, проте недостатнє фінансування та безсистемні економічні стратегії розвитку призводять до зменшення темпів росту економіки країни. Тому перспектива полягає у розробці детального плану модернізації як управлінської, так і науково-технічної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] zakon3.rada.gov.ua(2018) *Закон України Про інноваційну діяльність* | *Відомості Верховної Ради України*. [online] Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>. [Accessed 14 Mar. 2018].

[2] zakon3.rada.gov.ua(2018) *Закон України Про наукову та науково-технічну діяльність* | *Відомості Верховної Ради України*. [online] Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. [Accessed 14 Mar. 2018].

[3] ukrstat.gov.ua (2018) *Наукова та інноваційна діяльність* | *Державна служба статистики*. [online] Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. [Accessed 14 Mar. 2018].

[4] globalinnovationindex.org. (2017). *Global Innovation Index: Annual Report 2016*. [online] Available at: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2016-report> [Accessed 24 Dec. 2017].

[5] worldbank.org. (2017). *World Bank Development Report 2016*. [online] Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/896971468194972881/pdf/102725-PUB-Replacement-PUBLIC.pdf> [Accessed 24 Dec. 2017].

Тульчинський Р. В.

к.е.н., доцент,

завідувач кафедри менеджменту і публічного адміністрування

ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет

імені академіка Юрія Бугая»

ORCID ID 0000-0003-1605-1403

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ НОВОГО РЕГІОНАЛІЗМУ

Становлення нового регіоналізму в Україні вимагає пошуку інституціональних та управлінських детермінант, спроможних сприяти вирішенню складних соціально-економічних проблем, забезпечити сталий розвиток регіональних суспільних систем та національної економіки в цілому. На заміну традиційним підходам, які могли забезпечити сталий розвиток в минулому, необхідним є розроблення та впровадження підходів, здатних сприяти модернізації економіки.

Поняття «модернізація економіки» увійшло у науковий обіг досить давно і стало широко вживаним поняттям, але при цьому, як зазначає В. Ляшенко, з думкою якого ми погоджуємося, таким, «про конкретний зміст якого найчастіше вже навіть і не замислюються ті, хто його вживає. До того ж, на жаль, успіхи в справі модернізації як економіки країни загалом, так і її регіонів зокрема поки мінімальні: економіка продовжує функціонувати в основному на базі радянського виробничого потенціалу, дещо оновленого за рахунок використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій» [1, с. 7].

До причин, що вимагають модернізацію економіки регіонів та національної економіки в цілому, можна віднести не тільки незадовільний стан основних засобів, а й зростаючу міжнародну конкуренцію, що підвищує вимоги щодо здатності економічного простору регіонів адаптуватися до мінливих умов господарювання, пов'язаних із глобалізаційними змінами [2, с. 74].

На наш погляд, під модернізацією економіки регіонів слід розуміти не тільки як інноваційно-технологічне оновлення засобів виробництва, а розглядати як цивілізаційно-суспільний, революційно-прогресивний та незворотній процес, який включає розроблення та запровадження нових підходів до розвитку суспільних систем та нових методів соціально-економічного регулювання на регіональному рівні, що, у свою чергу, призведе до оновлення економічних взаємовідносин, пропорційності використання факторів виробництва, нівелювання регіональних диспропорцій, формування ефективних регіональних та міжрегіональних зв'язків, передумов розширеного відтворення самоорганізації господарського життя на певній території. Модернізація призводить до надання регіонам нових властивостей на основі оновлення форм, методів та принципів господарювання із використанням нових виробничо-технологічних та інформаційних засобів і прийомів, які трансформують відносини у регіональних суспільних системах та економіці країни в цілому.

Як зазначають автори колективної монографії «Інституційні фактори стійкого розвитку регіональних соціально-економічних систем», «регіональний розвиток має бути орієнтований на майбутні геополітичні умови, тобто мова йде про стратегічну адаптацію, що досягається за допомогою модернізації економічного простору регіонів. Враховуючи всю важливість модернізації регіональних економічних систем, слід зазначити, що дані процеси повинні ґрунтуватися на реалізації правових, економічних, соціальних, культурно-моральних основ суспільства» [3, с. 111].

Отже, обґрунтування використання понятійно-категоріального апарату та з'ясування теоретичних засад становлення нового регіоналізму регіональних суспільних систем вимагає подальшого дослідження у площині виокремлення особливостей формування та функціонування парадигми нового регіоналізму у Європейському економічному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] В. И. Ляшенко, *Модернизация экономики и концептуальные подходы к исследованию структурных транс формаций старопромышленных регионов*. Донецк: ИЭП НАН Украины, 2013.
- [2] С.О. Тульчинська, *Органічність функціонування інтелектуально-інноваційної системи регіонів*. Херсон: Ви-во «ПП Вишемирський», 2012.
- [3] В. П. Решетило, Г. В. Стадник та ін., *Інституційні фактори стійкого розвитку регіональних соціально-економічних систем*. Харків: ХНАМГ, 2013.

Цимбал Л. І.
к.е.н., доцент
доцент кафедри міжнародної економіки
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Глобальне лідерство на сьогоднішній день це ознака економічної потужності суб'єкта. Класично глобальне лідерство визначається через систему макроекономічних показників, які демонструють місце та роль країни в означених процесах, так, одним із ключових показників є розмір ВВП. Проте, останнім часом структура таких індикаторів та індексів розширюється. Так, в 2018 році на Всесвітньому економічному форумі було запропоновано новий Індекс Інклюзивного розвитку (The Inclusive Development Index), який включає в себе три складових: зростання та розвиток, інклюзивність та спадкоємність поколінь [1]

Глобальне лідерство на сучасному етапі розвитку економіки ґрунтується на інтелектуалізації та наукових досягненнях. Саме наукові розробки та рівень інноваційності економіки стають необхідною передумовою успішності діяльності на світовій арені [2]. Розвиток науки та техніки призводить до розширення можливостей країн, що розвиваються щодо участі та впливу на глобальні процеси. Так, країни, що розвиваються можуть вільно конкурувати з розвиненими країнами в царині технологій, але при цьому всі інші індикатори розвитку цих країн будуть суттєво відрізнятися від розвинених країн. Відбувається перехід від триполярної моделі світу до багатопольярної (якщо ще 10 років назад на технологічній карті світу лідируючі позиції займали США, ЄС та Японія то сьогодні ця ситуація змінюється). Інтелектуалізація виробництва набуває все більшої ваги, розширений доступ до освіти, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, можливості мобільності спричиняють зростання рівня освіти населення та його технологічної підготовки.

Сучасні економіки мають високий рівень залежності від рівня кваліфікації робочої сили, рівня капіталовкладень в наукові проекти та дослідження. Галузями-лідерами стають науковомісткі види діяльності, які з'явилися лише в останні роки. Сформовані потоки знань визначають нові тенденції в сфері фінансових, бізнес послуг, освітніх, оздоровчих, фармацевтичних, авіа та космічних продуктів. Ці товари стають мотивами-інтеграторами для можливостей конкуренції на глобальному ринку.

Швидкі темпи зростання та розвитку характерні для країн, що розвиваються і навпаки – розвинені країни демонструють уповільнення цих темпів, що пов'язано із вичерпуванням можливостей для розвитку у процесі лінійних інновацій. Проте саме розвинені країни мають більше можливостей для формування площини реалізації нелінійних інновацій та нового етапу розвитку. Такий активний розвиток країн, що розвиваються пояснюється концентрацією їх уваги на науково містких галузях, збільшенням частки залучених ресурсів у НДДКР та освіту. Проте, розвинені країни демонструють стабільно високу частку витрат на розвиток цих сфер діяльності, в той час як країни, що розвиваються тільки нарощують цей потенціал

Витрати на НДДКР стають основою для розвитку інновацій, які можуть визначати місце країни на глобальній карті світу. Загалом країни, що мають

значні витрати на НДДКР входять до ТОП-20 країн світу за рівнем індексу інновацій. При цьому інновації набувають ваги для країн різного рівня розвитку, оскільки стають основою для формування конкурентних переваг у провідних галузях. Для формування рейтингу досліджуються як ресурси так і результати. Вхідними ресурсами стають інститути, людський капітал та дослідження, інфраструктура та складність ринку. Результатами стають патенти, наукові статті та творчі результати [3]. В ТОП-20 самих інноваційних країн входять країни з високим рівнем доходів і високорозвинені. Ці країни знаходяться на таких позиціях вже кілька років поспіль – так, Швейцарія вже 7 років очолює цей рейтинг. Проте до 20-ки поступово починають вливатися окремі країни Азії, зокрема Китай з 25 позиції в 2016 році перейшов одразу на 22-гу в 2017 році. Ці країни стійко демонструють широку базу інноваційних можливостей, що полягають у потужних наукових та інженерних системах, співпраця науки та бізнесу. Важливою є також ефективність інновацій, вона класично висока у високорозвинених країн, проте окремі країни, що розвиваються демонструють значне покращення рівня цього показника. До них відносяться Малайзія, Таїланд, В'єтнам, Філіппіни, Індонезія і Камбоджі. Оцінка ефективності враховує здатність реалізовувати вклади в освіту, дослідження для отримання соціального та комерційного ефекту; кількість інженерних випускників та працівників у сфері науки і техніки; можливості реалізації талантів у бізнес-структурах; висока частка експорту креативних товарів.

Таким чином, сприяння розвитку інновацій є першочерговим завданням держави задля забезпечення стійких конкурентних переваг. Загалом для нарощування інтелектуального потенціалу варто сконцентрувати увагу на участі та розподілу потоків ідей, ноу-хау, міжнародної мобільності. Формується новий глобальний простір, який володіє унікальними характеристиками і який представлений драйверами економічного розвитку – інтелектуальний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] The Inclusive Development Index 2018 [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf.
- [2] Science and Engineering Indicators 2016 [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nsf.gov/statistics/2016/nsb20161/uploads/1/nsb20161.pdf>.
- [3] Kulkarni A. Index shows the global innovation gap is growing [Електронний ресурс] / Anand Kulkarni. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=2017080106484882>.

Швейбиш К. Ю.

студент групи ОЕФ-203, ОМП

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ГЛОБАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Наприкінці минулого століття розвиток людства досягає такого рівня, що зумовлює глобальні трансформації навколишнього середовища шляхом знищення природних ресурсів. Відбуваються незворотні зміни клімату, забруднення повітря, збільшення площі пустель. В цих умовах постає необхідність наукового вивчення ефективних засад управління й контролю

сталого розвитку суспільства, зокрема, в контексті використання економічних ресурсів в умовах глобалізації.

В сучасному світі вчені розуміють сталий розвиток, як кероване функціонування будь-яких явищ та процесів. Основою його керованості виступає системний підхід та сучасні інформаційні технології, які дозволяють дуже швидко моделювати різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їх результати та вибрати найбільш оптимальний [1]. Зауважимо, що в межах глобалізаційних тенденцій сучасності всі економічні системи прагнуть до об'єднання. Оскільки саме глобалізація є багатограним та складним процесом, що пронизує всі сфери суспільного життя: економіку, культуру, політику, освіту. На сьогодні розвиток глобалізаційних процесів супроводжується загостренням екологічних проблем у планетарному масштабі.

Що ж до концепції сталого розвитку, то її можна вважати однією з найбільш важливих парадигм кінця ХХ – початку ХХІ століття. В основі концепції сталого розвитку виступає управління процесами глобалізації, що видається можливим тільки за участі всіх країн світу. При цьому особливого значення набуває інформатизація суспільства як визначний фактор переходу цивілізації до сталого розвитку, оскільки це передбачає здійснення виробничо-господарської та соціоприродної діяльності на основі певної інформації та інформаційних технологій, що забезпечують коеволюцію системи «людина-суспільство-природа» [2].

В рамках світової кризи та постійного вичерпування природних ресурсів проблема сталого розвитку стає особливо актуальною. В цих умовах не менш важливим питанням виступає врахування національних інтересів кожної країни в умовах розробки ефективних механізмів управління сталим розвитком суспільства. Саме на засадах такого управління буде забезпечений збалансований процес глобалізації.

Важливе значення у процесі управління має системний підхід, оскільки він дозволяє розглядати питання глобалізації, враховуючи різні аспекти (наприклад, соціальні, економічні, екологічні). Також одним з продуктивних підходів виступає ноосферно-екологічний. В його рамках поєднуються розуміння соціальних, техногенних, природних процесів, економічний розвиток та екологічна безпека, в основі якої полягає методологічна функція вчення про біосферу та ноосферу [1].

Найважливішим для реалізації концепції сталого розвитку виступає необхідність об'єднання зусиль усіх країн з метою подальшого покращення добробуту суспільства, як кожної окремої, так і системи усіх держав. Важливим є аспект взаємодопомоги та підтримки між державами. Не менш важливим у цьому процесі є досягнення консенсусу між країнами. Звідси необхідним залишається подальше дослідження особливостей та чинників досягнення сталого розвитку різних країн (соціальних, економічних, екологічних, культурних тощо), вивчення їх досвіду для ефективного функціонування вітчизняного соціуму в умовах сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Васюткіна Н. Методологічні засади управління сталим розвитком підприємства: дис. д-ра екон. наук. НАУ, Київ, 2015, 541 с.
- [2] Концепція сталого розвитку в дзеркалі глобалізації / Н. Демченко // Економічний аналіз. - 2012. - Т. 11(1). - С. 14-16.

ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ІННОВАЦІЙНОГО ТИПУ ЯК ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИНАМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досвід провідних підприємств – світових лідерів свідчить, що сьогодні корпоративна (організаційна) культура стає одним з найефективніших інструментів управління та одним із основних факторів формування динамічних здатностей та компетенцій людського капіталу підприємства. Так, згідно з дослідженням «Найкращих компаній з високою корпоративною культурою та цінностями» [1], що були проведені американськими аналітиками, за результатами опитування більш ніж шістдесяті тисяч робітників США, основними ознаками високої корпоративної культури стали:

- 1) сімейна атмосфера компанії;
- 2) атмосфера команди;
- 3) однаковий розподіл цінностей як у працівників, так і у компанії в цілому [1].

Формування корпоративної культури надає можливість розглядати машинобудівне підприємство як певну соціальну систему, де керівництво сприймає людський капітал як активний і повноцінний ресурс, що сприяє ефективності діяльності, де працівники мотивуються не лише матеріальними стимулами, а й соціальними, що надають їм можливості для виявлення власної індивідуальності. Тому, організація управління людським капіталом підприємства має будуватися з урахуванням керівництвом людської індивідуальності працівників і реалізовуватися за допомогою використання відповідних засобів комунікації, методів мотивації та принципів лідерства.

Результати проведеного дослідження показують, що при зовнішній орієнтації на ринок, на більшості вітчизняних машинобудівних підприємств переважає традиційна корпоративна культура, за умов існування якої не створюється стійкий механізм в регулюванні трудової поведінки, підприємницьких орієнтацій та установок. Основними характеристиками більшості машинобудівних підприємств є прагнення до колективізму поряд зі слабкою особистою відповідальністю, слабка здатність до самоорганізації; переважання на підприємстві вертикальних зв'язків над горизонтальними, централізація і авторитаризм в управлінні; ярко виражена неритмічність організації праці. Дослідження цінностей, що переважають на вітчизняних машинобудівних підприємствах показало, на першому місці стоять так звані «ринкові» цінності – збільшення прибутку, нарощування інвестиційного потенціалу, імідж та провідне місце на ринку, залучення якомога більшого числа клієнтів тощо. На другому місці виробничі цінності, що пов'язані з підвищенням ефективності робочих процесів - вдосконалення технологій, максимальне використання потужностей, якісна експлуатація обладнання. І тільки на третьому місці, стоять цінності, що пов'язані з задоволенням потреби людського капіталу підприємства у самореалізації. На наш погляд, означені цінності не

відображають сучасних реалій розвитку економіки знань, де на першому місці стоять соціальні пріоритети

На погляд автора, для досягнення цілей динамічного розвитку машинобудівного підприємства має стати формування на підприємстві підсистеми корпоративної культури інноваційного типу, де основний акцент уваги переноситься на людський капітал підприємства та соціальні цінності [2]. Такий тип корпоративної культури передбачає лояльне відношення працівників до підприємства, мотивацію, гнучкість організаційного та функціонального використання персоналу, робочий клімат, що сприяє формуванню творчого підходу до праці. У цьому випадку, підприємство має чітку довгострокову стратегію, що є зрозумілою для усіх членів колективу, а для корпоративної культури характерно активний пошук та оцінювання нових ідей за рахунок формування тимчасових колективів, орієнтованих на кінцевий результат, де науковий пошук поєднується з досвідом. Крім того, для формування корпоративної культури інноваційного типу варто створити ефективну систему мотивації та достовірної оцінки внеску кожного працівника у виробничий процес. Ця система мотивації має ґрунтуватися на наступних принципах:

- задоволеність працею;
- можливість підвищення соціального статусу на підприємстві;
- матеріальне заохочення, що залежить від кінцевих результатів.

З метою формування корпоративної культури інноваційного типу на підприємствах варто постійно удосконалювати методи управління людським капіталом. Способи та методи впливу на людський капітал у процесі його наймання, використання, розвитку та визволення рекомендується здійснювати на основі ресурсного підходу за допомогою інтенсивних та екстенсивних заходів впровадження нових персонал-технологій:

1) технологій пошуку персоналу - хедхантинг (HeadHunting), прямий пошук (executive search) , он-лайн рекрутмент (on-line recruitment), скринінг (screening), аутсорсинг (outsourcing), аутстафінг (outstaffing), фріланс (freelance), лізинг персоналу (leasing of personnel), прелімінаринг (preliminaring);

2) технології підбору персоналу - інтерв'ю за компетенціями, стрес-інтерв'ю, on-line співбесіди;

3) технологій найму персоналу – лізинг персоналу, аутсорсинг, аутстафінг, пошук тимчасових виконавців (temporary staffing) ;

4) технології адаптації нових співробітників - Secondment (повторне навчання під час вступу на роботу), Buddying (товариство), induction, welcome - тренінги для новачків, метод занурення, кадрова школа, наставництво, Shadowing (бути тінню);

5) навчальні персонал-технології - тренінги, ділові ігри, кейси, коучинг, інтелектуальні карти, elearning;

6) технології ділового оцінювання персоналу - експертне опитування, технологія оцінювання «360 градусів», ассесмент-центр, аудит персоналу, basket-метод, портфоліо;

7) персонал-технології підвищення ефективності роботи - реінженіринг, внутрішній маркетинг, кар'єрний менеджмент;

8) інформаційні персонал-технології - автоматизована інформаційна система управління персоналом, АРМ працівника, колаборативні технології (Collaborative Technologies), в основі яких лежить застосування web-

інструментів (обмін файлами, повідомленнями, календар, електронна пошта, форуми тощо).

Управління людським капіталом підприємства за допомогою заходів інтенсивного характеру прямим чином пов'язано із відповідною системою винагороди, що забезпечує підтримку гідного рівня заробітної плати та будується на результатах оцінки персоналу. Вважаємо, що в якості такої системи винагороди доцільне застосування компенсаційних пакетів, що складаються з фіксованої частини (заробітної плати) та змінної частини (премії, надбавки тощо).

До зазначеного вище слід додати, що для досягнення стратегічних цілей розвитку машинобудівних підприємств, крім матеріального заохочення, особливого значення набувають нематеріальні чинники:

- умови та охорона праці, техніка безпеки персоналу;
- форми і методи регулювання трудових відносин;
- встановлення норм і принципів етичних взаємовідносин у колективі, розробка корпоративного кодексу (кодексу ділової етики);
- політика зайнятості, що базується на аналізі ринку праці, системі найму та використання персоналу, встановлення режиму роботи та відпочинку;
- профорієнтація та адаптація персоналу, що базується на принципах підвищення освітнього та кваліфікаційного рівнів;
- розробка концепції розвитку персоналу, що включає нові форми і методи навчання, планування ділової кар'єри та професійно-службового просування;
- удосконалення механізму управління трудовою мотивацією персоналу;
- розробка нових та використання існуючих заходів соціального розвитку організації;
- заходи щодо вдосконалення всієї системи управління персоналом або її окремих підсистем і елементів;
- формування інноваційної стратегії, як передумови для проведення досліджень та їх подальшої дифузії (розповсюдження);
- удосконалення інформаційного забезпечення всієї кадрової роботи в рамках обраної стратегії.

Оскільки система управління людським капіталом визначається широким спектром механізмів забезпечення всієї кадрової роботи, особливої цінності набуває проблематика вертикального та горизонтального обміну інформацією, що надає можливість забезпечувати прозорість у діях всіх робітників підприємства. Такий обмін сприяє формуванню високих адаптаційних здатностей підприємства до змін за рахунок динамізму компетенцій його людського капіталу, пошуку та генерації нових ідей і готовністю до ризику. Як справедливо зазначив Ханс-Юрген Варнеке, ключовим поняттям організаційної взаємодії мають стати так звані "фабрики у фабриці" [3, с.35], де формуються динамічні підрозділи, які пов'язані інформаційними потоками та здатні до самоорганізації, що надає можливість підприємству адаптуватися у турбулентному зовнішньому середовищі. З цією метою, на наш погляд, на підприємствах мають бути створені спеціальні відділи по комунікаціям, метою діяльності яких є:

- розроблення загальної комунікативної політики підприємства;

- координація діяльності всіх відділів у напрямку формування комунікаційної безпеки та захисту бізнесу;

- контроль за здійсненням комунікативної політики.

Виходячи з наданих вище критеріїв, в основу механізму формування підсистеми корпоративної культури інноваційного типу, автор пропонує покласти наступні інструменти:

- відбір персоналу;

- формування інтелектуального інноваційного потенціалу підприємства шляхом безперервного професійного розвитку динамічних здатностей ;

- систему соціального захисту;

- удосконалення інституціональних систем і стандартів у рамках бізнес-процесів;

- сертифікацію та атестацію персоналу;

- мотивацію персоналу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Best companies with high corporate culture and values. [online] Available at: <http://www.glassdoor.com/index.htm> [Accessed 24 Feb. 2018]
- [2] Шевчук О. А. Формування інноваційної корпоративної культури підприємства для досягнення стратегічних цілей розвитку / Науковий вісник НГУ. – 2015. – № 1. – С. 132-138.
- [3] Денисова Д. Как ловить в сети Индры //д. Денисова// Эксперт. – 2006. – № 26. – С. 35–36.

**Секція 3.
Управління
людськими ресурсами.
Економіка знань**

ЗБАЛАНСУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ

Концепція соціально орієнтованого (гуманістичного) управління економікою, покликана узгодити та збалансувати цілі, темпи, результати людського і господарського розвитку, – це сукупність ідей та принципів, що обґрунтовують модель суспільного відтворення, кінцевою метою якого є забезпечення якнайповнішого всебічного розвитку та реалізації трудового, творчого, культурного потенціалу людини як головної продуктивної сили суспільства (окремих індивідів, сукупної робочої сили, функціональних і територіальних спільнот різного рангу).

Розв'язання цього магістрального завдання має досягатися узгодженою еволюцією суспільно-економічних інститутів із створення належних умов як для використання спектру продуктивних якостей працівника з метою забезпечення та поліпшення добробуту свого і членів своєї сім'ї власними силами, так і для адекватного рівневі економічного розвитку задоволення потреб населення (насамперед тих, що на конкретно-історичному етапі є загальносуспільними та визнаються суспільно необхідними). Ефективне функціонування організаційно-економічних механізмів відповідних інститутів на макро-, мезо- і мікрорівнях національного господарства забезпечується взаємодією їх нормативно-правових, організаційних та адміністративних, економічних і фінансових, маркетингово-рекламних важелів, а також важелів, іманентних власне некомерційному сектору та інституціям громадянського суспільства в сфері просвіти, формування світогляду, професійної та ідеологічної орієнтації населення, захисту прав споживачів.

Основні теоретичні положення концепції гуманістичного управління, узагальнюючи ідеї соціально орієнтованої економіки, держави добробуту, менеджменту організацій та персоналу, висвітлені в працях, де: інтерпретується категорія публічного управління, що дозволяє реалізувати принцип розподілу влади і повноважень у соціально-економічному розвитку, водночас узгоджуючи інтереси та дії інституцій державного та громадського управління [1]; визначаються основні завдання управління на макро-, мезо- й мікрорівнях економічної діяльності, вивчається їх динаміка в процесі суспільного й господарського розвитку в глобалізованому світі [2]; опрацьовуються підходи до формування концепції соціальної відповідальності підприємства перед зайнятими, споживачами і суспільством, що враховує мотивації як власника, так і персоналу [3]; обґрунтовуються засади соціально орієнтованого управління спектром сфер діяльності підприємств, що консолідує принципи загальносистемні, підвищення економічної ефективності, забезпечення соціальної відповідальності та сталого розвитку; окреслена структура соціальних інститутів, залучених до їх реалізації на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки [4], [5].

Систематизація та послідовне впровадження концепції соціально орієнтованого (гуманістичного) управління економікою є найбільш ефективним шляхом досягнення суспільного консенсусу з питань стандартизації і гарантування рівня та якості життєдіяльності населення України у віці

молодшому за працездатний, працездатному, пенсійному, прийнятних з огляду на конкретно-історичні умови господарювання, загальносуспільні й суспільно необхідні потреби, магістральні цілі розвитку макросоціальної системи загалом. Найбільшу актуальність у цьому контексті нині має проблематика категоріального наповнення стратегії ефективного відтворення сукупної робочої сили, забезпечення і винагороди гідної праці.

Взаємодіюче коло суспільно-економічних інститутів, розвинутих соціумом і державою задля розробки і реалізації політики та стратегій в сфері виробництва і розподілу спектру матеріальних і нематеріальних благ, доданої вартості, відтворення трудових ресурсного потенціалу економіки за певними кількісними та професійно-кваліфікаційними параметрами, включає:

- систему державного управління та місцевого самоврядування, діяльність якої інституціалізується в нормативно-правовому і фінансовому забезпеченні господарювання, відтак капіталізується в організаційно-економічних умовах та потенціалі сукупності видів діяльності з відтворення середовища життя, підтримання та поліпшення рівня індивідуального й спільного добробуту;
- систему формування трудових ресурсного потенціалу та забезпечення зайнятості населення, інституціалізовану та капіталізовану в організаційних структурах і механізмах функціонування ринку праці, освітньому комплексі, а також інших складових національної економіки, що залучаються до збереження, розвитку та реабілітації трудового потенціалу людини (охороні здоров'я, рекреаційній сфері, підсистемі наукового та ІТ-обслуговування тощо);
- систему соціального забезпечення, нормативно-правові та організаційно-економічні засади формування і функціонування якої інституціалізуються та капіталізуються в соціальній інфраструктурі, а також організаційних структурах і механізмах функціонування соціального захисту.

Взаємодія цих підсистем суспільної діяльності з відтворення та реалізації продуктивного потенціалу сукупного працівника, капіталізація їх потенціалу (насамперед зазначених вище основних його складових) задля поліпшення добробуту індивідів, громад, населення країни загалом відбувається в межах економічного та соціогуманітарного просторів як територіального відображення ресурсного та організаційного забезпечення, а також механізмів функціонування і розвитку базових інститутів соціуму – родини і спільноти, мови та комунікації, культури та духовності, господарської діяльності, держави і права тощо.

В умовах нео- та постіндустріального господарювання, що характеризується відповідно кардинально зростаючою і провідною роллю людини як продуктивної сили суспільства, функціонування сукупності інститутів соціуму з відтворення та реалізації трудових ресурсного потенціалу в підсумку забезпечує становлення і розвиток:

- соціальної солідарності – в межах інституцій загальнообов'язкового страхування (пенсійного, медичного, від втрати працездатності тощо), соціального захисту і залучення вразливих верств;
- інституту трипартизму – як механізму збалансування ринку праці, дотримання прав на гідну та безпечну працю у взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування, інституцій, що представляють об'єднання роботодавців та найманих працівників;
- системи громадського управління та контролю в сфері підготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Серед основних принципів соціально орієнтованого (гуманістичного)

управління економікою слід відмітити:

- унормування і стандартизацію державних соціальних гарантій, що окреслюють зміст суспільного договору та конституційної згоди, визначають умови і стимули соціальної солідарності, забезпечуючи єдиний підхід до розробки і реалізації відповідних сегментів державної політики, цільових заходів і програм;
- збалансованість визначення та пропорційність виконання пріоритетів, зважаючи на магістральні цілі розвитку макросоціальної системи в конкретно-історичних умовах (такий підхід є запорукою послідовності й ефективності державної політики зі створення сприятливих умов життєдіяльності, нарощування і реалізації продуктивного потенціалу населення, вдосконалення загальних умов суспільного відтворення, пов'язаних з функціонуванням ланок соціального призначення та результатами капіталізації професійно-кваліфікаційного, інноваційного, рентогенеруючого, комунікативного потенціалу людських ресурсів);
- диференційований підхід до регулювання процесів суспільно-економічного розвитку з урахуванням соціально-демографічної, господарської, екологічної специфіки цільових регіонів та адміністративно-територіальних утворень;
- комплексність програм реалізації інвестиційних, інноваційних та соціальних пріоритетів, невзаємозамінність яких підвищує результативність планування і витрачання ресурсів, забезпечуючи множинні потенційовані ефекти від господарювання, стимульованого заходами з використання й удосконалення продуктивного соціогуманітарного потенціалу в сполученні з діяльністю в сфері соціального захисту населення.

Реалізація концепції соціально орієнтованого управління економікою є ефективним механізмом підтримання суспільної стабільності і злагоди завдяки пошуку консенсусу з питань ствердження моделі економічного відтворення, магістральними цілями якої є: втілення прийнятних стандартів і гарантій рівня та якості життєдіяльності населення України у віці молодшому за працездатний, працездатному, пенсійному; оптимізація характеристик конкурентоспроможності робочої сили, забезпечення гідної винагороди продуктивної праці завдяки якнайповнішій капіталізації трудового (освітньо-кваліфікаційного, інтелектуального, творчого та інноваційного, культурного) потенціалу працездатної людини як головної продуктивної сили суспільства; підвищення рівня соціального залучення (зокрема, професійної адаптації та реабілітації) вразливих верств; вирівнювання умов та параметрів відтворення і використання продуктивного потенціалу функціональних і територіальних спільнот різного рангу, насамперед у рамках заходів із задоволення відповідних загальносуспільних та суспільно необхідних потреб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Мельник, Р.С. Категорія «публічне управління» у новій інтерпретації. *Адміністративне право і процес* [online]. Available at: <http://applaw.knu.ua/index.php/holovna/item/59-kategoriya-publichne-upravlinnya-u-noviy-interpretatsiyi-melnyk-r-s> [Accessed 15 Mar. 2018].
- [2] Геєць, В.М., Мазаракі, А.А. (ред.) (2008). *Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів*, ч. 1. К.: КНТЕУ. 389 с.
- [3] Родіонов, О.В. Формування концепції соціальної відповідальності підприємства [online]. Available at: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/vsunud/2009-6E/09rovsvp.htm> [Accessed 15 Mar. 2018].
- [4] Сімченко, Н.О. (2010). *Соціально орієнтоване управління діяльністю підприємств* [online]. К.: НТУУ «КПІ». Available at: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/2475> [Accessed 15 Mar. 2018].

Борданова Л. С.
к.е.н., ст.викладач
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001-8159-3909

Юшко Н. А.
студентка гр. ТІ-41, ІТС
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-3404-5149

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Безробіття є макроекономічною проблемою, яку формують такі чинники, як: зниження темпу економічного розвитку; недостатній сукупний попит; структурні зрушення в економіці, що призводять до масштабних змін у попиті на робочу силу; співвідношення цін на фактори виробництва, що призводить до перенавантаження працездатних технологій; науково-технічний прогрес, що збільшує диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили [1]. А це означає, що в міру розвитку технічного прогресу, відносна потреба в робочій силі зменшується.

При дослідженні проблеми безробіття, особливої уваги потребують такі питання: принципи гідної праці, гарантування соціального захисту, дотримання загальних прав людини в соціально-трудовій сфері. З одного боку, безробіття вважається важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – великою суспільною проблемою, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Виникнення безробіття тягне за собою такі наслідки, як: посилення соціальної напруги; посилення соціальної диференціації; загострення криміногенної ситуації; скорочення податкових надходжень; зменшення ВВП; падіння життєвого рівня населення; зростання витрат на допомоги безробітним. До позитивних чинників безробіття можна віднести зростання соціальної значимості й цінності праці; збільшення особистого вільного часу та свободи вибору місця роботи; стимулювання підвищення інтенсивності і продуктивності праці, можливість для безробітного використати перерву в зайнятості для особистого розвитку або підвищення рівня освіти [2].

Рівень безробіття визначають за методологією міжнародної організації праці (МОП), к співвідношення чисельності безробітних віком 15-70 років до економічно активного населення означеного віку. До того ж, в Україні визначають також рівень зареєстрованого безробіття як співвідношення чисельності безробітних зареєстрованих у державній службі зайнятості, до середньорічної чисельності працездатного населення [1].

За даними державної служби зайнятості України, рівень безробіття у 2017 році становив 9,6% економічно активного населення (у 2016 році – 9,4%). Залишається високий рівень безробіття серед молоді віком 15-24 років – 17,8% (у 2016 році він становив 23,1%). Довідково: у середньому по країнах ЄС рівень безробіття становив 7,6%, зокрема серед молоді віком 15-24 років – 16,9%.

Серед міських мешканців рівень безробіття у 2017 році становив 9,2%, серед сільських мешканців – 10,4%. Серед чоловіків цей показник становив 11,3%, а серед жінок – 7,7%. Найнижчий рівень безробіття спостерігався у Харківській (6,1%), Київській (6,4%), Одеській (7,1%) областях та місті Києві – (7,0%), а найвищий – у Полтавській (12,0%), Кіровоградській (12,2%), Тернопільській (12,3%), Волинській (12,7%), Донецькій (14,5%) та Луганській (16,6%) областях [3]. Чисельність зайнятого населення у віці 15-70 років у першому півріччі 2017 року становила 16,1 млн осіб (у 2016 року – 16,2 млн осіб). Рівень зайнятості становив 56,0% (у 2016 року – 56,2%). Зокрема, у міських поселеннях 56,9%, у сільській місцевості – 54,0%. Рівень зайнятості серед чоловіків був вище ніж серед жінок, відповідно 61,1% та 51,4%. Найвищий рівень зайнятості спостерігався у м. Києві (61,6%), Харківській (60,5%), Київській (58,3%) та Дніпропетровській (57,9%) областях, а найнижчий – у Волинській (48,8%), Донецькій (49,5%) та Тернопільській (50,8%) областях. Намітилися позитивні тенденції щодо скорочення кількості зайнятих у неформальному секторі економіки. Так, кількість зайнятих у неформальному секторі економіки у 2017 року, у порівнянні з 2016 року, скоротилася на 299 тис. осіб та становила 3,7 млн осіб. При цьому, скоротилася питома вага зайнятих у неформальному секторі з 24,4% до 22,7% у 2017 року [3].

Таблиця 1

Рівень безробіття в Україні з 2012 по 2017 роки [4]

	Всього населення, тис. осіб	Економічно активне населення, тис. осіб	Зайняте населення, тис. осіб	Безробітне населення, тис. осіб	Рівень безробіття, %	Зареєстрованих безробітних, тис. осіб
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5	461,1
2016	42584,5	17303,6	16226,1	1677,5	9,7	407,2
2017	42467,0	17151,5	16142,1	1709,4	9,6	393,7

Отже, для вирішення проблеми безробіття необхідно докорінно змінювати політику зайнятості. Основними шляхами вирішення проблеми безробіття є приведення законодавства України у відповідність до міжнародних норм і принципів; сприяння стабільній діяльності стратегічно важливих підприємств; забезпечення збереження ефективно функціонуючих місць та створення нових; створення сприятливий умов для розвитку малого бізнесу ті підприємницької діяльності [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Семенова К.Д. (2012) Аналіз впливу економічної кризи на рівень безробіття в Україні. *Вісник соціально-економічних досліджень*. – № 1(44). – С. 106-111.
- [2] Nauka.Zinet.info. Горяча О.Б Проблеми безробіття в Україні – Чернівці, БДФА.
- [3] Офіційний сайт державної служби зайнятості України. [онлайн] Доступно за: www.dcz.gov.ua.
- [4] Мельничук Л. С. (2012) Основні проблеми зайнятості населення України. *Наукові праці Чорноморського державного ун-ту ім. Петра Могили комплексу «КМА» Серія: Економіка*. – Т. 189, № 177. – С. 105-108

Гракова Д. О.
студентка гр. РС-41, РТФ
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»

РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ НА ФОНІ ПРОГРЕСУ У СФЕРІ РОБОТОТЕХНІКИ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ

З кожною новою презентацією роботів майбутнього або викладеними в Інтернет відео або статей про розвиток в сфері робототехніки, автоматизованих пристроїв та розвитку Інтернету речей багато людей починають замислюватися чи замінять у майбутньому їх робочі місця роботи, чи не буде безробіття спричинене тим, що скрізь будуть працювати лише автоматичні системи. Тому, що вони дешевше будуть обходитись роботодавцю, їм не потрібний відпочинок і вони виконуватимуть роботу краще і швидше за людину. Але, з розвитком робототехніки розвивається і ринок праці.

По-перше, прогрес у технологіях завжди відбувався з розвитком економіки та суспільства. Завжди з'являлись пристрої для полегшення і покращення виробництва, які одночасно допомагали населенню в більш тяжких професіях та давали змогу створювати нові професії, які стали більш інтелектуальними і менш важкими фізично. По-перше, тяжка праця мала згубний характер, по-друге з'явилися нові робочі місця, включаючи такі, які передбачають керування цього автоматичного процесу.

Останні кілька сотень років показали, що інноваційно-індустріальна революція, масове виробництво і величезні зрушення в цифрову епоху були рушійними силами економічного зростання і процвітання [1].

За 20 років більше половини робочих місць в промислово-розвинених країнах «отримають» комп'ютерні програми і роботи. Людям залишиться робота, яку не можуть виконати технічні пристрої і системи - творчій винахід нової техніки і програм, наукова діяльність. За оцінкою Мінпраці США, 65% сьогоднішніх школярів у 2025 році будуть займати такі робочі місця, які сьгодні ще навіть не придумані [5]. За прогнозами експертів до 2030 року з'явиться 186 нових професій [3].

По-друге, частка безробітних існувала завжди, але це залежить не стільки від автоматизації виробничого процесу, а скільки від самої країни. Наприклад, у країнах Європи більш сильні профспілки, ніж у США, тому у Старому Світі при зменшені некваліфікованих робочих місць, скоріше зростає потреб на інтелектуальну працю та висококваліфікованих працівників [6].

Будь-які відкриття або винаходи змінюють звичний уклад речей і змушують відмовитися від колишніх засобів. Наприклад, винахід автомобіля фактично поклато кінець засобів пересування на коні. У цьому випадку все аналогічно - винахід роботів може зробити безглуздою цілий ряд професій і таким чином люди, що займають ці професії, можуть втратити роботу [1].

Поки робототехніка має скоріше позитивний вплив на ринок праці - починаючи від роботів в освіті, які прищеплюють інтерес до науки у дітей і, таким чином, роблять внесок в створення більш кваліфікованих і освічених працівників, і до промислових роботів, які підвищують загальну ефективність роботи підприємств та дозволяють людям переключитися на більш важливі і складні завдання. Також слід пам'ятати, що будь-яка інновація, в тому числі

пов'язана з робототехнікою, призводить до зростання суміжних і обслуговуючих галузей і, отже, до розширення попиту на робочу силу [1].

Не можна об'єднувати проблеми високого боргу і нерівності зі старінням населення. Перші дві можуть бути вирішені за допомогою технологічної революції, а друга з часом буде лише посилюватися: через пару десятиліть старіння населення буде чинити серйозний вплив не тільки на Японію і Європу, але і на багато країн що розвиваються і, в першу чергу, Китай. І до цього часу потрібно встигнути зробити технологічний стрибок [1].

Якщо дешева праця роботів замінить собою людську працю, виявиться цілком можливим знизити продажну вартість вироблених товарів щодо середньої вартості людської праці. При таких умовах зниження середньої тривалості робочого тижня буде не тільки можливим, але і необхідним [2].

Ще позитивною причиною, буде зростання попиту на ручну людську працю. За словами експертів, ручна праця сьогодні потрапляє в категорію професій, які повертаються". У моді все немасове, будь то зшите вручну взуття або виготовлене за індивідуальним замовленням тістечко [4].

Втім, фахівці мають надію на те, що експерт високого рівня буде затребуваний завжди. Серед вічнозелених професій - ті, які повністю залежать від здібностей і праці конкретної людини [4].

Звичайно, майбутнє може піти песимістичним шляхом, який прогнозують багато експертів та аналітиків або може взагалі піти непередбаченим ніким шляхом, проте не слід забувати, що можливості людського мозку надзвичайні і навіть найпрогресивнішої техніці буде далеко до інтелектуальних здібностей людини. Але це означає, що людина повинна теж розвиватись та розкривати свої внутрішні таланти. Людство постійно переживає зміни у ринку праці, тому потрібно змінюватись і отримувати нові знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] expert.ru. (2017). Как роботы остановят мировую экономику Report 2015. [online] Available at: <http://expert.ru/2015/02/18/vrednyie-robotyi/>.
- [2] iq-coaching.ru. (2017). Роботы и избыток рабочей силы. Report 2015. [online] Available at: <http://www.iq-coaching.ru/vysokie-tehnologii/robototehnika/520.html>.
- [3] informatikum.ru. (2017). Профессии будущего: как изменится рынок труда к 2030 году? Report 2016. [online] Available at: <http://informatikum.ru/blog/professii-budushchego-kak-izmenitsya-rynok-truda-k-2030-godu/>.
- [4] M24.ru. (2017). Профессии будущего: как быть востребованным через десять лет Report 2016. [online] Available at: <https://www.m24.ru/articles/профессии /15042016/102799>.
- [5] tass.ru. (2017). Как изменится рынок труда в ближайшие 20 лет: тренды и вызовы Report 2016. [online] Available at: <http://tass.ru/pmef-2016/article/3345977>.
- [6] vedomosti.ru. (2017). Роботы против работы Report 2017. [online] Available at: <https://www.vedomosti.ru/economics/articles/2017/05/22/690779-robot-ekonomike>.

Камишнікова С. С.
студентка гр. УС-61, ФММ,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-9004-9435

ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯПОНІЇ. ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Ефективна господарська і, зокрема зовнішньоекономічна, діяльність економічного суб'єкта визначається рядом факторів: новітнє оснащення, продукція чи послуги, які конкурентоспроможні на вітчизняному та міжнародному ринках, результативні маркетингові дослідження, раціоналізація та ефективність використання ресурсів підприємства, які, безпосередньо, включають в себе один з найпріоритетніших – людський ресурс. Управління людськими ресурсами, а саме: забезпечення продуктивної та оперативної роботи персоналу, що є надзвичайно важливим для успішного існування й розвитку організацій. Є такий афоризм, успішність роботи організації – це здібності, помножені на мотивацію їх працівників [1]. Керівник повинен знати всі можливості своїх працівників, а також власні, та мати уявлення, як реалізувати їх працю якнайефективніше. Необ'єктивне керівництво може призвести до високого рівня не залученості персоналу до роботи. Згідно статистичного звіту «State of the Global Workplace» («Стан глобального робочого середовища») 85% працівників мають переважно низьку залученість або вона зовсім відсутня (18%) [2]. Таке положення може завдати значних втрат продуктивності праці.

Кожна країна світу, зазвичай, має свій власний підхід до менеджменту, що базується на культурних, історичних та соціальних особливостях. Так можна сказати і про японський менеджмент, який поєднує всі характерні особливості японського народу. А саме: традиції, менталітет, культуру. Їм характерні такі риси: ввічливість, дисципліна, порядність. Для них є важливим відповідальність перед колективом, керівництвом, що виражається в жертві своїми потребами та інтересами на благо компанії. Кожен японець сприймає себе, як невід'ємна частина компанії в якій він працює. Під час кризи компанії її керівництво намагається знайти будь-який спосіб покращення фінансового становища, крім звільнення працівників. Працівникам надають велику кількість пільг: соціальне та медичне страхування, безкоштовний проїзд на громадському транспорті, путівки на відпочинок, а також колективні путівки для всіх працівників та їх керівників для покращення відносин в групі, а також безкоштовні стоянки для автомобілей, харчування та різноманітні премії. Заробітна плата для нових робітників призначається однакова, яка може щорічно доповнюватись різноманітними надбавками: за результати роботи, вміння співпрацювати з колективом, за життєві піки, яких у Японії п'ять-шість, за вік та стаж працівника, що є найголовнішим критерієм [3, с.448-49]. Система японського менеджменту, майже повністю, ґрунтується на системі довічного найму – як правило, кожен японець після закінчення університету працює в одній компанії впродовж усього життя до пенсії. Така система створює в компанії відповідну атмосферу, своєрідний «родинний дух». Часто менеджери цікавляться особистим життям свого підлеглого, це значно відрізняє службові відносини японців від, наприклад, американців, які вважають таке втручання в життя невірним. На даний момент система довічного найму застосовується приблизно в 70-80% японських

компаній, але поступово ця частка зменшується через важкість економічних умов у яких знаходиться компанія, що призводить до звільнення найстаріших працівників або їх дострокове відправлення на пенсію [4].

Основні характеристики системи японського управління персоналом:

1. Перевага групових інтересів над індивідуальними. Всі рішення приймаються групою;
2. Керівник повинен перебувати на виробництві більшу частину робочого часу, щоб при виникненні будь-яких труднощів швидко вирішити поставлену проблему;
3. У колективі повинна існувати атмосфера почуття єдності, групова солідарність;
4. Працівники, що активно застосовують набуті знання для підвищення продуктивності та якості праці в підприємстві, повинні заохочуватись ;
5. Основним завданням менеджера є забезпечення підтримки працівників в одержанні необхідної інформації та процедурах реалізації цілей діяльності групи [5];
6. Кожна компанія надає свою спеціальну підготовку персоналу. У вигляді, поліпшення вже наявних знань та навчанням новим, перспективним технологіям;
7. Стабільне закріплення на ринку, а не отримання максимального прибутку за короткий період часу – головна ціль кожної японської компанії.

Отже, система управління персоналом в Японії складається з великої кількості гнучких підходів до менеджменту, що широко використовуються іншими країнами, у вигляді комплексу традиційних і новітніх засобів. Звісно, для розробки власної ефективної системи менеджменту належить враховувати всю сукупність рис і етнічні особливості українського народу, оскільки копіювання і достеменно запозичення японських підходів до управління персоналом не матиме очікуваного ефекту за умов значних культурних відмінностей націй.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Чайка Г. (2005) Культура ділового спілкування менеджера: навчальний посібник. Київ: Знання, 2005. [онлайн] Доступно за: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7205.html>
- [2] Менеджмент. Дайджест. Низька залученість персоналу = погане управління. [онлайн] Доступно за: <http://www.management.com.ua/tend/tend974.html> Дата звернення: Січень 10, 2018.
- [3] Маслова В. (2015) Управление персоналом: учебник и практикум для академического бакалавриата - 2-е изд., перераб. и доп.. Москва: Юрайт, 2015.
- [4] Платформа ПроНД. Особливості японської системи управління персоналом. [онлайн] Доступно за: <https://prohr.rabota.ua/osoblivosti-yaponskoyi-sistemi-upravlinnya-personalom>. Дата звернення: Квітень 06, 2017.
- [5] Освіта в Україні та за кордоном. Підходи до керівництва: японський, німецький, український. Реферат. [онлайн] Доступно за: <http://osvita.ua/vnz/reports/management/14556>. Дата звернення: Січень 20, 2011.

Ковалюк М. О.
студентка гр. УЕ-61, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Бойчук Н. Я.
ст. викладач,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-1548-5472

РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Якісна освіта відіграє важливу роль у розвитку держави, оскільки вищі навчальні заклади готують кваліфіковані кадри, які поєднують освіту і реальний сектор економіки. Забезпечення випускників робочими місцями, а суб'єктів економіки — трудовими ресурсами відповідної якості в умовах кризової ситуації обумовлює необхідність дослідження та вивчення тенденцій освітнього розвитку для пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності та управління в цих сферах. Актуальність теми обумовлена неузгодженістю дій ринку освітніх послуг та вимог ринку праці в Україні, що створює несприятливі умови для випускників навчальних закладів, які прагнуть застосувати отримані знання на практиці, а стикаються з неможливістю працевлаштування.

Рівень зайнятості населення та функціонування ринку праці визначається економічним розвитком суспільства в цілому, розвитком людини, як носія робочої сили, та розвитком суспільних відносин, на основі яких формуються відносини власності, виробничі зв'язки, свобода суб'єктів ринку праці, баланс ринкової ефективності та соціальної справедливості [1]. Взаємодія ринків праці та освітніх послуг впливає на підготовку необхідної кількості працівників та забезпечення кваліфікованими спеціалістами галузей народного господарства з метою покращення економіки країни. Розбіжність інтересів країни, бізнесу та навчальних закладів є головною проблемою, що спричиняє неузгодженість ринку освітніх послуг та ринку праці.

Значною проблемою є невідповідність потреби у спеціалістах з вищою освітою та обсягами їх підготовки. Виникнення на ринку праці надлишкової пропозиції пояснюється неаргументованим попитом молоді на деякі спеціальності, на який впливають сучасні модні тенденції, які не мають нічого спільного із виробничою необхідністю. Невизначеність попиту на фахівців конкретних спеціальностей спричинений відсутністю науково - обґрунтованих прогнозних оцінок у потребах спеціалістів. В такому випадку виникає ситуація невірноваженості попиту і пропозиції на ринку праці: надмірна пропозиція одних професій та недостатня пропозиція інших. Важливою складовою на ринку праці є не лише зацікавленість у фахівцях, але й у якості їх підготовки та умінні застосувати отримані знання на практиці. На якість підготовки впливає багато факторів, серед яких можна виокремити: стан навчальної бази, професійність викладачів, здібності студентів, стимул до засвоєння знань та оволодіння професійними навичками. Досконале володіння та застосування на практиці отриманих в процесі навчання знань, успішне використання набутих вмінь та навичок дозволить випускникам вищих навчальних закладів знайти своє місце на ринку праці.

Процеси глобалізації та інтеграції у євро простір значною мірою впливають на вимоги до змін у системі вищої школи. Дієвими методами покращення системи управління якістю освітніх послуг є підвищення якості освіти, прогнозування структури спеціальностей, дослідження та аналіз вимог ринку праці стосовно знань, вмінь та компетенцій випускників, надання коштів навчальним закладам за результатами діяльності, виміру якості освітніх послуг [2]. Вивчення досвіду розвинених країн з метою запровадження відповідних заходів в Україні, зокрема щодо стратегічного прогнозування кваліфікаційних потреб ринку праці, як на національному, так і регіональному рівнях допоможе вирішити дане питання.

Для подолання безробіття та з метою формування адекватного ставлення до реалій ринку праці, рівня заробітної плати та відповідних умов праці здійснюються заходи, що стосуються професійної орієнтації, та проводиться інформаційна робота серед молоді. Обов'язковою є взаємодія з роботодавцями та спеціалістами для проведення семінарів та зустрічей, на яких здійснюється роз'яснювальна робота про важливість та можливості працевлаштування молоді, важливість соціально - відповідального бізнесу.

Значну роль у питанні забезпечення першим робочим місцем випускників, які отримали вищу або професійно-технічну освіту, відіграють заходи заохочення для роботодавців, які надають можливість працевлаштування молоді на заброньовані та дотаційні робочі місця [2].

Важливим є розробка державної системи освітньо-професійного маркетингу ринку праці, створення якої надасть можливість максимально зрівноважити дисбаланс між попитом на ринку праці у фахівцях та їх підготовкою навчальними закладами. В результаті успішного впровадження цієї системи, в країні буде постійно відбуватися прогнозування потреб ринку праці у спеціалістах за відповідними спеціальностями і професіями, а також відстежуватися процес зміни пріоритетів у системі вищої та професійно-технічної освіти та здійснюватися забезпечення цією інформацією державні органи, навчальні заклади та загалом усе суспільство [3].

Таким чином, необхідно здійснювати системи заходів для забезпечення соціальних та економічних гарантій успішного та ефективного функціонування працівників вищої та професійно-технічної освіти з метою підвищення професійних здобутків, створювати умови для підготовки фахівців згідно з вимогами ринку праці на загальнодержавному рівні. Важливим є щорічний моніторинг ринку праці та визначення дефіциту кадрів, коригування державного замовлення на дефіцитні спеціальності. Крім того, необхідно розробити механізм інформування потенційних абітурієнтів про попит, який має місце на ринку праці на обрану професію, та встановлення системи орієнтирів при виборі майбутньої професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Семів, Л. (2013). Модель механізму реалізації регіональної політики розвитку ринку освітніх послуг у сфері вищої освіти в умовах глобалізації. *Регіональна економіка* (2013 (68)).
- [2] Мартякова, О. (2010). Інноваційні технології в системі гармонізації ринків праці та освіти. *Маркетинг і менеджмент інновацій*.
- [3] Мазурок, П. (2001). Міжнародний ринок праці і тенденції його розвитку. *Збірник наукових праць "Актуальні проблеми міжнародних відносин" Національного університету ім. Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин* (2001(30)).

Невмержицький І. І.
студент гр. ЕС-61м, ФЕА,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-7182-3392

Шевчук О. А.
к.е.н., доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0003-4117-1474

ОЦІНКА ПРАЦІ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ

Протягом усього періоду розвитку людського суспільства, процес управління завжди визначав успіх діяльності того чи іншого соціального утворення. І багато в чому ефективність діяльності будь-якої організації залежить від того, хто здійснює процес управління, тобто від особистісних і професійних якостей керівника. Але слід зауважити, що, за рідкісним винятком, самі керівники не виробляють товари і не надають послуги, але вони повинні зробити так, щоб їх підлеглі могли виробляти товари і послуги. Ще в 30-ті роки М.П. Фоллет визначив менеджмент як забезпечення виконання роботи за допомогою інших осіб. [1] Виходячи з вищевикладеного, результативність праці менеджера складно оцінити кількісно, вона не має речового показника.

Але у керівників свій специфічний результат праці – управлінське рішення. Якість управлінського рішення визначається здатністю забезпечувати успішне його виконання та досягнення певного результату при мінімізації ресурсів. Однак в реалізації рішення приймає участь не тільки сам керівник, але й інші співробітники. Звідси можна виявити два напрямки оцінки якості управлінської праці керівника: через результати діяльності підлеглого йому об'єкта управління, які часто можна врахувати кількісно, або через результат праці самого керівника, тобто управлінське рішення.

У сучасних умовах найважливішим оціночним показником праці керівника виступає якість створеної ним системи управління. Один з основоположників наукового управління Г. Емерсон з цього приводу писав: «Правильні принципи в руках посередніх людей виявляються сильнішими за безсистемні і випадкові спроби генія» [2, с. 133].

Доцільно зазначити, що в даний час, як у вітчизняній, так і у зарубіжній практиці, немає єдиної думки щодо вимірювання якості і ефективності управлінської праці. У загальному вигляді, ефективність системи управління оцінюється:

- кількістю і якістю завдань для виконання;
- кількістю і якістю рішень, що приймаються;
- ступенем впливу управлінських рішень на об'єкт управління [3].

Залежно від предмета оцінки управлінської праці, розрізняють дві основні групи методик:

- методики оцінки раціональності використання робочого часу керівника;
- методики оцінки ступеня досягнення кінцевих результатів об'єкта управління [3].

Перша група методик має на меті виявлення напрямів вдосконалення організації праці керівника. Для цього використовуються методи експертних оцінок, фотографії робочого дня, поведінковий метод дослідження, порівняльний аналіз та інші. Однак, використання даних методів не дозволяє оцінити кінцеві результати діяльності об'єкта управління, тобто не дає змоги виявити вплив ефективності управлінської праці на економічні та соціальні результати діяльності компанії в цілому. Крім того управлінська праця – це творча праця, що носить індивідуальний характер, що важко піддається нормуванню через різні розумові, інтелектуальні і психічні можливості людей. Звідси метод експертних оцінок і порівняльного аналізу не дає можливостей отримання адекватних результатів. Метод фотографії, поведінковий метод є трудомісткими в своєму застосуванні і вимагають певних навичок використання.

Друга група орієнтована на оцінювання ефективності роботи управлінського персоналу за кінцевими результатами виробництва, з орієнтацією на поліпшення поточних фактичних показників. Водночас, недоліком даної методики є складність вибору показників кінцевих результатів і їх порівняння між собою за допомогою вагових коефіцієнтів.

Методи, які орієнтовані на дослідження тільки певних особливостей праці, таких як якість праці чи результати праці, не дають повної інформації ефективності роботи персоналу.

З огляду на вищевикладене, слід наголосити на необхідності комплексного системного підходу для оцінки ефективності управлінської праці як безпосередньо керівника, так і об'єкта управління в цілому. Це дозволить виявити напрями підвищення ефективності управлінської діяльності та, як наслідок, підвищення ефективності організації в цілому. Тому, в подальшому доцільно розробляти та впроваджувати більш сучасні методи оцінки якості праці, які будуть враховувати якомога більшу кількість параметрів, для досягнення поставленої мети з більшою точністю результатів розрахунку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [3] Алехина О. (2005) История менеджмента: Учебное пособие. Н. Новгород: Изд-во ННГУ, 160 с.
- [4] Емерсон Г. (1972) Дванадцять принципів продуктивності. / Гаррінгтон Емерсон Пер. з англ. - М.: "Економіка", 223 с.
- [5] Янчевский В. (2004) Основы менеджмента.: Учебное пособие. Минск: Изд-во ТетраСистемс, 335 с.

Пархоменко А.О.
*студентка гр. УК-51, ФММ,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ ЯК ОСНОВНА ПРОБЛЕМА МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Брак якісних робочих місць з достатньо гідними для молоді умовами та оплатою праці є основною проблемою сучасного молодіжного ринку праці в Україні. Безробітна молодь є особливою незахищеною соціальною групою, яка в певний період життя не має постійного місця працевлаштування, що впливає як

на загальну мотивацію даного прошарку суспільства, так і на основні мотиви вибору, освоєння та перенавчання для обраної професії[1]. Відповідний сектор безробітної молоді становить контингент випускників вищих та професійно-технічних навчальних закладів, що вперше виходять на відкритий ринок праці. Найбільшою проблемою після випуску постає спроба зрушити стереотип працедавців про те, що володіючи досвідченим кадровим персоналом, що відразу ефективно впроваджується в колектив є кращим, за «свіжу кров». На жаль, це стає основною причиною зневіри в своїх силах молодого покоління, що тільки збільшує рівень безробіття в країні.

Провівши дослідження, можна зробити деякі висновки стосовно того, як молодь розглядає процес працевлаштування. Було опитано близько 150 студентів, віком від 16 до 22 років. Ця аудиторія є найбільш затребуваною працедавцями, оскільки майже 100% даного покоління має найбільш адекватні ідеї для реалізації, що значно може покращити стан як підприємства в плані конкурентоспроможності, так і економічного сектору в цілому. Саме тому, роботодавці, звертають увагу на резюме осіб цієї вікової категорії. Тобто, було охоплено категорію студентів різних університетів, курсів та груп.

Дослідження на тему «Молодіжне безробіття» було спрямоване на те, щоб дізнатися як юнаки та дівчата відносяться до молодіжного безробіття та які чинники впливають на їхнє працевлаштування. Після перших хвилин опитування вже можна зробити перші висновки, а саме з якими проблемами стикається студент при пошуку гідного місця роботи. З них, основними виявилися: відсутність досвіду роботи та проблема «перетин робочого графіку з навчальним процесом».

У зв'язку зі збільшенням елементарних потреб у власному житлі та коштів для самостійного проживання, як у випускників, так і в студентів з'являється наслідкове бажання до самостійного заробітку. В результаті часто доводиться поєднувати можливі способи заробітку та навчання. В результаті, ми отримуємо більше збитків, ніж як матеріального у вигляді капіталу, так і морального «прибутку» у вигляді саморозуміння своєї самостійності. Так навіть якщо працевлаштуватися за фахом, мізерна частка роботодавців згодиться надати студенту зручний йому робочий графік. Але основна проблема постає навіть не в цьому, а у відсутності часу на елементарні потреби сучасного молодіжного індивідууму, а саме: сон, особисте життя, розваги, та інше.

Не дивлячись на мінуси, крім фінансової сторони є й інші позитивні сторони. Для більшої кількості людей це буде актуальною нагодою реалізувати свій потенціал. Крім того, найбільша проблема – відсутність досвіду, буде вирішена шляхом підробітку. За цей час людина отримує не тільки підкріплення теоретичних навиків, але й поширить список контактів в професійних кругах, що в майбутньому допоможе знайти високооплачуване, перспективне місце працевлаштування [2].

Опитавши молодий працездатний прошарок населення можна з упевненістю сказати, що кожен, хто стикався з процесом працевлаштування може з упевненістю підтвердити складність даної процедури. Більшість зосереджує увагу на тому, що обираючи між гнучким графіком для студента та наявністю хоч не тривалого стажу роботи навіть не за фахом людини віком 25-30 років, роботодавця більш привертає увагу другий варіант, що є дивним. На жаль, пригнічуючи волю до нового, молодь несамовільно починає звертатися до небажаних професій, а більшість опитаних навіть готова працювати за кордоном не за фахом лише заради більшого заробітку.

Нижче наведені основні результати опитування:

1. На питання, чи поєднували ви коли небудь роботу з навчанням 72 з 150 людей відповіли, що так.
2. 86% опитаних обрали варіант «так» на питання: Чи працювали б ви на роботі, яка не пов'язана з вашою спеціальністю?
3. Розглядаючи питання заробітної плати, майже 53% відповіли, що готові працювати лише за умови, що вона буде складати більше 10 000 грн, проте, 3% опитуваних готові працювати і за 3000 тис грн.
4. $\frac{3}{4}$ відповідачів підтвердили, що у майбутньому не були б проти працювати в іншій країні.
5. Молодь вважає, що основною проблемою при працевлаштуванні є відсутність досвіду роботи (82,8%), проте найменш суттєвою вважають проблему високих вимог до наданих вакансій.
6. Лише 14% опитуваних працювали офіційно.

В результаті можна дійти до таких висновків, що наразі державою не створено необхідних умов, що змогли б забезпечити молодих громадян правом на працю. В результаті ріст безробіття веде до економічних втрат даного сектору працездатного населення. Оптимальним було б створення та розробка окремої біржі праці або спеціальних відділів для працевлаштування молоді. Також, гарним стартапом було б встановлення доплати до окладів для молодих працівників, що стимулювало б до пошуку роботи. Ну і звичайно ж прийняття спеціального закону про можливість гнучкого та нестандартного графіку праці для студентів вищих навчальних закладів [3]. В результаті, вирішення проблеми працевлаштування молодого прошарку суспільства буде поштовхом до розвитку Української економіки та її виходом на міжнародний конкурентоспроможний ринок праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Бабушкіна Т., Гарсія М. (2004) Молодь на ринках праці та освітніх послуг. *Людина і праця*, №6. С. 41–43.
- [2] Багаєв В. (2013) Зайнятість молоді – завдання державна. *Людина і праця*. №12. С. 45–44
- [3] Лотова І. (2011) *Модель регіональної системи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів*: Підручник. Нижній Новгород.

Степенко С. В.
студент групи УК-61, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВІТЧИЗНЯНИЙ РИНОК ПРАЦІ

Сьогодні ринок праці є однією з найважливіших та найактивніших частин будь-якої економічної системи. Він напряму залежить від економічного становища в країні, стану підприємництва та активності населення і, одночасно, є суттєвим фактором впливу на ці показники. Ринок праці, у своїй сутності, характеризує стан демографічних процесів, політики та економіки і саме з цих причин моніторинг та прогнозування стану ринку завжди є актуальною задачею і потребує постійної активної діяльності.

Ринок праці – сукупність економічних відносин, форм і методів погодження і регулювання інтересів безпосередніх виробників і роботодавців, пов'язаних з організацією, використанням і оплатою найманої праці і, як будь-яким ринком, ринком праці керують такі категорії як попит, пропозиція і ціна (оплата праці) [1].

В Україні суттєвим і невід'ємним елементом ринку праці виступає Державна служба зайнятості. Вона виконує роль певного посередника між працедавцями і населенням, допомагає у правовому оформленні тощо. Саме та частка населення, яка зареєстрована в службі зайнятості і шукає роботу за її допомогою, вважається в Україні офіційно безробітною. За даними Державної служби зайнятості можна оцінити стан ринку праці України.

З огляду на наведену вибірку даних, можна зробити висновки, що відбувається незначне падіння пропозиції праці в певних аспектах, а саме зайнятість у неформальному секторі (промисловість, виробництво, транспорт тощо), а також зменшення чисельності зареєстрованих безробітних. Це можна пояснити фактом трудової міграції кваліфікованих кадрів у країни східної Європи та Російської Федерації, а також тим, що в останні роки молодь проявляє більший інтерес до управлінських професій, натомість частка населення, що має освіту у виробничій сфері поступово досягає пенсійного віку та звільняє робочі місця. Величина попиту на працю зростає.

Таблиця 1

Основні показники ринку праці в порівнянні за 2016-2017 роки [2]

Показник	2016	2017	Примітки
Зайняті	16 334 тис. чол.	16 224 тис. чол.	Зниження рівня зайнятості на 0,2%
Безробітні	1 662 тис. чол.	1 667 тис. чол.	Відповідне зростання рівня безробіття на 0,2%
Зайняті у неформальному секторі	4 022 тис. чол.	3 749 тис. чол.	Зниження рівня на 1,5 %
Зареєстровані безробітні	439 тис. чол.	384 тис. чол.	Зниження рівня на 13%
Кількість зареєстрованих вакансій	57 тис.	72 тис.	Зростання показника на 25%

Територіально на ринку праці можна спостерігати певний дисбаланс. Наприклад, в певних західних областях України (Волинська, Рівненська, Тернопільська) спостерігається відносно високий рівень безробіття 11,1-16,4%, коли у центральних регіонах (Київська, Дніпропетровська області) цей показник сягає 6-9 %. Те ж саме стосується і середнього розміру заробітної плати: найвищі показники має Київська область, а найнижчі- західні регіони. Середній розмір по Україні близько 8 тисяч гривень [2]. У розрізі професій найбільший попит є на кваліфікованих робітників виробничої сфери, обслуговування техніки та переробної промисловості. Управлінські спеціальності мають попит, менший майже у 4 рази, проте вони є найприбутковішими з точки зору населення. Саме тому пропозиція управлінської праці постійно має тенденцію до зростання.

Робітничі професії вважаються непрестижними та неприбутковими, тому не користується попитом серед молоді.

Шляхами подолання проблем ринку праці, на мою думку, можуть виступати:

- постійний аналіз ситуації на ринку праці та прогноз стану;
- курси кваліфікації та можливість сертифікації неформально отриманих умінь та навичок за спеціально створеними стандартами;
- підвищення рівня оплати праці та соціальних стандартів;
- популяризація іміджу Державної служби зайнятості серед населення.

Таким чином, можна зробити висновок, що ринок праці в Україні є динамічною структурою, що сьогодні має ряд суттєвих негативних явищ (зростання рівня безробіття, відтік робочої сили за кордон тощо) і потребує постійної координації та регулювання. На мою думку, важливими є подальші дослідження у напрямку нормативно-правового регулювання ринку праці, стабілізації ситуації та можливостей вирівнювання дисбалансу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Дзюбик С.Д., Ривак О. С. (2006), Основи економічної теорії: навч. посіб. Київ: Знання.
- [2] Dcz.gov.ua. (2018). Аналітична та статистична інформація | Державна служба зайнятості. [online] Available at: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/67> [Accessed 23 Mar. 2018].

Черкас Н. І.

к.е.н., доцент,

*Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана*

ORCID ID 0000-0002-8921-1589

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МЕРЕЖЕВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Оскільки країни, що розвиваються, активно розширюють свою участь у світовій економіці, людський капітал та система вищої освіти є критичними факторами конкурентоспроможності. Знання та кваліфікація робочої сили є важливими елементами для технологічної модернізації глобальних ланцюгів вартості (ГЛВ), які характеризуються високою динамічністю. Інтеграція у ГЛВ надає можливості для країн, що розвиваються, для підвищення конкурентоспроможності за умови створення та зростання частки доданої вартості у окремих галузях. Проте, країни повинні враховувати сучасні вимоги до кваліфікації робочої сили з метою підтримання та покращення своїх позицій у ГЛВ.

Система вищої освіти повинна формувати основні знання та кваліфікації, необхідні для конкурентної інтеграції у ГЛВ та адаптації до майбутніх технологічних викликів. У країнах, що розвиваються, традиційні підходи до надання освітніх послуг загалом не забезпечують належного рівня підготовки, що вимагають глобальні корпорації [1]. Участь у ланках ГЛВ низького рівня (монтаж, низькотехнологічне виробництво) як правило, потребує великої кількості працівників, що виконують механічну роботу. Хоча ці працівники, як правило, характеризуються як "некваліфіковані", існують переваги підвищення кваліфікації на робочому місці, що значно підвищує конкурентоспроможність та

продуктивність. На цьому етапі менеджмент та контроль якості відіграють важливу роль. Участь у ланках ГЛВ середнього рівня, які переважно включають обробку продукції та / або виконання складніших ділянок роботи, як правило, вимагають більш кваліфікованої робочої сили (наявність технічних компетенцій). Найвищі сегменти ланцюга вартості вимагають спеціальних знань та компетенцій для виконання складних завдань, а основна робоча сила, як правило, повинна мати відповідні ступені вищої освіти (рис. 1).

Країни, що розвиваються, зазвичай, концентруються у ланках ГЛВ з низькою доданою вартістю, тоді як розвинені економіки, беруть участь ланках високого рівня [2]. З огляду на їх позицію у ГЛВ, країни, що розвиваються, демонструють дисбаланс між технічною та університетською освітою. Технічні навички мають вирішальне значення для технологічного вдосконалення галузей країн, що розвиваються. Навіть у Німеччині, що належить до лідерів створення доданої вартості у ГЛВ, система освіти відрізняється пріоритетністю технічних спеціальностей, про що свідчить зокрема кількість технічних інститутів – близько половини із усіх навчальних закладів [3]. Особливістю освіти Німеччини є дуальна система – поєднання навчання і роботи (стажування), коли навчальний заклад готує студентів разом із певною компанією. Компанії визначають потрібні спеціальності та замовляють вузам, 80 % навчання відбувається на підприємстві, а 20 % – у професійній школі. Такий підхід базується на потребах ринку, студенти інтегруються у систему компанії, розробляють практичні проекти. Основні переваги дуальної системи освіти Німеччини: орієнтація на практичні потреби, забезпечення потреби у фахівцях, досягнення фахової компетенції на підприємстві, низький рівень безробіття серед молоді [4].

Рис. 1. Знання та освіта у глобальних ланцюгах вартості [5]

Технічні знання мають критичне значення у середній частині ланцюга створення вартості. Тим не менше, технічна освіта належить до слабких ланок для багатьох країн, і значні структурні проблеми підірвали ефективність навчальних закладів. Часто значна увага приділяється гуманітарним спеціальностям на відміну від технічних. У країнах, що розвиваються глобальні корпорації зустрічаються із дефіцитом кваліфікації професійних працівників, у

той час як працівники із спеціальними професійними знаннями зустрічають високу конкуренцію на ринку праці. Відповідно, необхідним є: а) визначити пріоритетність технічної освіти, що повинна відповідати потребам ринку праці та узгоджуватись із приватним сектором; б) готувати працівників як для участі у ланках ГЛВ як високого, так і середнього рівня; в) сприяти програмам підвищення кваліфікації (*англ.* life-long learning); г) стимулювати розвиток соціальних навиків (трудова етика, спілкування, сприяння бажанню навчатися, спільна робота, вирішення проблем та адаптивність до всіх рівнів освіти). Перспективними напрямками продовження дослідження є оцінка ролі вищої освіти для технологічно-орієнтованих структурних перетворень в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Gereffi, G., Fernandez-Stark, K., & Psilos, P. (2011). *Skills for upgrading: Workforce development and global value chains in developing countries*. Duke University: Center on Globalization, Governance and Competitiveness (Duke CGGC), RTI International.
- [2] Черкас, Н.І. (2017). Економічний вимір ефективності участі країн у глобальних ланцюгах вартості. *Економіка розвитку*. 2017, 4(84), 5-16.
- [3] *World Development Indicators*. [online] Available at: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators> [Accessed 14 March. 2018].
- [4] Graf, L. (2015). Developing Advanced Work-Based Higher Education—What Germany and the US Can Learn from Each Other. *AICGS Transatlantic Perspectives*.
- [5] Fernandez-Stark, K., Bamber, P., & Gereffi, G. (2012). Upgrading in global value chains: Addressing the skills challenge in developing countries. *Working Paper*. Paris: OECD.

Шевчук О. А.

к.е.н. доцент,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID 0000-0003-4117-1474

Бойко А. В.

студент гр. ЕС-371мп, ФЕА

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В ЕПОХУ ІНТЕНСИВНОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЙ

На сьогоднішній день розвиток комп'ютерних технологій значно спрощує виконання певних функцій та завдань і підвищує їх якість. Люди можуть більш ефективно розпоряджатись своїм робочим днем, адже скорочується час на виконання шаблонних операцій, які тепер можуть виконувати машини. Це дозволяє значно підвищити продуктивність роботи. Не винятком є і галузь управління людськими ресурсами. Завдяки створенню програмного забезпечення для роботи з персоналом, HR-менеджери можуть краще налагоджувати взаємодію між працівниками і тим самим організовувати прогресивну роботу задля досягнення успіху.

Одним із способів рухатись вперед і ефективно розвиватись є зміщення фокусу з автоматизації до продуктивності. Так вважає HR-аналітик з 20-літнім

досвідом компанії Deloitte Джош Берсін. Багато років компанії намагались автоматизувати такі процеси як:

- розрахунок заробітної плати;
- облік;
- навчання;
- відбір резюме та проведення співбесід;
- підбір і оцінка персоналу;
- оцінка роботи.

Всі ці процеси стали звичною справою для більшості компаній і автоматизація перетворилась на рутинну справу. Хоч це все безперечно відіграє важливу роль в управлінні, але компанія, яка хоче бути успішною, має більше звертати увагу на продуктивність своїх працівників. Щоденно компанії зіштовхуються з такими проблемами, які виникають в працівників, як: розфокусування, вантаж обов'язків, неконтрольований потік повідомлень електронної пошти та месенджерів, неефективні робочі процеси. Тому потрібно підібрати HR-рішення, яке підвищить продуктивність та допоможе команді краще працювати разом [1]. Одним з таких рішень може стати платформа 15Five, яка дозволяє працівникам писати тижневі звіти, приділяючи при цьому не багато часу. Завдяки цьому вся ситуація в компанії стає зрозумілою і керівники можуть вирішувати нагальні проблеми і допомагати працівникам швидко і ефективно [2].

За допомогою продукту BetterWorks можна отримувати інформацію від співробітника про стан його справ в реальному часі, можна ставити задачі і отримувати зворотну відповідь від колег. Адже останнім часом все частіше цілі і плани ставляться не на 1 рік, а на квартал і навіть місяць. Це дозволяє допомогти людині в досягненні цілі не один раз, а робити це регулярно [2].

Проведення анкетування є дуже важливим заходом в компанії для отримання зворотної інформації про стан робітників і їх бажання приносити користь. Сьогодні форми зворотного зв'язку динамічно розвиваються, менеджери можуть задавати питання працівникам і отримувати відповідь на них дуже швидко й зручно. Можна навіть налаштувати автоматизовану систему, яка буде відслідковувати ситуації, які вас цікавлять, отримувати відгуки про них і рекомендації про необхідні покращення. З такою задачею дозволяє впоратись CultureAMP. Анкети в системі складаються досвідченими психологами. Можна бачити чесні відгуки працівників про те, чому вони обрали вашу компанію або чому йдуть з неї. Також можна оцінювати ефективність роботи [1;2].

Для успішної реалізації будь-яких нововведень важливу роль відіграє характер поглядів персоналу – його орієнтація на розвиток, ставлення до змін, готовність до ризику [3]. Окрім виконання поставленої роботи працівником, який вже має якийсь багаж знань та навичок, він має ще постійно рости в своєму професіоналізмі. Адже тільки з найкращим персоналом можна досягти великих успіхів. З цією метою активно застосовують такий інструмент як тренінги. Але зазвичай вони відривають від роботи на декілька днів, що може не завжди підходити як працівнику так і працедавцеві. Настає час інтерактивних платформ, модернізованих систем управління навчанням на основі штучного інтелекту і віртуальної реальності. Такі способи розвитку дозволяються займатись навчанням в будь-коли і не витратити багато часу. В таких системах можуть обмінюватися інформацією і досвідом як викладачі так і самі працівники. Також це спрощує пошук необхідних вам тренінгів, так як ці сервіси можуть

рекомендувати вам необхідні теми, а їх пошук вимагає тільки обрати необхідну сферу.

Отже, можна зробити висновок, що комп'ютерні технології можуть значно підсилити продуктивність роботи і розвитку. Управління людськими ресурсами стає простішим і цікавішим разом з використанням різних додаткових ресурсів. Тому, щоб бути справжнім лідером в будь-якій сфері, необхідно активно залучати до роботи такі корисні продукти, створені для вдосконалення сфери менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] linkedin.com. (2017). The HR Technology Trends For 2018: Ten Disruptions Ahead. [online] Available at: <https://www.linkedin.com/pulse/hr-technology-market-disruptions-10-top-trends-2018-josh-bersin/> [Accessed 2 Nov 2017].
- [2] l-a-b-a.com. (2018). HR-2018: 10 трендов, которые изменят отрасль. [online] Available at: <https://l-a-b-a.com/blog/show/201> [Accessed 5 Jan 2018].
- [3] Г12 Технології управління персоналом.: монографія/ О.А.Гавриш, Л.Є.Довгань, І.М.Крейдич,Н.В.Семенченко.-Київ : НТУУ « КПІ імені Ігоря Сікорського».

Секція 4. Інформаційний менеджмент

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КРИПТОВАЛЮТИ

В наш час електронні гроші набули популярності незважаючи на те, що з'явилися вони відносно нещодавно. Зараз криптовалюта не є чимось екзотичним. Ідея створення цієї цифрової валюти виникла через розчарування у сучасних грошах, які випускаються центральними банками. А науково-технічний розвиток теперішнього світу, всезагальна доступність інформації та засобів зв'язку дали поштовх до розвитку віртуальних грошей. Тому дуже швидко зародився ринок надзвичайних масштабів, криптоекономіка та нова ідеологія грошей.

Криптовалюта - це цифрова валюта, яка створюється комп'ютерними системами без контролю центральних банків. Одиниця такої валюти - монета (з англійської - coin) [1]. Ці гроші можна зберігати в електронних гаманцях і робити онлайн-транзакції між ними. Тому електронні гроші широко застосовуються серед користувачів всесвітньої павутини в якості розрахунків і заробітку. Але поширення криптовалюти закладає суперечливі думки державних органів управління [2].

На сьогоднішній день існує дуже багато видів криптовалюти. Їх кількість регулярно зростає. Причиною цього стала популярність першої надійної криптовалюти Bitcoin та його ціна. Найпопулярніші криптовалюти:

Bitcoin (BTC) – найвідоміший вид криптовалюти, яка проклала шлях розвитку всім існуючим сьогодні цифровим грошам. Засновником є деяка група людей, яка іменується як Сатоси Накамото. Розробники надали відкритий код для свого творіння, що дозволило вже іншим програмістам створювати на даній основі інші криптовалюти та розвивати їх. Його переваги: безмежні можливості грошових переказів, відсутність інфляції[3].

Litecoin (LTC) – заснований Чарлі Лі. Головною ідеєю цієї валюти – стати альтернативою сріблу на ринку електронних грошей за своєю ціною. Вона є кращою копією першої криптовалюти в технічному плані. Був змінений процес проведення транзакцій, час яких зменшено в чотири рази. Власники спеціалізованих комп'ютерних систем мають ті ж можливості, що й звичайні користувачі [2].

Peercoin (PPC) – займає третє місце по популярності криптовалют в світі. не має обмеження по кількості створених монет. Єдине обмеження – річна інфляція в розмірі 1% [2].

Namescoin (NMC) – заснований на базі альтернативних серверів DNS. Має краще криптографічне шифрування, тому можна не перейматися за свої дані. Ці електронні гроші виступають, як оплата за реєстрацію та ім'я [4].

Завдяки тому, що криптовалюта не прив'язана до конкретної людини, яка б її регулювала, та немає єдиного центру створення та нагляду за грошима, вона є цікавою для суспільства. Все, що здійснюється всередині системи, це дії користувачів і власників цифрових грошей. Всі онлайн-транзакції є анонімними, оскільки не вимагають логінів та паролів, а також введення своїх особистих даних. Сьогодні все більше і більше компаній і приватних осіб використовують криптовалюту для розрахунку [5].

На сьогоднішній день список країн, які вирішили створити нормативно-правову базу з метою активного впровадження електронної валюти в економіку або принаймні не забороняють її використання, дуже великий. До цього списку входять такі країни як: Україна, Сполучені Штати Америки, Канада, Німеччина, Японія, Нова Зеландія, Південна Корея, Швейцарія, Туреччина, Швеція та багато інших [6]. Вже в багатьох країнах світу навіть встановлюються біткоїні-банкомати: Ванкувер (Канада), Бостон, Остін (Штати), Сінгапурі, Гонконг, Цюріху, Гельсінкі. Цей список не є повним і він весь час поповнюється. Їх поширення призведе до ще більшого зростання популярності та визнання цифрових грошей. Для здійснення онлайн-транзакцій з біткоїном на смартфонах створюються різні додатки. Це звичне явище створює необхідне уявлення про біткоїн [7].

Ще одним кроком популяризації криптовалюти стало створення бірж, на яких почали обмінювати біткоїни на світові валюти. Біржа є ринком, на якому учасники висувають попит та пропозицію на криптовалюту призначають їх справедливую ціну у доларах або євро. Учасником біржі може бути будь-який інвестор, який готовий обмінювати біткоїни на загальновизнані світові валюти. Це значно розширює кількість людей, залучених до обороту біткоїна. Також зростає чисельність продавців товарів і послуг, які готові приймати біткоїни за оплату [3].

В цілому засновники криптовалюти зуміли переконати деяку частину населення планети в тому, що сучасні гроші мають свого опонента, який кращий за них. Оскільки вони не залежать від держави, обмежені в пропозиції валюти, онлайн-транзакції є анонімними [3].

Отже, популярність криптовалюти зростає кожен день. Криптовалюта є альтернативою звичайним валютам. Дуже багато країн дозволяють використовувати цифрові гроші при онлайн розрахунках. За допомогою біткоїна можна придбати товари в Інтернеті, а також оплачувати різноманітні послуги. Криптовалюти мають привабливі для багатьох людей переваги: анонімність та швидкість переказів, обмеження в створенні, надійне шифрування. Обійти систему цих електронних валют дуже важко та дорого. Оскільки для цього потрібно бути власником 50% серверів та мати найпотужніші комп'ютери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] groshi-v-kredit.org.ua (2018). Криптовалюта: що це таке і які перспективи її поширення. Думка експертів. [онлайн] Доступно за: <http://groshi-v-kredit.org.ua/kryptovalyuta-scho-tse-tse-take-i-yaki-perspektyvy-jiji-poshyrennya-dumka-ekspertiv.html>.
- [2] prostoinvesticii.com (2018). Феномен криптовалюты биткоин как способа расчетов и заработка. [онлайн] Доступно за: <http://prostoinvesticii.com/o-dengakh/fenomen-kriptoalyuty-bitkoin-kak-sposoba-raschetov-i-zarabotka.html>
- [3] postnauka.ru (2018). [онлайн] Доступно за: <https://postnauka.ru/faq/62474>
- [4] prostoinvesticii.com (2018). Подробнее о криптовалютах: список видов, топ популярных бирж, сравнение. [онлайн] Доступно за: <http://prostoinvesticii.com/o-dengakh/podrobnее-o-kriptoalyutakh-spisok-vidov-top-populyarnykh-birzh-sravnienie.html>
- [5] eduherald.ru (2018). [онлайн] Доступно за: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=13162>
- [6] unichange.me (2018). Правовой статус биткоина в разных странах. [онлайн] Доступно за: https://unichange.me/ru/articles/legal_status_of_bitcoin
- [7] bitcoinwiki.org (2018). [онлайн] Доступно за: <http://ru.bitcoinwiki.org>

АНАЛІЗ НАДІЙНОСТІ КРИПТОВАЛЮТ

Сьогодні криптовалютами цікавиться дедалі більше людей. Вони перетворюються із концептів та продуктів з малою аудиторією в те, що цікавить широку аудиторію людей. Проте через малий час існування цього явища та доволі високу технічну складність невелика кількість людей розуміє особливості роботи цих продуктів. І, як наслідок, має складності при прийнятті рішень щодо користування або інвестицій в них. Через це було вирішено дослідити питання надійності ринку криптовалют. Аналіз буде проведений на прикладі криптовалюти з найбільшою капіталізацією – Bitcoin.

Bitcoin можна вважати найбільш успішною криптовалютою в історії. На момент написання даної роботи капіталізація цієї окремої криптовалюти перевищує 73 млрд дол., а капіталізація всього ринку криптовалют більше 150 млрд дол. Можна вважати, що цей ринок інтенсивно росте. З моменту запуску Bitcoin в 2009 році пройшов значний період, відбулася деяка перевірка системи часом та різними обставинами. Зараз в засобах масової інформації повстають питання щодо майбутнього криптовалют, адже законодавчих актів щодо їх регулювання у більшості країн до сих пір немає.

Моделювання поведінки Bitcoin – не проста задача, адже це складна система з багатьма аспектами та елементами, велика кількість яких є випадковими та непередбачуваними.

Bitcoin був анонсований в 2008 році та початкова документація була відправлена на список розсилки Cypherpunks під псевдонімом Satoshi Nakamoto [1]. Блок, необхідний для запуску Bitcoin був вирахований 3 січня 2009 року. Перше використання Bitcoin як валюти було здійснене в 2010 році, коли один з користувачів системи Bitcoin перерахував іншому 10 000 одиниць валюти за доставку піци. З тих пір багато сервісів додало Bitcoin як спосіб оплати, зокрема зараз в Україні більше 10 підприємств приймають Bitcoin. За період існування цієї системи, в середньому вартість одного Bitcoin(одиниця валюти) зростала. На момент написання даної роботи ціна становить приблизно 4400 дол. за 1 Bitcoin. Максимальна досягнена ціна становить 4950 дол. за 1 Bitcoin, встановлена 1 вересня 2017 року.

Історія Bitcoin зв'язана з незаконною торгівлею. Популярний в свій час темний маркет Silk Road [2], що працював з лютого 2011 р. до жовтня 2013 р., коли був закритий ФБР, використовував Bitcoin як спосіб оплати. Групи осіб із значними обчислювальними потужностями використовували добич Bitcoin як додаткову область прибутку. Bitcoin доволі часто використовується зловмисниками для шантажу (атака вірусом Petya державних підприємств України в 2017 р.), через високу складність відстеження криптовалюти [3]. Велика кількість цієї криптовалюти буда втрачена через крадіжку та невдалі процеси обміну.

Через технічні особливості видобування нових Bitcoin, люди часто об'єднуються в так звані пули [4], що дає більший дохід окремим особам, в порівнянні із ситуацією коли вони самі видобувають Bitcoin. Пули керуються менеджерами, котрі за невелику частину видобутого, розповсюджують

інформацію між членами пулу для оптимізації видобутку та відраховують кошти пропорційно до їх вкладу в загальний процес здобування. Під час запуску криптовалюти, пули не були зазначені в протоколі, але з 2013 р. більшість потужностей, що використовуються для видобування Bitcoin об'єднані в пули.

Однією з особливостей збереження стабільності мережі Bitcoin у тому, що деякі зміни має прийняти більшість користувачів. Прикладом була ситуація обмеження розміру блоків в блокчейні (системі збереження інформації про минулі транзакції), що виникла в 2013 році. Тоді, клієнти з минулою версією клієнта не приймали блоки нових клієнтів. Перехід мережі до нового стандарту зайняв 2 місяці [5]. Таким чином, можлива ситуація в якій буде неможливим ввести певні зміни в діючу систему Bitcoin.

Ще одним елементом, що впливає на надійність мережі є те, що користувачі рідко зацікавлені в отриманні саме Bitcoin, а частіше зацікавлені в отриманні прибутку в реальному світі завдяки ним. Так, на життєздатність системи впливає не тільки вартість Bitcoin, але і те, як ефективно вони можуть бути конвертовані у цінності реального світу. На останній показник можуть вплинути наступні фактори:

- Обмеження ліквідності – людина, що має велику кількість Bitcoin може бути неспроможна вивести їх у вигляді цінностей реального світу за зазначеним курсом.

- Надія на майбутню цінність Bitcoin – особи, що займаються видобуванням Bitcoin та мають великі обчислювальні потужності зацікавлені в зберіганні цінності валюти за часом. Через те, що вони мають значну частину капіталу вкладену в малоліквідне обладнання для видобутку криптовалюти, котре втратить у вартості, якщо курс Bitcoin зменшиться, адже обладнання розраховане саме на його видобуток.

- Атака Goldfinger – якщо мета більшості видобуваючих Bitcoin знищити стабільність системи, і, як наслідок, її цінність як валюти, то у них є можливість так зробити. Модель атаки запропонована J.A. Kroll [5]. В такій атаці можуть бути зацікавлені користувачі іншої криптовалюти, або особа, що не хоче конкуренції з Bitcoin як валютою. Подібні атаки вже були зафіксовані на менші за об'ємом криптовалюти, коли користувачі Bitcoin використовували потужності для дестабілізації інших валют. Також така схема може бути цікава особам, котрі грають на пониження курсу Bitcoin.

- Feather-Forking – A. Miller запропонував наступну стратегію, в якій користувач(атакуючий) намагається цензурувати транзакції з чорного списку, шляхом публічної обіцянки, що у разі, якщо транзакція з чорного списку буде додана в блок, то той блок буде ігнорований. Далі можливі два результати – або варіант мережі атакуючого стане основною мережею, або відстане від основної мережі та стане невалідною. Атакуючий, що має менше за 50% обчислювальної потужності, з гарною долею імовірності зможе заблокувати транзакцію з чорного списку.

Ще одна маніпуляція із метою одержання вигоди може бути затримка оприлюднення результатів обчислень. Хоча така поведінка малого користувача(з малою обчислюваною потужністю) в пулі не принесе вигоди ані самому ані іншим у пулі. В разі такої поведінки великого користувача або самого пула можливе отримання вигоди через те, що загальна складність обчислення нового елемента не буде зростати через неоприлюднення результатів обчислень. Було встановлено, що при боротьбі двох пулів, проблема дуже

схожа на дилему в'язня. Рівновагою за Парето буде відсутність атаки з обох сторін, а рівновагою за Нешем буде атаки з обох сторін. (атака в сенсі затримки оприлюднення результатів обчислень). Атаки подібного роду були здійснені хоча би раз, наприклад, в червні 2014 року проти пулу Eligius. Проте, при більш розумній стратегії, атакуючий може сховати факт атаки, шляхом дії під великою кількістю адрес. Через імовірність розкриття, можливо, пули будуть уникати атак один одного.

Щоб уникнути викрадення, Bitcoin можуть зберігатися використовуючи багатопарольну систему «к з п». Для проведення транзакції, к з п ключів мають бути надані. Простим прикладом може бути електронний гаманець, що потребує входу з комп'ютера та телефона користувача для проведення транзакції. При використанні спеціальних сервісів, що пропонують послуги зберігання ключів, управління та виконання транзакцій при наданні паролю, можуть виникнути крадіжки або банкрутства подібних сервісів. Є задокументовані більше 40 подібних випадків із втратою іноді більше за 1000 Bitcoin.

Монетарна політика Bitcoin керується через швидкість з якою Bitcoin видобувається. Через те, що кількість Bitcoin обмежена, він, загалом, має тенденцію до дефляції. Деякі економісти вважають, що така тенденція в майбутньому приведе до дестабілізації через спіраль дефляції, в котрій ніхто з користувачів не захоче витратити Bitcoin, оскільки їх збереження буде більш вигідним. Проте, деякі інші криптовалюти створені таким чином, щоб їх інфляція спадала – Dogecoin, або лишалася завжди постійною – Firecoin. Через те, що кожен користувач мережі Bitcoin може створювати нові адреси у будь-який час, вважалося, що це забезпечить високий рівень безпечності та унеможливить відстеження платежів, проте пізніше було виявлено, що через публічну сутність самої системи, іноді можливо відстежити шлях грошей між псевдонімами та вважати, що вони керуються однією особою.

Проведене дослідження виявляє елементи системи Bitcoin, що роблять її потенційно ненадійними. У подальших дослідженнях можливий більш детальний розгляд проблеми, в тому числі на інших криптовалютах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Satoshi Nakamoto. (2008). Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. [online] Available at: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> [Accessed 12 Oct. 2017].
- [2] N. Christin. (2012). Traveling the Silk Road: A measurement analysis of a large anonymous online marketplace. [online] Available at: https://www.cylab.cmu.edu/files/pdfs/tech_reports/CMUCyLab12018.pdf [Accessed 12 Oct. 2017].
- [3] M. Rosenfeld. (2011). Analysis of Bitcoin Pooled Mining Reward Systems [online] Available at: https://bitcoil.co.il/pool_analysis.pdf [Accessed 12 Oct. 2017].
- [4] G. Andresen. (2013). Chain Fork Post-Mortem. [online] Available at: https://en.bitcoin.it/wiki/BIP_0050 [Accessed 12 Oct. 2017].
- [5] J. A. Kroll, I. C. Davey, and E. W. Felten. (2013) The economics of Bitcoin mining, or Bitcoin in the presence of adversaries. [online] Available at: <http://www.econinfosec.org/archive/weis2013/papers/KrollDaveyFeltenWEIS2013.pdf> [Accessed 12 Oct. 2017].

Бегун А. В.

к.е.н., професор

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Чернишова В. В.

студентка ІІМ-601

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЄЮ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Особливістю українського ринку є велика кількість інцидентів на фоні застарілої інфраструктури та обмеженості бюджетів на інформаційну безпеку. Про це свідчить потужний турбулентний рух останніх мережевих вірусних атак не тільки на великі державні організації, але й на комерційні підприємства різноманітної структури й форм власності. Тому обрана стратегія організації інформаційної безпеки повинна забезпечити участь у загальному процесі стратегічного планування діяльності всіх рівнів фірми.

Вибір стратегії розвитку інформаційної безпеки залежить від ситуації, в якій знаходиться підприємство, він пов'язаний з намірами розвитку існуючого підприємства. Процес вибору стратегії здійснюється керівництвом на підставі детального аналізу стану компанії наявного стану інформаційної безпеки, характеру та сутності можливих загроз.

Одним із основних ключових факторів, на які повинно орієнтуватись керівництво при обиранні стратегії - побажання та думки топ менеджменту: керівництво може бути азартним, а може й уникати ризику. І це ставлення, зазвичай, є вирішальним у виборі стратегії. Власні спостереження керівництва, їх симпатії мають значний вплив на обрання стратегії.

Не менш важливим фактором впливу є фінансові ресурси, вони суттєво впливають на вибір стратегії. Це пов'язано з тим, що зміни в поведінці фірми, наприклад, впровадження нових систем, або оновлення технічної бази, потребують значних фінансових інвестицій.

Кваліфікація працівників, значно обмежує компанію у виборі стратегії розвитку. Не володіючи інформацією про інтелектуальний потенціал, стратегія не може бути повною та фінальною.

Зобов'язання фірми, що залишились від попередніх дій створюють певну інертність; компанія не може відмовитись від зобов'язань, які були взяті в минулих періодах.

Все різноманіття стратегій, які використовують організації, є комбінацією базових стратегій, які є ефективними за різних умов середовища та стану компанії. Тому слід виділити базові стратегії, які формують основу для розвитку стратегії інформаційної безпеки підприємства.

Стратегія обмеженого зростання.

Ця стратегія є найменш ризикованою, вона може бути ефективною на підприємствах зі стабільною технологією, які задоволені своїм становищем на ринку та не мають потреби у стрімкому розвитку. Організації обирають цю альтернативу тому, що це найлегший, найбільш зручний і найменш ризикований спосіб дії. Якщо фірма була прибутковою в минулому, дотримуючись стратегії обмеженого зростання, то, швидше за все, вона буде слідувати цій стратегії й надалі. Цілі стратегії формуються від результатів попередніх періодів. Для

успішно діючих підприємств стратегія обмеженого зростання - це вимушена, тимчасова стратегія, для якої характерне помірне зростання, яке залежить від умов ринку.

Стратегія росту.

Стратегія, що застосовується для швидкозростаючих підприємств в яких є обов'язковим швидкий темп зростання технологій та інформаційного рівня, а також для нових організацій, які незалежно від сфери діяльності прагнуть в короткі терміни зайняти лідируючі позиції. Для неї характерно встановлення щорічного значного перевищення рівня розвитку над рівнем попереднього року. Це найбільш ризикована стратегія, тобто в результаті її втілення в життя можна понести матеріальні та інші втрати. Однак, ця стратегія може також ототожнюватися з успішним результатом. Зростання може бути як внутрішнім так і зовнішнім.

Стратегія скорочення.

Передбачає встановлення рівня нижче досягнутого в минулому (базисному) періоді. Ця стратегія може застосовуватися в умовах, коли показники діяльності фірми набувають стійку тенденцію до погіршення. Для інформаційної безпеки характеризується зменшенням, або повною відсутністю інвестицій.

Стратегія поєднання.

Передбачає поєднання розглянутих вище альтернатив. Ця стратегія характерна для великих фірм, які функціонують в декількох галузях. Цілі, що визначаються зазначеними стратегіями, досягаються в результаті реалізації приватних стратегій, які поділяються залежно від:

- способу забезпечення конкурентних переваг;
- способу забезпечення зростання фірми;
- способу позиціонування фірми щодо конкурентів.

Відповідно до прописаних принципів формується система цілей та ознак майбутньої стратегії інформаційної безпеки підприємства у вигляді ІТ-ініціатив.

Правильна стратегія повинна містити: результати аналізу бізнес-процесів підприємства; детальний аналіз вимог до інформаційно-обчислювальних систем, а також ступені покриття ними існуючих бізнес-процесів; кілька варіантів стратегії інформаційної безпеки з оцінкою чинників ризику по кожному варіанту; оцінку вартості, строків і ресурсів для впровадження відповідних інформаційних технологій.

Процес стратегічного розвитку інформаційної безпеки підприємства займає вагомe місце на середньо- та довгострокових планах. Він ув'язаний зі стратегічними цілями розвитку бізнесу, передбачає можливість змін, є мультиплатформним, прогнозує запасні варіанти на випадок несприятливого розвитку подій. Для підтримання ефективності стратегія повинна ґрунтуватися на знаннях ринку та мати плани реалізації стратегії захисту від ринку, а також політики інформаційної безпеки всередині підприємства. Без дотримання цих критеріїв неможливо гарантувати повноцінну та ефективну реалізацію стратегії.

Борданова Л. С.
к.е.н., ст. викладач
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001-8159-3909

Юшко Н. А.
Студентка гр. ТІ-41, ІТС
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-3404-5149

КРИПТОВАЛЮТИ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Відповідно до законодавства України, електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1].

Криптовалюта – це особливий електронний платіжний засіб, курс якого підтримується тільки попитом і пропозицією. Такі електронні гроші не регулюються жодною з державних систем, у тому числі Національним банком України. Функція спостерігачів і контролерів у цьому разі лежить на користувачах мережі і власниках криптовалют [2].

Основними особливостями криптовалют, які відрізняють їх від звичайної валюти, є їх децентралізація, тобто відсутність регулятивного органу, який би регулював криптовалюту та спосіб її емісії. Емісія криптовалют має назву «майнінг» і полягає у використанні потужностей комп'ютерних систем для генерації унікальних наборів символів, які утворюють криптовалюту. Криптовалюта є альтернативним вираженням звичайної валюти і має низку переваг:

1) операції з криптовалютою є повністю анонімними і конфіденційними. Вся інформація про транзакції зашифрована в наборі символів, персональні дані не прив'язуються до гаманця криптовалют;

2) кожна одиниця криптовалют має унікальний код і захищена від підробки;

3) криптовалюта є децентралізованою, тобто не має центру управління, через що засновник цифрових грошей або будь-який фінансовий інститут не може вплинути на її існування. Курс і операції регулюються цілком користувачами електронних гаманців;

4) кожна одиниця криптовалют не прив'язана до жодного з банків, що суттєво зменшує розмір комісії за здійснення операцій. Вартість комісії зазвичай є вартістю енергетичних ресурсів, затрачених на здійснення транзакції;

5) відсутність прив'язки до банків сприяє суттєвому зменшенню затрат часу на здійснення операцій із криптовалютою. Зазвичай підтвердження здійснення операцій із криптовалютою приходить протягом декількох секунд;

6) операції здійснюються напряму між різними власниками електронних гаманців, що сприяє підвищенню швидкості здійснення операцій та зменшенню комісії;

7) емісія більшості видів криптовалют має максимальний поріг, що викликано скінченністю всіх можливих комбінацій символів, що утворюють кожен нову одиницю криптовалюти. Це сприяє зменшенню невиправданої грошової маси в обігу та зниженню рівня інфляції [3].

Загалом, процес утворення нового платіжного інструменту, яким є криптовалюти, «використовує комп'ютерні потужності мільйонів учасників, заснований на даних відкритих електронних гаманців», що об'єднані в одну пірингову мережу за відсутності центрального сервера. Таким чином, вся робота з обліку, зберігання історії транзакцій розподіляється між усіма учасниками [4]. На початок 2017 р. найбільш поширеними в Україні були такі криптовалюти (табл. 1):

- Bitcoin (BTC) – найперша зі створених криптовалют, упевнено утримує пальму першості у світі й на українському ринку. Ціна монети наближається до 1300 дол. США.

- Ethereum (ETH) – криптовалюта, що була випущена лише в 2015 р. на базі технології Ethereum, яка належить до блокчейн-систем, заснованих на використанні розподілених баз даних. Ethereum може застосовуватися в різних сферах, при цьому також є валютою, альтернативною традиційним інструментам валютного ринку. Ціна – близько 32 дол. США. Зростанню інтересу до цієї криптовалюти сприяло надання можливості торгувати парою ETH / USD найбільшою у світі соціальною торгово-інвестиційною мережею «eToro», а також блокчейн об'єднання «Enterprise Ethereum Alliance», куди увійшли Microsoft, Intel і Accenture.

- Рекордно швидке зростання криптовалюти Dash аналітики пов'язують із виходом оновлення Dash v12.1 – «Sentinel», покликаного підвищити швидкість роботи, поліпшити рівні забезпечення секретності і координації в мережі. Ціна Dash сьогодні наблизилася до 100 дол. США.

- Monero (XMR) – криптовалюта з відкритим вихідним кодом, що відрізняється безпекою й анонімністю. Стабільно входить до п'ятірки монет із високою ринковою капіталізацією. Ціна – 18 дол. США.

- Ripple (XRP) – платіжна система з відкритим вихідним кодом, де внутрішньою платіжною одиницею є однойменна криптовалюта. Технологія Ripple ґрунтується на «принципі довіри». Ідея полягає в можливості обміняти свою валюту на будь-яку іншу за найвигіднішим курсом в один клік, додавши потрібний шлюз. Ціна – 0,006440 дол. США [4].

Таблиця 1

Статистика поширених криптовалют в Україні [5]

Назва	Ринкова капіталізація	Вартість	Обсяг (24h)	Зміна, %
Bitcoin	\$20 185 077 260	\$1244,67	\$256 726,000	0,06%
Ethereum	\$2 864 517 852	\$31,91	\$104 260,000	13,05%
Dash	\$711 744 661	\$99,32	\$76 761,600	28,07%
Monero	\$255 064 259	\$18,06	\$8830,530	4,67%
Ripple	\$240 147 252	\$0,006440	\$1258,580	2,29%

Звернувшись до аналізу стану справ з обігом криптовалют в Україні потрібно відзначити, що починаючи з 2015 року операції з криптовалютою зацікавили і українських споживачів. Однак офіційна монетарна влада в особі

Національного банку України поки не легалізувала віртуальні розрахунки, мотивуючи свою політику складністю організації процесу контролю за поширенням криптовалюти та відповідно підвищеним рівнем ризику, який притаманний такій валюті [6]. Проте, незважаючи на інституціональну невизначеність, у 2017 р. Україна впевнено увійшла до числа країн-лідерів із використання криптовалюти. Ігнорування державними структурами того факту, що такі передові електронні технології, до яких належить електронна готівка, стають в Україні одним із способів для взаєморозрахунків громадян та юридичних осіб, є явно непродуктивним способом оптимізації ринку.

Таким чином, криптовалюту доцільно визначити як особливий різновид електронних грошей, функціонування яких засноване на децентралізованому механізмі емісії та обігу і являє собою складну систему інформаційно технологічних процедур, побудованих на криптографічних методах захисту, регламентують ідентифікацію власників та фіксацію факту їх зміни. При цьому поява і популярність криптовалюти обумовлені технологічно, інституційно і економічно. У даний час функціонування криптовалюти засноване лише на неформальних нормах і законодавчо проведення операцій з криптовалютою не закріплене фундаментально.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Carnes B. Ukraine Is Silently Leading A Digital Currency Revolution/ Ben Carnes // The Little Black Book of Billionaire Secrets. – MAR 20, 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/realspin/2017/03/20/ukraine-issilently-leading-a-digital-currency-revolution/#26c49ac6465c>
- [2] Світ братів-коїнів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkurse.ua/ua/business/bratev-koinov.html>
- [3] Система біткоїн: плюси і мінуси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest-program.com.ua/tag/bitkoin/>.
- [4] Колдовський А.В. Проблемні аспекти теоретичного осмислення криптовалюти, як явища сучасної інформаційної економіки / Артем Колдовський, Катерина Чернега. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jsui/handle/123456789/13905>
- [5] (Table) Embassy of Bitcoin (Ukraine) / Посольство Біткоїн на Львівській площі (Київ) : Топ 5 криптовалют на начало 2017 г. – 27/11/2017 info CRYPTO WORLD. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [HTTP://WWW.EMBASSYOFBITCOIN.COM](http://WWW.EMBASSYOFBITCOIN.COM)
- [6] Офіційний сайт Національного банку України: [Електронний ресурс] - Режим доступу. - <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish>.

Бурковський Я. Ю.

студент 4 курсу РТФ

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID 0000-0002-3404-5149

БЛОКЧЕЙН: ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

На сьогодні блокчейн є однією з найбільш популярних технологій в ІТ-секторі економіки. Довгий час можливість її використання тісно пов'язувалася з криптовалютою Bitcoin і розглядалася багатьма державами як загроза

національним грошовим системам. Але останнім часом ряд експертів пророкує повноцінну заміну в найближчому майбутньому державних функцій на механізми, збудовані на базі технології блокчейн [0].

Якщо ще зовсім недавно блокчейн розглядалася виключно в рамках фінансових систем, то сьогодні стало очевидним, що технологія багатогранна і може представляти цінність в далеких від фінансів галузях. Перш за все треба розуміти, що блокчейн - це розподілена база даних, що дозволяє фіксувати дані, факти, захищаючи їх від зловмисного втручання, компрометації. Далі цю технологію можна розгортати або в нову бізнес-модель, або трансформувати під блокчейн вже існуючі системи.

По суті, блокчейн надає можливість прямої передачі прав власності іншій особі без залучення зовнішніх гарантів за допомогою Інтернету, сама технологія гарантує її безпеку та надійність. Комісія за проведення операцій відсутня, будь-які транзакції здійснюються безкоштовно.

Таким чином, в першу чергу відкриваються можливості в області зберігання, передачі і переходу прав власності на цифрові активи. За допомогою блокчейну може бути створена база даних для формування цифрового образу активу (об'єкта нерухомості, інтелектуального права, цінних паперів і т. д.) і цифрового сліду за фактом проведених транзакцій. Безумовною перевагою є те, що сама система в такому випадку виступає як електронний нотаріус, по суті затверджуючи факт угоди.

На даний момент з'являються ініціативи по використанню технології блокчейн в біржових угодах. При цьому з ланцюга взаємодії виключаються агенти, посередники, що тягне за собою зниження комісійних витрат.

Надзвичайно важливим проривом у розвитку технології стала запущена в 2015 р платформа Ethereum для створення децентралізованих онлайн-сервісів на базі блокчейну [[2]]. Ethereum є відкритою і досить простою для використання платформою, що значно розширює її застосування. Інтерес до впровадження та розвитку технології блокчейн на базі платформи Ethereum, проявляється як з боку глобальних ІТ-гігантів і міжнародних банків, так і підприємців-початківців. Ethereum стала першою платформою, яка запропонувала на практиці використовувати смарт-контракти - скрипти, які проводять транзакції з активами на підставі заздалегідь записаних в них алгоритмів. Фактично смарт-контракти відкрили еру появи «розумних» нормативних правових актів: стандартів, регламентів, законів і т. д. Ось деякі переваги таких смарт-документів:

- Повна інтероперабельність, взаємодія між собою; при внесенні змін до одного з документів система автоматично вносить зміни в усі пов'язані акти на всіх рівнях;
- Відсутність посередника в особі чиновника або державного органу, що тягне за собою зниження корупційної та лобістської складових, відхід від неоднозначних формулювань і неузгоджених між собою частин документів;
- Забезпечення «безшовних» процесів, відсутність бар'єрів з боку відомчих або галузевих зацікавлених осіб;
- Надзвичайно високий рівень безпеки, що є одною з базових функціональних властивостей технології [[3]].

Вже зараз можна сказати, що використання в державному управлінні технологій на базі блокчейн дозволить істотно скоротити як фінансові, так і тимчасові витрати на здійснення державних функцій або надання послуг

громадянам і бізнесу. При цьому, можлива мінімізація ризиків (шахрайства, кібератак), суттєве підвищення контролю над активами й забезпечення конфіденційності. Фактично, блокчейн - це перш за все технологія забезпечення довіри.

Для чинних форм державного управління в багатьох країнах блокчейн - скоріше виклик, і різні країни його приймуть по-різному. Завдання будь-якої сучасної держави, що робить ставку на розвиток високих технологій та ІТ сектору - використовувати можливості блокчейну не тільки на рівні корпорацій чи найбільших банків, а й на рівні державного управління та існуючих економічних систем. Перед нами сьогодні відкриваються нові, захоплюючі можливості цифрових технологій. Їх усвідомлення, активний розвиток, впровадження та використання - завдання найближчих років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Melanie Swan (2015). *Blockchain: Blueprint for a New Economy*. O'Reilly Media, Inc., 149 p. ISBN 978-1-4919-2047-3. [онлайн] Доступно за: <http://w2.blockchain-tec.net/blockchain/blockchain-by-melanie-swan.pdf>
- [2] Bashir, Imran (2015). *Mastering Blockchain*. Packt Publishing, Ltd. 520 p. ISBN 978-1-78712-544-5. [онлайн] Доступно за: <https://scanlibs.com/mastering-blockchain/>
- [3] Satoshi Nakamoto (2008). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. [онлайн] Доступно за: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>

Волинець Я. В.

студент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В СФЕРІ ІТ

Темпи розвитку ринку інформаційних технологій є, без сумніву, одними з найбільш стрімких і дана тенденція демонструє стійкість вже протягом тривалого часу. Ринок ІТ має ряд особливостей, що безумовно впливає на способи та стратегії в управлінні людськими ресурсами. Виділяють дві основних складових процесу управління людськими ресурсами: оптимізація і організація роботи персоналу, як частина проектного менеджменту та мотиваційна складова. Саме в такому розділенні він і буде нами розглянутий.

Виділяються три основних групи проблем, пов'язаних з недостатньою якістю роботи персоналу:

перевищення строків здачі проекту;

неприйнятно велика кількість дефектів кінцевого програмного продукту;

невідповідність кінцевого програмного продукту вимогам, які висунув замовник.

Найбільш частою причиною юрзпаду ІТ проектів є їх невкладання у часові межі, на що може бути цілий ряд причин, найбільш поширеними з яких є:

1. Оцінка ліквідності проекту частково не є адекватною через слабку систему оцінювання.
2. При оцінюванні затрачені ресурси помилково утотожуються зі значущістю проекту.

3. Складнощі у спілкуванні з замовником через невпевненість менеджерів у своїх проєктах часового і фінансового плану
4. Недостатній контроль за виконанням графіка робіт
5. Виділення недостатньої кількості часу на тестування та відлагодження роботи продукту.

Найчастіше, реакцією на виявлені недоліки програмного продукту або ризик не вкладання в часові межі, є збільшення кількості працівників у проєкті. Це одна з найбільших помилок з боку керівництва проєкту, оскільки кількість залучених працівників та швидкість виконання робіт, безумовно, є взаємозалежними, але далеко не завжди можуть бути взаємозамінюваними. Причина неможливості такого заміщення полягає в тому, що задачу ІТ проєкту в більшості випадків неможливо розбити на роботи, які можуть виконуватися паралельно різними групами виконавців. І навіть, за умови можливості розбиття основної задачі на роботи, різко зростає час, що витрачається на комунікацію виконавців та узгодження ними спільних дій. Крім того, відчутно збільшується навантаження на управління персоналом та процесами. В результаті, значне збільшення фінансових затрат не дає відчутного прискорення виконання проєкту.

З огляду на нерентабельність збільшення кількості виконавців проєкту, що виникає в переважній більшості випадків, можна запропонувати два основних підходи до оптимізацій виконання робіт проєкту. Якщо задачу не можна виконувати паралельно кількома групами, одним з найоптимальніших варіантів є розділення команди проєкту на дві групи у співвідношенні приблизно один до п'яти. Менша з них на кожному етапі виконує тестування вже розробленої частини функціоналу в режимі екстремального програмування, в той час, як основна група розробляє новий функціонал.

У випадку, коли специфіка дозволяє розділити проєкт на декілька автономних задач, більш доцільно утворити дві рівні за кількістю учасників команди. В той час, як одна з них розробляє нову частину функціоналу, інша виконує тестування та відлагодження частини, створеної нею на попередньому етапі.

Обидва з розглянутих вище підходів потребують більшої уваги з боку менеджера проєкту, але за умови правильного застосування суттєво пришвидшують його реалізацію та виключають ситуацію здачі замовнику недостатньо відтестованого продукту, або його тестування в авральному режимі через брак часу.

Не менш важливим фактором успішного виконання проєкту є особистий ентузіазм та залученість кожного працівника, на що суттєво впливає мотиваційна політика компанії. Не можна також не брати до уваги постійний дефіцит, що спостерігається на ринку праці у відношенні ІТ спеціалістів. Це надає мотиваційній політиці ще більшої значущості. Щоб зробити її достатньо ефективною слід враховувати психологічні особливості що притаманні більшості працівників сфери ІТ. Принциповими в даному випадку є змістовність діяльності, різноманітність задач та можливості для професійного розвитку. Необхідність постійного надання можливостей для розвитку в даному випадку компенсується можливістю постановки перед професійно мотивованим працівником складних та інноваційних задач. Професійна мотивація в ІТ сфері має складати принаймні 30% в загальному обсязі мотиваційної політики. Іншим важливим аспектом є матеріальна мотивація з огляду на прагматизм, що притаманний більшості працівників сфери.

Натуральні, моральні та патерналістичні засоби мотивації в даному випадку є менш ефективними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Брукс Ф. (1995) Міфічний людино-місяць, або Як створюються програмні системи. Forbidden Reality. 171с.
- [2] Пономарёва О. (2016) Особенности организации работы персонала для компаний сферы IT. *Инновационные процессы и корпоративное управление. Материалы VIII международной заочной научно-практической конференции 1–15 апреля 2016 г. Минск.*
- [3] Колтунова Е. (2007) ИТ проекты и организационная культура. *Вестник ИНЖЭКОНа: Научный журнал. Серия Экономика, Выпуск 1 (20).* Спб. С. 293
- [4] Каплан Р., Нортон Д. (2004) *Стратегические карты. Трансформация нематериальных активов в материальные результаты.* Олимп-бизнес. 512 с.

Єрешко Ю. О.

к.е.н., доцент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID 0000-0002-9161-8820

Очеретяна О. В.

студентка гр. УЕ-61, ФММ

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

МАЙНІНГ ЯК ВИД ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема майнінгу, криптовалют та блокчейну об'єднала програмістів, економістів та підприємців по всьому світу. Якщо спершу це нагадувало ризиковане захоплення, то тепер ці технології абсолютно змінюють консервативні погляди на економіку. В Україні все більшої популярності набуває видобуток криптовалюти та усі можливі види заробітку, що з нею пов'язані. Однак, правове регулювання для такої діяльності ще досі повністю не окреслене і не затверджене урядом. Особливу актуальність цієї теми зумовлює те, що в березні 2018 року в Україні оголосили про намір класифікувати майнінг як вид економічної діяльності [1].

Майнінг передбачає видобування криптовалюти за рахунок використання потужностей спеціального обладнання. Це процес, який підтримує роботу мережі шляхом закриття і створення блоків в блокчейн, метою якого є пошук цифрового значення, що і закриває такий блок. За кожну вирішену задачу майнер отримує винагороду у вигляді одиниці криптовалюти, що і формує економічну зацікавленість в такій діяльності [2]. Головною особливістю майнінгу є те, що чим більше криптовалюти видобувається, тим складнішим стає цей процес. Це власне стосується усіх 2500 видів криптовалют, які нараховуються на початок 2018 року. Обираючи, яку валюту майнити треба звернути увагу на її ринкову капіталізацію, ліквідність, популярність, перспективність та грошову вартість. Зважаючи на це, багато експертів говорять про те, що починати

майнити у 2018 р. дуже складно, тому що шансів наздогнати тих, хто подумав про це раніше все менше і менше [3].

Попри це, Україна займає лідерські позиції серед країн, що займаються видобутком та торгівлею криптовалюти (входить до топ-14). На жаль, в Україні правове поле розвивається повільніше, ніж власне сам майнінг.

Зрозуміло, що будь-яка економічна діяльність повинна регулюватися законом, інакше мова буде йти про тіньову економіку. Правове регулювання криптовалюти в Україні обговорюється з кінця 2014 року, але досі не має чітких визначень обговорюваних понять і тим паче ще не встановлене правове поле регулювання криптовалюти. Національний банк України досі не визнав криптовалюту грошовими коштами, валютою, платіжним засобом іншої країни, електронними грошима, цінними паперами чи грошовим сурогатом [1].

15 березня 2018 року уряд України надав доручення розробити потрібні документи для внесення майнінгу як діяльності з видобутку криптовалют до Національного класифікатора видів економічної діяльності (КВЕД) під номером 63.11. Це означає, що майнінг фактично узаконений в Україні і надалі розглядатиметься як підприємницька діяльність. І це цілком логічно, адже відповідно до ст. 42 Господарського кодексу України, підприємницька діяльність - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність із метою досягнення економічних та соціальних результатів та одержання прибутку [4]. Тим часом, в США криптовалюта (зокрема біткойн) визнана одним із засобів електронного платежу, в Німеччині - це вид приватних грошей, а в Росії та Китаї використання криптовалюти взагалі заборонене.

В Україні для здійснення діяльності з майнінгу рекомендується отримати статус фізичної особи-підприємця (ФОП) або зареєструвати юридичну особу. Також, варто наголосити, що класифікація майнінгу як підприємницької діяльності означає його оподаткування. Мова йде про вибір майнером системи оподаткування (загальна система оподаткування, платник єдиного податку другої або третьої групи). Багато уточнень потребує визначення майнінгу - це послуга чи виробництво товару. Також потребує з'ясування система імпорту та експорту криптовалют, які значно складніше відслідковувати, ніж звичайні товари [4].

Отже, класифікація майнінгу як виду підприємницької діяльності є значним кроком для правового регулювання криптовалют в Україні. Наступним кроком повинна бути успішна реалізація такого рішення як зі сторони влади, так і самих майнерів. Таким чином, майнінг набуває ще і юридичну сторону, яку потрібно підтвердити усією необхідною документацією, щоб забезпечити свою підприємницьку діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] "КВЕД для майнінгу криптовалют - 63.11 узаконює процес для ТОВ ФОП", *Legal Support*, 2018. [Online]. Available: <https://legal-support.top/kved-dlya-majningu/>. [Accessed: 21- Mar- 2018].
- [2] "Что такое майнинг криптовалют простыми словами – самый полный обзор", *Prostocoin*, 2018. [Online]. Available: <https://prostocoin.com/blog/what-is-mining>. [Accessed: 21- Mar- 2018].
- [3] "Какую криптовалюту выгодно майнить сейчас в 2018 году", *Майнинг Криптовалюты*, 2018. [Online]. Available: <https://mining-cryptocurrency.ru/kakuyu-kriptovalyutu-majnit-2017/>. [Accessed: 21- Mar- 2018].
- [4] "Майнінг в Україні - правові аспекти", *ЛІГА.Блоги*, 2018. [Online]. Available: <http://blog.liga.net/user/blesik/article/29093.aspx>. [Accessed: 21- Mar- 2018].

Єрешко Ю. О.
к.е.н., доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-9161-8820

Ткаченко А. А.
студентка гр. УК-51, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку української економіки постає питання про необхідність використання засобів, які забезпечать економічне зростання, використовуючи інноваційні форми ведення ділової активності. Для цього необхідно застосувати сферу, де поєднується економіка та ІТ – електронну комерцію. Незважаючи на те, що в Україні достатньо ринків для введення онлайн-торгівлі, ця сфера залишається неосвоєним засобом залучення споживачів.

Розгляд напрямів та стратегій розвитку електронної комерції, вивчення проблем на вітчизняних ринках, допоможе вивести українські компанії на міжнародний рівень, підвищити їх конкурентоспроможність.

Українські дослідники-статисти, використовуючи дані учасників економічного ринку, визначили, що число інтернет-покупців зросло до 3,9 млн. Обсяги товарів, проданих через мережу, зросли майже в 5 разів, на кінець 2016 року становили приблизно 1,4 млрд доларів. Аналітики Держстату прогнозують зростання ринкових обсягів електронної комерції в 3 рази. За даними української асоціації інтернет-маркетингу, продаж товарів через Інтернет-мережу, в порівнянні з 2016 роком, зріс на 38% у гривневому вираженні, знизився на 34% у доларах США. Отже, не дивлячись на нестабільне положення гривні щодо долара, електронна комерція поступово розвивається на вітчизняних ринках.

Отримані в ході дослідження дані, показали, що в онлайн режимі найбільше купують і продають електроніку, одяг, книжки та побутові пристрої (рис.1) [1].

Рис.1. Найбільш популярні категорії товарів на Prom.ua у першому півріччі 2017 році [1]

Українська асоціація директ-маркетингу (УАДМ) надала дані про покупки, які здійснює населення України в інтернет-магазинах: Rozetka - 40%, Алло - 10,6%, третє місце – Otos (6,6%). На чолі списку магазини, що займаються продажем електроніки(рис.2) [2].

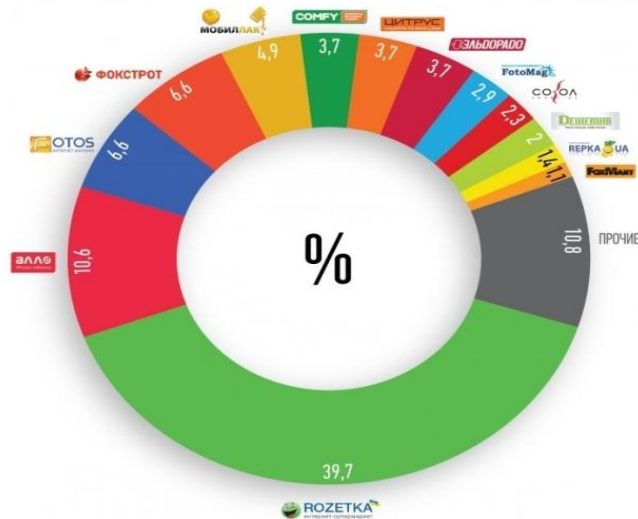

Рис. 2. Кому належить український ринок Інтернет-торгівлі [2]

З 2015 року зростають продажі товарів українських виробників. Це відбувається через зміну курсу гривні відносно долара та інфляцію. Кожний п'ятий проданий товар на сайті Prom.ua був вітчизняного виробництва, кількість замовлень зросла на 130%, загальна кількість продажів - у 3 рази (рис.3.) [3].

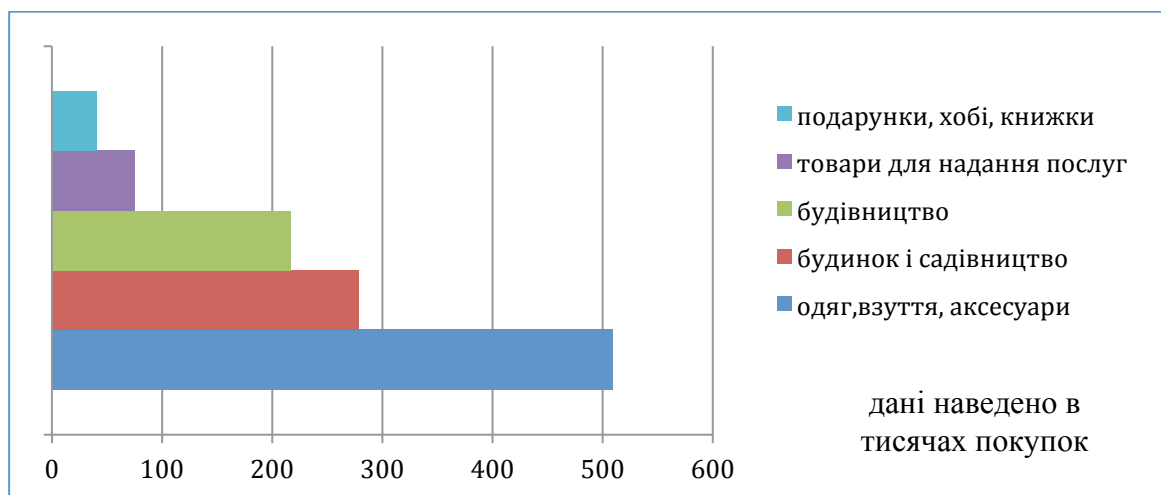

Рис. 3. Вітчизняні товари, продані через Prom.ua в 2015 році [3]

Негативні фактори впливу на впровадження та розвиток ринку електронної комерції в усі галузі народного господарства:

1. Недосконалість міжнародних транспортних сполучень. Тобто, неможливість обміну товарів інтернет-продажів.
2. Низький рівень розвитку інфраструктури електронної комерції. Її складові мають вплив на зовнішній та внутрішній ринки України, тобто, взаємодію з нерезидентами, залучення іноземних інвестицій.

3. Незначна роль мережі Інтернет в житті українців. Це обумовлює низький рівня онлайн-продажів. На сайті Wikipedia розміщено дані про те, що Україна на 29 місці в світі (49,26%) за кількістю користувачів Інтернету по відношенню до загальної кількості населення (рис.4) [4].

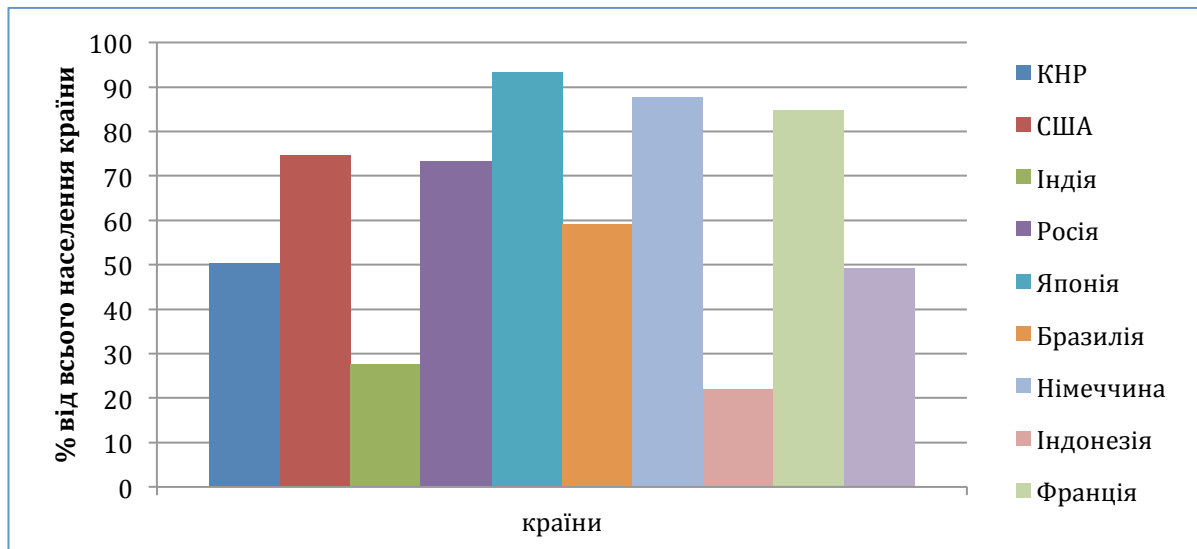

Рис. 4. Кількість Інтернет-користувачів у світі [4]

4. Довге очікування доставки товарів з інтернет-магазинів.

5. Українці не звикли використовувати платіжні картки. Хоча, при здійсненні інтернет-покупок, розрахунки проводяться саме з допомогою платіжних карток. Компанія iVOX надала дані: 90% вітчизняних інтернет-покупців використовують офлайн-термінали для проведення транзакцій.

6. Більшість українців використовують мобільні пристрої для здійснення онлайн-покупок. Інтернет-магазини не орієнтовані на мобільні версії сайтів.

Роль електронної комерції зростає в умовах глобалізації. Міжнародні ринки стають більш відкритими для вітчизняних підприємств. Тому компанії активно залучають електронну комерцію у свою діяльність.

Існує низка проблем, що мають негативний вплив на розвиток даної галузі. Подолання цих факторів підвищить конкурентноспроможність українських підприємств та прискорить їх вихід на міжнародні ринки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] webexpert.com.ua (2016). Електронная коммерция в Украине 2016: цифры и факты [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://webexpert.com.ua/ecommerce-in-ukraine-2016>
- [2] trust.ua (2016). Електронная коммерция в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.trust.ua/news/124066-elektronnaya-kommerciya-v-ukraine.html>
- [3] blog.prom.ua (2016). Как Prom.ua вырос за 2015 год. Подводим итоги года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.prom.ua/2016/01/rost-prom-ua-v-2015-gody.html>
- [4] ru.wikipedia.org (2016). Список стран по числу пользователей Интернета [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/>
- [5] Черномор В. О. (2015). Сучасний стан та перспективи розвитку платіжних систем в сфері електронної комерції. Фінансовий простір – 2015. – № 1 (17). – с.286-292.

Жук Б. О.
студент гр. ЕС-61м, ФЕА
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0003-0325-7699

РОЗВИТОК БІЗНЕСУ НА ОСНОВІ SMM-МАРКЕТИНГУ

На сьогодні багато бізнесменів активно використовують соціальні мережі для просування та реклами своїх продуктів чи послуг.

Стрімкий розвиток інтернет технологій призвів до того, що користувачі мають можливість використовувати великий простір, в якому вони можуть без перешкод спілкуватися один з одним.

Використовуючи SMM-маркетинг будь яка компанія може увійти на територію споживача та спілкуючись за його правилами заслужити його довіру. В результаті отримати максимальну кількість зацікавленої цільової аудиторії. Досягти цього можна завдяки якісній роботі по взаємозв'язку з громадськістю в Інтернеті (Public Relations), що також включає в себе роботу з соціальними медіа [1].

«Соціальні медіа» включають в себе різноманітні види інтернет ресурсів для обміну інформацією між користувачами. До соціальних медіа відносяться різноманітні блоги, мікроблоги, соціальні мережі, відеохостинги, а також інші ресурси, що характеризуються наявністю власної спільноти користувачів та їх взаємодії навколо певного виду контенту. Подібні ресурси збирають довкола себе багатомільйонну аудиторію користувачів. Які багато часу проводять в онлайн середовищі.

Просування в соціальних медіа (Social Media Marketing, SMM) - це комплекс заходів які використовують соціальні медіа в якості каналів збуту та просування компаній, а також для вирішення інших бізнес задач. У даний час соціальні медіа дозволяють компаніям будувати довгострокові відносини зі своїми клієнтами, здобувати їхню прихильність, підвищувати продажі, керувати репутацією компанії [2].

Даний комплекс може бути використаний в різних частинах ринкових відносин. Великий бізнес одним із перших усвідомив перспективний потенціал соціальних мереж і почав його активно використовувати для свого просування. Зазвичай великий бізнес використовуючи соціальні мережі вирішує стратегічні довготривалі маркетингові задачі, такі як: підвищення інформованості цільової аудиторії, моніторинг думок та настроїв серед в ній; підвищення лояльності та довіри до брендового продукту; визначення системи підтримки клієнтів; брендинг. Можна відмітити такі особливості SMM великого бізнесу:

Охоплення великого сектора ринка, інтерактивність комунікації і робота відразу на декількох пощадах. У таких цілях використовуються спільноти, програми для соціальних мереж, блоги, постійна співпраця з лояльними лідерами думок (створення так званих «адвокатів бренду»).

Багато уваги великі компанії приділяють своїй репутації, моніторингу та нейтралізації негатива. Найбільшу складність у цій сфері представляє аналіз ефективності і розрахунок коефіцієнта повернення інвестицій.

Оскільки діяльність даних компаній найчастіше пов'язана з великою мережею постачання, буває доволі важко визначити, як окремі дії безпосередньо впливають на реалізацію продукту. Тому для кожної конкретної

компанії необхідно створити свою програму по моніторингу змін показників, використовуючи інструменти веб-аналітики.

У соціальних мережах високу активність проявляють наступні представники великого бізнесу:

- Кіноіндустрія;
- Торгові мережі;
- Забудовники;
- Мережеві оператори послуг;
- Банки.

Середній та малий бізнес найчастіше створюють власні інтернет площадки для свого бізнесу або використовують близькі за тематикою, вже існуючі. У більшості, в мережі, даний бізнес заповнений такими представниками:

- Сфера послуг;
- Торівля (опт та роздріб);
- Місцеві виробники;
- Туристичний сектор.

Останні тенденції показують, що соціальні медіа з мільйонами користувачів являються одною з найбільш перспективних сфер для реклами та підвищення продаж. У соціальних мережах створена найбільш прийнятне середовище інформування споживачів про товар та підвищення пізнаваності бренда.

До того ж, одним з важливих способів впливу в SMM є підтримка хороших відносин з так званими «лідерами думок». Це люди, котрі є спеціалістами в певній сфері, і їх думка є авторитетною для цільової аудиторії. Зазвичай, такими людьми є журналісти і блогери.

Особливістю соціальних мереж є те, що в них дуже важко надурити покупців. У звичайних ЗМІ покупець не може швидко поділитися інформацією про товар з іншими, а от у соціальних мережах подібна інформація розлітається дуже швидко і в усіх напрямках. Тому в такому середовищі доволі важко просувати неякісний товар чи такий що не відповідає заявленим показникам.

Сьогодні завдяки технологіями SMM можна вирішувати різноманітні задачі сучасного бізнеса, такі як: реклама, інформування цільової аудиторії, підвищення їх лояльності, і як наслідок підвищення товарообігу та зростання прибутку [3].

Проте, SMM-маркетинг є довготривалим та кропітким процесом становлення компанії на ринку, який потребує правильного управління та оперативного реагування в бік швидкоплинних трендів. З одного боку, SMM не вимагають серйозних вкладень, однак і не є швидкодіючою панацеєю для вирішення всіх задач компанії. З іншого боку, потребує до себе обережного ставлення, та чіткої позиції в управлінні. Оскільки не правильний підхід може призвести до цілком зворотного ефекту: зниженню зацікавленості покупців, і як наслідок зменшення економічної ефективності компанії.

Тому життєво важливо дотримуватися всіх принципів роботи з SMM-технологіями. Оскільки правильно налаштовані взаємовідносини з потенціальними клієнтами в мережі є одним з головних факторів закладання міцної бази для подальшого зростання та розширення бізнеса.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] Халілов Д. (2013). Маркетинг в соціальних мережах – М.: Манн, Іванов і Фербер. 2013. С.43-44.

[2] Digital projects : corporate e-marketing [Електронний ресурс] – 18.12.17 – Режим доступу: <http://innabtys.com/> .

[3] Mistudio: створення і просування сайтів [Електронний ресурс] – 18.12.17 – Режим доступу: <http://www.mi-studio.ru/>.

Камінський О.Є.

к.е.н., доцент

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID 0000-0003-0607-8944

РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ «ІНДУСТРІЯ 4.0» В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Поява абсолютно нових мегатрендів економічного розвитку, стрімкі темпи технологічних змін, високий ступінь невизначеності, викликаний високою швидкістю змін вимагають формування нової філософії обґрунтування управлінських рішень, нових підходів до формування стратегій і програм розвитку.

Філософи виділяють критерії, тенденції та мегатренди. Вони розрізняються швидкістю виникнення, глибиною змін, тривалістю, ступенем впливу на навколишню дійсність і наслідками. Мегатренди (Megatrends) можна визначити як «великі соціальні, економічні, політичні та технологічні зміни, які протягом тривалого часу (7-10 і більше років) впливають на людину (Джон Нейсбіт).

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє сьогодні говорити про те, що мегатренди роблять значний вплив на природу, суспільство, економіку, формуючи кластери нових загроз по відношенню до кожного об'єкта, це відноситься і до нового ключового мегатренду – концепції «Індустрія 4.0», яка розвивається стрімкими темпами і який можна виділити, як один з найважливіших сучасних мегатрендів.

У даному докладі під терміном "Індустрія 4.0" ми розуміємо четверту промислову революцію. Якщо концепція «Індустрія 3.0» була зосереджена на автоматизації машин та процесів, то «Індустрія 4.0» фокусується на повному оцифруванні всіх матеріальних активів та інтеграції до цифрових екосистем разом з партнерами по ланцюгу створення вартості.

Термін "Індустрія 4.0" - це поєднання кількох основних нововведень в інформаційних технологіях, які змінюють енергетичний та виробничий сектори економіки. Ці технології включають в себе вдосконалену робототехніку та штучний інтелект, складні датчики, хмарні обчислення, Інтернет речей, збір даних та аналітику, 3D-друк, програмне забезпечення як служби та інші нові маркетингові моделі, смартфони та інші мобільні пристрої, логістичні платформи (включаючи навігаційні інструменти, служби доставки та автономні транспортні засоби), і поєднання всіх цих елементів у взаємопов'язаний глобальний ланцюжок вартості, який поділяють багато підприємств з багатьох країн.

Аналіз та оцінка досліджень напрямків розвитку концепції "Індустрія 4.0" дозволяє виділити наступні основні тенденції, які змінюють технологічний, інноваційний та економічний розвиток в умовах 4-ї промислової революції:

- цифровізація – розвиток цифрових технологій, об'єднання реального та віртуального світу (все оцифровано, все об'єднується в мережу);
- хмарні технології – оцифровка та інтеграція вертикальних та горизонтальних ланцюгів вартості.
- повернення філій підприємств та компаній, які були перенесені технологічними лідерами до інших країн через дешевизну робочої сили, знову

до розвинених країн внаслідок розвитку та переваг цифровизації (заробітна плата, нові освітні компетенції);

- можливість створення спільних інновацій, нові форми організації виробництва; зміна структури попиту та пропозиції, поява нових продуктів та послуг.

У 2015 році компанія PwC [1] провела опитування більше 2000 компаній з 26 країн в секторах промислового виробництва. У цьому глобальному опитуванні щодо концепції «Індустрія 4.0» одна третина респондентів заявила, що їх компанія вже досягла високих рівнів інтеграції та оцифрування, а 72% очікували досягнення цього показника до 2020 року (див. табл.1.).

Таблиця 1.

Прийняття концепції «Індустрія 4.0», по секторах:

Сектор промислового виробництва	Теперішній час, (в %)	До 2020 року, (в %)
Електроніка	45%	77%
Аерокосмічний та оборонний	32%	76%
Індустріального виробництва	35%	76%
Хімічний	32%	75%
Деревообробний	38%	72%
Транспорт та логістика	28%	71%
Будівництво	30%	69%
Автомобільний	41%	65%
Металургічний	31%	62%

В даний час формується нове інституційне середовище, сприятливий інноваційний розвиток та нові організаційні структури для розвитку інформаційної економіки та концепції "Індустрія 4.0". Найважливішими змінами інноваційного ландшафту мають стати (на прикладі ЄС) [2]:

- європейські технологічні платформи (ETP);
- європейські індустріальні проекти (EII);
- європейські інноваційні партнерства (European Innovation Partnerships);
- Joint Programming Initiatives;
- кластери та мережі Європейського інституту інновацій та технологій (Knowledge and Innovation Communities (KICs) of the European Institute of Innovation and Technology (EIT));
- європейська мережа центрів бізнес-інновацій (EBN);
- можливості використання платформ краундсорсінгу;
- центри підтримки технологій та підтримки, що надають послуги Всесвітній організації інтелектуальної власності (WIPO) тощо.

Європейські єдині технологічні платформи об'єднують зусилля приватного бізнесу (як великого, так і малого), наукових і навчальних організацій, громадських, державних органів, що дозволяє створювати спільні державно-приватні проекти (програми). Враховуючи досвід Європейського союзу, ми можемо зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку продуктивних сил постіндустріального суспільства склалися об'єктивні передумови для формування нового типу економічних систем – цифрової економіки.

Аналіз концепції "Індустрія 4.0" дозволяє виділити основні складові даного фреймворка (див. табл. 2).

Кібер-фізичні системи базуються на концептуальному підході інтегрування інформаційних ресурсів і виробничих ресурсів підприємства (або кількох підприємств) для здійснення взаємодії в управлінні, плануванні, маркетингу, адаптації до змін, що дозволить забезпечити створення Інтернету речей, орієнтованого на створення «розумних систем», які виходять в мережу Інтернет без участі людини («розумний будинок», «розумний автомобіль» і т.д.).

Хмарні центри обробки даних (ЦОД) є ключовими організаціями в контексті "Індустрії 4.0" через зростаючу кількість мережевих пристроїв, користувачів та бізнес-процесів в цілому. Зростаючий обсяг аналітичних даних - результат накопичення великих даних, що надходять від IoT (інтернету речей), доповнив важливість ролі хмарних центрів обробки даних. Саме по цих напрямках є необхідність розробки державної програми підтримки та створення українських технологічних платформ за європейським зразком, які дозволять здійснювати спільні державно-приватні проекти.

Таблиця 2.

Основні складові фреймворка "Індустрія 4.0", ранжовані за впливом на концепцію

	Складові компоненти фреймворка "Індустрія 4.0"	Ранжування за впливом
1.	Кібер-фізичні системи – Cyber-Physical-CPS	1
2.	Хмарні технології - Cloud	2
3.	Інтернет речей – Internet of Things - IoT	3
4.	Великі дані – Big Date	4
5.	Розумне підприємство – Smart Factory	5
6.	Розумні послуги – Internet of Services	6
7.	Розумна продукція - Smart Product	7
8.	Механізми з механізмами – Machine to Machine – M2M	8

Подальші дослідження концепції "Індустрії 4.0", кібер-фізичних систем та хмарних технологій в Україні та в світі зажадає від економічної науки принципово нових підходів до аналізу та інтерпретації економічної динаміки. На рівні прийняття управлінських рішень постає проблема узагальнення накопиченого досвіду і суттєвої корекції всієї економічної, освітньої та інфраструктурної політики держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Reinhard Geissbauer, Jesper Veds, and Stefan Schraum (2016). Industry 4.0: Building the Digital Enterprise. *PwC Global Industry 4.0 Survey, 2016*: [online] Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/industries-4.0/landing-page/industry-4.0-building-your-digital-enterprise-april-2016.pdf>
- [2] European Parliamentary Research Service (2015). Industry 4.0. Digitalisation for productivity and growth, 2015. [online] Available at: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568337/ EPRS_BRI \(2015\)568337_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/568337/ EPRS_BRI (2015)568337_EN.pdf)

Кінда В. В.
студент гр. КА-43, ІПСА
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Наєзжа О. В.
студентка гр. КА-43, ІПСА
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ

За останні десять років широко розвивається новий технологічний інститут, який вже почав вносити суттєві зміни в те, як ми переміщуємо кошти, і він називається блокчейн. Технологія знайшла широке використання в багатьох галузях.

Блокчейн – це децентралізована база даних, яка зберігає історію всіх активів і транзакцій в тимчасовій мережі. По суті це публічний реєстр власників цінностей і транзакцій. Ці транзакції захищені криптографічним протоколом, а історія транзакцій постійно заноситься в блоки даних, які криптографічно пов'язані один з одним і захищені [1].

Основне питання, яке цікавить економістів всього світу: як блокчейн зменшує невизначеність і як він змінить економічну систему радикальним чином.

Поняття «невизначеність» досить широке в економіці, але треба пройти по трьом основним її формам, з якими ми стикаємося майже в кожній транзакції, де блокчейн може зіграти важливу роль. Ми стикаємося з невизначеністю виду «невідомо, з ким укладаємо угоду», «невідомо, як відбувається обмін», «невідомо, як повернути гроші, якщо щось піде не так» [2].

Перша форма невизначеності: ми не знаємо, з ким укладаємо угоду. Блокчейн дозволяє нам створити відкриту і глобальну платформу, яка зберігає свідоцтва діяльності будь-якої особистості, отримані з різних джерел інформації. Це означає, що ви можете вибірково розкривати різні дані про вас, які допоможуть полегшити торгівлю або забезпечити взаємодію. Вбудований криптографічний протокол гарантує існування цих даних і їх правдивість. Володіння подібною версією мобільної особистості в реальному і цифровому світі дозволяє нам здійснювати всі види транзакцій абсолютно новим чином.

Друга невизначеність - це непрозорість процесу обміну. Використовуючи блокчейн, ми можемо створити загальну систему взаємодії між суб'єктами, яким необов'язково вірити і, навіть, знати один одного. Тобто, що вузлами в мережі необов'язково знати один одного або довіряти один одному, тому що у них є можливість контролювати і підтверджувати ланки даних власними силами.

Остання невизначеність є найнепередбачуванішою - це відмова від виконання зобов'язань. Блокчейн володіє функціоналом для цього, і це пов'язується договорами між окремими особами, при цьому блокчейн гарантує, що ці договори будуть підтверджені без участі зовнішнього арбітра, як обговорювалось раніше. Вирішення останньої невизначеності це один з найбільш захоплюючих способів того, як блокчейн зменшує ступінь невизначеності. Це означає, що велика частина економічної діяльності може

бути захищена і автоматизована, зводячи втручання людини до мінімуму – лише там, де інформація трансформується з об'єктів реального світу в блокчейн.

Варто зазначити, що не дивлячись на неймовірне збільшення інтересу до зазначеної технології та перспективи її подальшого використання, на даному етапі, вона перебуває на стадії становлення. Саме тому, необхідно провести безліч експериментів перед тим як використовувати цю технологію в економіці.

Блокчейн не просто чергова сходинка економічної еволюції. Це інновація в комп'ютерних технологіях. Вона дає нам технологічну здатність створити записи всіх торгових відносин, обміну валюти, всіх видів цифрових і фізичних активів, навіть наших власних характеристик, абсолютно новим способом. В якомусь сенсі вони стають технологічним інститутом, що володіє безліччю переваг, так як і його традиційні аналоги, які ми звикли використовувати в суспільстві, але блокчейн використовує децентралізовані методи. Це відбувається за рахунок перетворення множинних невизначеностей, які раніше були проблемами, в упевненість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] blockgeeks.com. (2017). What is Blockchain Technology? A Step-by-Step Guide For Beginners. [online] Available at: <https://blockgeeks.com/guides/what-is-blockchain-technology/>
- [2] infocoin.net. (2017). Why Blockchain could reduce uncertainty and Populism? [online] Available at: <http://infocoin.net/en/2017/01/16/why-blockchain-could-reduce-uncertainty-and-populism/> [Accessed 16 Jan. 2017].
- [3] Paul Vigna, Michael J. Casey (2016). The Age of Cryptocurrency How Bitcoin and the Blockchain Are Challenging the Global Economic.
- [4] Daniel Drescher (2017). Blockchain Basics A Non-Technical Introduction in 25 Steps.
- [5] Henning Diedrich (2016). Ethereum Blockchains, Digital Assets, Smart Contracts, Decentralized Autonomous Organizations.

Кожедуб А. В.

студентка 4 курсу РТФ, гр.РВ-41

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ «РОЗУМНИЙ ДІМ» В УКРАЇНІ

Люди завжди прагнули зробити своє життя якомога комфортнішим. З'являлися машини, літаки, цілі технічні системи. І на сьогоднішній день ця ланка не виключена з їх буденного життя. З'явилася система, котра може зробити автономною одну частину життя людини. Вона відноситься до помешкання – місця, де людство проводить більшу частину свого життя. Через систему розумний дім ви можете забезпечити контроль майже всіх функцій вашого будинку, починаючи від увімкнення світла, закінчуючи автоматичним поливом квітів на підвіконні. По всьому світі щорічно відкриваються фірми, які здатні забезпечити споживачів готовою інтелектуальною продукцією. Окрім житлових будинків вони, також, встановлюються в офіси, державні установи та інші місця, що сприяє підвищенню ефективності роботи, а також зменшенню витрат на ресурси [1].

Система «Розумний дім» – система, що за допомогою контролю людини через електронні додатки контролює функції помешкання і тим самим покращує рівень комфорту. В складі системи знаходяться безліч датчиків, котрі передають дані в мікроконтролер, що обробляє інформацію за допомогою баз даних і змінює параметри середовища, якщо для цього є підстави. Серед датчиків є: датчик світла, датчик руху, датчик тепла, датчик вологості, датчик освітлення, датчик повітря та інші. Окрім забезпечення комфорту система зменшує споживання ресурсів: тепла, води, електроенергії, за рахунок чого зменшуються витрати на комунальні послуги. Наприклад, датчик світла в комплексі з датчиком руху вмикає світло тоді, коли у кімнаті знаходиться людина і вмикає його, коли в кімнаті немає нікого. Також за наявності сонячного світла у кімнаті датчик регулює яскравість світла, зменшую потужність світлових елементів, тим самим зменшуючи витрати на електроенергію [2].

За останні роки в країнах Америки та Європи активно використовуються інтелектуальні системи у приміщеннях будь-якого типу. Кількість розумних будинків в Європі та США показано на рис. 1.

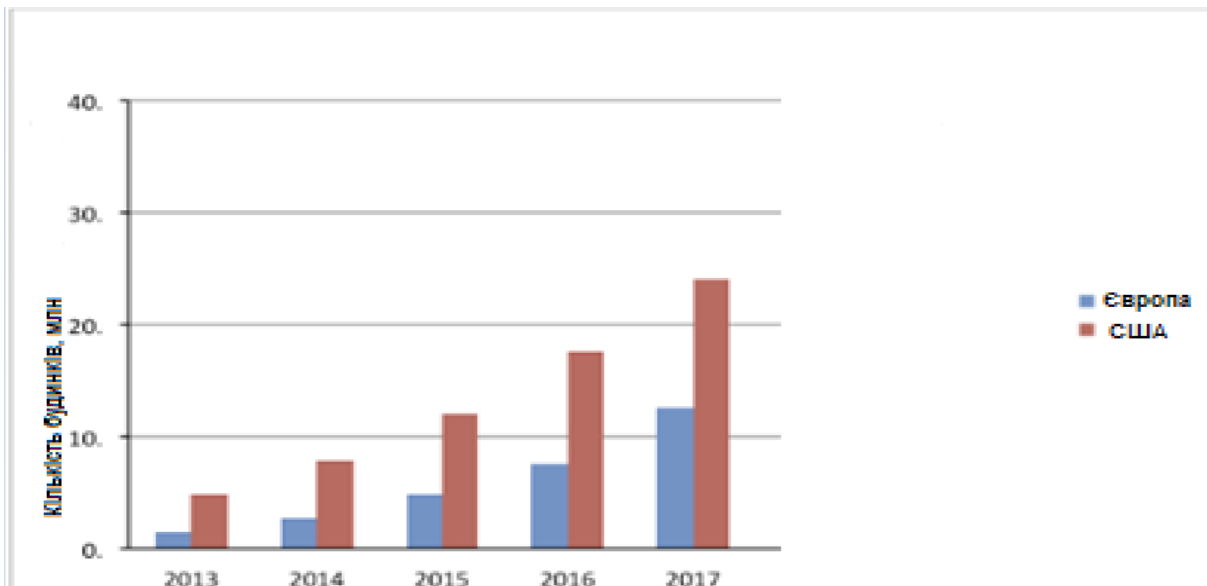

Рис.1. Кількість розумних будинків в Європі та США

В Україні система «Розумний дім» набула піку розвитку у 2013 році, але потім за рахунок складної ситуації в країні почала стрімко втрачати популярність [3].

Розвиток інтелектуальної системи «Розумний дім» в Україні сприятиме на заснування нових компаній, що в свою чергу сприятиме появі нових робочих місць і зменшить тенденції безробіття в країні. Наприклад одна із працюючих компаній «ЕДС-Инжиниринг» щороку збільшує кількість робітників на технічні посади.

На 2017 рік кількість їх робітників становить більше 300 і вони продовжують залучати кваліфікованих працівників на технічні посади [4]. Окрім покращення ситуації щодо безробіття поява нових робочих місць також зменшить кількість кваліфікованих спеціалістів, що виїжджають за кордон у пошуках роботи. Вихід на міжнародний ринок у аспекті інтелектуальних систем

залучить нові інвестиції та надходження до бюджету країни. Єдиним недоліком таких систем є те, що більшість споживачів в Україні не мають змоги встановити даний продукт у зв'язку з високими цінами, низькою заробітною платою та низьким прожитковим мінімумом [5].

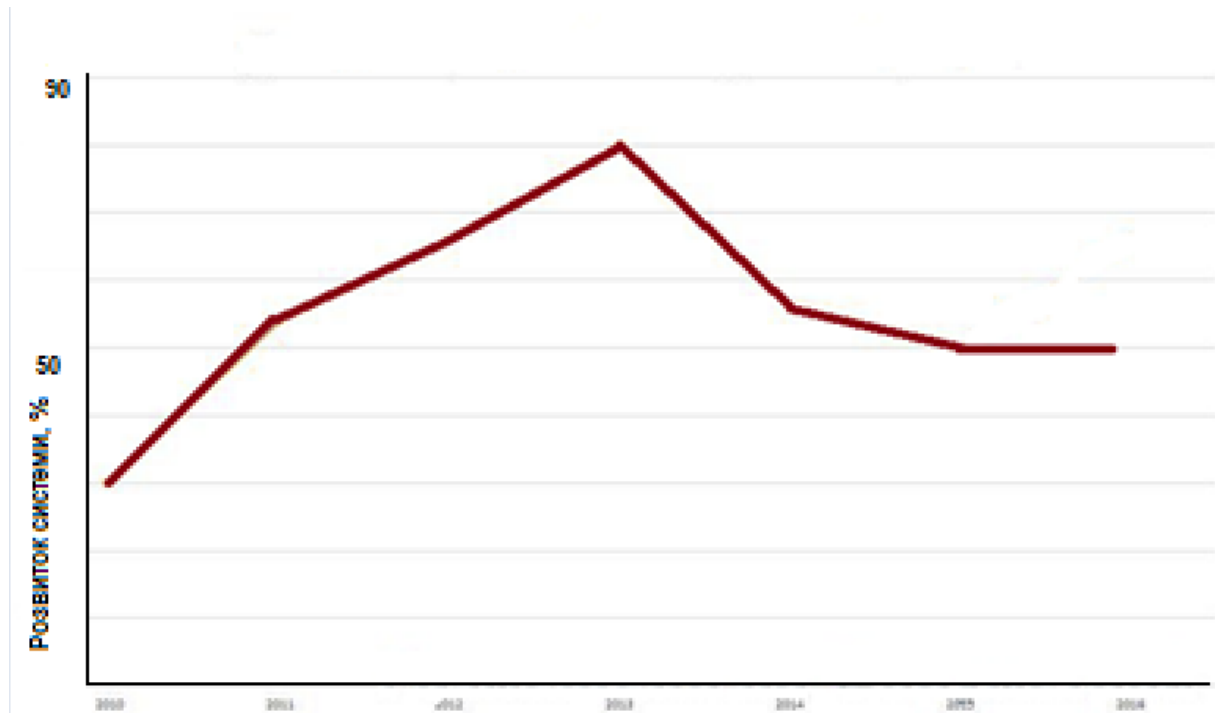

Рис. 2. Динаміка розвитку системи в Україні

Беручи до уваги вище наведені факти можна сказати, що розвиток системи «Розумний дім» складає позитивні наслідки для країни, котрі полягають у збереженні ресурсів країни, покращення рівня життя, а також економічної ситуації, загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] "Умный дом: Развитие и тенденции", *Geektimes.ru*, 2017. [Online]. Available: <https://geektimes.ru/company/gsgroup/blog/267176/>. [Accessed: 21- Dec- 2017].
- [2] "Умный дом", *E-h.com.ua*, 2017. [Online]. Available: <http://e-h.com.ua/ihome.html>. [Accessed: 04- Dec- 2017].
- [3] "Строительный форум - Форумстрой - tendencii-umnogo-doma", *Forumstroy.com.ua*, 2017. [Online]. Available: <https://forumstroy.com.ua/content.php/233-tendencii-umnogo-doma>. [Accessed: 18- Nov- 2017].
- [4] "О компании - ЭДС", *ЭДС*, 2017. [Online]. Available: <http://eds-ltd.com.ua/about-company/>. [Accessed: 28- Nov- 2017].
- [5] "Про Державний бюджет України на 2017 рік", *Законодавство України*, 2017. [Online]. Available: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>. [Accessed: 15- Dec- 2017].

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

У 2009 році під час фінансової кризи Сатоші Накамото створив першу у світі криптовалюту – Bitcoin.

Серед головних переваг Bitcoin стали: анонімність, складність підробки і відсутність централізованого випуску. Система не має єдиного емісійного центру, Bitcoin генерують самі користувачі, витрачаючи потужність своїх систем для верифікації всіх попередніх транзакцій в мережі, які записуються в базу даних під назвою – блокчейн. Кожен гаманець, який відкритий в Bitcoin створює самостійну банківську систему, яка працює по всьому світі і регулює сама себе. Дослідники підраховали, що вже зараз криптовалюту активно використовують близько 5,8 мільйонів людей. Наприклад, в Японії Bitcoin визнали законним платіжним засобом з податком на його купівлю. В Австралії транзакції з ним можна виконувати як бартер. В Китаї Bitcoin вважають віртуальним товаром, а не валютою. Щодо ЄС, криптовалюту там класифікують як цифрове відображення ціни, яка не підтверджена центральним банком або державним органом і не прив'язана до юридично встановлених валютних курсів. Вона може використовуватися, як джерело обміну для купівлі товарів та послуг, їх передачі і зберігання, і може купуватися в електронному вигляді. При цьому обмін традиційними валютами на одиницю Bitcoin звільняється від сплати податку на додану вартість [1].

Весь світ охопила спокуса легких грошей. Україна входить в ТОП-10 країн світу за кількістю користувачів Bitcoin. В Україні працює найбільше в СНД, Bitcoin – агентство Купа, одним з проектів якого є криптовалютна біржа.

Люди почали скуповувати так звані майнінгові ферми, за допомогою яких і добувається нова валюта. А така система є не з дешевих, мова йде про десятки та сотні тисяч гривень. Рекордний сплеск курсу зафіксували у вересні 2017р., коли 1 Bitcoin почали продавати за \$5098, це було визвано так званим форком (розділенням) Bitcoin. В результаті утворилися дві криптовалюти оригінальний Bitcoin (BTC) і новий Bitcoin Cash (BCC/BCH).

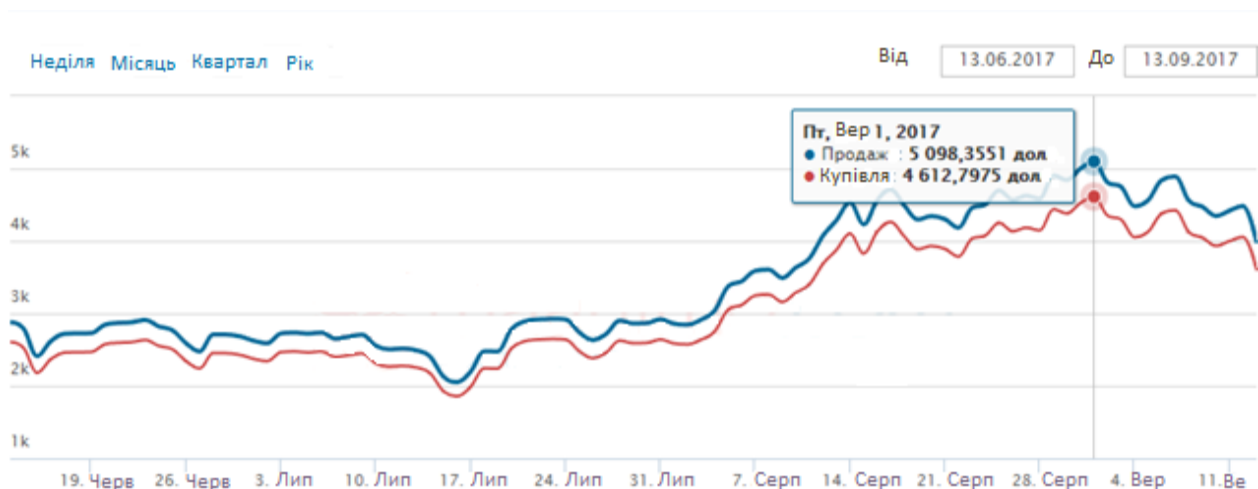

Рис. 1. Курс Bitcoin до долара США [5]

У грудні 2016 року Українська біржа стала першим в світі майданчиком, де почали торгувати деривативами на криптовалюту. До криптовалютних операцій в Україні застосовують стандартні правила оподаткування [4]. Так, дохід фізичної особи, отриманий у вигляді цифрової валюти, оподатковується за стандартною ставкою 18%, а прибуток юридичних осіб – в залежності від системи оподаткування такої особи [3]. Питання з оподаткуванням та податком на додану вартість є досить спірним, оскільки криптовалюта не визнана в якості товару на законодавчому рівні.

У грудні 2016 року Українська біржа стала першим в світі майданчиком, де почали торгувати деривативами на криптовалюту. До криптовалютних операцій в Україні застосовують стандартні правила оподаткування [4]. Так, дохід фізичної особи, отриманий у вигляді цифрової валюти, оподатковується за стандартною ставкою 18%, а прибуток юридичних осіб – в залежності від системи оподаткування такої особи [3]. Питання з оподаткуванням та податком на додану вартість є досить спірним, оскільки криптовалюта не визнана в якості товару на законодавчому рівні.

Використання електронних грошей в Україні стрімко зростає з року в рік, проте застосовувати їх у бухгалтерському обліку не наважуються. Слід зазначити, що є ряд суттєвих невідповідностей в нормативно - правових актах, що регулюють порядок використання електронних грошей як між собою, так і щодо порядку їх обліку [2].

Віртуальну грошову валюту, яка знаходиться за межами контролю будь-якої країни, не варто недооцінювати. І це розуміють представники передових держав світу, в тому числі і Україна. Криптовалюта зараз знаходиться під особливим контролем, так як держави вважають, що за допомогою неї фінансується тероризм, купівля зброї, наркотиків, торгівля людьми. Тому майбутнє цієї валюти спрогнозувати важко. На сьогодні для підтримки економіки в Україні потрібно досягнути єдиної думки щодо сутності криптовалюти та вибору рахунку для її обліку, саме це потребує подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Криптовалюта в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://biz.nv.ua/finance/kriptovaljuty-v-ukraine-nbu-vyskazal-svoju-pozitsiju-po-bitcoin-1649515.html>
- [2] Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-X (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
- [3] Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
- [4] Положенні про електронні гроші в Україні: Постанова Національного банку України від 24 грудня 2010 р. за № 1336/18631 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10/paran19#n19>.
- [5] Статистика курсу Bitcoin [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://maanim.com/currencies/bitcoin/usd>

ІНТЕРНЕТ-ТРЕЙДИНГ І ЙОГО ВПЛИВ НА СВІТОВИЙ РИНОК

У світі Інтернет набуває все більшого значення. За допомогою нього можна отримати доступ до великої кількості інформації. Важливе значення інтернет відіграє в торгівлі цінними паперами.

Інтернет-трейдинг – це торгівля акціями на біржовому ринку за допомогою сучасних засобів комунікації в реальному часі і незалежно від місця розташування. Трейдинг зародився досить недавно, а починався він ще з торгівлі по телефону, коли ще не надавали інтернету такого великого значення.

П'ять століть тому були створені перші серйозні компанії в Голландії, котрі прагнули заволодіти великими територіями. Вони користувались величезним попитом серед покупців, але люди не хотіли вкладати в це великі кошти тому вперше було запроваджено такі поняття як акціонери й акціонерні товариства. Створено було для того, щоб залучити велику кількість людей і отримати від них якомога більше коштів для розвитку своїх компаній. Акціонери вкладали свої заощадження під розписки, так названі пізніше акції, і вони отримували право на володіння певним відсотком прибутку компанії. Найстарішою фондовою біржою на сьогодні являється Амстердамська біржа. Виникла вона в 1611 році і працювала до 1913 року як унікальна біржа. Вона керувала товарними і цінними бумагами [1].

З появою акцій виникли брокери, які купували і продавали їх по вигідній для них ціні. Брокери заробляли на кризах і, навпаки, росту економічного ринку. Але важко відслідкувати той момент коли буде попит на компанію чи ні. Тому часто вони програвали великі гроші, адже торгівля на біржі – це своєрідна гра де є свої правила і вимоги, які потрібно знати задля перемоги. Брокери відслідковували ціни на фондовій біржі і по телефону повідомляли покупцям коли і, за яку ціну купляти чи продавати акції. Так відбувалось до кінця ХХ століття. Вже потім з розвитком технологій торгівля на біржі стала ефективнішою, автоматизованою, збільшувалась швидкість торгівлі і точність прогнозування росту(падіння) цін на акції.

Трейдери завжди намагалися оптимізувати процес торгівлі, зробити його ефективнішим і простішим. Тому, з розвитком технологій змінювались і методи торгівлі на ринку. Потрібно було якомога швидше передати інформацію про ріст цін на акції. Тож, розпочато використання різних засобів комунікації для покращення здійснення операцій. Трейдери, які шукали все більш значних переваг зуміли збільшити швидкість передачі інформації. У кінці 1830-х появилася перша сигнальна станція, яка змогла передати інформацію в будь-яку точку між двома ближніми штатами швидше ніж за пів години. На той час це було швидкісним трейдингом.

Пізніше з'явився кращий метод передавання інформації – телеграф. Це дозволило ще збільшити швидкість трейдингу. Ці методи були хорошими, але вони охоплювали незначну територію, адже важко було на той час провести кабелі по яким передавали інформацію. Для трейдерів було дуже важливим отримувати відомості про рух ринку з інших материків, тому вони намагались купувати швидші судна, щоб скоріше отримати від цього прибуток. Пізніше

з'явилась азбука Морзе. І нарешті почалась епоха створення вже сучасних засобів комунікації – перфокарт, телефонів, комп'ютерів [2].

На сьогодні, в світі близько 80% операцій з акціями здійснюється за допомогою інтернету. Це виникло через велику конкуренцію між брокерами, які надають доступ до ринку своїм клієнтам. За допомогою інтернету швидкість торгівлі піднімається на надзвичайний рівень. Це дозволяє спростити процес прийому заявок на здійснення операцій з цінними паперами. Трейдер може вибирати будь-якого брокера, адже з ростом технологій росте і їх кількість, відповідно росте кількість інвесторів і прибутку.

Завдання трейдера досить складне і потребує від нього значних знань в області торгівлі на ринку, знань програмного забезпечення, а також вмінь не втрачати здоровий глузд, коли він володіє значним капіталом. Для ефективного аналізу існують різні стратегії входу і виходу в торгівлю, але вони не завжди працюють, тому завжди потрібно логічно мислити. Хорошим трейдером стати дуже важко. Всі на початку вважають, що розбагатіти дуже легко якщо мати голову і дуже потужний комп'ютер. Потрібно мати психологічну підготовку. Емоції мають величезний вплив на сприйняття реальності.

Трейдери керуються двома методами. Перший – це швидкісна чи динамічна гра. Відшуковується певний тренд зміни росту ціни і це не завжди так просто, як здається. Коли тренд набирає обертів, то легко зробити поспішні кроки і не довести прибуток до максимального значення. Інший метод – навпаки, гра проти тренду [3].

На даний момент інтернет-трейдинг вийшов за рамки гри. Це не просто торгівля, а перш за все довготривалий аналіз ринкових цін. В основному це мислення, а потім уже гра з великими коштами. Розвиток технологій дозволяє здійснювати операції з паперами швидше, але не захищає від людських факторів і це являється найважливішою проблемою як на початку зародження біржового ринку так і тепер.

Із використанням інтернету, трейдинг виходить на новий рівень. Торгівля стає доступнішою і нею може займатись кожен, хто має стартовий капітал для виходу на ринок. Саме інтернет-трейдинг дозволяє новим гравцям на ринку отримувати переваги в проведенні торгівельних операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Історія зародження біржової торгівлі. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nettrader.ru/education/book/1281>
- [2] Пізані Б. Розорення гарпіями. Історія виникнення високошвидкісного трейдингу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://habrahabr.ru/company/itininvest/blog/248415/>
- [3] Елдер А. Трейдинг з доктором Елдером. Енциклопедія біржової гри/ А. Елдер // ЗАО «Адмірал Маркетс» - 2 вид.- 2008 р. – с. 15-17

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СФЕРИ ІТ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Одним з перспективних напрямків розвитку економіки України є інформаційні технології. У 2017 році інформаційні технології та телекомунікації надали послуг на близько 110779 млн гривень (~4.2 млрд. доларів по курсу НБУ станом на 27.03)[1]. Станом на 2016 рік в Україні налічується близько 275.2 тис. працівників в галузі ІТ та комунікації [2]. Велику частку замовлень складають замовлення з США та Європи, що у свою чергу призводить до надходження валюти до України, а також демонструє, що вітчизняні спеціалісти користуються попитом на міжнародному ринку праці. Але, не дивлячись на позитивну динаміку розвитку інформаційних технологій в Україні, гострим є питання закріплення зазначеного позитивного тренду, а також, створення відповідних конкурентоспроможних умов для фахівців у сфері ІТ. Не можна ігнорувати й такий фактор, як конкуренція з іншими державами такими, як Індія, Польща, країни Латинської Америки. Також, однією з важливих задач є створення власної інтелектуальної продукції, оскільки наші фахівці здебільшого виконують замовлення західних компаній, а не створюють власний продукт та продають на зовнішньому ринку. Слід звернути увагу на ці проблеми, адже сфера ІТ-технологій досить швидко розвивається і, якщо вчасно не реагувати на ці виклики, то можна залишитися аутсайдером.

Для повноти дослідження та розроблення подальших пропозицій, проаналізуємо переваги та недоліки галузі ІТ в Україні на сучасному етапі розвитку економічних відносин. До переваг слід віднести:

1) наявність потужної фундаментальної бази знань, яка надає вітчизняним фахівцям вагомі переваги під час розробки наукоємного програмного забезпечення;

2) заробітна плата, яка у порівнянні з середньостатистичними українськими зарплатами є конкурентоспроможною й при цьому значно нижча, ніж у США та Європі (основних замовників інформаційних послуг);

3) з часом рівень складності проектів у даній галузі, що розробляються нашими фахівцями зростає, з'являються власні розробки, українським спеціалістам довіряють більш складну роботу;

4) усвідомлення владною елітою потужного наукового потенціалу сфери ІТ-технологій, реалізація якого дасть значний поштовх вітчизняній економіці.

До недоліків слід віднести:

1) незначна кількість програмних продуктів повністю розроблених українськими фахівцями, які б продавалися на світовому ринку, проте, варто зазначити, що їх кількість поступово зростає;

2) використання застарілих освітніх програм та підходів до викладання, відсутність сучасної матеріально-технічної бази та практики, не всі студенти мають можливість отримати досвід роботи над реальними проектами;

3) економічна та політична нестабільність, що змушує іноземних інвесторів шукати фахівців для написання програмного забезпечення в інших державах. Наші спеціалісти не можуть орієнтуватися на внутрішній ринок, адже

він досить малий і при цьому не такий активний та динамічний як ринки США, Європи або Китаю.

Ми розглянули лише деякі проблеми, про які найчастіше говорять експерти в галузі ІТ на різних форумах, конференціях та зустрічах. Отже, проведене дослідження, надає можливість визначити основні напрями подальшого розвитку даної сфери. В першу чергу, слід почати з системи освіти: більшу частину навчальних програм необхідно оновити у відповідності до сучасних вимог та потреб світового ринку. Також, слід налагодити співпрацю університетів з бізнес-структурами, саме у такій взаємодії можна готувати конкурентоспроможних та висококваліфікованих фахівців.

Наступним кроком повинно стати стимулювання молоді до розвитку ІТ-сфери безпосередньо в Україні. Для цього, на наш погляд, необхідно зменшувати податки для інноваційних компаній. Зокрема, дієвим інструментом для стимулювання їх розвитку можуть бути податкові канікули. Зі свого боку, держава може створювати нові проекти в цій галузі для залучення іноземних інвестицій. Така політика, щодо залучення фінансових коштів та створення програм підтримки ІТ-сфери, надає можливість змінити негативну тенденцію інвестування цієї галузі. Сфера ІТ характеризується динамічним розвитком, що зумовлює необхідність оволодіння новими навичками та компетенціями. Щоб мати переваги на світовому ринку, потрібно відслідковувати останні тренди та тенденції, приймати швидкі рішення щодо упровадження нових професій або спеціалізацій в даній галузі.

Важливою є також стабілізація політико-економічної ситуації, що створить сприятливий інвестиційний клімат та переконає зарубіжних клієнтів у тому, що замовляти проекти в Україні - не ризиковано. Налагодження більш тісного зв'язку між владою та бізнесом допоможе краще розуміти потреби останнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Ukrstat.gov.ua. (2018). *Gross Domestic Product, 2017*. [online] Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/vvpf_kv2017u.htm [Accessed 27 Mar. 2018].
- [2] Ukrstat.gov.ua. (2018). *Employed population by type of economic activity in 2012-2016*. [online] Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013_u.htm [Accessed 27 Mar. 2018].

Урденко О. Г.

*аспірант кафедри інформаційного менеджменту
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

ЕКСПЕРТИЗА ЯКОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

З переходом підприємств на електронне діловодство виникла економічна потреба в створенні окремих програм, програмних комплексів які сприяють розвитку бізнесу. Багато компаній розробляють масштабні або часткові програмні комплекси і виставляють їх на відкритий продаж або продаж через тендерні заявки.

Як показує статистика, більшість програмних продуктів, що розробляється та потім реалізовується на відкритих ринках або на тендерних закупівлях, в процесі впровадження та або промислової експлуатації на підприємстві, починають виявлятися: хибні процеси, неточність формування звітів, алгоритм введення даних, мережеві канали разом з обладнанням працює повільніше від заявлених розробником функціях тощо.

Проблема полягає в тому, що зібрані у технічних завданнях умови роботи програмних продуктів, це лише частина всіх реальних потреб і очікувань замовника. Так складається, що неявні вимоги до розробки програмних продуктів настільки очевидні для замовника або користувача, що замовник вважає, що вони відомі розробникам та описувати їх непотрібно. Також розробники з свого боку неготові брати на себе зобов'язання які неописані у вимогах до розробки. Тобто, програмне забезпечення, яке буде розроблятися тільки за технічними вимогами для певних цілей але без попередніх досліджень середовища, процесів, також експертиз або аудитів в яких невраховані не/очевидні конкретні технічні характеристики, які у процесі впровадження можуть привести замовника до фінансових збитків, які значно перевищують позитивний ефект від впровадження та використання ПП.

За певних умов, підприємствам яким необхідно здійснювати діяльність за допомоги розроблених на замовлення нетипових програмних продуктів, необхідно виводити критерії (широкий перлік характеристик та атрибутів ПП), яким будуть відповідати такі програми. А в свою чергу, розробникам програмних продуктів здійснювати дослідження з урахуванням критеріїв (якісних характеристик відповідним вимогам замовника) замовника для підтвердження якісних властивостей власного програмного продукту.

Взагалі, для прийняття обґрунтованих рішень необхідно застосовувати досвід та знання фахівців з різних галузей знань. Тому, з другої половини минулого сторіччя у межах розвитку науки та техніки, що поєднуються у економетрику, кібернетику, теорію управління, менеджмент і дослідження операцій, почала розвиватися самостійна дисципліна – теорія і практика експертних оцінок.

В міжнародній практиці існують моделі якості, які за різними джерелами відрізняються одна від одної [1]. Автори створили різні моделі якості зі своїм набором характеристик та атрибутів, які в свою чергу можуть бути корисні для застосування оцінки якості програмних продуктів [2]. Так ще у сімдесятих роках минулого століття були визначення якості як "відповідність вимогам" ("conformance to requirements"), а також як "придатність до використання" ("fitness for use") [3].

"Відповідність вимогам" передбачає, що вимоги повинні бути настільки чітко визначені, що не можуть бути зрозумілі та інтерпретовані некоректно. Будь-які невідповідності повинні розглядатися як дефекти - відсутність якості.

"Придатність до використання" приймає до уваги вимоги та очікування кінцевих користувачів продукту, тобто продукт або сервіс, що надається буде зручним для їх потреб. Однак різні користувачі можуть використовувати продукт по-різному. А це означає, що продукт повинен володіти максимально різноманітними варіантами використання.

Згідно з визначенням, кожен варіант використання - це характеристика якості і всі вони можуть бути класифіковані за категоріями, як параметри придатності до використання. Іншими словами, чи робить даний продукт то, в

чому маю потребу, полегшує він мою роботу, чи можу я його використовувати так, як мені зручно.

Поступово термінологія була формалізована та виражена у міжнародних стандартах ISO 9000, який регулює загальні принципи забезпечення якості у всіх галузях. Найбільш важливими стандартами в розробці ПЗ є:

1. ДСТУ ISO 9000-2015 Системи управління якістю. (Quality management systems — Fundamentals and vocabulary); [4]

2. ISO 9001:2015 Системи менеджменту якості - Вимоги (Quality management systems — Requirements. Models for quality assurance in design, development, production, installation, and servicing); [5]

3. ДСТУ ISO 9004-2010. Менеджмент для досягнення стійкого успіху організації. Підхід на основі управління якістю (Quality management systems — Guidelines for performance improvements); [6]

4. Стандарт ISO / IEC 90003: 2004. техніка програмного забезпечення. Рекомендації щодо застосування ISO 9001: 2000 до комп'ютерного програмного забезпечення (Software engineering — Guidelines for the application of ISO 9001:2000 to computer software). [7]

Але тільки цими стандартами якості не обмежуються дослідники, тому що кількість програмних розробок зростає а тому з'являється необхідність у компаній розробляти власні ознаки якості, які відповідають конкретної специфіки роботи відповідно до її вимог, а саме:

Якість ПЗ – це ступінь, в якій ПЗ володіє необхідною комбінацією властивостей [8]; ступінь, в якій система, компонент або процес задовольняють потребам або очікуванням замовника або користувача [9]; здатність програмного продукту при заданих умовах задовольняти встановленим або передбачуваним потребам [10]; сукупність характеристик ПЗ, які відносяться до його здатності задовольняти встановлені й передбачувані потреби [11].

Таким чином, поширення та використання багаторівневої моделі якості, яка регламентує основні показники якості програмного забезпечення та описує багаторівневий розподіл його характеристик, що представлена в міжнародному стандарті ISO 9126 "Інформаційна технологія. Оцінка програмного продукту. Характеристики якості і керівництво по їх застосуванню" [12] дозволить отримати повну експертизу і оцінити економічні показники програмного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Шрейдер Ю.А. Равенство. (1971). Сходство, порядок. М.: Наука, [1971.]
- [2] Орлов А.И. Экспертные оценки. – Журнал «Заводская лаборатория». [1996. Т.62. No.1.] С.54-60.
- [3] Кемени Дж., Снелл Дж. (1972). Кибернетическое моделирование: *Некоторые приложения*. - М.: Советское радио, [1972. - 192 с.]
- [4] ДСТУ ISO 9000-2015 Системи управління якістю. (Quality management systems — Fundamentals and vocabulary);
- [5] ISO 9001:2015 Системи менеджменту якості - Вимоги (Quality management systems — Requirements. Models for quality assurance in design, development, production, installation, and servicing);
- [6] ДСТУ ISO 9004-2010. Менеджмент для досягнення стійкого успіху організації. Підхід на основі управління якістю (Quality management systems — Guidelines for performance improvements);
- [7] ISO / IEC 90003: 2004. техніка програмного забезпечення. Рекомендації щодо застосування ISO 9001: 2000 до комп'ютерного програмного забезпечення (Software engineering — Guidelines for the application of ISO 9001:2000 to computer software).
- [8] 1061-1998 IEEE Standard for Software Quality Metrics Methodology
- [9] IEEE Std 610.12-1990 - IEEE Standard Glossary of Software Engineering Terminology
- [10] ISO/IEC 25000:2014 Systems and software engineering -- Systems and software Quality Requirements and Evaluation (SQuaRE) -- Guide to SQuaRE
- [11] ISO 8402:1994 Quality management and quality assurance – Vocabulary
- [12] ISO 9126 Software engineering — Product quality was an international standard for the evaluation of software quality.

РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ПРИСУТНОСТІ КОМПАНІЇ В ІНТЕРНЕТІ

Нині важко переоцінити значення інтернету в життєдіяльності компаній, організацій або підприємств. Інтернет стає основним бизнес-інструментом, який реально приносить прибуток. Основою застосування електронного бізнесу є сайт, який дає змогу надавати споживачам актуальну інформацію та забезпечувати зворотний зв'язок з ними [1, с.108].

У теперішній час корпоративний сайт став частиною єдиної інформаційної системи компанії, який інтегрований з зовнішніми і внутрішніми додатками й іншими інтернет-проектами. Тому стратегічно важливим на початковій стадії створення сайту є етап розробки концепції перед етапом проектування сайту.

Створення якісного та конкурентноспроможного сайту — спільна робота замовника та виконавця. Концепція присутності компанії в інтернеті — це документ, що розробляється з метою визначення основних принципів і вимог до сайту та фіксує принципи позиціонування компанії в інтернеті. Концепція є основою для розробки технічного завдання. Вона повинна бути частиною загальної стратегії розвитку компанії. Концепція може бути подана в різній формі, тому що в теперішній час немає загальноприйнятого стандарту, який би регламентував би даний документ. Концепція – це документ, який пояснює розробнику, чого хоче замовник від сайту або який сайт потрібний замовнику. Обрана компанією інтернет-стратегія реалізується через певні проекти. В Україні на даний момент відсутній державний стандарт, який формалізує вимоги до веб-проектів.

Концепція, на нашу думку, повинна бути написана в рамках системного підходу, класичною формулою якого є цілі, задачі, обмеження і засоби. Цілі, задачі, обмеження диктує реальність бізнесу компанії, а засоби – технології розробки.

Концепція розробляється замовником сайту під час створення нового або радикальної модернізації сайту. Концепція, на нашу думку, призначена вирішити такі основні завдання: розробити стратегію сайту, визначити цільову аудиторію, дизайн, функціональність і сервісі, контент, технічну інфраструктуру, інтеграцію з іншими додатками, просування; створення, підтримку і розвиток сайту.

Які питання необхідно висвітлити в цих розділах концепції. Під час опису “Стратегії сайту” необхідно сформулювати цілі і задачі сайту, задати критерії, за якими буде оцінюватися ефективність сайту; визначити затрати на розробку і підтримку сайту, розглянути різні способи отримання доходів від функціонування сайту, зробити конкурентний аналіз проектів конкурентів, запропонувати методи адаптації фірмового стилю для використання на сайті; визначити основні точки контакту з клієнтами (e-mail, системи обміну повідомленнями, соціальні мережі, форуми і т.п.).

Під час розробки концепції важливо зрозуміти, для якої категорії користувачів необхідно зробити сайт максимально зручним, корисним і зрозумілим. Тому потрібно визначити вимоги всієї цільової аудиторії (клієнтів,

бізнес-партнерів, ЗМІ, потенційні працівники і т.п.) і алгоритми їх поведінки і права їх доступу.

Дизайнерське рішення є найбільш дискусійним питанням під час розробки сайту, тому необхідно сформулювати вимоги до дизайну всіх основних і допоміжних сторінок сайту.

Вимоги до функціональності – повний перелік сервісів, що надаються системою. Сервіси – це певні функціональності, які створюються на сайті і представляють інтерес для відвідувачів. Сучасний сайт повинний бути контент-сервісним середовищем. Сервіси визначаються особливостями бізнесу компанії, а також тим які з них є найбільш корисні для відвідувачів. Створення багатьох сервісів призводить до додаткових витрат з їх підтримки.

Під час розробки ідеології організації контенту необхідно визначити оптимальний спосіб структурування матеріалів, сформулювати пріоритеті їх подання, створити карту сайту, визначити основні та допоміжні способи навігації сайтом, визначити вимоги до підготовки текстових, графічних матеріалів. Під час розробки технічної інфраструктури сайту необхідно вибрати доменне ім'я сайту, систему керування контентом (CMS) і інше програмне забезпечення, визначити всі засоби доступу до сайту. Загальні вимоги до продуктивності сайту, вимоги до апаратного забезпечення і критерії вибору хостингового майданчика, засоби забезпечення безпеки функціонування сайту.

В концепції необхідно сформулювати вимоги до інтеграції сайту з внутрішніми і зовнішніми додатками, інтернет-проектами, платіжними системами.

Просування корпоративного сайту повинно бути частиною загальної стратегії маркетингу компанії, яка повністю відповідає її цілям, принципам і пріоритетам, сформулювати основні маркетингові пріоритеті для подання інформації. В концепції необхідно визначити основні принципи просування сайту, задати рекомендації з оптимізації сайту під вимоги пошукових систем.

В концепції може бути наведений календарний план розробки або модернізації сайту, визначені вимоги до розробників і команди підтримки, вимоги до документації.

Концепція сайту залежить від того, який контент, у якому обсязі та як його необхідно розмістити на сайті згідно із задумом. Ідеологія сайту повинна забезпечити його конкурентоспроможність серед сайтів аналогічної тематики та обсягів, залучення відвідувачів з цільової аудиторії та спонукати їх до здійснення операцій з компанією – власником сайту.

На основі концепції розробляється технічне завдання. Сайт — продукт спільної інтелектуальної діяльності співробітників компанії, що підготували контент, і веб-студії. За якістю сайту судять про імідж компанії й її послуги або товари в загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Щедрина О.І., Агутін М.М. (2012). Інтернет-технології в бізнесі. – К.: КНЕУ, 2012. – 303 с.

ELECTRONIC BUSINESS IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

The current stage of the global economy is characterized by the increasing number of information flows, rapid development of communication tools, the deepening of integration processes in a modern globalizing world that is contributing to the development of e-business. Manifestation of innovation in electronic commerce advocates the development of e-business, which is still under-represented in the Ukrainian market. Using of e-business achieves lower costs, accelerate business process, which in turn leads to increase profits.

In Ukraine, the e-business in recent years is at the stage of the rapid growth and is presented by the following services: electronic auctions, electronic banks, e-commerce, e-learning, e-mail, electronic marketing. Ukraine is one of the largest consumer markets in Central and Eastern Europe with a size of over 44.9 million people. According to GfK Ukraine, in 2013 the country was one of the three fastest growing e-commerce markets in Europe [1]. In 2016 year Ukraine was ranked 58th among 130 countries by the availability of conditions for the development of e-commerce. Such a result was voiced at the United Nations Conference on Trade and Development. The calculation of the rating took into account the indicators of Internet use, the level of security, the spread of credit cards and the quality of postal services. The Ukrainian market is at the stage of formation and has a huge potential for growth. Leaders - China and the United States - are estimated at \$ 426.3 billion and \$305.7 billion, respectively. According to the most optimistic estimates, the volume of the e-commerce market in Ukraine was about \$2 billion in 2014, which is 8.8 times and 4.6 times less than in Russia and Poland, respectively.

In 2014, Ukrainians started to move increasingly to electronic installments to pay for merchandise on the Internet. Frameworks of multi-level confirmation of electronic installments, already not working in Ukraine, are being presented. When making a buy on the Internet, installment for an item or administration is solidified on the ledger until the point when the purchaser affirms receipt of the merchandise. This enables to make installments online more secure, expanding enthusiasm for web based shopping. Expanding the speed of portable Internet can prompt the development of online buys from telephones and tablets. In February 2015, the three biggest versatile administrators in Ukraine obtained licenses for third-age (3G) correspondences [2]. Inside year and a half, occupants of territorial focuses that utilization the administrations of Life, MTS and Kyivstar will get enhanced quality correspondence and fast Internet. Also, in 2-6 years, access to 3G will be in all urban communities with a populace of more than 10 thousand individuals. Since 2017, work has started on the progress to 4G, which ought to be finished by 2020 [3]. In June 2014, the draft law "On online business" passed its first perusing [4]. It accommodates the presentation of the ideas of web based business, electronic products, internet business, web based business and the online store. The Law enables organizations to finish up decreases by email, formalize essential reports in electronic shape and build up similar costs for money and non-money installment techniques. The premise of the Law is the plan to liken the electronic type of the agreement with the thought of one. Obviously, it is harder to demonstrate the

legitimacy of an agreement finished up in electronic frame. However, specialists contend that practically speaking in court it is for the most part hard to prevent the reality from claiming closing any bargain, so fundamentally a case to the substance, not the frame. It is essential that the Law on E-business does not control the connection amongst people and does not have any significant bearing to lotteries, and additionally betting. It is vital to focus on the Law of Ukraine on e-business: "Electronic business - relations went for making benefits emerging at the season of exchanges regarding the securing, adjustment or end of social liberties and commitments, completed remotely utilizing data and media transmission frameworks, relations emerge rights and commitments of property nature" [5]. This implies until the point when the purchaser purchases the products, the e-store works as a sort of shop window. That is, right when the purchaser presses the "Request" catch, the commitments don't yet emerge. This administer caused a considerable measure of warmed talks. In the main release of the record there was an arrangement on twofold acknowledgment - that is, the purchaser subsequent to squeezing the "Request" catch needed to affirm the request with one more snap. Be that as it may, sadly, the master takes note of, this run was avoided in the second perusing. In spite of the fact that in Europe it is very regular practice [4].

In connection with the activation of e-commerce in Ukraine, the market of non-cash payments is actively developing. According to the NBU, in 2016, more than 1775 million non-cash payments were made to the amount of over 571 billion UAH. Non-cash payments account for more than a quarter of the payment card market in Ukraine [6]. According to the Law on Payment Systems and Money Transfer in Ukraine, electronic money can only be issued by banks. Today, 19 banks have this right. Officially, in Ukraine there are 14 internal payment systems, 16 Ukrainian payment systems, of which three are international: Welsend from Ukrgasbank, PrivatMoney from PrivatBank and Avers, owned by the Finance and Credit Bank. In 2017 there are two international card payment systems operated in Ukraine: MasterCard and Visa [7]. The international payment system PayPal is coming to Ukraine. The working group developed a three-stage action plan for the NBU, the implementation of which will allow the popular payment system to enter the market. In the several past years, companies appeared in Ukraine offering exchange of crypto-currency bitcoin. In November 2014, the NBU issued an explanation, which considers bitcoin as a monetary surrogate, which is not provided with real value. Bitcoin cannot be used by individuals and legal entities in Ukraine as a means of payment [6]. Especially it would be desirable to emphasize the fact that the entire e-commerce sphere is literally riddled with IT solutions that, like the circulatory system, ensure its vital activity. Whether, it is a new web-based platform for online trading, CRM or an automated financial management system. An effective tandem of modern IT systems and business solutions allows one market player to be on the crest of a wave, while others try not to drown. That is why it is very important to use the right methodology when implementing the newest IT-systems and to carefully approach the process of selecting a service provider. Next, we will talk about modern approaches to the implementation of IT projects that will help companies save time and money.

Only one third of IT systems implementation projects are successful (on time and within the initial budget), exceeding their budget by an average of 189%. These are the data of the annual research of The Standish Group. The question of the successful completion of the project remains relevant for most companies, despite

the availability of a variety of methodologies for the implementation of information systems.

In conclusion: e-business - any business activity performed using network technologies, of the features of running e-business it is possible to identify cost savings, accelerate the business process, which, in turn, leads to increased profits. Insufficient level of legislative regulation and legal relations in the field of regulation of the activities of e-business enterprises requires monitoring of the relevant component. The electronic enterprise essentially refers to information technologies and is based on their use, and therefore the existence of an electronic enterprise as such depends on the degree of providing information, on the possibility of access to it, and on its quality. This determines the importance of the information component. After all, the integration of sales channels is quickly becoming the norm, turning into a strategic direction in retail. Consumer expectations also do not stand still. According to Forrester Research, Inc., 71% of customers expect to see available stocks on the Internet, 50% would prefer to buy the product online and pick it up from the store. But only a third of the world's retailers offer services such as the ability to take goods from an offline store, view stocks in all sales channels, and process online orders in offline markets. Today, consumers are focused on convenience when making purchases and expect that the selected retailer will provide comfortable shopping conditions. Speaking about the ecological component, it is clear that the essence of electronic enterprises creates the conditions for assigning them to those that do not entail a significant negative impact on the environment. Finally, the insufficient development of the legal framework, determines the high level of offenses in the field of information technology and e-commerce, and therefore the power component is also a top priority for management. Analyzing the state and problems of e-business development in Ukraine, we can say that Ukraine has high prospects of development of this industry will lead to large profits at a lower cost and will save time for the implementation of a certain order.

However, in order to intensify the efforts of the business in the field of electronic commerce brought significant results, in our opinion, appropriate support from the state is needed, which should substantially improve the general conditions (regulatory, institutional, organizational, economic, tax and others) for the development of electronic trade in Ukraine taking into account the foreign experience of state regulation of this sphere.

REFERENCES

- [1] Gfk.com. (2017). Дослідження онлайн-торгівлі України. [online] Available at: <http://www.gfk.com/uk-ua/rishennja/news/doslidzhennja-onlain-torgivli-ukrajini/> [Accessed 18 Dec. 2017].
- [2] <https://www.epravda.com.ua/>. (2017). Технології проти кризи: чи допоможе 3G вижити інтернет-магазинам. [online] Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/06/9/545904/> [Accessed 18 Dec. 2017].
- [3] Kyivstar Business HUB. (2017). Рынок электронной коммерции Украины | Kyivstar Business HUB. [online] Available at: <https://hub.kyivstar.ua/rynok-elektronnoy-kommercii-ukrainy/> [Accessed 18 Dec. 2017].
- [4] Jurliga.ligazakon.ua. (2017). Закон об електронній комерції: революції не буде?. [online] Available at: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2015/9/30/135011.htm> [Accessed 18 Dec. 2017].
- [5] Search.ligazakon.ua. (2017). Закон №675-VIII от 03.09.2015, Про електронну комерцію. [online] Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150675.html [Accessed 18 Dec. 2017].
- [6] <https://bank.gov.ua/>. (2017). *Electronic money*. [online] Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=125412 [Accessed 18 Dec. 2017].
- [7] <https://bank.gov.ua/>. (2017). General indicators of the development of the payment cards market in Ukraine. [online] Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219 [Accessed 18 Dec. 2017].

**Секція 5.
Стратегічні орієнтири
розвитку підприємств.
Формування
промислового
потенціалу України**

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ MEDIA-PRODUCTION

Український медіа ринок у 2017 році показує зростання, якому багато сегментів бізнесу можуть тільки позаздрити: +30% відносно 2016 року[1]. Стрімкий розвиток інформаційних технологій і доступність мультимедійної апаратури сприяє появі нових команд media-production, які прагнуть реалізувати творчий потенціал, створити свій канал і досягти фінансового успіху.

Але в сучасному світі, також і в Україні, нові компанії не мають змоги ввійти на ринок через високий поріг входу на ринок. Такі гіганти як “StarLightMedia”, “1+1 media” об’єднують в собі навіть не один канал.

Доступність апаратури початкового класу (власний мобільний телефон і дзеркальні фотоапарати для аматорської зйомки), що забезпечує досить високу якість (наближену до професійної), спровокувала профіцит media-production та дефіцит споживачів. Що в свою чергу спричинило високий поріг входу на ринок медіа.

Але далеко не всі команди проживають навіть рік. За статистикою, близько 50% підприємств не проживають і рік, а лише 5 % від цих 50, проживають ще 3 роки[2]. Відносно легкі умови заснування медіа організацій спричиняють жорстку боротьбу на ринку.

Для організації свого media-production необхідно декілька складових: план, набір людей, закупка апаратури, техніки і можливо приміщення. Це досить значні витрати: технічне забезпечення і формування команди потребують і часу і капіталовкладень.

Наступною проблемою буде пошук клієнтів і вихід на ринок. Проблема профіциту media-production досить ускладнює вихід на ринок, оскільки ніхто не зробить у вас замовлення, якщо нічого не знає про виробника послуг. Отже, потрібна реклама, ім’я, оригінальний підхід до зйомки та інше. Є декілька способів розвитку. Найпростіший і найдешевший – соціальні мережі: Facebook, Instagram, Telegram та інші.

Далі замовляємо і розвиваємо сайт: витрати значно зростуть, але збільшуються шанси отримати замовлення від споживачів, які користуються пошуковою системою. Іншим способом є YouTube канал, що також дозволяє і заробляти на переглядах або рекламі.

Ринок media-production має всі підстави для розвитку в Україні. Але при виході на ринок виробник послуг зтикається з рядом проблем. На розвиток та налагодження роботи необхідно досить багато часу, потрібні значні інвестиції, оскільки витрати на техніку та програмне забезпечення є досить значними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Офіційний сайт Всеукраїнська рекламна коаліція 2018 [Online]. Available: <http://vrk.org.ua/> [Accessed: 01- Mar- 2018].
- [2] Офіційний сайт Медіабізнес: аналітика ринку.2018 [Online]. Available: <http://www.mediabusiness.com.ua/content/blogcategory/25/54/lang,ru/> [Accessed: 01- Mar- 2018].

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ АВТОМАТИЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

Сьогодні суспільство переживає новий виток розвитку технологій і різноманітні технологічні рішення зайняли важливе місце в повсякденному житті. Автоматизація визнається головним чинником ефективності підприємства, метою якої є досягнення максимальної продуктивності праці; високої якості продукції, що випускається, максимального використання енергоресурсів, устаткування і сировини, максимального обсягу реалізації продукції.

Комплексна автоматизація дозволяє максимально скоротити участь персоналу у виконанні складних технологічних процесів, звільняє фахівців від управління локальними операціями, дозволяючи більший час приділяти організації взаємодії обладнання та сучасному рівню автоматизації бізнес-процесів. Разом з тим відбувається відносно здешевлення технологій, що призводить до більшої доступності технологічних автоматичних процесів виробництва. Витрати підприємств на утримання персоналу, що безпосередньо не задіяний у виробництві в деяких випадках можуть бути суттєво зменшені.

Використання універсального обладнання на малих підприємствах (штат до 50 чоловік), що здійснюють одиничне або дрібносерійне виробництво, дозволяє звести виготовлення продукції за допомогою двох типів автоматизованих верстатів: адитивних (3d-принтери) та інвазійних (фрезувальні верстати з ЧПУ). Це зумовлює потребу у переважно висококваліфікованих кадрах, таких як інженери, кваліфіковані оператори, які можуть виконувати всі необхідні виробничі операції.

Автоматизація виробництва вимагає значних капіталовкладень, експлуатаційних витрат, витрат живої праці[1], економічна ефективність якої залежить від раціональності розробленого проекту автоматизації технологічного процесу (ТП); структурно-компонувальної схеми модулів, їх надійності, точності, вартості; можливості розробленої (обраної) системи керування, що забезпечує раціональну експлуатацію автоматизованого обладнання, заданої програми випуску і якості продукції[2].

Обґрунтування економічної ефективності дозволяє встановити основні доцільні напрями автоматизації ТП, виявити можливий розмір річного економічного ефекту, який забезпечуватиметься автоматизацією; визначити обсяг капіталовкладень та розрахувати термін окупності витрат; визначити вплив впровадження нової технології в управлінні виробництвом на техніко-економічні показники діяльності підприємства; порівняти економічну ефективність автоматизації виробництва з ефективністю інших заходів (наприклад, придбання нового устаткування).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Лисак В.М. (2009) Оцінка ефективності впровадження автоматизованих систем управління підприємством: проблеми та перспективи. Вісник ХНУ., № 5 '2009 / Т. 2
- [2] Автоматизація виробничих процесів Навч. посібник для технічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Тернопіль: ТНТУ ім. І.Пулля, 2011

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЛОГІСТИКИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах глобалізації економіки зовнішньоекономічна діяльність набуває важливого значення у формуванні конкурентних переваг та прибутковості підприємства. При цьому розвиненість системи логістики підприємства стає ключовою умовою забезпечення ефективності його зовнішньоекономічної діяльності, оскільки своєчасність і ритмічність поставок продукції, оперативність і швидкість сервісного обслуговування тощо для клієнтів нині стають пріоритетнішими, порівняно з іншими чинниками, що впливають на рішення споживача про купівлю товару. У цьому й полягає актуальність дослідження. Тому слід дослідити, як розвиток логістичної системи впливає на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Щоб провести та дослідити вплив логістики на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства, слід визначити, які саме показники буде взято для факторного аналізу. Очевидно, що система логістики підприємства характеризується витратами на постачання сировини, транспортно-заготівельними витратами, витратами на доведення товарів до придатного для реалізації стану тощо.

Кількісне вираження ефективності діяльності підприємства може бути в абсолютних і відносних показниках. Абсолютними показниками ефективності є прибуток, дохід, витрати тощо, а відносними – прибутковість (рентабельність), оборотність (віддача) ресурсів і т. д. Для оцінки впливу логістичної системи на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства результатуючою ознакою візьмемо найбільш узагальнений абсолютний показник – прибуток від реалізації продукції або валовий прибуток, оскільки для великих підприємств в умовах конкуренції важливішого значення набуває не максимізація рентабельності, а максимізація обсягу прибутку.

Для дослідження візьмемо вітчизняне підприємство фармацевтичної промисловості ПАТ «Монфарм»[1].

Аналізуючи результати діяльності ПАТ «Монфарм» протягом 2011-2016 рр., слід зазначити, що обсяг реалізації продукції підприємства збільшився у 2,1 рази, а обсяг валового прибутку збільшився у 2,2 рази. Витрати на збут збільшилися на 3%, а їх частка в собівартості реалізованої продукції зменшилася на 2,8%. Обсяг експорту збільшився на 9%, а його частка у реалізації продукції зменшилася на 5,1%. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства зросла. На це вказує зростання обсягу прибутку від реалізації продукції на експорт у 1,9 рази та збільшення валової рентабельності експорту на 16,5% (табл. 1).

Побудуємо кореляційно-регресійну модель залежності ефективності маркетингової стратегії ПАТ «Монфарм» від результатів логістичної діяльності. Для цього результатом візьмемо обсяг прибутку від реалізації продукції на експорт, тис. грн. (Y), а факторами – витрати на збут, тис. грн. (X_1), витрати на збут у % до собівартості реалізованої продукції (X_2), частка експорту в реалізації продукції, % (X_3).

Таблиця 1

**Вихідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу
впливу логістичної системи на ефективність маркетингової стратегії
ПАТ «Монфарм» за 2011-2016 рр.**

Рік	Витрат и на збут, тис. грн. (X ₁)	Витрати на збут у % до собівартості реалізованої продукції (X ₂)	Частка експорту в реалізації продукції, % (X ₃)	Обсяг прибутку від реалізації продукції на експорт, тис. грн. (Y)
2011	1785	7,96	7,40	741
2012	5621	10,26	5,21	959
2013	1940	2,83	7,12	1871
2014	2276	3,22	4,11	1953
2015	1794	4,92	9,33	2279
2016	1836	3,88	5,33	1419
Середнє	2542	5,51	6,42	1537

Джерело: річні фінансові звітності ПАТ «Монфарм» за 2011-2016 рр., оперативні дані.

Для проведення кореляційно-регресійного аналізу скористаймося можливостями табличного процесора MS Excel, застосувавши опцію «Пакет аналіза» «Регрессия». Результати кореляційно-регресійного аналізу залежності ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Монфарм» від логістичної системи відображає наступне рівняння регресії:

$$Y = 1068,12 + 0,31 X_1 - 272,37 X_2 + 183,51 X_3, \quad (1)$$

де Y – обсяг прибутку від реалізації продукції на експорт, тис. грн., X₁ – витрати на збут, тис. грн., X₂ – витрати на збут у % до собівартості реалізованої продукції, X₃ – частка експорту в реалізації продукції, %.

Параметри отриманого рівняння регресії (формула 1) свідчать про те, що збільшення витрат на збут на 1 тис. грн. супроводжувалося зростанням прибутку від реалізації продукції на експорт на 310 грн.; зростання частки витрат на збут у собівартості реалізованої продукції на 1% спричиняло скорочення валового прибутку від зовнішньоекономічної діяльності на 27,4 тис. грн.; зростання частки експорту в реалізації продукції на 1% спричиняло збільшення прибутку від зовнішньоекономічної діяльності на 183,5 тис. грн.

Одержана трифакторна модель характеризується високими значеннями статистичних коефіцієнтів, зокрема:

- коефіцієнт множинної кореляції R = 0,911, і свідчить про щільний зв'язок між факторами і результатом;

- коефіцієнт множинної детермінації R² = 0,831, і свідчить про високу достовірність кореляційного зв'язку, тобто сила впливу факторів на результат на складає 83,1%, вплив решти факторів незначний – всього 16,9%.

Для забезпечення відносної достовірності порівняльного аналізу впливу факторів на результат застосовується методика розрахунку коефіцієнтів парної еластичності (ε) валового прибутку від реалізації продукції на експорт за відповідним фактором, згідно з формулою:

$$\varepsilon = b_1 \frac{\bar{x}_i}{\bar{y}}, \quad (2)$$

де b_1 – коефіцієнт регресії, який показує, на скільки тис. грн. зміниться валовий прибуток підприємства від реалізації продукції на експорт при зміні збутових витрат на 1 тис. грн., \bar{x}_i – середнє значення i -ї факторної ознаки, \bar{y} – середнє значення результативної ознаки (валовий прибуток від реалізації продукції на експорт, тис. грн.).

Проведемо розрахунки коефіцієнтів еластичності і зведемо результати у табл. 2.

Таблиця 2

Коефіцієнти еластичності трифакторної кореляційної моделі ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Монфарм», %

Найменування фактору	Обсяг прибутку від реалізації продукції на експорт
Витрати на збут	0,516
Витрати на збут у % до собівартості реалізованої продукції	-0,977
Частка експорту в реалізації продукції	0,766

Джерело: розрахунки автора.

Таким чином, одержані результати кореляційно-регресійного аналізу створюють базу для розробки стратегічних альтернатив (сценаріїв) щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Монфарм». Так, якщо керівництво підприємства приймає управлінське рішення щодо стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності, згідно якого передбачене збільшення обсягу експорту на 10% за умови незмінного обсягу збуту на внутрішньому ринку та фіксованої частки витрат на збут, то це призведе до наступного результату: обсяг доходу від зовнішньоекономічної діяльності складе 4093,1 тис. грн.; сумарний обсяг реалізації продукції складе 70601,4 тис. грн.; обсяг витрат на збут складе 1856,5 тис. грн.; частка експорту в реалізації продукції складе 6,2%.

Підставимо у формулу (1) запропоновані вище дані:

$$Y = 1068,12 + 0,31 \cdot 1856,5 - 272,37 \cdot 0,039 + 183,51 \cdot 0,062 = 1644,4. \quad (3)$$

Отже, теоретично можливий обсяг прибутку від зовнішньоекономічної діяльності складе 1644,4 тис. грн., що на 16% більше рівня 2016 року. Таких сценаріїв на основі результатів моделювання можна розробити безліч, що закладе підвалини для імітаційного моделювання стратегічного розвитку ПАТ «Монфарм».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] Офіційний сайт ПАТ «Монфарм». [Online]. Available: <http://www.monfarm.com.ua>

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Головним завданням в проведенні господарської діяльності на підприємстві є отримання прибутку та здобуття конкурентної переваги. На фінансовий стан значно впливають витрати, які показують результативність використання доступних ресурсів. Оптимізувати витрати доцільно в поточному та стратегічному напрямках.

Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу, за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.[1]

Управління витратами – система цілеспрямованих дій, яка спрямована на зміст та конфігурацію витрат та їх фактори на всіх проміжках створення й розподілення витрат, що базується на застосуванні економічних законів. Використання такої системи призводить до зростання результативності діяльності підприємства, гарантує її конкурентоспроможність. Головною метою системи є пошук найбільш ефективного способу застосування доступних ресурсів – тобто оптимізація. Оптимізація витрат – це постійний процес впорядкування, планування, дослідження, ухвалення рішень з метою визначення стратегії підприємства, вирахування доходу, який буде отримано за певного рівня та конфігурації витрат[2].

Новітні способи оптимізації виробничих витрат повинні швидко давати потрібну інформацію для ухвалення управлінських рішень. Так, наприклад, у інноваційних галузях виробництва, а саме машинобудуванні, електронних, комп'ютерних, цифрових технологіях застосовується метод Target costing (ТК). Оптимізації передбачає приведення нормативної собівартості до цільової шляхом вивчення можливості зміни обсягів та видів витрат, що визначені технологією виробництва, альтернативними матеріалами, дизайнерськими, технічними або технологічними рішеннями, які б забезпечили здешевлення продукту без втрати якості. Важливим питанням управління витрат є співвідношення кількості працівників і автоматизація процесів виробництва: деталізація витрат дасть змогу і застосовувати більш дорогі технології або матеріал, і утримувати кваліфікованих працівників.

Оптимізація витрат шляхом впровадження досконалої системи управлінського обліку, сучасного інформаційного забезпечення, сприятиме не лише реалізації функціональної стратегії виживання підприємства, що спрямована на мінімізацію рівня його поточних витрат, а й відповідно раціоналізувати витрати стратегічного характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Качмарик Я.Д. Витрати підприємства та шляхи їх оптимізації. *Науковий вісн. НЛТУ: зб. науково-техн. пр.* – Львів, 2007 . – 17.4.
- [2] Омельниченко О. С. Напрями оптимізації витрат в системі управління. *Ефективна економіка : Електрон. наук. фахове вид.* – 2016. – № 4.

ПОРІВНЯННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ АПАРАТНИХ ПЛАТФОРМ ПРИ ВИГОТОВЛЕННІ МІКРОСХЕМИ

На сьогодні галузь електроніки та радіоелектронних пристроїв зростає з кожним днем. Детальний аналіз усіх економічних аспектів кожної з можливих апаратних реалізацій продукту допоможе понести найменші витрати, що дозволить встановити найнижчу з можливих ціну.

Питання доцільності вибору апаратної платформи зазвичай розглядається з точки зору проектувальника. Адже кожна з реалізацій потребує різних знань та умінь від команди розробників. Інша точка зору – часові витрати. Перша технологія створення схеми займатиме пару годин, друга – пару тижнів, третя – місяці. Дуже часто за ринку новітніх технологій час створення продукту є дуже важливим, адже зайняти нішу щойно винайденої технології необхідно найшвидше. Але, незважаючи на це, фактор економічної доцільності є основним у вирішенні даного питання. Надешевша реалізація продукту, якщо навіть вона не має найвищі продажі, може стати найуспішнішим продуктом.

Раніше це питання було розглянуте, в основному, лише у якості реклами для компаній, що на замовлення виготовлять мікросхеми однієї чи іншої технології. Наприклад, виробники розглядають нову технологію з метою зменшення вартості для продуктів дуже великої кількості екземплярів[1].

Питання вибору апаратної платформи для реалізації проекту є міждисциплінарним. Відповідно, вирішуватися воно має групою спеціалістів, що займається винаходами в напрямку електроніки, – економістів, проектувальників, маркетологів. Серед технологій, що зараз активно використовуються для проектування і виготовлення мікросхем, можна одразу відкинути проектування за допомогою дискретної логіки, адже вона через свою доступність та легкість проектування, використовується лише для прототипування пристрою. У промисловості неможливе використання цієї технології через її габаритність та, відносно інших технологій, велику вартість.

Доцільно проводити порівняння серед інтегральних схем спеціального призначення (1) та програмованих логічних інтегральних схем (2). За допомогою методу визначення точки беззбитковості, можна зробити висновок, що при дрібному та середньому обсягах виробництва, вигідніше використовувати платформу програмовані логічні інтегральні схеми, адже не потребує виготовлення шаблону. З іншої сторони, при масовому виробництві, вигідніше буде – інтегральні схеми спеціального призначення.

Технологія виготовлення сильно залежить від тривалості життєвого циклу продукту та кількості одиниць продукції, що будуть випускатися на рік. Варто відзначити, що при такому виборі дуже важливими є чітке прогнозування обсягів виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] mt-system.ru, 2017 Экономически выгодная замена FPGA на ASIC. [Online]. Available: <http://www.mt-system.ru/news/novye-produkty/ekonomicheski-vygodnaja-zamena-fpga-na-asic-bystraja-razrabotka-i-postanovka-na/> [Accessed: 01- Dec- 2017].

Гнип В.В.
студент гр. ІА-51, ФІОТ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Удовицька Є. А.
к.е.н, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-6813-2232

ВЕНЧУРНИЙ БІЗНЕС: СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ

За сучасних темпів розвитку інформаційних технологій постає питання нарощення інвестиційного потенціалу для підтримки високоризикованих інноваційних проектів через недоступність банківського кредитування та інших альтернативних фінансових джерел.

Венчурний бізнес – форма прямого інвестування, яка передбачає фінансування нових, ризикових проектів. В ІТ- сфері більша частина інвестицій направлена на фінансування стартапів, або компаній, що були нещодавно створеними або знаходяться на стадії розвитку. Більшість інвестицій приходить на стартапи та фірми-новачки (Microsoft, AppleComputers та Intelтакож починалися з венчурних інвестицій), на фірми-експансери приходить найменша частка інвестицій.

Залучення венчурних інвестицій передбачає врахування етапності формування проекту, починаючи від збору та систематизації вихідних даних, оцінки інноваційних проектів на підставі розрахунку показників комерційної ефективності, визначення узагальнюючого рівня ефективності інноваційного проекту, проведення багатовимірного порівняльного аналізу, завершуючи відбором найбільш пріоритетних інноваційних проектів на основі його економічних та інших результатів і насамкінець впровадженням найбільш пріоритетного технологічного нововведення[1].

Інвестор виконує в проекті не тільки роль «гаманця», а ще й приносить з собою корисні зв'язки та власні знання підприємницької справи, що допомагає налагодити певні зв'язки між командою проекту з іншими підприємствами: покупцями продукту чи відповідно постачальниками.

Венчурні інвестиції, що надаються підприємцю-початківцю на творчу роботу та розвиток своєї компанії. здійснюється у трьох формах:

- інвестування в обмін на частину акцій підприємства, що дають інвестору можливість отримувати частину від прибутків підприємства;
- інвестування в формі середньострокового займу, зі строком погашення від 5 до 7 років;
- комбінація попередніх двох типів.

Історично венчурний бізнес з'явився приблизно в 1950х роках за сприяння уряду США для підтримки малого бізнесу, навіть було створено спеціальний орган – SBA(SmallBusinessAdministration), та прийнято закон, за яким при схваленні проекту держава видавала підприємству-початківцю пільговий кредит[2].

Загалом в США було три хвилі розвитку венчурного бізнесу: перша хвиля – напівпровідники та біотехнології в 1970х роках; друга хвиля –

персональні комп'ютери в 1980х роках; третя хвиля – Інтернет технології в 1990х роках. Якраз на другій хвилі в 1980х роках венчурний бізнес почав виходити за межі Америки, та прийшов до країн з «наздоганяючою» економікою, тобто: Японія, Сінгапур, Тайвань, Ізраїль, Фінляндія та ін..

Венчурний бізнес потребує високого інтелектуального та професійного рівня підготовки. Як правило, близько 70-80% стартап проектів не приносять прибутку, але зазвичай ті 20-30% успішних не лише відшкодовують всі витрати[2], а ще й забезпечують досить великий прибуток. За приклад можна взяти соціальну мережу Twitter, що розвивався виключно за допомогою венчурних вкладань, з 2006 до 2009 року він був повністю збитковим, але лише наприкінці 2009 року показав перші прибутки.

Ще в 1990х роках уже було визначено, що держава з високим рівнем корумпованості є неефективним прямим інвестором, а венчурні проекти в розвинених країнах були дуже успішними. Варто зазначити, що в країнах, що розвиваються в порівняно короткі терміни «природна» поява національних венчурних підприємців малоімовірна, тому для них вирощують «вчителя» з розвинених країн.

В Україні венчурний бізнес з'явився у формі інститутів спільного інвестування в 2001р.. Переважна більшість працюючих в Україні і з Україною фондів створені або безпосередньо міжнародними організаціями, або національними, у рамках міжурядових угод. Як зазначили в Western NIS Enterprise Fund, конкуренція на даному ринку стане можливою тільки тоді, коли держава створить необхідні умови для приходу венчурних інвесторів[3].

Нажаль, треба зазначити про відсутність в українському законодавстві адекватної організаційно-правової форми для діяльності фондів венчурного бізнесу й інвестицій, а також недостатній обсяг грантової підтримки новаторів на ранніх стадіях розвитку. Також чинниками, що перешкоджають розвитку венчурного інвестування є домінування іноземного венчурного капіталу, нерозвиненість венчурної інфраструктури, низька якість інноваційних проектів, особливо на ранній стадії життєвого циклу об'єкта інвестування, неліквідність венчурних інвестицій у зв'язку з нерозвиненістю фондового ринку тощо.

Незважаючи на низький рівень комерціалізації науково-технологічних розробок, але завдяки високому рівню кадрового потенціалу, спостерігається позитивна тенденція розвитку українського венчурного капіталу. Особливістю діяльності зазначають схильність національних інвесторів реалізовувати середньоризикові та короткострокові інвестиційні проекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Замлинський В. А. (2015). Організаційно-методологічні проблеми ефективності управління венчурним капіталом. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету Серія: Економіка і менеджмент*. – 2015. Вип. 13
- [2] Офіційний сайт Українська Асоціація Інвестиційного Бізнесу (УАІБ). Ринок у цифрах.(2018) [online] Available at: <http://www.uaib.com.ua/analituaib.html> [Accessed 15 Mar. 2018].
- [3] Андрійченко Ж.О., Шараметов О.С. (2015). Проблеми розвитку венчурного капіталу в Україні. «Молодий вчений» 2015• № 2 (17) [online] Available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/510.pdf>

ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

За останні роки доцільність розробки національної промислової політики, адекватної сучасним умовам господарювання, має одне з першочергових значень для досягнення стратегічних цілей розвитку України, а глобальна фінансова криза останніх років тільки підсилила цю тенденцію. В умовах нових трансформаційних процесів виникають нові вимоги до розвитку національної економіки. Особливо вирішального значення набуває стан промисловості як однієї з провідних галузей національної економіки, що забезпечує економічне зростання країни. На сучасному етапі інтеграції України до світової економічної системи перед вітчизняними підприємствами з'являються нові виклики та завдання, які іноді виявляються не під силу українському бізнесу. Динаміка української економіки характеризується наявністю низки системних проблем, що потребують невідкладного розв'язання та формують ризики для подальшого економічного зростання:

- значна орієнтованість виробництва на експорт, де майже 65 % обсягу реалізованої продукції становить сировина;
- низька здатність виробничих підприємств оперативно реагувати на коливання зовнішньої кон'юнктури;
- низька конкурентоспроможність значної частини продукції вітчизняного виробництва;
- повільні темпи модернізації виробництва;
- невідповідність промислового виробництва потребам внутрішнього ринку [1, с. 93-94].

Зазначені недоліки у кризовий період продемонстрували необхідність реформування промислового виробництва в напрямі розвитку високотехнологічних виробництв на основі стратегії сталого розвитку, що здатна забезпечити неперервне зростання на основі гармонійного поєднання економічних, соціальних і екологічних цілей розвитку.

Велику частку в структурі експорту займає продукція металургійної, хімічної промисловості, а також машинобудування. Підприємства даних галузей промисловості розташовані, головним чином, на Сході України. Проте російсько-український конфлікт, який має місце на даній території, призвів до сповільнення і навіть призупинення виробничої діяльності низки підприємств. Наразі в зоні АТО не працюють від 50 до 80% промислових підприємств [2, с. 66].

На низьку конкурентоспроможність продукції впливає висока матеріаломісткість та енергоємність виробництва. Це спричинено, в першу чергу, використанням в промисловості застарілих технологій, які споживають значно більше енергії, ніж аналогічні виробництва європейських країн [2, с. 70].

Дуже високою залишається енергетична складова у собівартості низки видів промислової продукції. Водночас забезпеченість власними енергоресурсами становить менше, ніж 50%, отже, проблема енергоефективності є ключовою проблемою більшості українських підприємств [1, с. 95]. Низький технологічний рівень вітчизняної економіки, повільні темпи

модернізації виробництва, нездатність промислових підприємств оперативно реагувати на зміни кон'юнктури зумовлюють низьку конкурентоспроможність української продукції на зовнішніх та внутрішньому ринках.

Ще одним викликом для українського промислового виробництва стало залучення інвестицій, які є найважливішим фактором зростання економіки, підвищення якісних показників діяльності будь-якого підприємства, забезпечення структурних зрушень в народному господарстві.

Нестабільна політична та економічна ситуація, воєнні дії на Сході України – чинники, що не стимулюють акумуляцію необхідного інвестиційного ресурсу для розвитку та модернізації вітчизняної економіки. Структура капітальних інвестицій залишається нераціональною: у промисловості понад 2/3 таких інвестицій спрямовано в сировинні та напівфабрикатні виробництва, що формує умови для відтворення галузевих диспропорцій у промисловому секторі [2, с. 74].

Власні кошти підприємств залишаються основним джерелом фінансування капітальних інвестицій, що ставить у залежність розвиток підприємств та їх інвестиційну активність від їх прибутковості. В той час, як можливості використання коштів Державного бюджету для фінансування промисловості обмежені через його значний дефіцит, а також відсутність єдиної стратегії розвитку промисловості.

Обсяги прямих іноземних інвестицій у промисловість України є незначними – за рахунок коштів іноземних інвесторів фінансується лише 1,6 % капітальних інвестицій. Причому, іноземні інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності [4, с.23].

Запровадження інновацій залишається одним із викликів для українських підприємств як у високотехнологічному, так і у низько-технологічному секторах. Тому основною проблемою, яка стоїть перед національною економікою є: сформований з боку промисловості попит на інновації та слабкі ринкові стимули для розвитку наукомісткого виробництва.

Підсумовуючи, можна виділити перелік основних ризиків, серед яких для динаміки промисловості України на найближчу перспективу найбільший вплив матимуть наступні [1]:

- зовнішні:
 - уповільнення світової економічної динаміки, що спричинить відповідне скорочення попиту на продукцію вітчизняних експортерів;
 - висхідна динаміка інфляційних процесів у більшості країн - основних торговельних партнерах, що спричиняє зростання ціни імпортованих товарів для вітчизняних підприємств, стримування нарощування зовнішнього попиту;
 - загострення конкуренції з боку країн, що розвиваються, та країн-членів СНД на ринках основних груп експорту України;
- внутрішні макроекономічні: високий інфляційний тиск, що обумовлює, з одного боку, обмеження для зростання платоспроможного споживчого попиту, а з іншого – зростання вартості сировини для промислових підприємств, подорожчання вартості залучених фінансових ресурсів, обмеженість інвестиційних ресурсів;
- внутрішні технологічні:
 - збереження високого рівня зношеності виробничих фондів;

- домінування у багатьох галузях промисловості тенденції до підвищення ступеня використання існуючих виробничих потужностей із застосуванням застарілих технологій;
- високий рівень енергоємності більшості галузей промисловості;
- обмеження, пов'язані з нерозвиненістю виробничої та логістичної інфраструктури;
- внутрішні інституційні:
 - низька ефективність механізму підтримки експорту промислової продукції;
 - нерозвиненість механізмів підтримки інновацій і технологічного розвитку;
 - недостатній рівень захисту прав власності в Україні.

Стимулювання зростання промисловості має передбачати не тільки збереження макроекономічної стабільності й поліпшення інвестиційного клімату, але й реалізацію політики підвищення конкурентоспроможності в окремих секторах економіки. Подолання структурних бар'єрів зростання тільки за рахунок загальних заходів макроекономічної політики неможливе. В цьому контексті стратегічними орієнтирами економічної політики держави в контексті підвищення ефективності розвитку промисловості України повинні стати: посилення розвитку наукоємних і високотехнологічних видів промислової діяльності, нарощування наукомісткості та технологічної складності вітчизняного виробництва та реалізація ресурсозберігаючої моделі зростання промисловості [2].

Тому з метою реалізації зазначених орієнтирів в сучасних умовах виникає потреба у формуванні низки завдань та заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності промисловості України, мінімізацію негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз для її зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Брижань, "Дослідження проблем розвитку промислового виробництва України в умовах кризи", *Наук. вісн. Полтав. університету економіки і торгівлі*, vol. 2, no. 58, pp. 93–98, 2013.
- [2] Покришка Д., *Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень «Основні чинники та ризики розвитку промисловості України на сучасному етапі»*. Відділ економічної та соціальної стратегії. Київ: НІСД, 2014.
- [3] Кримчак Л. Рудніченко Є., "Загрози, тенденції та виклики діяльності вітчизняних промислових підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності", *Вісник Хмельницького національного університету*, vol. 3, no. 2, pp. 131-133, 2015.
- [4] Амоша, Вишневецький В. Збаразська Л., *Промисловість і промислова політика України О. 2013: актуальні тренди, виклики, можливості: наук.-аналіт. доповідь*. Донецьк, 2014

ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОМУ СВІТІ

Сучасне суспільство має доступ до усіх важливих для життя речей: їжа, одяг, житло, освіта, медицина та багато інших. Крім того, у його володінні найрізноманітніші види відновлюваних ресурсів, таких як сонячна та вітрова енергія, енергія відливу та приливу, геотермальна енергія тощо. У глобальному, ідеалістичному світі формується цілком законне твердження про те, що абсолютно кожну людину можна забезпечити усім необхідним. Проте, процеси видобутку та використання ресурсів знаходяться під управлінням певної групи людей, основними цілями яких є підтримання відповідного суспільно-економічного устрою (капіталізм), який надає можливості отримати прибуток та збільшити капітал [1].

Ресурсно-орієнтована економіка являє собою систему, у якій всі товари та послуги доступні без грошового обміну, кредитів, торгівлі. Така система може існувати лише у тому випадку, коли усі природні ресурси планети будуть визнані спільною спадщиною її жителів. [2] При цьому, доводиться, що особливо важливим моментом у вищезначеному є запровадження найсучасніших технологій, з метою сприяння найбільш ефективному використанню ресурсів при їх найменшій витраті. Для цього необхідною умовою є розвиток такої людської якості, як креативність, що формується залежно від середовища оточення людини із самого народження. [3] Слід зазначити, що з урахуванням розвитку сучасних технологій, людська праця, у своєму класичному розумінні, стає не ефективною (автоматизація виробничих процесів). Тобто люди потрібні лише для того, щоб створювати та покращувати існуючі досягнення інформаційно-комп'ютерної індустрії. [4] Для них існуватимуть міста, які матимуть форму кола, для швидкого та ефективного транспорту [5]. Будинки технологічного світу займатимуть мінімальну площу поверхні землі для запобігання вирубуванню лісів, і зростатимуть вгору (а не в ширину), застосовуючи технологію надбудови[6].

Відсутність прагнення до матеріального накопичення, повністю автоматизоване суспільство, надання людям усього необхідного для їх життя та їх існування у гармонії з природою повністю нівелює необхідність у грошовій системі[2]. Взагалі, необхідність введення поняття «країна» стає непотрібним. Для управління містами створюється тимчасова влада, яка контролює наявність необхідних місту ресурсів, не мотивована заробітком, і яка, згодом, взагалі може бути замінена комп'ютерними технологіями. За умов ресурсно-орієнтованої економіки усі країни світу об'єднуються в одну. Це зумовлює однаковий суспільний статус різних культур, націй та рас.

Географічно ресурси розташовані на окремих територіях планети. Технологічно розвинута система транспортування дозволить переміщувати велику кількість ресурсів з однієї частини світу в іншу [5]. Потенціал України серед інших частин світу в межах ресурсно-орієнтованої економіки полягає в багатих родовищах графіту, каоліну, ртуті, бром, сірки, мангану, залізної та титанової руди, гіпсу, цементу, вугілля [7]. Багаті на родючі речовини ґрунти

території при належному догляді є запорукою використання спрощених технологій та підвищеною швидкістю вирощування земляних культур.

Крім того, варто зазначити, що особливе місце на ринку праці в Україні посідає індустрія інформаційних технологій. Частка спеціалістів галузі ІТ становить понад 20% серед інших професій та постійно зростає. Значна зацікавленість молодих спеціалістів та висока якість інформаційних послуг виводить Україну до 20-ки країн з найбільш розвинутим рівнем створення прикладного програмного забезпечення. Таким чином, трудове населення нашої країни відіграє чималу роль у світі при поширенні наукових здобутків. [8]

Ідеологія ресурсно-орієнтованої економіки на перший погляд здається нереальною щодо упровадження у реальне сучасне життя. Однак, усі необхідні технології та відкриття вже давно були зроблені. Єдине, що заважає її реалізації у світі – це вже існуюча грошова система, звична для всіх людей та особлива вигідна для її створювачів. Однією з головних задач ресурсно-орієнтованої економіки є урівноваження всіх країн для добробуту всіх людей. Ресурсний та трудовий потенціал України відіграє велику роль у високотехнологічному суспільстві та надає можливість зайняти гідне місце у процесі становлення ресурсно-орієнтованої економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] "Капитализм", Ru.wikipedia.org, 2018. [Online]. Available: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BC>. [Accessed: 13- Mar- 2018].
- [2] "Resource Based Economy | The Venus Project", The Venus Project, 2018. [Online]. Available: <https://www.thevenusproject.com/resource-based-economy/>. [Accessed: 13- Mar- 2018].
- [3] "Environment | The Venus Project", The Venus Project, 2018. [Online]. Available: <https://www.thevenusproject.com/resource-based-economy/environment/>. [Accessed: 13- Mar- 2018].
- [4] "Technology | The Venus Project", The Venus Project, 2018. [Online]. Available: <https://www.thevenusproject.com/resource-based-economy/technology/>. [Accessed: 14- Mar- 2018].
- [5] "Transportation | The Venus Project", The Venus Project, 2018. [Online]. Available: <https://www.thevenusproject.com/resource-based-economy/technology/transportation/>. [Accessed: 14- Mar- 2018].
- [6] "Construction | The Venus Project", The Venus Project, 2018. [Online]. Available: <https://www.thevenusproject.com/resource-based-economy/technology/construction/>. [Accessed: 14- Mar- 2018].
- [7] О. Мягченко, Основи екології, 1st ed. Київ: Видавництво "Центр учбової літератури", 2010.
- [8] "Україна увійшла до 20-ки найбільших експортерів ІТ-послуг у світі", Vgolos.com.ua, 2018. [Online]. Available: http://vgolos.com.ua/news/ukraina_uviyshla_do_20ky_naybilshyh_eksporteriv_itposlug_u_sviti_299311.html. [Accessed: 14- Mar- 2018].

Клепанчук О.Ю.

к.е.н., доцент

Львівській національній університет ім. Івана Франка

РИНОК МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

В Україні продовжується процес трансформації адміністративно-командної системи в соціально-орієнтовану економіку, яка передбачає процес державного регулювання із ринковим саморегулюванням. Сучасний стан економіки України характеризується значним руйнування основних елементів економічного потенціалу. Нераціональне використання природних ресурсів, не сформованість умов для науково-технічного розвитку країни, не підтримання у розвитку промисловості свого вітчизняного виробника. Все це сприяє поглибленню кризи, яка безпосередньо торкнулась і ринку мінеральних добрив.

Метою даного дослідження проаналізувати вітчизняний ринок мінеральних добрив, дослідити недоліки державної політики щодо формування промислового потенціалу.

Відомо, що мінеральні добрива є запорукою отримання високих і сталих врожаїв. У розвинутих країнах обсяги їх застосування знаходяться на досить високому рівні. Щодо України то на теперішній час з шести підприємств, які працювали по виготовленню азотних мінеральних добрив, на даний час працюють чотири. Це Одеський завод мінеральних добрив який почав працювати в кінці січня 2018 року, Дніпро Азот, Черкаській завод мінеральних добрив і Рівне Азот. [1]

Проблема цієї промислової галузі полягає у тому, що вона досі не має своєї сировини, великі ціни на газ для промислових підприємств в Україні. Все це негативно впливає на їхню роботу і робить продукцію вітчизняного виробника конкурентно невідатною.[1]

Сильно підриває вітчизняну галузь мінеральних добрив і імпорту російських мінеральних добрив в Україну за демпінговими цінами. Він завдає шкоди вітчизняним виробникам мінеральних добрив, та несе загрозу продовольчій безпеці України. З огляду на це Російська Федерація є основним постачальником добрив в Україну (80-90%) загального обсягу. Це сильно переважає кисень діючим підприємствам. Експерти стверджують, що Україна могла би заощадити 21 млрд. грн. на купівлі імпортованих добрив і отримати їх на внутрішньому ринку.[2]

Таким чином можна дослідити, що зекономлені кошти на імпортованих мінеральних добривах з Росії. Це 21 млрд. грн., могли частково покрити великі суми на газ для вітчизняних промислових підприємств. Зменшувати їхню цінову політику на внутрішньому ринку, та значно відобразилось і на іншій галузі, аграрній. Адже, купляти у вітчизняного виробника було б значно зручніше. Це надало можливість зберегти промислову галузь і кількість робочих місць в Україні та загалом покращило добробут населення.

Кабінет Міністрів України 14 березня 2018 року постановив заборонити ввезення російських мінеральних добрив на територію України. Маємо надію, що це значно покращиться на вітчизняному виробнику мінеральних добрив.[3]

В Україні ринок мінеральних добрив набуває певних особливостей, серед яких слід виділити монополію становище виробників добрив, залежить від іноземної сировини (природний газ, фосфорити), модернізацію виробничих потужностей виробництва мінеральних добрив; політичне, а не економічне

формування цін на іноземну сировину. Державну політику слід вибудовувати з національними інтересами, тобто ціни на внутрішньому ринку мінеральних добрив мають бути не вищими ніж на світовому. Державна політика має сприяти розробці власних фосфорних родовищ, це краще позначиться на формуванні ціни на сировину і може стати темою для подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] УНІАН конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://1plus1.video/ru/uniankonferencii/2018/obostrenie-situacii-na-rynke-mineralnyh-udobrenij-ukrainy-nakanune-vesennej-posevnoj-kampanii-zagostrennya-situaciyi-na-rinku-mineralnih-dobriv-ukrayini-naperedodni-vesnyanoyi-posivnoyi-kampaniyi>
- [2] Гордон. 2018 Україна відновила мита на Російські азотні добрива-Мінекономрозвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gordonua.com/ukr/news/money/ukrajina-vidnovila-mita-na-rosijski-azotni-dobryva-mert-188971.html>.
- [3] Мета новини. Кабінет Міністрів ввів заборону на ввезення мінеральних добрив з Росії. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://news.meta.ua/cluster:58573818-Kabmin-vveden-zapret-na-vvoz-minudobrenii-iz-Rossii/>.

Куриленко О. М.
студент

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-8465-8154*

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ АВТОМОБІЛЬНИХ ШИН В УКРАЇНІ

Світовий досвід переконливо доводить, що основним фундаментом розвитку економіки, її захисту від кризоутворюючого екзогенного впливу є саме внутрішній ринок. Стан національної економіки також підтверджує вищезазначене, але підтверджує це з негативного боку, оскільки характеризується довготривалими структурними деформаціями, відсутністю адекватних стратегічних орієнтирів розвитку національного виробника, які б враховували інтереси всіх груп економічних відносин (а не лише зовнішніх) та створювали відповідні умови його становлення та подальшого розвитку. Все це призвело до втрати конкурентних позицій, неможливості швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку, тотальної залежності від імпорту, та, більше того, відкритість “неспроможної” національної економіки надала можливість екзогенним ризикам та кризоутворюючим процесам, які посилюють ендогенний економічний шок, без перешкод проникати в економіку країни.

Наявним прикладом досліджуваних тенденцій є виробництво автомобільних шин. За часів Радянського Союзу потреби в даному виді продукції повністю забезпечувалися внутрішнім виробництвом. Основними постачальниками були «Білоцерківський шинний завод», «Білоруський шинний комбінат», «Дніпропетровський шинний завод» та ін. Після розпаду СРСР попит на ринку лишився, але вироблених в Україні автошин було недостатньо задля його задоволення. Тож почав активно вестися імпорт автошин з Європи: марки Continental, Sava, GoodYear, Dunlop, Semperit, Nokian, Michelin, Bridgestone, Pirelli, Vredestein, Fulda. Вони відрізнялися від вітчизняних аналогів якісним

складом сировини, характеристиками, якістю та терміном використання. Отже, імпорт шин лише набрав обертів на фоні зменшення обсягів виробництва шин в Україні. [1], [2]

В 2008 році, після світової кризи, купівельна спроможність населення України зменшилася та вартість європейських шин стала занадто дорогою, а вітчизняні виробники не задовольняли покупця якістю та терміном використання. В зазначених умовах найбільш оптимальним постачальником шин за показниками ціна-якість стає КНР. Шини з Китаю майже не поступаються європейським шинам за якістю, але в кілька разів дешевші за них. Це і стало визначальним фактором в тому, що в Україні імпорт шин з Китаю набув активного розвитку. [2]

Порівняльний аналіз імпорту шин з Європи та Китаю надав можливість визначити, що в теперішніх умовах українські імпортери найчастіше замовляють шини з КНР, адже з врахуванням великих затрат морським і вантажним транспортом, імпорт з КНР виправдовує себе, адже в цьому випадку ціна все одно залишається досить низькою. Доставка ж європейських шин в 3-4 рази дешевша, бо в імпорт китайських шин, на відміну від європейських, входить доставка по морю і доставка вантажівками від порту Одеса або від порту Рига, і послуги митниці при доставці з КНР в декілька разів більші. Проте варто звернути увагу на те, що європейські постачальники шин часто дають шини українським компаніям в кредит. Через те, що ми розташовані близько і можна швидко особисто зв'язатися з контрагентом, часто перед наданням товарного кредиту постачальники приїжджають в Україну і особисто знайомляться з представниками українських компаній. З Китаєм в даному випадку складніше: китайські постачальники вимагають передоплату і пунктом відвантаження, тобто пунктом переходу власності до покупця, є порт в Китаї. Всі ризики, пов'язані з доставкою вантажу, лягають на плечі українського імпортера. [3], [4], [5]

Зараз же потреби в нових автошинах в Україні зменшилися, що пояснюється тим, що через низьку платоспроможність населення робиться ставка на бюджетні варіанти, імпорт шин преміям класу суттєво знижується через неконкурентність по рівню цін на них для українського ринку. Вже в 2014 році об'єм українського ринку автошин оцінювався в приблизно 7 мільйонів шин на рік. Тобто маємо досить невисокий показник, оскільки щорічна потужність середньостатистичного заводу в ЄС – 8-10 млн. шин. Варто звернути увагу на те, що рівень цін на шини в 2014 році був близьким до рівня цін в Європі, а на преміальні шини – перевищував європейський рівень на 10%. Це було наслідком високої вартості складових виробництва автошин, а також того, що відповідно до поправки до закону «Про Митний тариф України» щодо ставок ввізного мита на шини ставка мита на ввезення імпортованих шин зросла з 10% до 15%. [6]

2016 року цю поправку було скасовано, проте рівень цін на шини майже не змінився через особливості українського ринку, а саме монополізацію ринку та створення «змов» щодо формування цін на товари через небажання компаній втрачати гарантований дохід, а також складну структуру внутрішнього ринку України. Через це національний споживач обирає найбільш бюджетні варіанти, імпорт шин преміум класу суттєво знижується через неконкурентність по рівню цін на них для українського ринку. Також великою проблемою лишається «сірий імпорт», що дає можливість компаніям, котрі імпортують шини, таким чином займати монополістичне становище на українському ринку та призводить до нечесної боротьби і недоцільності для багатьох компаній

імпортувати дорогі шини через високу вартість на них в Україні в порівнянні з цінами «тіньових» підприємств. Ще одним чинником, що впливає на обсяги імпорту є девальвація національної одиниці, яка в рази підвищує його вартість. [7] [3]

Альтернативним варіантом задоволення зростаючих потреб споживачів стає імпорт відновлених шин з Європи, переважно з Польщі: Targum, Profil та інші. Незважаючи на ризики, люди використовують шини до меншої висоти протектора, ніж вважається безпечним (ризикуючи тим самим безпекою на дорозі). І якщо, раніше, ринок вживаних автошин оцінювався в 15-20%, то зараз його частка становить більше 30% ринку. [8]

Згідно з даними Державної фіскальної служби України, на перший погляд може здатися, що імпорт відновлених шин зменшився, але сумарний обсяг імпорту в доларах США не відображає реальної картини, адже потрібно зважати на девальвацію гривні та велику частку «сірого» імпорту, який державна статистика охопити не здатна. [6]

Таким чином, проведене дослідження надає можливість зробити ряд висновків. По-перше, імпорт шин постійно переорієнтовується в залежності від ситуації в країні, і зараз в Україні формується тенденція відмови від використання шин преміум класу з Європи та переходу до більш бюджетних варіантів, у тому числі відновлених шин. По-друге, перераховані особливості ринку автомобільних шин в Україні засвідчують нагальну необхідність в розвитку національного виробництва, підтримці в впровадженні інноваційних технологій та подальшій протекції ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] uk.wikipedia.org. (2017). *Вікіпедія*. [online] Available at: <https://uk.wikipedia.org/> [Accessed 21 Dec. 2017].
- [2] autoshini.ua, (2017). [online] Available at: <http://autoshini.com/> [Accessed 21 Dec. 2017].
- [3] tyretrader.ua. (2017). *Електронная биржа шин и дисков. Тесты, видео обзоры, отзывы, БУ, купить шины и диски в магазинах Украины*. [online] Available at: <https://tyretrader.ua/> [Accessed 21 Dec. 2017].
- [4] <http://www.diafan.ru/>, D. (2017). *Шина Плюс - Всеукраинский журнал об автомобильных шинах*. [online] Tire.com.ua. Available at: <http://tire.com.ua/> [Accessed 21 Dec. 2017].
- [5] motornews.ua. (2017). *MotorNews - Автомобильный журнал | MotorNews - Автомобильный журнал*. [online] Available at: <http://motornews.ua> [Accessed 21 Dec. 2017].
- [6] ukrstat.org. (2017). *Новости Государственной службы статистики Украины*. [online] Available at: <https://ukrstat.org> [Accessed 21 Dec. 2017].
- [7] autoua.net. (2017). *Первый автоклуб «Автоуа» | Autoua.net*. [online] Available at: <http://autoua.net/> [Accessed 21 Dec. 2017].
- [8] AR-group, A., User, S., исследования, M., User, S., AR-group, O., User, S., импорта, A. and User, S. (2017). *AR-group - Анализ рынка и маркетинговые исследования от AR-group*. [online] Ar-group.kiev.ua. Available at: <http://ar-group.kiev.ua> [Accessed 21 Dec. 2017].

ФОРМИ ТА МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах модернізованості суспільства, проблема стимулювання персоналу є актуальною, адже завдяки професійно розробленій системі заохочень можна спостерігати кардинальну зміну трудової поведінки, появу нових підходів до вирішення існуючих проблем, проявлення раціональності та творчості, які в свою чергу виявляються в оптимізації витрат виробництва та підвищенні організації, дозволяють підвищити якість виконаних робіт, мобілізувати трудові потенціали, створити належну зацікавленість кожного працівника у зростанні показника індивідуальної результативності.

Стимулювання персоналу виконує декілька основних функцій: економічну, соціальну, психологічну та виховну. Економічна функція полягає в тому, що застосування необхідних методів сприяє підвищенню якості продукції та виробництва в цілому. Соціальна – забезпечується диференціюванням заробітної плати, в наслідок чого формується соціальна структура населення. Психологічна функція виявляється у формуванні потреб і цінностей, орієнтацій та установок, мотивів трудової поведінки і ставлення до праці, тобто всього, що стосується внутрішнього світу особистості. Виховна – полягає в тому, що стимули, які спрацьовують у цьому випадку, формують активну життєву позицію працівника, створюють сприятливу атмосферу у колективі. Проте система стимулювання виконує вищезазначені функції лише за умови її ретельного розроблення та правильного застосування.

Країни західної Європи протягом багатьох років намагалися створити ідеальну систему стимулювання персоналу. На сьогоднішній момент вона представляє собою сформований перелік матеріальних та нематеріальних благ.

Існують матеріальні та нематеріальні форми стимулювання персоналу. Проте сучасні автори [1, 2] деталізують їх поділ. Усі форми стимулювання можна розділити на чотири базові групи:

- загальна матеріальна винагорода – заробітна плата, трактується як базис для умов трудової діяльності у будь-якій країні;
- компенсації – особлива множина інструментів мотивування працівників (оплата витрат на проїзд, освіту, медичне обслуговування, поїздки під час відпустки, витрати на страхування, субсидії на харчування тощо);
- нематеріальні форми – це класичні мотиваційні форми, які не стосуються економічних благ (визнання, кар'єрне зростання, досягнення тощо), а також конкурси та програми спеціального навчання;
- змішані форми – поєднання матеріальних та нематеріальних форм, що є необхідним додатком до загального стимулювання та компенсацій.

Усі форми є досить важливими, але умовно прийнята деяка їх пріоритетність. Відтак, вважається, що, оскільки першочерговими для людини є фізіологічні потреби, то і форми, якими можна їх задовольнити, є передовими. До них відносять першу та другу групи. Соціальні та духовні потреби знаходяться на нижчому щаблі у рейтингу важливості, тому і третю та четверту групи форм вважають додатковими. Як і форми, методи класично поділяють на декілька груп[3].

Економічні методи. Дані методи передбачають застосування матеріальних форм стимулювання. Тобто працівник для ефективного виконання певного завдання вмотивований економічною винагородою за результативність. Використання цих методів пов'язане зі створенням робочого плану, контролем за його дотриманням, а також з раціональною системою оплати праці, що передбачає заохочення за певну кількість і якість та застосування санкцій за невідповідність встановленим критеріям.

Організаційно-адміністративні методи. Дані методи засновані на владній мотивації та побудовані на директивних вказівках. Вони охоплюють організаційне планування, інструктаж, контроль, нормування, розпорядництво. Результатом даних методів є не лише дотримання законів і нормативних актів, прийнятих у державі, а й чітке визначення взаємовідносин «керівник - підлеглий».

Соціально-психологічні методи. Дані методи застосовуються з метою підвищення соціальної активності працівників за допомогою нематеріальних форм стимулювання. За їх допомогою впливають у більшості випадків на свідомість, естетичні, соціальні, релігійні й інші інтереси. Ця група включає в себе специфічний арсенал інструментів та прийомів, розроблених психологією, соціологією й іншими науками, які базуються на вивченні людини.

Як показує практика, лише один тип методів майже ніколи не застосовується. Стимулювання персоналу здійснюється за допомогою або одночасного використання декількох або за допомогою їх комбінацій. Кожна з груп в результаті свого застосування по-іншому впливає на мотивацію працівника, адже стосується різних потреб та аспектів.

Таким чином, щоб вирішити досить актуальну проблему для кожного підприємства, існує велике різноманіття форм та методів стимулювання персоналу. І щоб залишатися конкурентоспроможним, підприємству необхідно створити чітку систему мотивації, застосувавши їх. Проте слід зауважити, що до кожного окремого працівника повинен бути застосований доцільний арсенал форм та методів стимулювання, зважаючи на кваліфікаційний та освітній рівні, стаж роботи, стать, вік тощо. Лише за цієї умови стимулювання буде максимально ефективним і стане запорукою розвитку не тільки окремого працівника, а й усього підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Грузіна, І. А. (2004). Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. Харків, 2004.
- [2] Дубчак, І. В. (2004) Мотивація персоналу як складова ефективного функціонування транснаціональних корпорацій в сучасному економічному середовищі / *Актуальні проблеми економіки*. (2004(№7 (37).
- [3] managerhelp.org. (2017) *Методи стимулювання персоналу*. [online] Available at: <http://www.managerhelp.org/hoks-156-1.html>. [Accessed 24 Sep. 2017].

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВОГО КОРАБЛЕБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сьогодні економічно-соціальний розвиток та досягнення стратегічних цілей країни все більше залежить від базових змін в галузях промисловості. Суднобудівна промисловість України має всі передумови, щоб в майбутньому стати передовою галуззю української промисловості. На це впливають як і вигідне географічне розташування, так і те, що країна має свої підприємства з добутку та виготовлення сталі. Вітчизняне суднобудування зорієнтоване переважно на виконання експортних замовлень. Вітчизняні замовлення становлять близько 10-20 % від загального числа суднобудівних замовлень.

Одним з основних сегментів виробництва галузі є військове кораблебудування (в рамках держоборонзамовлення та військово-технічного співробітництва з іншими країнами). Нажаль, на сьогоднішній день ця галузь опинилася на другому плані, втративши минуле значення. Одна з найвагомійших причин – кризовий стан суднобудівних та судноремонтних підприємств України, які потребують перегляду стратегії своєї діяльності для підвищення конкурентоздатності та втрата виробничих потужностей в Феодосії, Керчі та Севастополі через російську окупацію Криму. Та загалом, є ще декілька основних тенденцій [1], що стримують розвиток українських суднобудівних підприємств:

1. Проблеми з кадровим складом: відсутність професійних управлінців та втрата висококваліфікованих робітників.
2. Загальне руйнування інфраструктури галузі (виробничої, соціальної, наукової та освітньої).
3. Тотальна приватизація підприємств та відсутність чітких інвестиційних зобов'язань.
4. Підвищення конкуренції на світовому ринку.

Сьогодні в усьому світі суднобудівна галузь переживає повну реорганізацію з метою впровадження нових інструментальних здатностей для більшої конкурентоздатності. Так за останні 15 років військово-морські сили Німеччини збільшилися на 15 бойових кораблів та підводних човнів, Японії – на 25, Сполучених Штатів – на 72. [3]

В сучасній Україні морська галузь найбільш розвинена в Миколаївській, Херсонській областях та в Києві. Загалом суднобудівельний комплекс в Україні складається з 9 суднобудівних та 66 судноремонтних заводів.[2] Серед них кораблі для Військово-Морських Сил України та Державної прикордонної служби виготовляють завод «Кузня на Рибальському» (м. Київ), «Суднобудівний завод ім. 61 комунара» (м. Херсон) та Чорноморський суднобудівний завод (м. Херсон).

З часу незалежності України та становлення Військово-Морських Сил України гостро стало питання оновлення військового флоту новими кораблями. З того часу було побудовано та добудовано 6 бойових кораблів, серед яких флагман «Гетьман Сагайдачний» (1993 г. з-д «Залів» м. Керч), корвети «Луцьк» та «Тернопіль» (1993 г., 2006 г. з-д «Ленінська Кузня» м. Київ).

У 2005 була створена корветна програма, за якою Україна мала побудувати чотири корвети проекту 58250, які були розроблені Дослідно-проектним центром у м. Миколаїв.[4] Будівництво першого розпочалося в 2010 році, а завершення будівництва планувалося на 2015 рік, але у 2016 році корпус єдиного корабля був готовий на 60%, а загальна готовність корабля становила лише 17%.

Після початку російської агресії, через те, що більшість флоту ВМС України (близько 80%) були захоплені російськими військами в Криму, а середній вік кораблів, що залишилися у спадок від Радянського Союзу перевищує 25 років, зараз відбувається відновлення флоту новими кораблями і суднами.[4]

Великий акцент робиться на виготовленні вітчизняних броньованих катерів проекту 50155 («Гюрза-М»), які до цього експортувалися до Узбекистану.[5] Наразі вже чотири катери введені до складу ВМС та ще два очікуються. Також з 2016 року в Києві на заводі «Кузня на Рибальському» будуються два десантно-штурмових катери проекту 58181 («Кентавр»).

Отже, кораблебудування – одна з частин військового промислового комплексу країни. Створення конкурентоспроможного вигляду галузі забезпечить досягнення цілей держави. Погоджуючись з думкою багатьох вітчизняних та зарубіжних експертів, зазначимо, що успіх військового кораблебудування забезпечується 3-ма складовими. Має бути державна підтримка суднобудівної галузі в цілому (розвиток суднобудівної науки, створення та вдосконалення сучасного технологічного вигляду верфей). Постійне підвищення якості кваліфікації персоналу, що забезпечить зниження собівартості виробництва.

Держава повинна здійснювати не тільки пряме фінансування підприємств суднобудівної галузі, а і удосконалювати законодавче забезпечення їх функціонування. Нашій державі необхідна наявність сильного дослідницького центру або постійний союз з такою структурою. Тож ці складові мають надалі досліджуватись науковцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Христенко В.(2017) Об основных направлениях государственной промышленной политике и ее реализации в судостроительной области. [online] Available at: <http://fishnews.ru/news/1485> [Accessed 24 Sep. 2017].
- [2] Борщ В.І.(2014) Стан та проблеми розвитку суднобудівельної галузі промисловості України. *Економіка. Реалії часу. Науковий журнал*. 2014., №3(13)
- [3] UnitedStatesNavifactFiles– [[online] Available at: <http://www.navy.mil/navydata/fact.asp> [Accessed 2 Sep. 2017].
- [4] Військово-Морські Сили України. [online] Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/ВійськовоМорські_Сили_Збройних_Сил_України [Accessed 24 Sep. 2017].
- [5] Малі броньовані артилерійські катери проекту 58115 України. [online] Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Малі_броньовані_артилерійські_катери_проекту_58115 [Accessed 24 Sep. 2017].

ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ВЗАЄМОВИГІДНА ФОРМА СПІВРОБІТНИЦТВА

Сучасні умови господарювання змушують кожне підприємство шукати та випробовувати нові форми організації ведення бізнесу, для того щоб не втратити свою позицію на ринку[1, с. 518]. Однією з таких форм, яка набула актуальності і яка є вартою ретельного аналізу і дослідження є франчайзинг. Таке поширення відбулось завдяки динамічній зміні ситуації та постійній конкуренції на внутрішніх ринках.

Існує багато визначень для тлумачення поняття франчайзингу. Проаналізувавши їх, можна резюмувати, що франчайзинг(від. англ. – привілей)[2] – це вид співробітництва, в умовах якого франчайзер (суб'єкт підприємницької діяльності, що володіє добре відомою на ринку фірмою) продає комплекс прав на використання своєї технології виробництва чи ведення бізнесу під його торговою маркою іншій маловідомій фірмі – франчайзі. За це франчайзі (ліцензіат) сплачує внески у розмірі, визначеному в укладеній угоді. В українському законодавстві не використовується термін «франчайзинг», натомість його ідентифікують як «комерційну концесію». Визначення франчайзингу, знаходимо лише в Кодексі етики франчайзингу, який був розроблений членами Асоціації франчайзингу.

Що ж спонукає власника успішного бізнесу продавати права на свій бренд невідомим фірмам, які нічого не знають про його діяльність? Перш за все, це можливість розширювати свій ринок, не залучаючи при цьому значну частину свого капіталу. Це не означає, що підприємець буде повністю позбавлений необхідності інвестувати в розвиток нових підприємств, але все ж витрати його будуть менші, тому що франчайзі сам вкладатиме кошти у відкриття своєї справи.

Це є дуже вигідним і для франчайзі, у якого(як і в кожного підприємця, що започатковує свій бізнес) може виникнути багато труднощів. Купуючи результати інтелектуальної діяльності франчайзер ліцензіар), він значно зменшує ризик невдачі.

Ризик не зникає повністю, адже такі підприємства теж банкрутують. Та рівень банкрутства тут становить 10-12% від рівня банкрутства самостійних підприємств. Також позитивним наслідком є і те, що франчайзі користуватиметься більшим рівнем довіри у споживачів та банківських установ, де можна буде легше взяти кредит.

Ще однією суттєвою перевагою є те, що франчайзер отримуватиме постійні внески за свою франшизу, не займаючись управлінськими проблемами. Ще одним джерелом доходу стануть роялті – систематичні платежі у формі процентів від прибутку, що отримує франчайзі. Проте є імовірність того, що франчайзі приховуватиме справжню суму свого прибутку.

Також зменшаться витрати на рекламу, особливо якщо це діловий франчайзинг, при якому франчайзі має робити внески в рекламний фонд. Для ліцензіата такі витрати можуть сильно вплинути на рентабельність.

Ліцензіар постійно має доступ до важливої економічної та технічної інформації від своїх франчайзі, що дозволяє йому уникнути труднощів при виборі стратегії та зміцненні конкурентної позиції.

Франчайзер зобов'язується підтримувати, навчати та надавати послуги своєму франчайзі. Наприклад, проведення переговорів щодо оренди приміщення та пошуку самого приміщення, встановлення обладнання. Це дозволить запобігти помилкам, які часто роблять початківці. Але таким чином він готує собі майбутнього конкурента. Франчайзер сам визначає для своїх франчайзі межі території ведення бізнесу, що закріплюється в угоді. Це усуває проблему конкуренції власників однієї франшизи.

Існують також і негативні сторони франчайзингу. Одна з найголовніших – необхідність створення стандартів продукції та послуг, а також здійснення постійного контролю за цими стандартами. Це може не подобатись франчайзі, якщо він прагне переробити ці стандарти під себе, і позначитись на взаємовідносинах партнерів, обтяжуючи їхню співпрацю.

В такій ситуації необхідно зрозуміти, що контроль – обов'язкова та неминуча сторона такої співпраці, через недотримання якої може постраждати репутація франчайзера. Та при цьому останній повинен усвідомлювати, що ліцензіат не є його менеджером, якому можна давати вказівки.

Проблеми може створювати і сам франчайзі, тобто його характер, політика і розуміння концепції франчайзингу [3]. Досягнувши певного рівня добробуту, він може перестати прагнути до вдосконалення процесу господарювання та отримання ще більшого прибутку, що неминуче вплине на якість результатів його діяльності. Щоб уникнути цього, ліцензіар має точно знати, що обрав людину, яка підійде на цю роль, а ліцензіат повинен знати якомога більше про те, з ким він працюватиме і чим займатиметься.

До України франчайзинг прийшов значно пізніше того часу, коли він з'явився, тому франчайзингові системи створювались зарубіжними франчайзерами, серед яких і такий відомий як McDonald's. Зараз на ринку більше вітчизняних франчайзерів. Іноземні підприємства створюють на території України власні підприємства замість використання системи франчайзингу через низку перешкод. Серед них значиться неготовність вітчизняних виробників дотриматися стандартизації продукції та відсутність кваліфікованих керівників як можливих франчайзі.

В Україні ведеться постійна статистика розвитку та поширення франчайзингових мереж: на сьогодні функціонують 565 Франчайзерів, 431 з яких - це солідні компанії, що активно розвиваються. International Franchise Association (IFA) виділяє 70 галузей економіки, в яких можна використовувати методи франчайзингу[4].

Галузями, в яких діють франчайзингові підприємства є торгівля, послуги, громадське харчування, готельний бізнес, тощо. У розрізі сфери громадського харчування частка франчайзингових об'єктів становить 75% від усієї кількості цього сегменту. Найдорожчими є франшизи у ТМ «Піріжкова Хата», ТМ «BurgerClub», ТМ «RoyalBurger», ТМ «Челентано», ТМ «NewYorkStreetPizza», ТМ «Mafia» [2].

Виконавши аналіз, можна зробити висновок про те, що в період з 2006 по 2015 роки мала місце позитивна тенденція розвитку франчайзингу [Рис.1]. Найбільший розквіт припадає на період з 2012 по 2015 рік [5].

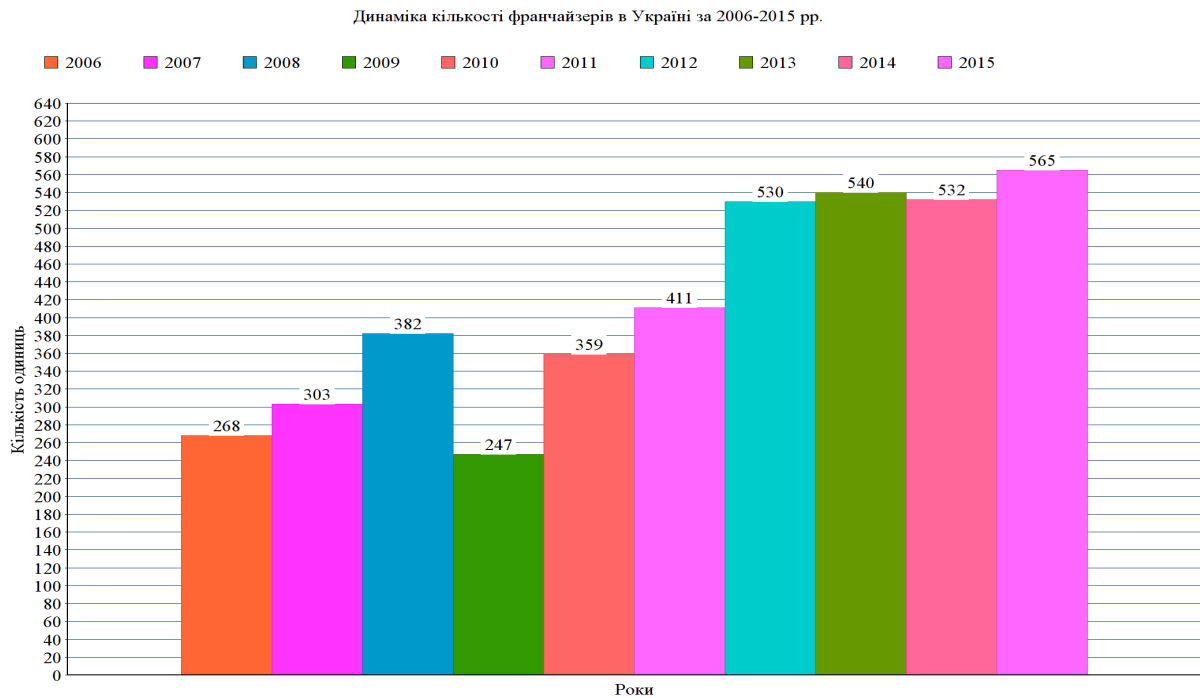

Рис. 1. Динаміка кількості франчайзерів в Україні за 2006-2015 рр.

Отже, франчайзинг полягає не лише в продажі права на вживання логотипу мережі або товарного знаку — він представляє собою цілу систему ведення бізнесу. Слово «система» є ключем до розуміння принципів франчайзингу. Заохочування франчайзингової системи в Україні може дати дуже хороші результати, наприклад, зменшення безробіття завдяки зростанню кількості робочих місць. Однак, для цього необхідно створити умови: готувати кваліфікованих робітників, заохочувати власників великого бізнесу, удосконалювати законодавство щодо захисту інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Й. М. Петрович. “Об’єктивність інноваційного розвитку підприємств у сучасних умовах”, у *Економіка підприємства*, Й. М. Петрович, Ред. Львів, Україна: Новий Світ-2000, 2006, с. 518-520.
- [2] franchising.ua(2017). Офіційний сайт асоціації франчайзингу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: franchising.ua/franchayzing/2/schto-take-franchayzing/ Дата звернення: Лис. 23, 2017.
- [3] А. И. Орлов, *Менеджмент*. Москва, Россия: Изумруд, 2003.
- [4] franchisegroup.com.ua(2017). Ринок франчайзингу в Україні та за кордоном. [Електронний ресурс]. Режим доступу: franchisegroup.com.ua/about-company/franchising/
- [5] О. Г. Осауленко, Статистичний щорічник України за 2013 рік. Київ, Україна: Державна служба статистики в Україні, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: library.oseu.eda.ua/files/StatScorichnyk_Ukrainy_2013.pdf. Дата звернення: Лис. 22, 2017.

Попович Д. В.

к.е.н., доцент

Львівський національний університет ім. Івана Франка

Блискун О. З.

студент гр. УФФМ-62с, ФУФБ

Львівський національний університет ім. Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвиток малого підприємництва відбувається за низки несприятливих чинників, які мають місце в нашій державі. Становлення малого підприємництва відбувається нерівномірно, часто носить хаотичний характер, і, як наслідок, не забезпечує виконання тих функцій, які на нього покладені суспільством. Негативні тенденції, які супроводжують розвиток малого підприємництва, підтверджуються даними офіційної статистики. Одним з індикаторів стану розвитку малого підприємництва є кількість малих підприємств на 10 тис населення. За період 2010-2016 років цей показник щодо кількості малих підприємств зменшився з 78 до 68 одиниць, суб'єктів малого підприємництва, які зареєстровані як фізичні особи-підприємці, з 394 до 365 одиниць відповідно [1].

На нашу думку, серед усіх чинників, які негативно впливають на розвиток малого підприємництва, особлива увага має бути приділена саме питанню фінансового забезпечення діяльності суб'єктів малого бізнесу.

В цілому, самофінансування переважає у фінансовому забезпеченні розвитку малого підприємництва. За даними Державної служби статистики України у 2012 році основним джерелом інвестування для всіх суб'єктів господарювання залишалися власні кошти, що складало 59,2 % від загального обсягу фінансування в середньому по Україні, кредити й інші зовнішні позики – 16,1 %, кошти з держбюджету і місцевих бюджетів – 6,3 % і 3,2 % відповідно [2, с. 11]. У 2016 році більшість підприємств задовольняли потреби у фінансуванні капітальних інвестицій за рахунок власних коштів (69,4 %) [3]. На жаль, на сьогодні відсутня достовірна статистична інформація щодо обсягів самофінансування малого підприємництва на сучасному етапі, хоч можна зробити висновок, з врахуванням ситуації на фінансово-кредитному ринку, що дані тенденції лише посилилися. Також «однією з проблем дослідження самофінансування розвитку малого підприємництва є тіньовий характер вітчизняного бізнесу, і, відповідно, приховування реальних даних щодо формування прибутків та їх розподілу» [4, с. 184].

Окремо слід зазначити, що фактична структура джерел формування фінансових ресурсів для суб'єктів малого підприємництва має свої особливості та певні об'єктивні обмеження у використанні. Наприклад, обсяги власних фінансових ресурсів у малих підприємств, як правило, є обмеженими, через що суб'єкти малого бізнесу часто не мають можливості реалізувати витратні інвестиційні проекти, а відсутність ефекту масштабу обмежує проведення самостійних досліджень у сфері високотехнологічних інновацій. За своєю організаційно-правовою формою малий бізнес переважно функціонує в рамках приватних підприємств, товариств з обмеженою відповідальністю або у менш поширеній акціонерній формі власності, яка реалізується у вигляді приватних

акціонерних товариств. Окрім зовнішніх обмежень (вимог до мінімального статутного капіталу, труднощів із забезпеченням лістингу акцій на біржі), власники малих підприємств часто не бажають втратити контроль над бізнесом внаслідок появи нових учасників (зокрема, через ризики зростання конфліктів та рейдерських атак). Таким чином, додаткова емісія акцій та емісійний дохід як джерела фінансових ресурсів для малих підприємств використовуються досить обмежено [5, с. 91].

Незважаючи на значну частку самофінансування у структурі фінансового забезпечення малого підприємництва, слід виділити вагомий роль кредитування у діяльності суб'єктів малого бізнесу, адже їх функціонування неможливе лише за рахунок власних та незначних за своїм розміром залучених фінансових ресурсів. Без перебільшення слід констатувати, що кредитування малого підприємництва в Україні на сучасному етапі є недостатнім. Навіть, за наявності можливості отримання кредиту, його умови по термінам, вартість, сума, вимоги до забезпечення та інші параметри часто є занадто обтяжливими або фінансово неприйнятними для малого підприємництва. Існує нагальна потреба в активізації фінансування малого підприємництва комерційними банками та розширенні переліку кредитних послуг. Комерційні банки практично не пропонують програми довгострокового кредитування для підприємств малого бізнесу, що негативно впливає на планування фінансової діяльності суб'єктами малого бізнесу та в цілому на їх розвиток.

Часткове вирішення проблеми могло б бути забезпечене за умови активізації кредитування з боку небанківських фінансових установ, але, зважаючи на ситуацію на фінансовому ринку, в найближчій перспективі це не виглядає реалістичним сценарієм розвитку подій. Ще однією альтернативою зменшення дефіциту фінансування для суб'єктів малого підприємництва могло б бути надання послуг з лізингу, проте, на перешкоді, в першу чергу, є низький рівень обізнаності про лізингові операції. Окрім того, високі відсоткові ставки і відсутність податкових пільг для підприємств за спрощеною системою оподаткування (без податку на додану вартість та податку на прибуток) обмежують попит на послуги з лізингу для суб'єктів малого підприємництва. Щодо зменшення дефіциту фінансування суб'єктів малого підприємництва шляхом надання послуг з факторингу, то на даному етапі відсутні механізми залучення активів фінансовими установами для фінансування факторингових операцій (зокрема на умовах субординованого боргу). Ще однією перешкодою є, знову ж таки, низька поінформованість про можливості використання факторингу серед вітчизняних підприємців.

Враховуючи реалії кредитного забезпечення малого підприємництва, слід звернути уваги на альтернативні форми їх фінансового забезпечення, а саме: використання можливостей венчурного капіталу, залучення коштів неформальних інвесторів (бізнес-ангелів), добровільне об'єднання ресурсів для фінансування проектів (краудфандинг). Венчурний капітал та інші форми фінансування, зокрема бізнес-ангели чи краудфандинг, на сьогодні не надто активно використовуються новоствореними суб'єктами малого підприємництва, що мають потенціал до зростання. Діяльність венчурних фондів зосереджена на великих холдингових компаніях і наразі не має підстав вважати, що в коло їх інтересів на найближчу перспективу будуть входити суб'єкти малого підприємництва. Щодо краудфандингу, то законодавством не визначені спеціальні умови для його застосування. Слід переглянути питання регулювання сфери договірної права в частині забезпечення прозорості та

захисту прав кредиторів у системах краудфандингу. Функціонування мережі неформальних інвесторів (бізнес-ангелів), звичайно ж, сприятиме розвитку малого підприємництва, але наразі відсутні необхідні законодавчі ініціативи для врегулювання їх діяльності.

Реалізація фінансово-кредитних та інвестиційних процесів фінансової підтримки з боку держави реалізується в рамках «Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва» [6]. Фінансове забезпечення реалізації даної програми відбувається за рахунок коштів державного бюджету. Варто відзначити, що ресурси державного фінансування перерозподіляються через програму «Мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва». Практика показує, що даних ресурсів виділяється недостатньо для отримання бажаного економічного ефекту, негативну роль відіграє значна частка тіньової економіки та наявність корупційних схем. На регіональному рівні підтримка розвитку малого підприємництва здійснюється через реалізацію регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва. Проте, на практиці мають місце значні диспропорції у здійсненні фінансування за регіонами країни, в частині регіонів в окремі періоди взагалі не були затверджені відповідні обсяги коштів для реалізації заходів щодо підтримки малого підприємництва.

Підсумовуючи, потрібно зазначити, що самофінансування не здатне забезпечити потребу суб'єктів малого підприємництва у фінансових ресурсах. Розвиток кредитування та інших альтернативних форм фінансового забезпечення, а також активна державна підтримка є тим комплексом, який здатен задовольнити потребу малого бізнесу у фінансуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/osp_u/osp_u.htm
- [2] Державна регуляторна служба України / Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого і середнього підприємництва в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/info/3226>
- [3] Кабінет Міністрів України (2017, трав. 24). Розпорядження № 504-р «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року». [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80>
- [4] В. В. Сирветник-Царій, «Сучасні реалії фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні», Економіка і суспільство, № 2, с. 181-187, 2016.
- [5] П. М. Рубанов, «Альтернативне онлайн-фінансування для малого підприємництва : крос-країновий аналіз», Інтелект XXI, № 5, с. 89-95, 2017.
- [6] Верховна Рада України. (2000, груд. 21) Закон № 2157-14 із змінами і доповненнями, Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>

ВПЛИВ СВІТОВОГО РИНКУ РАДІОАПАРАТУРИ НА РИНОК УКРАЇНИ

Темпи зростання світового ринку радіоапаратури стали стрімко збільшуватися з середини минулого століття, а середньорічний темп зростання електронної промисловості склав 17%[1]. Напівпровідникова технологія широко використовується у різних галузях і є основним поштовхом для розвитку електроніки (рис. 1).

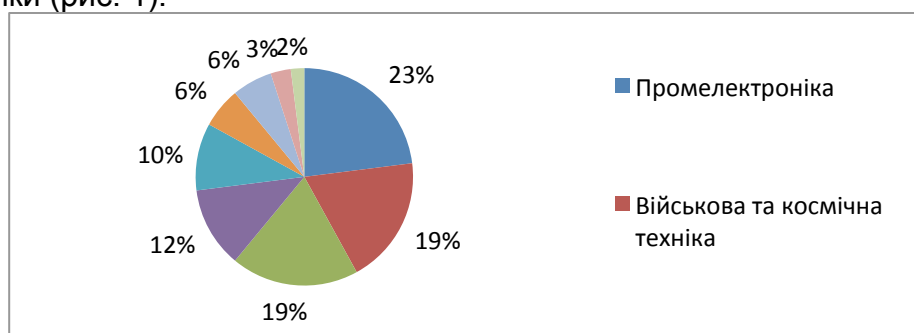

Рис. 1. Галузі, в яких використовуються напівпровідникові технології

Сьогодні на світовий ринок електроніки має великий економічний вплив Китай. До 2020 року частка Китаю на світовому ринку напівпровідникових елементів виросте до 60%. Основною причиною, по якій споживання напівпровідникової техніки Китаю росте швидкими темпами, є його положення провідного виробника електроніки. Зараз на частку КНР припадає 90% від обсягу виробництва ПК, більше половини телевізорів, а також приблизно 70% мобільних телефонів і цифрових камер. Споживання електронних компонентів в Китаї за останнє десятиліття збільшилася на 23%, хоча загальносвітові темпи зростання не перевищували 7%. Електронні чіпи в країну постачають переважно Intel, Qualcomm і Samsung Electronics.[2]

Світовий ринок ДП проілюстровано за допомогою діаграми (рис. 2).

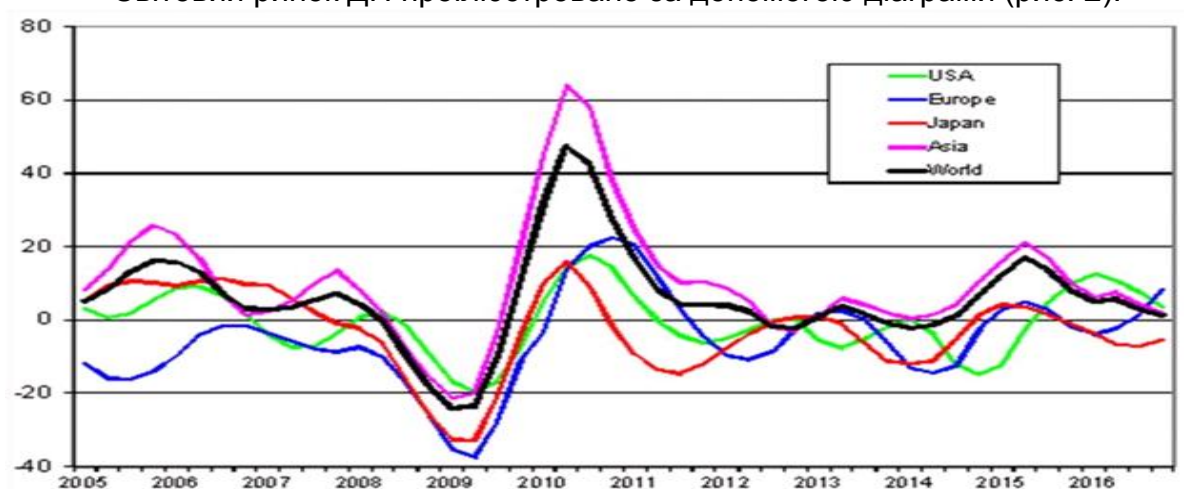

Рис. 2. Світовий ринок друкованих плат

У США ринок друкованих плат (ДП) продовжує зростати, проте спостерігається його поступове переміщення в Канаду, що в цілому не

приводить до кардинальної зміни загальної картини на внутрішньому ринку. Приблизно 86% жорстких і гнучких ДП як і раніше виготовляється в США. У Німеччині ринок ДП нестабільний, оскільки спостерігаються коливання ринкових показників. Стабільним залишається тільки положення азіатських країн, зокрема, Японії, яка змогла обігнати навіть Сполучені Штати. У дев'яності роки частка Європи в світовому ринку ДП становила 20%, а сьогодні – лише 9%. Більше 50% європейських друкованих плат застосовуються в німецькій автомобільній промисловості. ДП для телекомунікаційної промисловості виготовляють Фінляндія, Італія, Австрія, Німеччина. Виробники промислової електроніки користуються платами переважно британського, німецького, швейцарського та французького виробництва [3].

Структуру ринку електроніки в Україні можна представити таким чином:

- імпорт: термінальне обладнання, побутова електроніка, обчислювальна техніка;
- експорт: в складі військового обладнання;
- внутрішній ринок: промислове приладобудування, джерела живлення, медичне приладобудування, авіація, космос, оборона, телекомунікації і зв'язок, автомобільна електроніка.

Оптимальним рішенням є виготовлення складної електроніки, не доступної американцям і європейцям за ціною, а китайцям – за складністю. Цього можна досягти завдяки нашим дешевим енергоресурсів, низьким трудовитрат і високому рівню освіти.

Крім цього, розвитку ефективності виробництва електроніки в Україні буде також сприяти вирішення наступних питань:

- підбір і підготовка кадрів, грамотний підбір технологічного обладнання та матеріалів;
- технологічні аспекти проектування, виробництва друкованих плат і трафаретів для нанесення пасти;
- технологічні особливості виробництва складної продукції із застосуванням багатшарових ДП і BGA-, CSP-корпусів і ін.;
- основні принципи створення термопрофілей для пайки ДП;
- грамотне ціноутворення виробництва електроніки як для ринку України, так і для іноземних замовників.

Отже, креативне мислення наших розробників і програмістів, прогресивна конкурентна боротьба серед учасників ринку дозволяють прогнозувати успіх серійних українських товарів електроніки, підвищення споживчого попиту на послуги вітчизняного контрактного виробництва і його інтеграцію в світовий ринок електроніки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Ляліна, Н.С. (2010). Теоретико-методичні підходи до визначення прибутковості. *Збірник наукових праць "Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво"* (2010 (№3))
- [2] pwc.com (2017). *Global Technology Scorecard: Q1 2017 «Semiconductors»*, Raman Chitkara *Global Technology Leader, PwC US* [Online]. Available: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/technology/scorecard/semiconductors.html>. [Accessed: 21- Dec- 2017].
- [3] russianelectronics.ru (2017). *Российский рынок печатных плат — состояние и перспективы*. [Online]. Available: <http://www.russianelectronics.ru/leader-r/review/521/doc/50564/>. [Accessed: 11- Dec- 2017].
- [4] epravda.com.ua (2016). *В поисках украинской электроники* [[Online]. Available: <http://www.epravda.com.ua/rus/publications> . [Accessed: 15- Dec- 2016].

Риндін М. Д.
студент гр.РІ-41, РТФ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСНОВНІ ЧИННИКИ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Сучасний ринок супроводжується впровадженням технологічних інновацій, нових організаційних структур, методів організації виробництва, введення на ринок принципово нових товарів і послуг. Конкурентний потенціал промислового підприємства характеризується наявністю можливостей щодо формування довгострокових конкурентних переваг[1], реалізація яких забезпечує стійку конкурентну позицію на ринку.

Конкурентоспроможність промислового підприємства є результатом взаємодії конкурентного потенціалу з потенціалом ринку: сукупність виробничих і промислових сил обумовлених попитом та пропозицією з одного боку, а з іншого – потенціали інших підприємств, що приймають участь у виробничо-господарській діяльності.

Основними чинниками конкурентного потенціалу є:

Інноваційний – рівень інноваційної активності та технологічної зрілості, що, характеризує розробку та впровадження нововведень (оновлення технологій); Можливості розвитку продукції; ступінь затребуваності досліджень і розробок; співпраця з іншими організаціями; стан лабораторної бази і випробувального устаткування; відповідність об'єктів, що розробляються, міжнародним стандартам. На сьогодні інноваційність виробництва є одним з найбільш пріоритетних чинників, що забезпечують стійкі конкурентні позиції для підприємства.

Виробничий – рівень матеріально-технічного забезпечення і технологічного розвитку виступає економічним підґрунтям для формування конкурентного потенціалу, забезпечуючи конкурентоспроможність і якість промислового товару. Характеризує наявність комплексного резерву потужностей і ресурсів; доступність і надійність джерел сировини і матеріалів; рівень забезпечення контролю якості товарів; безпека виробничих процесів; екологічність виробничих процесів. На перше місце висувається ефективне використання матеріальних ресурсів і впровадження у виробництво нової продукції. При цьому новою вважається “високоякісна, конкурентоздатна, відповідна або перевершуюча світовий технічний рівень продукція”.

Маркетинговий – забезпечує відповідність якості товару визначеним вимогам споживача(характеризує систему інформаційного контролю і зворотного зв'язку на основі аналізу потреб споживачів).

Припускаючи і обґрунтовуючи, що конкурентний потенціал підприємства є складноорганізованою системою можливостей, кількісні показники оцінки основних елементів цієї системи повинні в максимальному ступені відбивати усі її властивості і характеристики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Підвищення конкурентного потенціалу та економічної безпеки промислових підприємств за умов розвитку глобалізаційних процесів : монографія., Хмельницький : ХНУ, 2013.

Сверчков В. А.
студент гр. ІА-51, ФІОТ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0003-2082-9230

ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ТА СТРАТЕГІЯ ЙОГО РОЗВИТКУ

Держави з багатими земельними ресурсами мають досить значну перевагу над іншими країнами, оскільки при раціональному використанні ґрунтових надбань можливе досягнення високих економіко-соціальних показників і, відповідно, покращення рівня благополуччя країни. Сьогодні, маючи вагомий ресурсний потенціал, Україна здатна забезпечувати своїх громадян достатньою кількістю вітчизняних сільськогосподарських товарів і при цьому втримувати високі позиції в рейтингу найбільших експортерів продукції аграрного сектору. Таке положення не лише сприятиме підвищенню значимості та ваги держави на світовій арені, а й збільшить загальний грошовий потік до українського бюджету, сприятиме вирішенню проблеми голоду інших країн, що розвиваються, створить додаткові робочі місця, стримає потік українців закордон, залучить іноземні інвестиції до сільськогосподарської галузі і стимулюватиме розвиток інших галузей та інфраструктур (машинобудування, транспортна галузь, харчова промисловість тощо). Тому розробка стратегії розвитку аграрного сектору є високопріоритетним завданням для України.

Розбудова продуктивного сільського господарства наряду з розвинутою переробною промисловістю – вельми актуальне завдання для країн, які мають для цього усі необхідні умови. Україна займає вигідне географічне розташування (є вихід до моря, наявна розгалужена мережа автодоріг та залізничних шляхів) зі сприятливими кліматичними умовами і володіє родючими ґрунтами - чорноземами, які займають 27,8 млн га, що становить 8,7% від світових їх площ. Цей різновид землі складає основну площу сільськогосподарських угідь країни – 67,7% [1]. Окрім цього, Україна має дешеву робочу силу і велику кількість аграрних вузів для підготовки кваліфікованих спеціалістів, а самі українці мають історично особливе ставлення до землі та хліборобства завдяки своїм культурним традиціям. Близькість ключових ринків Близького Сходу, країн колишнього Радянського Союзу та Північної Африки робить український аграрний сектор ще привабливішим для інвестування. Таким чином, Україна має дуже сприятливі умови для плідного розвитку сільського господарства.

Для того щоб визначити вектор розбудови українського агропромислового комплексу, необхідно спочатку з'ясувати проблеми, які гальмують розвиток і сприяють зниженню ефективності функціонування даної галузі. Розглянемо зовнішні економічні зв'язки України. Тут слід звернути увагу на характер українського експорту, який загалом складається на 70% із сировини [2]. Це означає, що переважна частина продукції, яка вивозиться закордон складається з проміжних товарів з порівняно низькою технологічною складовою, а отже має і низьку додану вартість. Для розвинутих в економічному плані країн типовим є домінування в експорті високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю. З цього випливає висновок, що Україна

нераціонально використовує свої експортні можливості, через що втрачає вагому суму грошей.

Значну проблему також становить і недосконалість політики протекціонізму на яку значно впливають міжнародні торгові угоди. Як наслідок – внутрішній ринок України не забезпечений власними товарами, а на зовнішньому ринку вони не є конкурентоздатними через низьку технологічність і протекціонізм інших країн [3]. Така ситуація вводить вітчизняні підприємства в сильну залежність від зовнішнього ринку збуту, що робить обсяг надходження валютних ресурсів дуже вразливим до цінових коливань. Крім того, держава сприяє імпорту іноземного продовольства, що проявляється у частковому усуненні митних податків, встановленні пільг по сплаті ПДВ при імпорті продовольства тощо.

До негативних факторів так само можна віднести відсталість українських аграрних технологій від світових та відсутність модернізації обладнання і машин, що задіяні у процесах виробництва. Через такий стан зношеності техніки та переважання застарілих технологій багато підприємців якраз і відмовляються вкладати свої гроші у розвиток сільського господарства, оскільки ефективність таких засобів праці є вкрай низькою.

На додачу до усього вище зазначеного, невирішені земельні питання теж являють собою серйозні перепони на шляху до розвитку українського агрокомплексу. Інвестори не можуть собі дозволити ризикувати капіталовкладеннями у нестабільну нерухомість, як і самі громадяни країни.

Задля боротьби з висвітленими проблемами необхідно розробити комплекс дієвих заходів, які нададуть змогу вивести аграрний сектор України на нову ланку та обов'язково заручитися державною підтримкою. Перш за все, треба змінити характер українських експортних товарів і перейти на виробництво середньо- та високотехнологічної продукції. Сировина має лишатися всередині країни і йти на потреби громадян та брати участь у подальших етапах виробничої діяльності. Для захисту вітчизняного товаровиробника слід вдосконалити політику протекціонізму, піднявши планку митно-податкових вимог до імпоротної сільськогосподарської продукції і понизивши її для експортної.

З метою забезпечення максимально ефективного виробництва аграрних підприємств необхідно модернізувати обладнання та устаткування, виділивши додаткові кошти з державного бюджету. Такий крок до дефіциту бюджету не призведе, оскільки будуть взяті ті гроші, які попередньо акумулюються внаслідок зміцнення політики протекціонізму, яке було розглянуто вище. Вирішення питання з землею реформою відкриє нові можливості для операцій із земельними ділянками. Цей крок надасть українському сільському господарству інвестиційної привабливості, стимулюватиме підприємців вкладати свої капітали у аграрну сферу. Навіть звичайні українці отримають змогу безперешкодно працювати із землею і її ресурсами, засновувати бізнес і розвивати сільське господарство країни. Оновлений Земельний кодекс України забезпечуватиме норми раціонального використання земельних надбань і, за необхідністю, буде підданий подальшому вдосконаленню з метою належного регулювання земельних відносин.

З точки зору продуктивних сил, країна потребує наявності потужного наукового та інформаційного забезпечення, яке було б здатне забезпечити виробничі процеси максимальною кількістю фахівців з високою кваліфікацією. На даний час Україна володіє великою кількістю аграрних вузів, проте їх

навчально-підготовча база відстає від бази розвинених країн; більше того – державна незацікавленість сільськогосподарським сектором призводить до втрати робочих кадрів, які йдуть працювати у інші, більш прибуткові, сфери, або і зовсім покидають країну, аби підняти господарство інших держав, що цінують таких спеціалістів і створюють усі необхідні умови для їх плідної праці[4].

Особлива увага має бути приділена і фінансовій політиці. Важливим є: створення прозорого функціонування системи оподаткування аграрного сектору, забезпечення стабільної системи державної підтримки з бюджету країни, організація банківського обслуговування, раціональна фінансово-кредитна політика. Задля чіткої координації дій в агропромисловому комплексі необхідно забезпечити повноцінну роботу регуляторної політики[5]. Насамперед сюди належить створення ефективної системи економічного, законодавчого та адміністративного впливу держави на виробництво, переробку і реалізацію продовольства та продукції сільського господарства.

Отже, система таких заходів забезпечить повноцінне наповнення внутрішнього ринку України вітчизняними продуктами аграрного сектору, забезпечить раціональне нормативно-правове регулювання агропромислових відносин, надасть доступ високотехнологічній сільськогосподарській продукції до зовнішніх ринків і значно збільшить дохід у держбюджет. Зросте престиж держави, інші країни почнуть довіряти українським виробникам. Реалізація даної стратегії розвитку аграрного сектору підвищить рівень благополуччя населення, Україна буде забезпечена продовольчими товарами і висококваліфікованим персоналом, а її громадяни – робочими місцями. Крім того, це запустить розвиток і сусідніх галузей виробництва – харчової промисловості, тракторного машинобудівництва, переробної промисловості, транспортної галузі тощо. Забезпечення належного функціонування аграрного сектору регулюватимуть також і налагоджені фінансова, адміністративна та законодавча політики, які піддадуться вдосконаленню. В результаті реалізації даної стратегії Україна підніме свою економіку, рівень життя населення свої позиції серед інших держав світу.

Напрямами подальшого дослідження з даної тематики доцільно вважати докладніше вивчення торгівельних відносин України з іншими державами, управління людськими ресурсами та фінансуванням в аграрному секторі, аналіз аграрно-промислових комплексів розвинутих держав і їх законодавств щодо сільськогосподарської політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Bing.com.(2018). "Український географічний журнал – 2016, № 1" [Online] Availableat: https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ_2016_1_09-13.pdf[Accessed: 25- Mar- 2018].
- [2] Ukrinform.ua. (2018) "Український експорт складається з сировини на 70% - Мінекономіки"[Online]Availableat: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2348018-ukrainskij-eksport-skladaetsa-z-sirovini-na-70-minekonomiki.html>. [Accessed: 25- Mar- 2018].
- [3] Bing.com. (2018) "Протекционизм или импорт: стоит ли защищать украинского производителя" [Online] Availableat:<https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2017/11/21/631404/>. [Accessed: 25- Mar- 2018].
- [4] Ukrinform.ua. (2018). "Пропонують роботу: що відбувається з ринком праці в АПК" [Online] Availableat: <http://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=proponuut-robotu-so-vidbuvaetsa-z-rinkom-praci-v-apk>. . [Accessed: 25- Mar- 2018].
- [5] Ukrinform.ua. (2018). "Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року" [Online] Availableat: <http://www.minagro.gov.ua/node/7644>. [Accessed: 25- Mar- 2018].

Смолінська С.Д.

к.е.н., доцент

Львівський національний університет ім. Івана Франка

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Головним напрямком політики ринкової трансформації економіки України є створення умов становлення та розвитку національного підприємства, у першу чергу малого і середнього бізнесу. Його місце і роль у структурі ринкової економіки визначаються тим, що цей бізнес становить основу дрібного виробництва. Він відіграє важливу роль у процесі формування ринкової конкуренції рівноваги цін, забезпеченні зайнятості населення, заповнює ринкові "ніші", неефективні для великих підприємств.

Незважаючи на те, що малі і середні приватні підприємства постійно стикаються з проблемою захисту своєї економічної незалежності, як дрібні суб'єкти ринку мають досить нетривалий термін ділового існування, в той же час добрих результатів вони досягають саме в співробітництві з іншими компаніями. Світовий досвід і практика господарювання доводять, що саме існування і взаємодія великих, середніх і малих підприємств, їх природно регульоване оптимальне співвідношення становлять характерну рису ринкової економіки.

Особливе значення малого і середнього бізнесу виявляється під час перехідного періоду до ринкової економіки в стимулюванні структурної перебудови економіки, формуванні нового соціального прошарку підприємців-власників як соціальної бази ринкової трансформації економіки, які забезпечують стабільність суспільства і гарантії незворотності руху до ринку. Тому завданням даної статті є пошук раціонального поєднання всіх форм господарювання в економіці України з метою досягнення найвищого ефекту від їх діяльності.

Кожному часу, кожній епосі відповідає своя культура, своя етика, зрештою - своя ідеологія. Постає питання - які ж етичні принципи мають бути провідними за наших днів та від яких етичних посилок слід рухатися, щоб робити висновок про ступінь культурності українського підприємництва і перспективи його розвитку в процесі ринкової трансформації економіки та формування громадянського суспільства в Україні.

Становлення, функціонування і розвиток вітчизняного підприємництва в Україні відбувається не в соціальному вакуумі й ґрунтується не на абстрактному суспільному базисі. Ці процеси здійснюються в конкретному суспільному контексті й під впливом конкретно-історичних умов, які, з одного боку, сприяють розвитку, а з іншого, - гальмують їх. У свою чергу підприємництво як соціальне явище не тільки піддається впливу суспільних процесів, але й саме торкається цих процесів, що також впливає, видозмінює, трансформує їх. Розгляд проблем підприємництва в контексті суспільних, насамперед політико-економічних, відносин, що створюють соціальне середовище його буття.

Насамперед слід враховувати, що українське підприємництво зароджується в умовах так званого посттоталітарного суспільства, тобто суспільства, яку поки що спонтанно переборює обмеження колишньої радянської державно-монополістичної системи господарювання та управління, спираючись головним чином на ті самі політичні сили, структури, теорії, масову свідомість, соціальну психологію та ін., що склалися в рамках цієї системи на певній стадії її еволюції та функціонували протягом понад сімдесят років.

Взагалі розвиток малого підприємництва - важлива економічно-політична проблема, розв'язання якої потребує цілісної системної методології розвитку малого підприємництва з точки зору як бюджету і податків, так і ставлення держави до малого бізнесу. Початок дійсного піднесення в розвитку малого підприємництва в цілому є неминучим, проте воно значною мірою детермінуватиметься реальним піднесенням та поживавленням розвитку всієї економічної системи України.

Одним із найбільш помітних явищ в економіці України останніми роками стало масове створення акціонерних товариств. Так, зокрема, переважна частина комерційних банків України має саме таку організаційно-правову форму. До того ж у ході приватизації середні та великі підприємства перетворюються в акціонерні товариства з подальшим продажем акцій фізичним і юридичним особам.

В Україні, як відомо, здійснено масову приватизацію підприємств. Однак вона, й зокрема перетворення підприємств в акціонерні товариства, поки що не забезпечила підвищення ефективності функціонування їх. Приватна власність у вигляді акціонерних товариств, створених у результаті приватизації в Україні, не довела ще своїх переваг перед державною. Така ситуація значною мірою пов'язана з незадовільною в цілому організацією корпоративного управління цими підприємствами. Тому розв'язання питання, яким буде реальний ефект приватизації в цілому та для окремих її учасників-інвесторів, вирішальною мірою залежить від того, наскільки ефективно буде організовано корпоративне управління. Треба зважати також на те, що ефективність будь-якої економіки значною мірою залежить від її здатності залучати інвестиції - внутрішні та зовнішні. Ринок корпоративних цінних паперів - один із найголовніших інструментів мобілізації інвестиційних ресурсів у сучасних умовах. Тяжке економічне становище більшості сімей, усвідомлення свого дуже незначного впливу на функціонування акціонерних товариств, відсутність дивідендів призводять до того, що в цілому працівники досить легко продають свої акції.

Отже, у сучасних умовах господарювання розвиток окремих сфер економіки вимагає спеціальних підходів у правовому регулюванні. З урахуванням необхідності державної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності, що опинилися у критичній соціально-економічній або екологічній ситуації визначено умови надання такої підтримки, а саме:

- збереження виробництва суб'єкта підприємницької діяльності має бути обумовлено суспільними потребами;
- відсутність надмірного обмеження господарської конкуренції;
- наявність плану реструктуризації, цілеспрямованого на відновлення рентабельності, конкурентоздатності підприємця, у разі обмеження розміру державної підтримки витратами, необхідними для його реалізації, звітності та контролю за виконанням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Смолінська С.Д., Черевайко Б.А. Напрями розвитку підприємств України на інноваційній основі / «Молодий вчений» 2017 р, № 3 (43) [Online]. Available: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/191.pdf>

СУБКОНТРАКТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ КООПЕРАЦІЇ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Загальносвітові глобалізаційні процеси в економіках провідних країн світу та всеохоплюючий розвиток Інтернет-технологій вимагає від підприємців принципово нових підходів до реалізації традиційних форм виробничої, інвестиційної, фінансової та інших видів діяльності. Саме тому в Україні важливо залучати новітні інструменти для підвищення ефективності діяльності не лише вітчизняних підприємців, а й усієї економічної системи. Таким інструментом є субконтрактинг, який гарно зарекомендував себе в високорозвинених економіках світу. Актуальність даного дослідження зумовлена активними євроінтеграційними процесами в Україні, що вимагає випуску високоякісної, конкурентоспроможної продукції низької собівартості для виходу вітчизняних підприємств на європейські ринки. Метою дослідження є обґрунтування важливості використання субконтракту малими та великими підприємствами, в якості інструменту для укріплення позицій на ринку, диверсифікації продукції, стабільного розвитку підприємства.

Запорукою успішного функціонування сучасних як дрібних, так і великих підприємств є чітко налагоджена кооперація виробничої діяльності. Задля оптимізації технологічного процесу та формуванню тісних партнерських відносин між ними, доцільне використання механізму субконтракту.

Досі в науковому світі не вироблено чіткого визначення поняття «субконтракту», його приналежності до аутсорсингу або до нетрадиційної форми промислової кооперації. Пропонуємо вважати субконтрактинг як вид промислової кооперації між дрібними і великими підприємствами, заснований на довготривалому та тісному партнерстві, задля раціонального використання ресурсного потенціалу, мінімізації витрат та вдосконаленні технологічного процесу на виробництві. Така форма кооперації передбачає наявність великого підприємства (контрактора), яке покладає реалізацію певної стадії виробничого процесу на малі підприємства (субконтрактори), які за рахунок своєї спеціалізації здатні у поставлений строк надати товари і послуги високої якості. Подібне взаємовідношення малого і великого бізнесу є взаємовигідним, оскільки контрактору потрібні стабільні постачання, а субконтракторам – довгострокові замовлення і постійна співпраця [1, с.168].

Світовий досвід використання субконтракту дозволяє виокремити 3 основні його моделі:

- Японська — характерний чіткий поділ праці, спеціалізація, довготривале співробітництво, оптимізація використання усіх наявних ресурсів, висока якість продукції. В основу покладено два принципи: “Justintime” — передбачає мінімізацію як витрат, так і строків виробництва та “TQM”(TotalQualityManagement) — безперервне управління якістю продукції.
- Американська — розрахована на короткострокове співробітництво з субконтракторами, це обумовлено високим ступенем розвитку малого

підприємництва, що дозволяє контракторам обирати партнерів відповідно до пропонованої ціни, якості та строків надання послуг, досвіду роботи тощо.

- Європейська (змішана) — передбачає поєднання окремих особливостей попередніх моделей, а саме високі вимоги до якості наданої продукції або послуг разом із швидкими строками виконання.

Іноземний досвід доводить високу ефективність використання інструменту субконтрактингу у процесі організації промислового виробництва товарів із взаємною вигодою як для дрібних підприємств, так і для великих корпорацій. Яскравим прикладом є загальновідома компанія з випуску спортоварів.

Лідер з випуску сучасного спортивного одягу – компанія Nike наразі є компанією без виробництва. З моменту створення фірма поступово передавала функції на контрактній основі підрядникам із країн, що розвиваються. На сьогодні, Nike повністю відмовилася від власності на засоби виробництва і позиціонує себе як дослідницька, дизайнерська та маркетингова організація[3].

Іншими всесвітньовідомими компаніями, які у своїй діяльності використовують субконтрактинг є Toyota, Ford, Boeing, IKEA, RollsRoyce, Nokia та інші.

Попри значний практичний досвід субконтрактингу у провідних країнах світу, вітчизняний підприємницький сектор не використовує в повній мірі переваги даного інструменту задля підвищення ефективності використання власних виробничих потужностей. Головними перевагами для великих підприємств є мінімізація витрат на виробництво продукції, завдяки вузькій спеціалізації субконтракторів досягається висока якість комплектуючих, раціоналізація використання ресурсного потенціалу, гнучке реагування на зміни в структурному попиті. Для малих підприємств використання субконтрактингу дозволяє швидше амортизувати основні фонди, за рахунок постійної завантаженості підприємства, гарантувати стабільну зайнятість трудовому колективу, можливий обмін технологіям, гарантії стабільної роботи підприємства, внаслідок вкладання контрактів про довготривале співробітництво.

Отже, на основі викладеного, можна стверджувати, що субконтрактинг є дієвим інструментом виробничої кооперації, що дозволяє організувати взаємовигідні відносини між малими та великими підприємствами. Даний вид діяльності відмінно зарекомендував себе закордоном й наразі використовується світовими промисловими гігантами. На нашу думку українська держава, повинна заохочувати таку форму партнерських відносин між підприємствами, адже це забезпечить не лише диверсифікацію та поліпшення якості товарів великих вітчизняних підприємств, а й дасть поштовх до активного розвитку малого та середнього бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Промышленная кооперация в контексте взаимодействия малых и крупных предприятий: сущность и формы", Альманах современной науки и образования, vol. 1, no. 44, p. 168, 2018.
- [2] Зарубежный опыт использования аутсорсинга во внешнеэкономической деятельности корпораций", E-koncept.ru, 2018. [Online]. Available: <https://e-koncept.ru/2015/75096.htm>. [Accessed: 17- Mar- 2018].

Тарановський М. В.
студент гр. ІО-51, ФІОТ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Удовицька Є. А.
к.е.н, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0002-6813-2232

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із стратегічних етапів розвитку компаній є її вихід на міжнародний ринок. Інтернаціоналізації підприємницької діяльності потребує узгодження чинників соціально-економічного розвитку національних ринків. Від наявності чітких визначень стратегій виходу на іноземний ринок і логіки бізнес поведінки економічних суб'єктів в міжнародному ринковому середовищі, а також чіткого визначення міжнародної маркетингової діяльності, залежатиме успіх на міжнародному рівні.

Поглиблення маркетингової діяльності міжнародного розподілу праці та впровадження нових технологій створили можливості для просторового (територіального) роз'єднання окремих виробничих процесів. Сьогодні із національного процес виробництва перетворюється на інтернаціональний, міжнародний. Дана процедура надає компаніям низку переваг, такі як:

- збільшення торгівлі товарами і послугами на світовому ринку;
- мобільність реструктуризації матеріальних та робочих ресурсів;
- на кінцевій фазі компанії сприймають світовий і внутрішній ринки як єдиний.

За результатами аналізу робіт вітчизняних науковців у галузі міжнародного маркетингу [1-3], нами виділено п'ять фаз Інтернаціоналізації підприємницької діяльності:

Фаза 1. Відсутність безпосередньої міжнародної діяльності. Цей етап стосується того факту, що фірма не бере участі у міжнародному маркетингу. Його основна мета - успішно працювати на внутрішньому ринку та створення належної основи для подальшого розвитку. Тому фірма не робить значних спроб виходу на ринок іншої країни. Проте продукти компанії можуть з'являтися на зовнішніх ринках непрямыми шляхами, наприклад, через покупців із інших країн, наприклад, туристів.

Фаза 2. Нечастий зовнішній маркетинг. Фірма бере участь у міжнародному маркетингу з метою реалізації надлишків та надлишкових потужностей своєї діяльності. Як правило, мова йде про те, що компанія шукає ринок іншої країни відповідно до країни в якій вона працює. Такий надлишок вважається тимчасовим і з'являється через співвідношення між обсягом виробництва та поточним попитом на ринку. В результаті цей етап означає, що фірма не намагається вийти на зовнішній ринок безпосередньо.

Фаза 3. Регулярний зовнішній маркетинг. Цей етап описує повний процес інтернаціоналізації, що означає, що фірма серйозно має намір вийти на зовнішній ринок. Як результат, він розглядає деякі країни як цільові та виробляє

фіксовану частку продукції для експорту. Окрім цього, представники компанії часто відвідують таку країну, намагаються встановити власні канали розповсюдження та підготовку робочої сили.

Фаза 4. Міжнародний маркетинг. Цей етап стосується того, що компанія концентрується як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках повністю. Це означає створення продуктів відповідно до особливостей різних ринків. Наприклад, це стосується створення модифікацій продуктів фірми, більш придатних для певного ринку, чіткої рекламної компанії та цінової політики. Цей етап можна назвати міжнаціональним маркетингом.

Фаза 5. Глобальний маркетинг. Фірма вважає як світовий, так і внутрішній ринки, як єдиний. Це означає, що компанія приймає рішення не відповідно до національних кордонів, а проводить повноцінні дослідження стосовно рівня доходів, витрат, побажань і особливостей населення. У якості приклада, можна навести компанію Кока-Кола Беверіджиз Україна [4], що належить до компаній, що відносяться до п'ятої фази залучення в міжнародний маркетинг. Що стосується своєї міжнародної маркетингової стратегії, продукція компанії реалізується в більш ніж 200 країнах, а рівень пізнаваності оцінюється приблизно на рівні 94%.

Перш за все, дана компанія дотримується як стратегії локалізації, так і глобалізації. З точки зору локалізації, Кока-Кола Беверіджиз Україна продає персоналізовані продукти, такі як фірмові футболки та банки з напоями з популярними іменами. Що стосується глобалізації, то компанія позиціонує себе як кур'єр щастя через те, що щастя є загальною потребою кожної людини у світі. В результаті компанія успішно продає свою продукцію більш ніж у 200 країнах, і ця стратегія найближчим часом буде корисною для Coca-Cola. Крім того, компанія витрачає багато грошей на рекламні компанії під час міжнародних заходів та свят, зокрема вона вже багато років є одним з найбільших спонсорів чемпіонату світу з футболу.

У той же час, варто відзначити, що для того, щоб бути учасником міжнародної маркетингової діяльності, необхідне залучення багатьох фахівців і наявність великої кількості матеріально-фінансових ресурсів. Водночас, міжнародний маркетинг дає компанії багато переваг і спрощує вибір та спрямовує зусилля на перспективні напрями розвитку міжнародної активності. Таким чином, за сучасних умов розповсюдження процесів глобалізації міжнародний маркетинг сприяє успішній діяльності компаній на міжнародному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Азарян, Е.М. (2003). Международный маркетинг. Харьков: Студ. Центр, 2003.
- [2] Циганкова, Т.М.(1998). Міжнародний маркетинг: Навч. посібник. Київ. КНЕУ, 1998.
- [3] Притыченко, Т.И. Международный маркетинг: Учебн. пособие. Харьков. Изд-во ХНЭУ, 2005.
- [4] coca-colahellenic.com.ua (2018). Кока-Кола Беверіджиз Україна. [online] Available at: <http://www.coca-colahellenic.com.ua/> [Accessed 15 Mar. 2018].

Ткаченко Т. П.
к.е.н., доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-2424-6123

Кириченко С. О.
к.е.н., доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001-6195-5204

Аларікі Ф.Н.
студентка ФММ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

БЕНЧМАРКІНГ ЯК МЕТОД ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема оцінки ефективності підприємств й досі залишається однією з найскладніших і важких. У сучасній літературі виділяють безліч методів оцінки ефективності підприємства: структурний підхід Куросави, підхід Лоулор, спосіб експрес-оцінки ефективності, сімейство показників оцінки результатів роботи підприємства, спосіб міжфірмових порівнянь та бенчмаркінг.

В цілому, вимірювання ефективності означає порівняння на трьох рівнях:

- порівняння поточних результатів діяльності з минулими базовими результатами;
- порівняння результатів між підрозділами (вказує на відносні досягнення);
- порівняння фактичних результатів й мети (найкраще, так як концентрує увагу на завданнях).

Для більшості організацій категорії показників універсальні. Але конкретні показники для кожної даної організації залежать від факторів її унікальності. Для розробки набору конкретних показників можна використовувати в якості керівництва декларацію про цілі організації. Це один із способів. Інший підхід може полягати в тому, щоб почати з з'ясування у всіх зацікавлених сторін, який показник дозволить передбачити їх вироблені з відповідей на ці питання, можна потім досліджувати на практичність, придатність і корисність.

Аналіз ефективності можна виконувати також шляхом порівняння відхилень результатів діяльності від конкурентів або від інших стандартів в даний момент часу, а не тільки шляхом прямого вимірювання ефективності всієї компанії або її поділів. Коли фактичні результати діяльності за даний період порівнюються з встановленими нормами або стандартами, виходять відхилення, які представляють собою різницю між деякими стандартом (або нормою) і реальним результатом. Ці відхилення можуть бути сприятливими в конструкторсько-технологічної документації, або більш «м'якими», такими, як показники попередніх років або середнє значення по галузі.

Бенчмаркінг – система раннього попередження про назріваючі проблеми. Це процес вимірювання характеристик продукції, послуг або методів роботи для порівняння з найсильнішими конкурентами і лідируючими в галузі компаніями. Бенчмаркінг являє собою специфічний метод порівняльного аналізу для підприємств, які працюють в умовах конкурентної боротьби, тобто постійного систематичного пошуку, впровадження найкращої практики, що приводить до поліпшення продуктивності [1].

Консультанти фірми Coopers & Lybrand визначають бенчмаркінг як інструмент, який використовується для підтримки постійного вдосконалення і досягнення переваг конкуренції. Це спонукає ззовні фокусування уваги на внутрішній діяльності, функціях або операціях для того, щоб досягти постійного поліпшення.

Розрізняють «стратегічний бенчмаркінг», коли порівнюються результати діяльності підрозділів, що здійснюють певний бізнес в компанії, і їх конкурентів, та «операційний бенчмаркінг», тобто порівняння процесів ведення бізнесу. Перший вид бенчмаркінгу повинен проводитися швидше на рівні словесних описів, ніж на цифрах.

Бенчмаркінг забезпечує отримання інформації, що дозволяє порівнювати:

- фінансові показники;
- роботу персоналу за функціями, типом та розміщенням;
- тривалість циклу розробки;
- показники в сфері якості та послуг.

Бенчмаркінг забезпечує також розуміння суті розбіжностей між поточним станом справ і цілями, створює основу для рекомендацій або змін і поліпшень, а також допомагає вищому керівництву сконцентрувати увагу на тому, що має бути зроблено і які стратегічні рішення слід прийняти.

Вихідною точкою підходу до бенчмаркінгу може бути оцінка з точки зору їх ноу-хау в технічних питаннях, розробці продукції і веденні бізнесу. Додатково можна зіставити «думку ринку» з внутрішніми рангами таких критичних чинників успіху, як застосування продукції, її надійність, час поставки, обслуговування, відноси ціни, випробування продукції, асортимент, якість збутової діяльності, імідж, реклама. Найцінніше в такому ранжуванні те, що воно виконується одночасно фахівцями підприємства й споживачами. Це дозволяє надати стратегічне значення тим критичним чинникам успіху, які сприймаються споживачами як важливі, і зменшити відрив у показниках від головних конкурентів.

Аналогічно бенчмаркінг можна виконати в таких сферах, як технологія, витрати тощо. Можна стверджувати, що стратегічно орієнтоване підприємство для забезпечення конкурентоспроможності та цілеспрямованого свого розвитку повинно використовувати принципи, методи та інструментарій бенчмаркінгу. Необхідно звернути увагу на основні принципи бенчмаркінгу, від яких залежить ефективність його проведення. Це, по-перше, аналогія, тобто всі порівнювальні процеси повинні бути схожими; по-друге, достовірність інформації; по-третє, вимір та порівняння характеристик; по-четверте, взаємна погодженість в обміні даними між підприємствами [2].

Компанії, які застосовують бенчмаркінгові дослідження, погоджуються з тим що бенчмаркінг робить менеджерів більш чутливими до використання стратегічних рішень і вимог до результатів діяльності, він робить їх більш

сприйнятливими до необхідності змін, а також збільшує мотивацію і прихильність до їх впровадження. Бенчмаркінг, крім того, допомагає прийняти стратегічні рішення завдяки більш точній оцінці ринкової привабливості продукції, провідних факторів, основних технологій і необхідних інновацій, ідентифікації критичних ресурсів і факторів витрат, а також переконати в необхідності змін.

Позитивними наслідками застосування бенчмаркінгу є 1) поліпшення власного бізнесу; 2) усвідомлення порівняльного стану підприємства; 3) одержання стратегічної переваги; 4) збільшення рівня організаційного знання щодо досліджуваного підприємства [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Макаруч О., Мартиненко О. (2011) Бенчмаркінг як стратегія прийняття ефективних управлінських рішень сільськогосподарськими підприємствами [онлайн] Доступно за: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_6/249.pdf.
- [2] Морщенок Т. (2017) Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур. *Економіка і суспільство*. № 9. С. 533–540.
- [3] Лютікова М., Морозова Р., Сухарев П. (2008) Бенчмаркінг як інструмент підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства [онлайн] Доступно за: http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Economics/37138.doc.

Удовицька Є. А.

к.е.н., доцент.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID 0000-0002-6813-2232

Шутенко Р.П.

студент гр. ІК-52, ФІОТ

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ І ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ІТ-СПЕЦІАЛІСТІВ

Передумовою для успішного життя суспільства є розвиток системи освіти. Оскільки стан розвитку національних інформаційних ресурсів і засобів їх активізації визначають потенційні можливості успішного розвитку держави, забезпечення її національних інтересів, особливого значення набуває підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі ІТ-технологій, здатних забезпечити необхідний ІТ-рівень сучасному суспільству.

В умовах швидкої зміни технологій від системи освіти вимагається підготовка великої кількості ІТ-фахівців, які володіють певними професійними навичками та якістьми. Почесний професор Гріфітського університету Йен Лауе зауважив, що університетське навчання більше не може забезпечити студентів тим обсягом знань і навчити їх тим навичкам, які знадобляться їм в їх професійному житті, оскільки велика частина цих знань і навичок ще просто не існують [1]. Залишаються не вирішеними проблеми гармонійного поєднання фундаментальних і прикладних аспектів у процесі побудови методичної системи підготовки майбутніх інженерів-програмістів.

Фахівці у галузі ІТ є дуже затребуваними у суспільстві, але активний розвиток і широке впровадження технологій, створення та вдосконалення розмаїття технологій процесу розробки програмного забезпечення (ПЗ) призвели до появи дуже широкого спектру напрямків, що, у свою чергу, вимагає наявності спеціалістів з дуже різними професійними знаннями і навичками.

Прискорене зростання кількості мов, засобів, технологій програмування, засобів автоматизації проектування, розроблення програмних продуктів ставить перед системою вищої освіти особливо гостро питання підготовки конкурентоспроможних інженерів-програмістів. У свою чергу, досить швидко необхідно оновлювати навчальні плани, розв'язувати питання програмного забезпечення, а головне — кадрові питання, тобто знаходити професіоналів у певній галузі, здатних до педагогічної діяльності і згодних нею займатися.

На нашу думку, найкраще навчити профільних дисциплін можуть лише професійні програмісти, які володіють технологіями «на кінчиках пальців» та здійснюють трансфер знань з ринку праці в академічний процес. Частина професійно-спрямованих навчальних дисциплін на старших курсах необхідно викладати англійською мовою.

Реалізація проектно-орієнтованого навчання дає змогу ефективно сформувані такі навички у студентів, як: здатність до аналізу та синтезу, здатність до навчання, уміння застосовувати свої знання в практичній діяльності, здатність пристосовуватись до нових ситуацій, навички управління інформацією, здатність до роботи в команді, уміння вирішувати організаційні питання та планувати роботу, навички міжособистісного спілкування, здатність генерувати нові ідеї, здатність шукати, опрацьовувати та аналізувати інформацію, уміння оцінювати та підтримувати якість виконаної роботи тощо. Усі ці навички відповідають вимогам працедавців та готують студента ефективно організувати виконання завдань у реальних проектах.

Якість підготовки фахівців визначається умовами трансформації навчального академічного середовища (оптимальний набір дисциплін) в якісно новий освітньо-професійний (квазі-професійний) простір, створений для підтримки навчального процесу інтерактивними формами і технологіями навчання, реалізацією реальних проектів у навчальних лабораторіях та ІТ-компаніях.

Зіставлення показників сформованості навичок є невід'ємною частиною зворотного зв'язку для коригування відповідних навчальних заходів. Оцінювання адекватності навичок ІТ-фахівця під час проектно-орієнтованого навчання за допомогою скрам-методології, дає змогу вибудувати логіку послідовності дисциплін та їх змістове наповнення, а також обґрунтувати поєднання нових і традиційних освітніх технологій.

Основними особливостями підготовки ІТ-фахівців в українських ВНЗ є:

- глобальні зміни у системі освіти, зокрема, зменшення аудиторного навантаження та ін.;
- швидка зміна технологій програмування, що впливає на зміст навчання, особливо прикладних дисциплін;
- сформованість розподілу праці на ринку ІТ у розрізі переліку спеціальностей ІТ-фахівців, вимог до рівня їх професійних навичок та їх кількості;
- робота студентів молодших курсів у ІТ-компаніях;

- загальне зниження якості математичної підготовки у загальноосвітній школі;
- різниця у рівні знань абітурієнтів провідних та регіональних ВНЗ.

На мою думку, система підготовки ІТ-фахівців у ВНЗ повинна бути гнучкою (дозволяти ВНЗ обирати співвідношення фундаментальних і прикладних аспектів підготовки, технологій, що вивчаються), активно співпрацювати з ІТ-компаніями і підприємствами для організації виробничої практики студентів та запрошення провідних програмістів для викладання спеціальних дисциплін, сприяти формуванню знань з іноземної мови на більш високому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Сейдаметова, З. С. (2007). Навчальна дисципліна «Введення в спеціальність» і адаптація студентів першого курсу комп'ютерних спеціальностей/ *Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. Кол. авт.* (2007(Вип. 50).
- [2] Єжова, Л.Ф. Інформаційний маркетинг: Навч. Посібник. Київ.: КНЕУ, 2002.
- [3] Морозова, Т.Ю. (2007). Взаємозв'язок освітніх програм ІТ-профіля та ІТ-професій (з міжнародного досвіду) / [Online]. Available: <http://old.apitu.org.ua/node/503> [Accessed: 27- Mar-2018]

Хоменко Б.В.

студент 4 курсу РТФ, гр.РС-41

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Автомобільне перевезення вантажів стає найбільш динамічним сегментом транспортної галузі. Транспортне підприємство – особлива частина транспортно-логістичної системи, мета функціонування якої полягає в організації доставки, переміщенні товарно-матеріальних цінностей з однієї точки в іншу за оптимальним маршрутом. Залежно від специфіки послуги, що надається підприємства сфери надання транспортних послуг, можна розділити на наступні групи:

- Транспортні – надають транспортні послуги споживачам;
- Експедиційні – посередницькі організації, які надають послуги з підготовки і здійснення перевезень вантажів будь-якими видами транспорту та оформлення перевізних документів, документів для митних цілей і інших видів документації;
- Інформаційно-посередницькі – диспетчерські організації, які здійснюють пошук вантажів для перевізників або перевізників для вантажовідправників, але не несуть відповідальності за організацію і виконання самої доставки;
- Логістичні – надають комплекс послуг, починаючи з транспортування і зберігання і закінчуючи повним управлінням рухом та зберіганням сировини та готової продукції; сервісні - спеціалізуються на одному з видів сервісних послуг [1].

В сучасних умовах основою ефективного розвитку транспортного підприємства є грамотно розроблена інноваційна стратегія.

З точки зору стратегічного менеджменту, інновації служать інструментом

адаптивного пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища, а також засобом постійного вдосконалення процесів в організації, спрямованого на підвищення ефективності її діяльності [2]. Рішення стратегічних завдань, що стоять перед фірмою, можливо двома способами: на основі вже освоєних, традиційних процесів або на основі зміни існуючих і створення нових процесів (інновації). Таким чином, в системі прийняття стратегічних рішень інновації є одним з двох варіантів реагування на ймовірні майбутні зміни ситуації. Від вибору цього варіанта залежить успіх діяльності компанії і досягнення цілей в довгостроковому періоді.

У сучасних умовах застосовуються три варіанти стратегії інноваційного розвитку організації [3]:

1) Стратегія перенесення, ґрунтується на прямому використанні наявних в зарубіжних країнах досягнень науково-технічного прогресу шляхом придбання імпортової техніки, порівняно нової для української практики. Це безпосередньо пов'язано з технологічними інноваціями. Прагнення організацій до таких оновлень технічного парку, обладнання активно проявляється в паливно-енергетичному секторі, при створенні апаратури зв'язку, у виробництві фармацевтичної продукції, конструюванні літальних апаратів.

2) Стратегія запозичення, полягає в тому, що, спираючись на свою дешеву робочу силу і використовуючи реальні можливості діючих науково-технічних установ, освоюється виробництво сучасної наукомісткої продукції, що вироблялася раніше в розвинених індустріальних країнах. На цій основі розвиваються вітчизняні організації, що спеціалізуються на процесах венчурного бізнесу та інженерно-технічного супроводу створеного наукоємного виробництва. В подальшому це буде базою для відродження і зміцнення власного інноваційного потенціалу організації.

3) Стратегія нарощування передбачає комплекс заходів: по повному використанню інноваційного потенціалу; активному залученню зарубіжних вчених і конструкторів; інтеграції фундаментальної науки університетів і прикладної галузевої науки.

Так само інноваційні стратегії можна класифікувати як адаптивні і творчі.

Адаптаційна стратегія полягає в проведенні автотранспортним підприємством лише часткових змін, які дозволяють йому вдосконалити раніше освоєні види послуг в рамках сформованих в ньому організаційних структур і тенденцій діяльності. Саме тому інновації такої господарської структури виступають як вимушена реакція на зміни зовнішнього середовища підприємства, щоб не втратити завойовані раніше ринкові позиції. В умовах нестабільності ринкових відносин адаптаційна стратегія малоефективна.

Розробляючи інноваційну стратегію, в управлінське обстеження рекомендується проводити по наступним функціональним напрямкам [4]:

- вивчення маркетингових можливостей розширення обсягів та диверсифікації операційної (а відповідно і інноваційної) діяльності;
- аналіз фінансових можливостей формування інноваційних ресурсів;
- проведення інноваційних розробок і можливостей їх виведення на ринок;
- аналіз чисельності, професійного і кваліфікаційного складу персоналу, що забезпечує розробку та реалізацію його інноваційної стратегії;
- опис інформаційної бази, що забезпечує підготовку альтернативних стратегічних інноваційних рішень;
- аналіз організаційної структури управління і організаційної культури.

Дослідження перспектив впровадження інноваційних ідей на автотранспорті підприємства стосуються питань вдосконалення обліку експлуатаційних витрат як витрат транспортного підприємства, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням транспортних перевезень. Плановані інноваційні перетворення обов'язково повинні бути проектними і передбачати певну послідовність у виборі і реалізації інноваційної стратегії: від постановки кінцевої мети до її реалізації в частині розробки оптимізованого підходу до організації обліково-аналітичної системи та її окремих елементів для прискорення зростання очікуваних доходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Куліченко Н. І. Перспектива використання інновацій при наданні транспортних послуг // *Економіка, управління, фінанси: матеріали II Міжнар. науч. конф. (Г. Пермь, грудень 2012 року)*. - Перм: Меркурій, 2012.
- [2] Інноваційний менеджмент підручник; под.ред. С.Д. Ильенковой. М. ЮНИТИ-ДАНА, 2003.
- [3] Мазалова, Н.Є. Стратегія і технічна політика промислових підприємств. СПб.: Изд-во СПбГУЕФ, 2011.
- [4] Борисов, А.Б. Великий економічний словник .М.: Книжковий світ, 2010.

Швець А.В.

студент гр. ІО-51, ФІОТ

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Удовицька Є. А.

к.е.н., доцент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID 0000-0002-6813-2232

РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ПРОМИСЛОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Реалізація державної політики в напрямі Євроінтеграції, яка сьогодні обрана головним вектором розвитку, має значний вплив на промисловий потенціал України. Досвід Європейських країн свідчить, що створення потужного промислового потенціалу є тим підґрунтям, яке здатне стати основою майбутнього економічного зростання країни. При цьому інновації є тією рушійною силою, яка забезпечить ефективний розвиток промисловості в сучасних умовах.

У країнах ЄС основними напрямками розвитку промислового потенціалу є підтримка високотехнологічних галузей та формування промислових кластерів, а технологічна складова є основою його формування. Все це відбувається на фоні стимулювання державою науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських робіт, зокрема мінімальна межа обсягів фінансування розвитку інноваційної складової повинна становити не менше 3% від національного внутрішньо-валового продукту. Тому низький рівень бюджетування інноваційного розвитку промислового потенціалу (менше 1% від національного ВВП) є суттєвим бар'єром на шляху становлення інноваційної моделі розвитку економіки в Україні.

Вагомою перешкодою технологічного розвитку промислового потенціалу є введення податку на додану вартість (близько 20%), який сплачується при імпорті високотехнологічного обладнання[1]. Так, у 2018 році Україна опустилася на 4 позиції з 162 на 166 місце (із 180 країн) та продовжує залишатися на рівні із країнами з «депресивною» економікою. Щодо окремих складових індексу, то найбільш несприятлива ситуація склалася в управлінні державними витратами, гарантіями щодо прав власності, інвестиційним кліматом в країні та розвитком корупції. Проте згідно з індексом інвестиційної привабливості Україна значно покращила свої позиції у 2018 році порівняно з попереднім роком її показник становив 3,15 з 5 можливих, такий результат був лише наприкінці 2011 року, що дозволило їй увійти до переліку держав, що показують швидке покращення показників[2]. Даний рейтинг виступає орієнтиром для міжнародних компаній, які хочуть розширити власний бізнес в умовах світової глобалізації. Інвестиції виступають основним джерелом розвитку промислового потенціалу та запровадження інновацій. За результатами дослідження European Business Association, яке було проведене серед 71 топ-менеджерів, 80% з них, є не задоволеними інвестиційною ситуацією в країні [3].

До основних факторів, які знижують інвестиційну привабливість вони відносять корупцію та відсутність послідовності у проведенні державних реформ, а також податковий тиск. За індексом сприйняття корупції Україна у 2018 році зайняла 131 місце, вона отримала 29 балів зі 100, що на 2 бали більше ніж минулого року, та продовжує залишатися однією із найбільш корумпованих країн світу. Такий результат можна вважати ганьбою держави, особливо після проведення Євромайдану або «Революції гідності» у 2013 році. Розвиток корупції, в першу чергу, пов'язаний із злиттям влади та капіталу, що зумовлює низький рівень ділової етики в країні.

До основних проблем, які виділяють представники бізнесових організацій відносять: надмірна громіздкість дозвільних документів; дублювання функцій дозвільних органів; розмитість етапів дозвільної процедури, що в кінцевому результаті приводить до непродуктивних втрат часу. Проте впродовж останніх років було значно спрощено видачу дозвільних документів, а також процедуру реєстрацію суб'єктів господарювання, що мало позитивний вплив на формування бізнес-середовища в країні. За індексом простоти ведення бізнесу Україна у 2018 році піднялася в міжнародному рейтингу Світового банку на 76 місце з 96 місця в 2015 р. Зазначимо, що даний індекс не враховує такі загальні умови як злочинність, рівень інфляції та розвиток інфраструктури. Інноваційна складова сьогодні виступає домінантною основою розвитку промислового потенціалу. За значенням інноваційного індексу міжнародного агентства Bloomberg Україна у 2018 році опустилася на одну позицію і займає 42 місце та потрапила у список 50-ти інноваційних економік світу [4]. Цьому досягненню вона в значній мірі завдячує розвитку освітньої діяльності в країні та підвищенню рівня патентної активності. На першому місці незмінно тримається Південна Корея.

Проте за значенням глобального інноваційного індексу, який характеризує інноваційний клімат в країні Україна займає 64 місце (у тому числі за такими критеріями як рівень розвитку інфраструктури (112 місце), інститути (98 місце) та ринковий досвід (89 місце))[5]. Одержання зазначених негативних оцінок пов'язано із незадовільними соціально-політичними умовами в країні, що значно знижує конкурентоспроможність національної економіки. У 2018 році

Україна за індексом глобальної конкурентоспроможності зайняла 85 місце, опинившись між Намібією (84 місце) та Грецією (86місце). Надзвичайно негативний вплив на розвиток промислового потенціалу мають низькі значення показників, що характеризують державні закупівлі високотехнологічної продукції (98 місце) та співпрацю між університетами та промисловістю у дослідженнях та розробках (74 місце).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] HeritageFoundation:[Online]. Available: <http://www.heritage.org/Index/Country/ Ukraine>.
- [2] Рейтинг інвестиційної привабливості країн світу InternationalBusinessCompass за 2018 рік [Online]. Available: <http://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>.
- [3] Офіційний сайт TransparencyInternational[Online]. Available: <http:// www.transparency.org>
- [4] Bloomberg помістив Україну у топ-50 інноваційних економік світу[Online]. Available: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/01/19/7095939/>.
- [5] Глобальний інноваційний індекс [Online]. Available: <http://informal.com.ua/ratings/ukrajina-u-svitovyh-rejtynhah-hlobalnyj-innovatsijnyj-indeks/>.

Yasinovska I.F.

PhD, Associate Professor

Ivan Franko National University of Lviv

Hritsko I.I.

student UFFM-62s, Faculty of Financial Management and Business

Ivan Franko National University of Lviv

DIVERSIFICATION AS A FACTOR OF IMPROVING EFFICIENCY OF BUSINESS ACTIVITIES OF ENTERPRISES

In modern conditions, there are many factors that exacerbate the competitiveness problems of commodity producers, the search for and the introduction of their competitive advantages. Accelerating the pace of scientific and technological progress and intensified competition require continuous improvement and updating of the assortment of products, technology, production and ways of promotion on the market. One of the approaches that makes it possible to increase the competitiveness of a company is diversification. Implementation of diversification strategy is one of the factors that enables to ensure stable activity of the enterprise.

The main objective of the diversification strategy is to increase the performance of the enterprise not only at the moment and in the near future, but also for the long term. A lot of effort, time, detailed study and financial resources are needed to make a diversification plan.

In some cases, a diversification strategy is necessary. So, when the product enters the stage of a life-cycle downturn, the sales market is shrinking, so you need to find other business areas.

The main reasons for the diversification of entrepreneurial activity include the impossibility of obtaining additional profits due to the saturation of the market by goods and services, the pressure of competitors, which leads to the stagnation of the market functioning of the enterprise; need to reduce risks.

Having highlighted the main reasons for diversification, we can emphasize the most important motives for implementing the diversification of production, namely: technical, technological, financial, economic, social and strategic.

Diversification of the enterprise can be carried out in various ways, in particular by mastering new segments of the market, predicting changes in the structure of the domestic market in the near future. An acceptable option to enter a new level and further develop its own enterprise is the entry into alliances with foreign partners and the purchase of licenses. The company's exit to foreign markets provides significant additional opportunities for the enterprise, therefore, enterprises are eager to enter external markets, that is, to expand business.

Diversification of the company's activities may be aimed at diversifying the company's goods (works, services), while providing the necessary personnel and equipment; to increase the range of products and labor productivity; to benefit from cooperation with other firms. Qualitative and effective management of diversification strategies of the enterprise should be implemented using elements of strategies that are adequate to the external conditions and strategic potential of the enterprise.

A significant number of domestic enterprises do not modernize their own production because of the limited financial resources. Thus, according to the State Statistics Service of Ukraine in 2016, almost 27% of Ukrainian enterprises were unprofitable. More than a quarter of loss-making enterprises in industry, transport, warehousing, postal and courier activities, wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles. Importance is the diversification of enterprise capital. In the capital structure of domestic enterprises prevailing share of debt capital. So the activities of domestic enterprises in 2016 only 25% was financed at the expense of their own funds, which jeopardizes their financial stability [1]. The attraction of loan funds is also problematic, since such enterprises are often not creditworthy.

The main task when implementing the strategy of economic diversification - to take into account the relationship of diversification of activities and operational risk, that is, ensuring an acceptable ratio between profitability and risk level. Diversification, as you know, allows you to reduce the magnitude of the risk, but not avoid it. At the same time, overall performance is diminishing, as the company could get bigger profits, focusing on the most profitable direction, but in such a situation the risk would be also the largest. This ratio, each enterprise determines for itself, it depends, first of all, on how the owners of the company are at risk [2, c. 105].

Important reasons for the diversification of production and capital of domestic small and medium-sized enterprises are the lack of equity and the largely unavailability of long-term borrowed funds; unfavorable investment climate, etc.

At the same time, diversification provides an opportunity to obtain additional economic benefits for the enterprise in the changing conditions of the transformation of the Ukrainian economy, reduce its financial risks, provide competitive advantages and increase the efficiency of its activities.

The need for further research is determined by the systemic economic crisis in the country, which increases the level of uncertainty of the conditions and prospects of the enterprises. There is a need for further research, theoretical developments and practical recommendations for improving the mechanism of diversification development of the enterprise on an innovative basis.

REFERENCES

- [1] ukrstat.gov.ua (2017). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- [2] Ivchenko L. (2016). Dyversyfikatsiia diialnosti pidpriemstv yak chynnyk yikh ekonomichnoho zrostantia [Diversification of enterprise activity as a factor in their economic growth]. - Institute of accounting, control and analysis in the conditions of globalization.. (2016) (1).

Секція 6. Фінанси. Аналітика фінансового ринку

БІТКОЇН ТА ФІНАНСОВІ БУЛЬБАШКИ МИНУЛИХ РОКІВ

Протягом 2017 року різко зросла популярність криптовалют, і вони стали головною темою в економіці, а між відомими фінансистами триває дискусія: криптовалюти являють собою один з найвидатніших винаходів ХХІ століття чи чергову фінансову бульбашку? Особняком від інших криптовалют стоїть біткоїн — найстарша і найбільш відома криптовалюта. Популярність і спекулятивність біткоїна сьогодні стала такою, що за декілька десятків хвилин його ціна може змінитись на 20-30%, тобто зрости чи впасти на декілька тисяч доларів.

Проведення повномасштабного дослідження ситуації з біткоїном є справою складною, трудомісткою та потребує великих об'ємів часу, що є неприпустимим при зміні ситуації на ринку криптовалют щодня. Особливо ситуація ускладнюється через відсутність навіть між найбільш прогресивними світовими економістами єдиної думки, що ж насправді собою являє біткоїн. А дослідження незрозумілого об'єкта часто призводить до помилок та невірних висновків.

Найкращим виходом з даної ситуації є порівняння сьогоднішньої ситуації з біткоїном із фінансовими бульбашками минулих років, та вже на основі їх подібності чи неподібності зробити висновок про природу біткоїна.

Для порівняння були відібрані дві фінансові бульбашки:

- спекулятивний бум 1920-их років у США як найяскравіший приклад фінансової бульбашки з усім її можливими розмахом та наслідками;
- бульбашка доткомів. Хоча акції інтернет-компаній та криптовалюти важко назвати схожими активами, але їх основа у вигляді інтернету не дає змоги обійти дотками стороною.

Загалом можна виділити три основні властивості фінансової бульбашки:

- дуже швидкий, не обумовлений реальною вартістю товару спекулятивний ріст,;
- дуже висока волатильність активу, абсолютно непередбачувані ціни;
- неймовірний ажіотаж у суспільстві навколо активу, порівняний із золотою лихорадкою.

У 1920-их роках популярність акцій американських компаній дуже зросла на фоні економічного буму. Американці викупували акції, незважаючи на їх реальні показники дохідності: навіть акції збиткових компаній швидко зростали в ціні. Люди, що завжди були далекі від фінансів та економіки, зацікавилися та масово вкладали свої заощадження у цінні папери [1]. Такий ажіотаж у кінці 1920-их років довів індекс Dow Jones від 1000 до 5500, а потім, після вибуху бульбашки, опустив його до 750 за пару років (рис. 1). Надалі даний вибух спричинив Велику Депресію, що відзначилось десятилітнім занепадом в економіці США [2].

У 1987 році відбувся схожий обвал ринку, але вчасно прийняті міри значно згладили ефект від падіння.

Рис. 1. Індекс Dow Jones в 1921-1933 рр. (зліва) та індекс NASDAQ в 1994-2003 рр. (справа) [2]

Бульбашка доткомів була наслідком ажіотажу навколо компаній, сфера діяльності яких хоч якось торкалася інтернету. У 1990-их роках у звичайних людей ще не склалося враження, що таке інтернет та яку користь він може дати, і тому інвестори часто дивилися на нього, як на філософський камінь, що може забезпечити компанію неймовірно високими прибутками. Хоча таких компаній на ринку було досить багато, але набагато більше було невеликих фірм з інтернет-сайтами, що надавали тривіальні послуги, але за рахунок наявності сайту отримали величезний ріст акцій. Наприклад, квіткарня із можливістю замовлення квітів з доставкою через інтернет: у кінці бульбашки доткомів акції такого підприємства могли зрости у декілька раз без ніяких надприбутків у самої фірми [3]. Знову ж таки, у кінці 1990-их доткомаами зацікавилися звичайні люди, які почали вкладати у них свої збереження з надією на продовження росту і можливість отримати хороший капітал на старість. У той період критики масово висміювались аж до кульмінації у березні 2000 р., що відзначивсь початком різкого падіння акцій інтернет-компаній і обвалом індексу NASDAQ — індексу акцій високотехнологічних компаній (рис.1) [2].

У 2013-2016 рр. біткоіни повільно, але впевнено росли в ціні, потрохи популяризуючись. З квітня 2017 р. їх ріст швидко прискорився (рис. 2), біткоіни почали викупати з надією на подальший ріст без аналізу цінності даного активу. Ситуацію погіршує також абсолютне нерозуміння покупцями, що являють собою криптовалюти, в чому їх цінність та як їх класифікувати. Навіть Японія та Південна Корея, де криптовалюти котируються на біржі, не можуть визначитися, чи криптовалюти відносяться до валют або до певних цінних паперів. Через це на ринку виникає дуже сильний спекулятивний попит, що заганяє ціну на біткоіни все вище і вище. При цьому дана ціна дуже нестабільна, що виключає можливість використання біткоіни як засобу розрахунку — ціль створення біткоіна. При зміні ціни у декілька тисяч за півгодини розраховуватися біткоіном означає підписувати себе на додаткові ризики [4].

Як і в попередніх двох випадках, біткоіном різко зацікавилися звичайні люди. Інтернет переповнений сайтами з можливістю купити криптовалюту, на тему біткоінів пишуться тисячі статей у всіх економічних журналах світу,

постійно з'являються новини про покупців біткоїнів: то про величезний підйом цін на відеокарти через попит майнерів, то про чергове шахрайство при спробі купити біткоїни «з рук».

Ще одним фактором, що говорить не на користь біткоїна, є проведене американським фінансовим аналітиком Деном Девісом дослідження по визначенню реальної вартості біткоїна на основі його переваги у вигляді можливості анонімного розрахунку: ціна біткоїна має складати близько 570 доларів США, що значно менше за сьогоднішній показник [5].

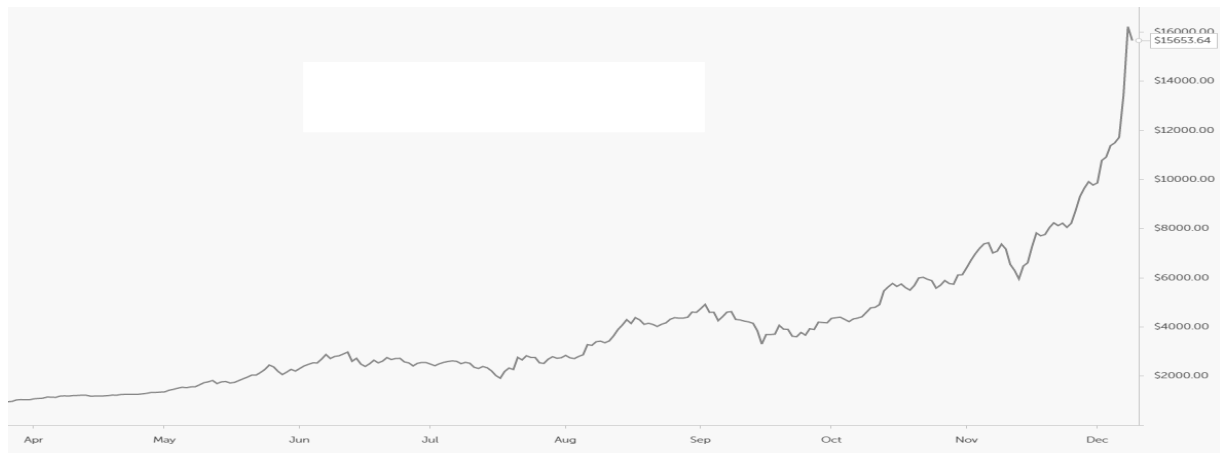

Рис. 2. Ціна біткоїна у період з квітня по початок грудня 2017 року

Таким чином, з наведеної вище інформації можна зробити висновок про спекулятивну форму утворення ціни біткоїна та створення фінансової бульбашки. Біткоїн має дуже чіткі паралелі з акціями 1920-их та доткомаами 1990-их, тобто потрібно очікувати вибуху бульбашки і падіння ціни на біткоїн. Враховуючи, що стрімкий ріст у попередніх бульбашок спостерігався декілька років, а у біткоїна він проходить набагато швидше, то слід очікувати й набагато швидшого та гострішого падіння.

При цьому слід відзначити, що попри слова багатьох критиків, біткоїн може мати високу внутрішню цінність, нині переоцінену, і після обвалу ринку може дійсно ефективно використовуватись як засіб анонімного розрахунку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Шесть пузырей, к. (2017). Шесть пузырей, которые лопнули. [online] Minfin.com.ua. Available at: <https://minfin.com.ua/2011/01/13/307373/> [Accessed 12 Dec. 2017].
- [2] Macrotrends.net. (2017). *Dow Jones - 100 Year Historical Chart*. [online] Available at: <http://www.macrotrends.net/1319/dow-jones-100-year-historical-chart> [Accessed 12 Dec. 2017].
- [3] Macrotrends.net. (2017). *NASDAQ Composite - 45 Year Historical Chart*. [online] Available at: <http://www.macrotrends.net/1320/nasdaq-historical-chart> [Accessed 12 Dec. 2017].
- [4] Economist.com. (2017). Cite a Website - Cite This For Me. [online] Available at: <https://www.economist.com/blogs/buttonwood/2017/11/greater-fool-theory-0> [Accessed 12 Dec. 2017].
- [5] Medium. (2017). *How I guesstimated the value of Bitcoin in 2014... – Dan Davies – Medium*. [online] Available at: <https://medium.com/@dsquareddigest/how-i-guesstimated-the-value-of-bitcoin-in-2014-e64f327753c8> [Accessed 12 Dec. 2017].

Борданова Л.С.
к.е.н., ст. викладач
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001-8159-3909

Юшко Н.А.
студентка гр. ТІ-41, ІТС
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0002-3404-5149

КРИПТОВАЛЮТИ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Відповідно до законодавства України, електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1].

Криптовалюта – це особливий електронний платіжний засіб, курс якого підтримується тільки попитом і пропозицією. Такі електронні гроші не регулюються жодною з державних систем, у тому числі Національним банком України. Функція спостерігачів і контролерів у цьому разі лежить на користувачах мережі і власниках криптовалют [2].

Основними особливостями криптовалют, які відрізняють їх від звичайної валюти, є їх децентралізація, тобто відсутність регулятивного органу, який би регулював криптовалюту та спосіб її емісії. Емісія криптовалют має назву «майнінг» і полягає у використанні потужностей комп'ютерних систем для генерації унікальних наборів символів, які утворюють криптовалюту. Криптовалюта є альтернативним вираженням звичайної валюти і має низку переваг:

1) операції з криптовалютою є повністю анонімними і конфіденційними. Вся інформація про транзакції зашифрована в наборі символів, персональні дані не прив'язуються до гаманця криптовалют;

2) кожна одиниця криптовалют має унікальний код і захищена від підробки;

3) криптовалюта є децентралізованою, тобто не має центру управління, через що засновник цифрових грошей або будь-який фінансовий інститут не може вплинути на її існування. Курс і операції регулюються цілком користувачами електронних гаманців;

4) кожна одиниця криптовалют не прив'язана до жодного з банків, що суттєво зменшує розмір комісії за здійснення операцій. Вартість комісії зазвичай є вартістю енергетичних ресурсів, затрачених на здійснення транзакції;

5) відсутність прив'язки до банків сприяє суттєвому зменшенню затрат часу на здійснення операцій із криптовалютою. Зазвичай підтвердження здійснення операцій із криптовалютою приходиться протягом декількох секунд;

6) операції здійснюються напряму між різними власниками електронних гаманців, що сприяє підвищенню швидкості здійснення операцій та зменшенню комісії;

7) емісія більшості видів криптовалют має максимальний поріг, що викликано скінченністю всіх можливих комбінацій символів, що утворюють кожен нову одиницю криптовалюти. Це сприяє зменшенню невиправданої грошової маси в обігу та зниженню рівня інфляції [3].

Загалом, процес утворення нового платіжного інструменту, яким є криптовалюти, «використовує комп'ютерні потужності мільйонів учасників, заснований на даних відкритих електронних гаманців», що об'єднані в одну пірингову мережу за відсутності центрального сервера. Таким чином, вся робота з обліку, зберігання історії транзакцій розподіляється між усіма учасниками [4]. На початок 2017 р. найбільш поширеними в Україні були такі криптовалюти (табл. 1):

- Bitcoin (BTC) – найперша зі створених криптовалют, упевнено утримує пальму першості у світі й на українському ринку. Ціна монети наближається до 1300 дол. США.

- Ethereum (ETH) – криптовалюта, що була випущена лише в 2015 р. на базі технології Ethereum, яка належить до блокчейн-систем, заснованих на використанні розподілених баз даних. Ethereum може застосовуватися в різних сферах, при цьому також є валютою, альтернативною традиційним інструментам валютного ринку. Ціна – близько 32 дол. США. Зростанню інтересу до цієї криптовалюти сприяло надання можливості торгувати парою ETH / USD найбільшою у світі соціальною торгово-інвестиційною мережею «eToro», а також блокчейн об'єднання «Enterprise Ethereum Alliance», куди увійшли Microsoft, Intel і Accenture.

- Рекордно швидке зростання криптовалюти Dash аналітики пов'язують із виходом оновлення Dash v12.1 – «Sentinel», покликаного підвищити швидкість роботи, поліпшити рівні забезпечення секретності і координації в мережі. Ціна Dash сьогодні наблизилася до 100 дол. США.

- Monero (XMR) – криптовалюта з відкритим вихідним кодом, що відрізняється безпекою й анонімністю. Стабільно входить до п'ятірки монет із високою ринковою капіталізацією. Ціна – 18 дол. США.

- Ripple (XRP) – платіжна система з відкритим вихідним кодом, де внутрішньою платіжною одиницею є однойменна криптовалюта. Технологія Ripple ґрунтується на «принципі довіри». Ідея полягає в можливості обміняти свою валюту на будь-яку іншу за найвигіднішим курсом в один клік, додавши потрібний шлюз. Ціна – 0,006440 дол. США [4].

Таблиця 1

Статистика поширених криптовалют в Україні [5]

Назва	Ринкова капіталізація	Вартість	Обсяг (24h)	Зміна, %
Bitcoin	\$20 185 077 260	\$1244,67	\$256 726,000	0,06%
Ethereum	\$2 864 517 852	\$31,91	\$104 260,000	13,05%
Dash	\$711 744 661	\$99,32	\$76 761,600	28,07%
Monero	\$255 064 259	\$18,06	\$8830,530	4,67%
Ripple	\$240 147 252	\$0,006440	\$1258,580	2,29%

Звернувшись до аналізу стану справ з обігом криптовалют в Україні потрібно відзначити, що починаючи з 2015 року операції з криптовалютою

зацікавили і українських споживачів. Однак офіційна монетарна влада в особі Національного банку України поки не легалізувала віртуальні розрахунки, мотивуючи свою політику складністю організації процесу контролю за поширенням криптовалюти та відповідно підвищеним рівнем ризику, який притаманний такій валюті [6]. Проте, незважаючи на інституціональну невизначеність, у 2017 р. Україна впевнено увійшла до числа країн-лідерів із використання криптовалюти. Ігнорування державними структурами того факту, що такі передові електронні технології, до яких належить електронна готівка, стають в Україні одним із способів для взаєморозрахунків громадян та юридичних осіб, є явно непродуктивним способом оптимізації ринку.

Таким чином, криптовалюту доцільно визначити як особливий різновид електронних грошей, функціонування яких засноване на децентралізованому механізмі емісії та обігу і являє собою складну систему інформаційно технологічних процедур, побудованих на криптографічних методах захисту, регламентують ідентифікацію власників та фіксацію факту їх зміни. При цьому поява і популярність криптовалюти обумовлені технологічно, інституційно і економічно. У даний час функціонування криптовалюти засноване лише на неформальних нормах і законодавчо проведення операцій з криптовалютою не закріплене фундаментально.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Carnes B. Ukraine Is Silently Leading A Digital Currency Revolution/ Ben Carnes // The Little Black Book of Billionaire Secrets. – MAR 20, 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.forbes.com/sites/realspin/2017/03/20/ukraine-issilently-leading-a-digital-currency-revolution/#26c49ac6465c>
- [2] Світ братів-коїнів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkurse.ua/ua/business/bratev-koinov.html>
- [3] Система біткоїн: плюси і мінуси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest-program.com.ua/tag/bitkoin/>.
- [4] Колдовський А.В. Проблемні аспекти теоретичного осмислення криптовалюти, як явища сучасної інформаційної економіки / Артем Колдовський, Катерина Чернега. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/13905>
- [5] (Table) Embassy of Bitcoin (Ukraine) / Посольство Біткоїн на Львівській площі (Київ) : Top 5 криптовалют на начало 2017 г. – 27/11/2017 info CRYPTO WORLD. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [HTTP://WWW.EMBASSYOFBITCOIN.COM](http://WWW.EMBASSYOFBITCOIN.COM)
- [6] Офіційний сайт Національного банку України: [Електронний ресурс] - Режим доступу. - <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish>.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Однією з останніх подій в економіці України було оголошення проведення пенсійної реформи, що знайшло відображення у прийнятому 03.10.2017 року Верховною Радою України Законі № 2148- VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» [1]. Нажаль, на сьогодні актуальним залишається питання удосконалення чинної системи соціального захисту та розвиток не тільки загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, а й формування міцної пенсійної системи в цілому. Доцільним у цьому напрямку виступає розвиток накопичувальної системи пенсійного забезпечення, що займає винятково важливе місце у системі соціального захисту працюючої частини населення.

Система пенсійного забезпечення в Україні на сьогодні складається з трьох рівнів [2]. Перший рівень - солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування за рахунок коштів Пенсійного фонду. Другий рівень - накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах - суб'єктах другого рівня системи пенсійного забезпечення. Третій рівень - система недержавного пенсійного забезпечення [2].

Солідарна система пенсійного забезпечення залишилась нашій країні в спадщину від СРСР [3]. Видатки Пенсійного фонду України (ПФУ) постійно збільшуються внаслідок демографічного приросту числа пенсіонерів, а також неефективної соціальної політики. Щорічно зростає навантаження й на державний бюджет країни. У табл.1 представлено динаміку частки доходів ПФУ до ВВП країни та структуру його доходів. Наведені дані дозволяють зробити висновки про зменшення ролі ПФУ у розподілі ВВП (з 17,4% у 2013 р. до 10,8 % у 2016 р) та збільшенні у доходах значення надходжень з Державного бюджету (з 32,8% у 2013 р. до 55,6% у 2016 р.) [4].

Пенсійний фонд не може самостійно, за рахунок внесків, виплачувати пенсії, тому зростає обсяг дотацій з Державного бюджету. Збільшення пенсійних видатків становить під загрозу виконання державою всіх своїх функцій та зобов'язань у пенсійній сфері. Крім того, традиційна солідарна система є несправедливою та неспроможною забезпечити виплати гідних пенсій. Сьогодні постає питання удосконалення чинної системи соціального захисту за рахунок накопичувальної її складової. Це стосується другого та третього рівнів пенсійної системи. Слід зазначити, що розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення, в тому числі недержавних пенсійних фондів, відбувається з 2004 року після набуття чинності Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення" [5]. Розвиток другого рівня запроваджується з 1 січня 2019 року [1]. Буде створюватися Накопичувальний пенсійний фонд (НПФ) - цільовий позабюджетний фонд, який акумулює страхові внески застрахованих осіб, що обліковуються на накопичувальних пенсійних рахунках та інвестуються з метою отримання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб.

Таблиця 1

Динаміка доходів Пенсійного фонду України

	2013		2014		2015		2016	
	% до ВВП	Частка у доходах ПФУ, %	% до ВВП	Частка у доходах ПФУ, %	% до ВВП	Частка у доходах ПФУ, %	% до ВВП	Частка у доходах ПФУ, %
Єдиний соціальний внесок	11,5	66,1	10,6	67,9	8,6	63,7	4,7	43,5
Кошти державного бюджету	5,7	32,8	4,8	30,8	4,8	35,6	6,0	55,6
Інші доходи	0,2	1,1	0,2	1,3	0,1	0,7	0,1	0,9
Всього	17,4	100,0	15,6	100,0	13,5	100,0	10,8	100,0

Досвід розвитку НПФ в Україні свідчить про недостатній рівень розвитку накопичувальної системи. Так, активи НПФ складають лише 0,1% ВВП України, а кількість учасників системи недержавного пенсійного забезпечення складає менше 1% від загальної чисельності населення України. Розмір залучених пенсійних внесків є незначним для забезпечення можливості здійснення диверсифікації пенсійних активів у дохідні фінансові інструменти. Найбільша частка активів НПФ в Україні розміщена на вкладних (депозитних) рахунках у банках (при цьому грошові кошти НПФ на вкладних (депозитних) рахунках у банках ніяк не захищені); облігаціях внутрішньої державної позики. Незначними є активи НПФ, представлені облігаціями місцевих позик, акціями українських емітентів [6]. Це пояснюється відсутністю на вітчизняному фінансовому ринку надійних та ліквідних фінансових інструментів, які б дали змогу забезпечити диверсифікацію пенсійних активів.

НПФ та Накопичувальний фонд можуть відігравати важливу роль у розвитку економіки, надаючи послуги не тільки у сфері додаткового пенсійного забезпечення, а також для задоволення інвестиційних потреб реального сектору економіки шляхом перерозподілу вільних фінансових ресурсів суб'єктів господарювання й населення. При цьому Накопичувальний пенсійний фонд та НПФ будуть конкурентами у боротьбі за доходні активи. Для забезпечення реалізації пенсійної реформи необхідно проводити подальші дослідження, основними напрямками яких мають бути розвиток фінансового ринку, підвищення його прозорості та ліквідності, створення нових фінансових інструментів, привабливих для інвестування пенсійних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Верховна Рада України; Закон від 03.10.2017 № 2148-VIII "[Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2148-19/)", [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2148-19/>
- [2] Верховна Рада України; Закон від 09.07.2003 № 1058-IV "[Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/paran1929#n1929)", [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/paran1929#n1929>
- [3] Шульга В. І. Проблеми та перспективи пенсійного забезпечення в Україні/ В. І. Шульга // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Сер. : Економіка і менеджмент. - 2012. - № 3. - С. 100-107. - Режим доступу: <http://www.cost.ua> (2017). Доходи. Пенсійний фонд. Ціна держави. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.cost.ua/budget/revenue/pension/>. Дата звернення: жовт. 31, 2017.
- [5] Верховна Рада України; Закон від 09.07.2003 № 1057-IV "Про недержавне пенсійне забезпечення", [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
- [6] Огляд ринків. Огляд накопичувального пенсійного забезпечення [Електронний ресурс]. – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Офіційний сайт. - Режим доступу: - <http://nfp.gov.ua/content/rinok-npz.html>

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Проблема державного дефіциту України є досить тривалим в економіці нашої країни, а тому і потребує особливої уваги, адже бюджетний дефіцит є одним із індикаторів фінансового стану держави і впливає безпосередньо на її соціально-економічний, інноваційний розвиток. На сьогоднішній день з проблеми державного дефіциту впливає й інша – державний борг, на жаль, який продовжує зростати. Звідси проблематика України у подоланні бюджетного дефіциту залишається наразі досить актуальною. Економічна ситуація України на даному етапі, на жаль, має негативну тенденцію, бюджетний дефіцит якого має хронічні показники (табл. 1; рис.1).

Таблиця 1

Держбюджет за 2012-2016 роки, в млн.грн. [1]

Рік	Доходи	Витрати	Сальдо (дефіцит)	Т _{змін} , доходів, %	Т _{змін} , витрат %
2012	346054,0	395681,5	-49627,5	109,99	118,66
2013	339180,3	403403,2	-64222,9	98,01	101,95
2014	357084,2	430217,8	-73133,6	105,28	106,65
2015	534694,8	576911,4	-42216,6	149,74	134,10
2016	616274,8	684743,4	-68468,6	115,26	118,69

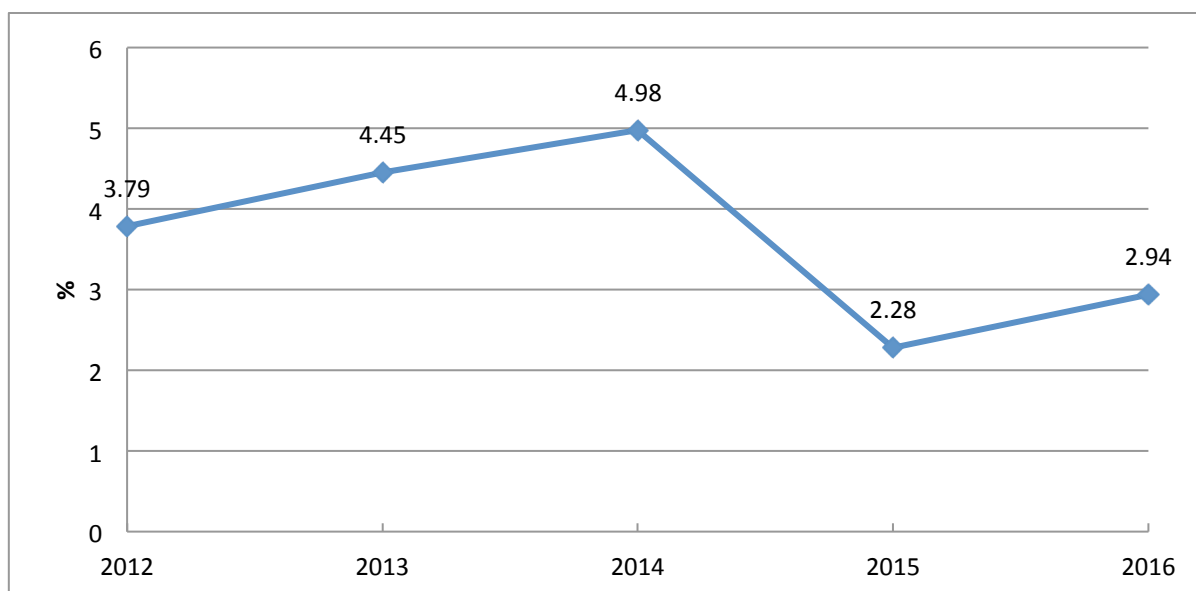

Рис. 1 Дефіцит держбюджету України у відсотках до ВВП [1]

Спостерігаючи за даними з таблиці, можна побачити, що темпи зміни витрат випереджають темпи зміни доходу, що спричиняють досить великий державний дефіцит, окрім 2015 року, коли доходи зросли майже в 1,5 рази порівняно з 2014 роком, що дало змогу скоротити цей дефіцит на дещо меншу суму. Далі бачимо, що цей показник зріс і відрізняється не набагато від 2014 року, хоча доходи збільшились на 15 % порівняно з 2015, але і витрати відповідно зросли на 18%.

Відповідно до Маастрихтських критеріїв, державний дефіцит не може перевищувати 3% від ВВП. Тому провівши аналіз відношення державного дефіциту до ВВП країни, який відображений на (рис.1), можна спостерігати, що в 2012-2014 роках це відношення перевищує нормативне значення показника. В 2015 році це значення знизилось до 2,28% порівняно з 4,98%, який становив у 2014 році. В 2016 році це значення знову підвищилось за рахунок зростання дефіциту і майже наблизилось до 3%, але за рахунок зростання ВВП це значення не перетнуло допустиму норму.

Відомо, що бюджетний дефіцит не є унікальним явищем і існував або існує майже у всіх країнах світу, але для деяких країн – це негативне явище, яке впливає безпосередньо на економічний розвиток, а для деяких – нормальне явище, бо при неісокому рівні дефіциту вони продовжують розвиватися і функціонувати (США, країни ЄС). Основними причинами бюджетного дефіциту в Україні є нестабільність соціально-економічної ситуації, зменшення приросту національного доходу внаслідок економічних криз і спаду виробництва, збільшення витрат на соціальну сферу, великі витрати на оборону внаслідок нестабільної геополітичної ситуації в країні, корупція та тінізація економіки.

Світова практика показує, що Естонія для подолання бюджетного дефіциту застосувала механізм оподаткування розподіленого прибутку підприємств, тобто дивідентів, тим самим створила відповідний мікроклімат для залучення інвестицій і збільшення сукупного попиту[2]. Німеччина, в свою чергу, скоротила видаткову частину і зменшила податок на прибуток підприємств до 15%, що підвищило ділову активність[2]. Для скорочення дефіциту Франція в 2015р., посилила контроль за сплатою податків і ухиленням від сплати, боротьбою зі шахрайством – це зробила також і Великобританія, збільшила податкове навантаження, скоротила видатки на утримання держапарату.

Отже, зважаючи на економічну тенденцію в Україні, уряду держави потрібно вжити необхідних заходів для збалансування бюджету – подолання бюджетного дефіциту, зокрема, розглянути фінансування тих видаткових статей, які б сприяли зростанню доходів до бюджету, наприклад ІТ-сектор або переробні галузі, також зменшити видатки на утримання держапарату та оборону країни, внаслідок структурної перебудови збройних сил. Не менш важливим б було і скористатися досвідом зарубіжних країн у подоланні дефіциту, який б забезпечив створенню мікроклімату для залучення інвестицій і сприяв би міжнародному співробітництву між країнами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Выполнение государственного бюджета Украины (2008-2018)", Index.minfin.com.ua, 2018. [Online]. Available: <https://index.minfin.com.ua/budget/>. [Accessed: 19- Mar- 2018].
- [2] М. Карлін, Управління дефіцитом бюджету України: проблеми та перспективи. 2017, pp. 188–196.

Західна О. Р.
к.е.н., доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка

Петик Л. О.
к.е.н., доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка

Шушкова Ю. В.
к.е.н., доцент
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПЕРСПЕКТИВИ ЗРОСТАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Україна перебуває в умовах нестабільного соціально-економічного розвитку, де основним питанням є зростання ефективності забезпечення та функціонування місцевих бюджетів. На сьогодні формування доходів та видатків місцевих бюджетів здійснюється у складних обставинах, як соціально-економічних, так і політичних.

Нагальною проблемою місцевих бюджетів, що потребує вирішення, є недостатня власна дохідна база, за допомогою якої місцеві органи влади мають можливість вирішувати питання соціального забезпечення, а також збільшувати темпи економічного зростання регіонів, тому одержання органами місцевого самоврядування стабільних власних джерел доходів місцевих бюджетів дозволить значно ефективніше і раціональніше здійснювати видатки місцевих бюджетів у 2018 році.

З 2018 року впроваджено нову структуру кодування видатків місцевих бюджетів, яка включає: кодування програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів; типову відомчу класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів; типову програмну класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів/ тимчасову класифікацію видатків та кредитування для бюджетів місцевого самоврядування, які не застосовують програмно-цільового методу [1].

На сьогоднішній день місцеві органи влади у проектах рішень про місцеві бюджети на 2018 рік уже враховують обсяги затверджених міжбюджетних трансфертів, а не обсяги поточного року, як це було у попередні роки, коли бюджет затверджувався наприкінці грудня. Основною передумовою такого формування бюджетів є збільшення кількості місцевих бюджетів, що мають взаємовідносини з державним бюджетом, на 299 і з 1 січня 2018 року їх кількість становитиме 1288 бюджетів [2].

На прямі міжбюджетні відносини перейшли всі об'єднані громади, в тому числі й ті, де перші місцеві вибори відбулися наприкінці 2017 року. Тобто при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, які безпосередньо впливають на формування місцевого бюджету, уже враховано усі бюджети об'єднаних територіальних громад, місцеві ради яких набувають повноважень за результатами перших місцевих виборів, що відбулися у 2017 році (ст. 29 Закону про бюджет, додаток № 11 до Закону). З 1 січня 2018 року функціонуватиме 665 бюджетів об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Показники міжбюджетних відносин для ОТГ були надані для формування їх бюджетів ще на початку

грудня, що значно спростило процес складання та затвердження місцевих бюджетів, особливо бюджетів новостворених ОТГ.

Важливим напрямком бюджетної політики є продовження реформи децентралізації і на цій основі – формування спроможного місцевого самоврядування з розширеними повноваженнями та сферами відповідальності.

Підвищенню рівня фінансової забезпеченості місцевих бюджетів сприятиме:

1. Зарахування з 1 січня 2018 року до місцевих бюджетів 5% рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату (в т. ч. 3% до бюджетів об'єднаних територіальних громад);

2. Збереження норми щодо зарахування 13,44% акцизного податку з пального до місцевих бюджетів;

3. Зарахування 100% єдиного податку, що сплачується платниками четвертої групи (сільгоспвиробниками) (у 2017 році до місцевих бюджетів зараховувалося 86%);

4. До джерел доходів додається новий вид надходжень – від затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей та встановлення розміру плати за видачу ліцензій на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей;

5. Передача на фінансування з державного бюджету ветеринарних лабораторій та ветеринарних лікарень.

Передбачено також створення Державного дорожнього фонду, 35% якого зараховуватиметься до місцевих бюджетів у вигляді субвенції на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах (11,5 млрд грн).

Змінено механізм розподілу освітньої субвенції (основними параметрами нової формули є розрахункова кількість ставок педагогічних працівників, визначена на підставі навчального навантаження та нормативної наповнюваності класів, а також середня заробітна плата вчителя) та додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я (така дотація передбачена для обласних бюджетів і 50% її обсягу розподілено пропорційно до питомої ваги чисельності наявного населення області, а 50% - пропорційно до питомої ваги приведенного індексу відносної податкоспроможності зведеного бюджету області).

У зв'язку з провадженням медичної реформи з 1 липня 2018 року видатки на надання первинної медичної допомоги будуть здійснюватися з державного бюджету за окремою програмою. Протягом 1-го півріччя такі видатки будуть фінансуватися з місцевих бюджетів за рахунок медичної субвенції, яка складає 5,2 млрд грн.

Всього у державному бюджеті передбачено 284 млрд грн субвенцій місцевим бюджетам, зокрема на утримання установ бюджетної сфери та реалізацію державних програм соціального захисту населення виділено:

- 61,7 млрд грн освітньої субвенції (на 22% більше від плану на 2017 рік);
- 57,4 млрд грн медичної субвенції (на 5% більше від плану на 2017 рік);
- 73,7 млрд грн на надання пільг та житлових субсидій населенню;

- 59,9 млрд грн на виплату допомог сім'ям з дітьми.

Окрім того, у 2018 році передбачається державна підтримка регіонального розвитку, на яку буде спрямовано 12,9 млрд грн, у тому числі:

1. Державний фонд регіонального розвитку – 6,0 млрд грн (4,0 млрд грн - загальний фонд, 2,0 млрд грн – спеціальний фонд (за рахунок надходжень конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення);

2. Субвенція на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 1,9 млрд грн;

3. Субвенція на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості - 1 млрд грн (крім цього, протягом 2018 року місцеві бюджети будуть використовувати 4 млрд грн цієї субвенції, отриманих наприкінці 2017 року);

4. Субвенція на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій - 5,0 млрд грн [3].

Загалом ресурс місцевих бюджетів у 2018 році складе 553,4 млрд грн, що на 70,3 млрд грн або 14,5% більше порівняно з 2017 роком.

Доходи місцевих бюджетів прогнозуються на рівні 249,7 млрд грн. (темпу росту порівняно з 2017 роком – 124,2 %).

Бюджет 2018 року має сприяти нарощенню ресурсної бази, поглибленню децентралізації, впровадженню освітньої та медичної реформ.

Бюджетна політика останніх років яскраво демонструє збільшення ролі місцевих бюджетів у суспільному житті населення. Так, динаміка видатків державного бюджету почала сповільнюватися з 2015 року (коли набирали чинності законодавчі акти з питань бюджетної децентралізації), а у I півріччі 2017 року зафіксовано їх від'ємне значення. У випадку з місцевими бюджетами, навпаки, темп росту видатків стабільно зростає: з 1,8% у 2014 році до 49,8% у 2017 році [3].

Ситуація, яка склалася у нашій державі, свідчить про те, що централізація в управлінні країною та її економікою безперспективна. Без децентралізації функцій у розвитку економіки регіон не може забезпечити налагодження взаємозв'язків територіальних інтересів із загальнодержавними. Кожний регіон, враховуючи власні економічні та соціальні потреби, визначає свою участь у спільному з іншими регіонами розв'язанні міжрегіональних проблем. Особливу увагу слід приділити поліпшенню стандартів видатків публічного соціального призначення шляхом запозичення міжнародного досвіду з урегулювання цього питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Бюджетний кодекс України від 01.01.2018 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- [2] Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- [3] Офіційний сайт Державної казначейської служби [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>

Крейдич І. М.
д.е.н., професор
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-4594-2160

Харченко О. С.
к.е.н., асистент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ВПЛИВ ЧИННИКІВ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА РІВЕНЬ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ЇХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Одним з головних критеріїв успішної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є стабільність займаних ним позицій на ринку, основою якої і умовою його виживання в ринковій системі господарювання є платоспроможність. Отже, актуалізується необхідність дослідження аспектів забезпечення платоспроможності підприємств в системі їх фінансової безпеки в розрізі визначення впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища за сучасного динамічного розвитку економіки. Зазначене є необхідним, оскільки за допомогою визначеного впливу чинників на рівень платоспроможності формуються обґрунтовуються стратегія розвитку підприємств, управлінські рішення, оцінюються результати діяльності, виявляються резерви підвищення ефективності функціонування підприємств тощо.

Платоспроможність будь-якого підприємства схильна до безлічі негативних впливів, які, в певний момент, досягають своєї «критичної маси». Далі вони трансформуються в неплатоспроможність, що призводить до банкрутства. Усунення негативних чинників дозволить суб'єктам товарно-грошових відносин уникати пов'язаних з неплатоспроможністю конфліктів [1]. Аналіз платоспроможності ґрунтується на використанні класифікації чинників впливу (табл. 1):

Таблиця 1

Чинники впливу на рівень платоспроможності підприємств

Назва групи чинників	Перелік чинників
Чинники, які впливають на збільшення платоспроможності підприємств	Одержання довгострокового кредиту, інвестування капіталу, прибутки, амортизаційні відрахування, скорочення дебіторської заборгованості, скорочення запасів, повернення наданих позик та продаж необоротних активів
Чинники, які впливають на зменшення платоспроможності підприємств	Погашення довгострокових позик, грошові виплати, збитки, податки на дохід від дооцінки активів, інвестиції в основні засоби, збільшення дебіторської заборгованості, погашення короткострокових кредитів та використання резервних фондів,
Чинники забезпечення стійкої платоспроможності підприємств	Рівномірність, збалансованість та синхронність грошових потоків підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [2; 3]

Також чинники, що впливають на платоспроможність підприємств класифікують за такими двома основними групами – *зовнішні* та *внутрішні* (рис. 1).

Рис. 1. Чинники, що впливають на платоспроможність підприємств
Джерело: складено автором на основі [4]

На рівень платоспроможності підприємств машинобудування впливають різноманітні чинники, найважливішими з них І. І. Хільська та О. С. Палак визначають [5]:

1) *розмір наявних грошових коштів підприємств.* Але величина залишків грошових коштів на рахунках підприємства не повинна перевищувати розміри, необхідні для здійснення нормального процесу господарської діяльності, тому що надмірне їх зростання свідчить про неефективне управління коштами, що може негативно позначитись на результатах діяльності підприємства;

2) *здатність забезпечувати утворення грошових потоків.* Грошові потоки включають кошти в касі та на рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій. Еквівалентами грошових коштів є

короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертованими у певну суму коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості. Такими еквівалентами, як правило, є високоліквідні інвестиції в цінні папери на строк, що не перевищує 3 місяці. Аналіз руху потоків грошових коштів дозволяє робити висновки про можливості внутрішнього самофінансування і найефективніше їх використання [4];

3) *раціональне управління дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємств.* Підприємство повинно суворо слідкувати за строками погашення дебіторської заборгованості, не допускати її прострочення, застосовуючи до порушників фінансові санкції; визначити для себе найоптимальнішу політику кредитування покупців та залучення товарних кредитів. Позитивним фактором є скорочення періоду обороту дебіторської заборгованості. Потрібно дотримуватись такого періоду погашення кредиторської заборгованості, щоб максимально скористатись нею і вчасно її сплатити [6];

4) *зменшення середніх розмірів його матеріальних запасів* за рахунок їх найоптимальнішого використання, реалізації зайвих, тощо, якщо це не є перешкодою для нормального ходу діяльності підприємства. Скорочення періодів обороту запасів і грошових коштів підприємства підвищує рівень його платоспроможності;

5) *політика фінансування активів підприємств.* Вона виявляється в оптимізації об'єму і складу фінансових джерел їх формування з позиції забезпечення ефективного використання власного та позикового капіталу [5].

Вчасне та ефективне реагування на зміни чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ не лише створює передумови забезпечення платоспроможності підприємств, а й уможливорює завоювання передових ринкових позицій в умовах динамічного розвитку сучасної економіки. Підводячи підсумки можна сказати, що до чинників негативного впливу на платоспроможність підприємств можна віднести: невиконання поставлених завдань виробництва чи реалізації продукції; втрата покупців, замовників; неплатоспроможність покупців і замовників; нестаток власних джерел фінансування підприємств; інфляційні процеси і кредитна політика та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Сагітова М. Аналіз платіжеспособности и прогнозирование размера чистой прибыли ОАО «Газпром нефтехим Салават» [онлайн] Доступно за: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/economy-411/business-economics-and-production-management-411/11295-411-0979>
- [2] Зуб І. (2013) Фактори впливу на ліквідність та платоспроможність підприємства [онлайн] Доступно за: <http://naub.oa.edu.ua/2013/factory-vplyvu-na-likvidnist-ta-platospromozhnist-pidpryjemstva/>
- [3] Шило В. (2005) *Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства: навч. посібн.* Кондор, 240 с.
- [4] Надольська В. Фактори, що визначають платоспроможність підприємства [онлайн] Доступно за: http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2014/Economics/3_161103.doc.htm
- [5] Хільська І., Палак О. Платоспроможність підприємства [онлайн] Доступно за: http://www.rusnauka.com/23_WP_2011/Economics/10_91279.doc.htm
- [6] Харченко О. (2015) Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ на рівень платоспроможності підприємств машинобудування. *Агросвіт*. № 8. – С. 81 - 84

БІТКОЙН ЯК НАЙПОПУЛЯРНІША КРИПТОВАЛЮТА: SWOT-АНАЛІЗ

На сьогодні в інтернеті та по телебаченню все частіше можна почути про нову криптовалюту – біткойн. Біткойн – перша децентралізована цифрова валюта в світі, за допомогою якої можна розраховуватися за різні покупки. Оскільки зацікавленість та популярність до цієї криптовалюти дуже зросла за останні роки, а в багатьох країнах світу ведуться постійні дебати з приводу узаконення біткойнів тому, наразі, особливої актуальності набуває аналіз даного питання, методи його вирішення, усунення недоліків та слабких сторін, внесення певних змін.

Проведений SWOT – аналіз біткойну, наведений нижче, дає можливість дослідити його сильні та слабкі сторони, а також сформулювати загрози й можливості для його розвитку. Категорія «Загрози» є перешкодами, які виникають на шляху виконання дій та планів. Категорія «Можливості» має рекомендаційний характер щодо тих напрямків, які необхідно вдосконалювати та розвивати задля усунення недоліків біткойну. [1, с. 66]

Результати дослідження. SWOT – аналіз біткойну:

Сильні сторони:

- за біткойни можна придбати все, що завгодно
- біткойни передаються безпосередньо від однієї людини до іншої через інтернет, оминаючи банки та клірингові організації
- відсутність відсотків за транзакції
- усі транзакції записуються в журнал, який знаходиться у вільному доступі
- існує ціла купа валютних бірж, де можна продати або придбати біткойни
- придбати біткойни можна за долари, євро, гривні, рублі, тенге та інші валюти
- усі учасники системи криптовалюти біткойн знаходяться в однакових умовах відносно один одного та мають рівні права й обов'язки
- неможливо зробити підробку
- відправити біткойни так само легко, як і надіслати електронний лист
- швидкість переказів складає пару хвилин
- немає жодних труднощів, щоб розпочати користуватися біткойнами
- безкоштовний додаток для генерування біткойнів
- відсутність вимог або довільних обмежень
- оскільки програмне забезпечення з повністю відкритим вихідним кодом, будь-хто може його переглянути
- завдяки масштабу та концепції мережі біткойн хакерське втручання до неї є практично неможливим
- індекс волатильності має тенденцію до спаду, що вселяє впевненість у біткойни як у валюті
- безпека мережі продовжує покращуватися завдяки професійним операціям з видобутку (майнінгу) криптовалюти по всьому світу

- альтернатива реальним грошам
- зі зростанням кількості цифрових активів, обмінюваних на біткойни, відповідно зростає їх ціна
- інфляція в країні не має вплив на курс біткойну
- ні держави, ні уряди не має контроль над криптовалютами
- стабільне, в річних масштабах, зростання ціни
- є найбільш капіталізованою і стійкою криптовалютою, що зросла за останній рік на 300%.

Слабкі сторони:

- відсутність повернення платежів
- існують віруси, які можуть вкрати доступ до біткойн гаманця
- через те, що біткойни стали занадто популярними, відбувається переповнення блоків, які містять інформацію про проведені транзакції. Це спричиняє затримки в мережі й змушує користувачів сплачувати комісію, аби їх проведення транзакцій було в пріоритеті.

- дуже важко вносити будь-які суперечливі, іноді необхідні, зміни до протоколу

- існують достатньо перспективні криптовалюти-конкуренти
- відмивання грошей на основі криптовалютного бізнесу
- відсутність контролю і анонімності платежів: цим легко можуть користуватися терористи, куплятися наркотики, зброя і т.д.

- анонімність під час проведення транзакцій перешкоджає державі контролювати фінансові потоки

- нечесний початковий розподіл: перевагу мають ті, хто почав емісію раніше

- відсутність гарантій щодо повернення вкладених коштів
- ця віртуальна валюта нічим не підкріплена, окрім попиту користувачів. У разі падіння зацікавленості, впаде й ціна на неї.

Можливості:

- біткойн дозволяє розраховуватися у будь-якій країні
- відстеження переказів через блокчейн
- рахунок не може бути замороженим
- створює абсолютно нову платформу для інновацій
- гарний спосіб виділитися для малого бізнесу та фрілансерів
- отримання додаткових замовлень завдяки участі в біткойн-економіці

- дозволяє заробляти на курсі біткойна, відкривши торгівельний рахунок

- можлива самостійна емісія
- впровадження технологій, які масштабують мережу, завдяки чому з'являється можливість проводити більше транзакцій за секунду, за рахунок чого зростає кількість користувачів

- технологія блокчейну має корисне застосування у багатьох галузях економіки.

Загрози:

- витіснення паперових грошей
- витіснення місцевої валюти

- жорсткий контроль та регулювання криптовалюти призводить до того, що попит на неї падає
- відмова в країнах від легалізації біткойнів підірве інтерес до них, в результаті чого більшість людей відмовиться від їх використання.

Незважаючи на неоднозначне ставлення багатьох країн світу до біткойнів, можна побачити, що більшість з них все ж таки частково дозволяє користуватися ними і лише декілька дозволили узаконити. Так, у Німеччині біткойнам був наданий статус "приватні гроші". У Таїланді після тривалих розглядів дозволили обмін біткойнів на бати і навпаки, причому обмін на інші іноземні валюти заборонений. У США було прийнято рішення не забороняти біткойни, а опрацювати питання про їх регулювання і відстеження, таким чином сподіваючись взяти їх під контроль, а потім уже узаконити. [2] Повної легалізації змогли домогтися Японія, Хорватія, Швейцарія, Сингапур, Болгарія.

Наразі в Україні постало питання про легалізацію біткойнів. У жовтні 2017 року у Верховній Раді був зареєстрований депутатський законопроект про легалізацію обороту криптовалют в Україні. І хоча НБУ до сих пір не визнає біткойн як валюту, проте існує велика ймовірність введення його, але з деякими обмеженнями. [3]

Як можна побачити, біткойн має цілу низку переваг та можливостей, але це не може повністю затьмарити всі його недоліки та загрози, хоча дійсно перспективи вражають. З часу прийняття законопроекту пройшло 2 місяці, а курс біткойна зріс майже на 12,5 тис. дол. США, що говорить про позитивну динаміку його зростання та оптимістичний прогноз.

Оскільки узаконення біткойну є досить спірним питанням та залежить від багатьох чинників, то недостатньо використання SWOT-аналізу, який дає більшою мірою статичну картину, аніж бачення розвитку в динаміці. Тому наразі виникає потреба в додатковому дослідженні біткойну й факторів, які впливають на курс біткойну, та необхідність розглянути й проаналізувати інші показники як і в сукупності, так і кожного з них окремо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] "Особливості розвитку цифрової економіки в Україні: SWOT-аналіз", in *Моделювання та прогнозування економічних процесів*, Київ, 2016, р. 66.
- [2] "BitCoin", *Zarobotat-na-sajte.ru*, 2017. [Online]. Available: <https://zarobotat-na-sajte.ru/bitcoin/zakon-na-bitcoin.html>. [Accessed: 13- Dec- 2017].
- [3] Сегодня, "В Раде занялись легализацией Bitcoin в Украине", 2017.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО СКОРОЧЕННЯ

Державний борг є одним з найважливіших компонентів фінансів будь-якої держави в сучасних умовах розвитку та функціонування економіки. Наразі він є серйозною фінансовою проблемою й нашої країни. В останні роки він все більше створює не лише економічну, а й соціально-політичну проблему держави. Рівень загального державного боргу в Україні за статистикою Міністерства фінансів України, у порівнянні з 2004р., коли він становив 85397млн. грн., знизився у 2005р. на 8,5% і склав 78146млн. грн. Але, на початок 2006р. державний борг України почав стрімко і безперервно зростати й зараз становить 2043027,3 млн. грн. Валовий зовнішній борг України у 2004р. становив 23811млн. дол. США, до 2014р. зростав і склав 142079млн. дол. США. До 2016р. знизився до 118729млн. дол. США., а у липні 2017р. становив 114836млн. дол. США [1]. Так, валовий зовнішній борг України за останні 3 роки дещо знизився, але у порівнянні з іншими постсоціалістичними країнами він залишається досить таки великим. Наприклад, валовий зовнішній борг Румунії у 2014р. склав 114500млн. дол. США, Словаччини – 82290млн. дол. США, Білорусі – 40020млн. дол. США, Литви – 30810млн. дол. США, а Туркменістану лише 522,3млн. дол. США [2].

Вирішення питання державного боргу є одним із основних показників економічної стабільності в країні, тому дослідження причин і перспектив зниження державного боргу для України залишається безумовно актуальним.

Поняття державного боргу знаходить різноманіття підходів до його трактування, водночас, у загальному розумінні - це сума зобов'язань держави перед вітчизняними (громадяни, домашні господарства, фірми та організації даної країни, які є власниками цінних паперів, емітованих їх урядом) (внутрішній борг) та зарубіжним (держави, міжнародні організації, приватні фірми, установи і особи) (зовнішній борг) позикодавцям, включаючи заборгованість із виплати заробітної плати, пенсій, стипендій, допомоги населенню, а також несвоєчасне погашення позик, кредитів, відсотків тощо.

Зростання державного боргу є складним явищем через велику кількість чинників, які в кожній країні мають свої особливості. Провідними факторами створення та збільшення державного боргу в Україні є:

- перевищення темпів збільшення витрат держави над темпами збільшення її надходжень, періодичні спади в економіці та витрати з метою підтримки і збереження стійкості державної грошової одиниці (особливо залучення грошових засобів від нерезидентів);
- зменшення податкового навантаження з метою стимулювання економіки без відповідного скорочення державних витрат, а також збільшення соціальних витрат;

- вплив політичних циклів – надмірне збільшення державних витрат перед виборами з метою завоювання репутації у людей та збереження влади, підвищення власних заслуг;

- постійний дефіцит держбюджету (на мою думку, це одна з найголовніших причин в Україні) та розширення економічної функції держави;

Є різні погляди стосовно державного боргу. Його прихильники вважають, що великий його обсяг стимулює обсяги виробництва та зростання економіки. Ті, хто негативно ставиться до державного боргу держави, вважають, що боргові зобов'язання та відсотки країна швидко виплатити не зможе і вони стануть тягарем для майбутніх поколінь і разом з цим доведеться збільшувати податкове навантаження або зменшувати соціальні виплати.

За останні 8 років державний борг України стрімко зростає. Це видно з нищенаведеної діаграми (статистичні дані на 1 січня кожного року в млн. грн.).

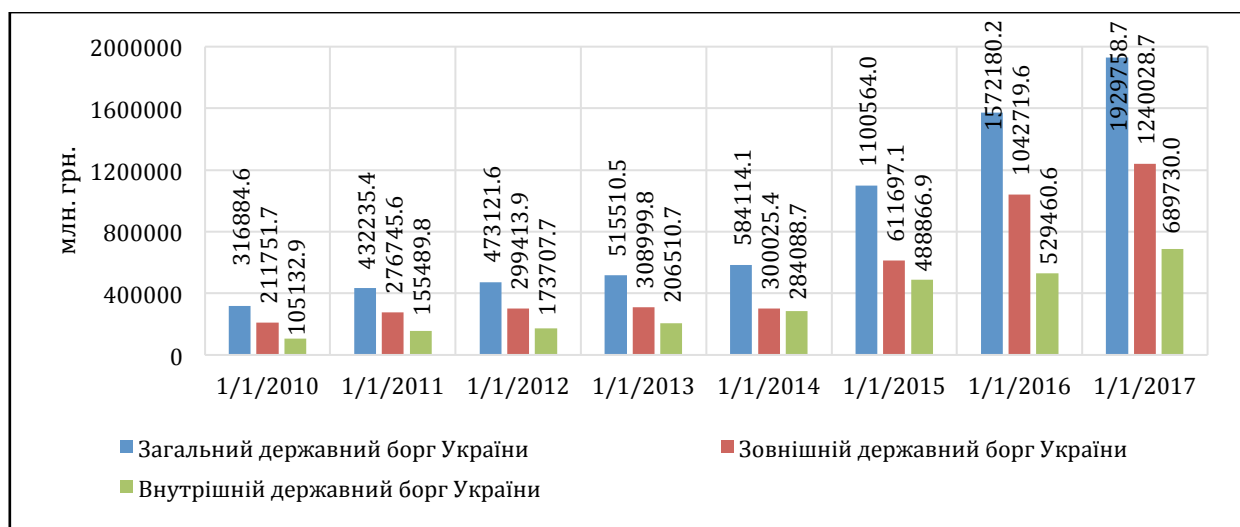

Рис. 1. Динаміка державного боргу України з 2010р. по 2017р. [3]

З вищенаведеної діаграми видно, що з 2010р. державний борг України безперервно зростає. Тенденція до зростання досить таки нерівномірна. Всього за один рік, з 2014р. до 2015р., державний борг України зріс аж на 88,4%. Так, цифри вражають. Причинами зростання стали політична криза, анексія АРК, початок війни на Сході України, глибокий економічний спад, спричинений змінами економічних зв'язків з міжнародними партнерами та знищення інфраструктури і промислових об'єктів на частині території України, збільшення частки витрат з бюджету на оборону та обслуговування державного боргу, а також збиток державного бюджету.

Щоб зменшити обсяг державного боргу, уряд може емітувати гроші. Це, перш за все, забезпечує ресурси уряду практично безплатно, а по-друге, якщо зростання обсягу грошей в обігу, зрештою, призведе до росту інфляції, то реальна вартість номінального боргу зменшиться. Але не варто забувати, що така грошова емісія, направлена на покриття державного боргу, може привести до серйозних порушень макроекономічних пропорцій, адже інфляція негативно впливає на економіку держави. Також для скорочення рівня державного боргу України доцільно зменшити витрати на утримання державного адміністративного апарату, оптимізувати та зменшити систему бюджетних видатків країни.

У структурі державного боргу України на 01.01.2017р. 64,26% складає зовнішній борг, а на внутрішній припадає 35,74%. Внутрішній борг держави є менш важливим в структурі загального державного боргу (є менш негативним явищем), ніж зовнішній, але тим не менш теж має значення.

Уряд України у наступні декілька років планує значно зменшити обсяг зовнішнього боргу нашої держави, а саме у 2019р. планується здійснити погашення зовнішнього боргу приблизно на 4,6млрд. дол. США. Про це повідомив заступник міністра фінансів Юрій Буца 01.09.2017р.: «Перше пікове навантаження у нас буде в 2019р. Нам належить здійснити погашення зовнішнього боргу приблизно на 4,6 млрд. дол. США. Держава своєчасно виконує всі свої зобов'язання з обслуговування і погашення, а тому наша стратегічна мета – повноцінна присутність на зовнішньому ринку.» [4].

Отже, проблема державного боргу України залишається однією з нагальних тем нашої держави. Нинішній стан державного боргу нашої країни створює значну загрозу її ж національній економіці, яка в першу чергу пов'язана з кризою економіки, постійним зростанням потреби у фінансуванні бюджетного збитку, перевищенням зростання суми державного боргу над темпами росту ВВП, зниження курсу гривні по відношенню до іноземних валют, внаслідок чого збільшилася сума державного боргу в державній грошовій одиниці.

З викладеного вище можна зробити такий висновок щодо регулювання державного боргу України. Для забезпечення економічної безпеки держави уряд при виборі кредитора має надавати пріоритет внутрішнім кредиторам. Також держава має стимулювати виробництво та експорт (що і є однією із стратегічних цілей України на найближчі роки), сприяти розвитку внутрішнього ринку, а не зростанню імпорту. Не менш важливе значення для зменшення обсягу державного боргу України також має зменшення запозичень загалом та налагодження інвестиційного процесу в країні. При виконанні урядом вищенаведених позицій Україна має перспективи скорочення державного боргу (особливо зовнішнього, що має більш важливе значення для економіки держави).

Перспективою подальших досліджень буде більш детальне вивчення зовнішнього та внутрішнього боргу України, а саме: боргових зобов'язань держави перед вітчизняними та іноземними кредиторами, причин їх появи та встановлення шляхів їх мінімізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Edclub.com.ua. (2018). *Валовий зовнішній борг України станом на 01.07.2017 року* | edclub.com.ua. [online] Available at: <http://edclub.com.ua/analytika/valovyy-zovnishniy-borg-ukrayiny-stanom-na-01072017-roku> [Accessed 18 Mar. 2018].
- [2] Nonews.co. (2018). *Список стран по размеру внешнего долга*. [online] Available at: <http://nonews.co/directory/lists/countries/external-debt> [Accessed 18 Mar. 2018].
- [3] Index.minfin.com.ua. (2018). *Государственный долг Украины (2009-2018)*. [online] Available at: http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/?gclid=EAlaIqobChMI7eia_9yV1wIVRD8bCh3nrQdjEAAAYAiAAEgI3e_D_BwE [Accessed 18 Mar. 2018].
- [4] Ukrinform.ua. (2018). *За два роки Україна має виплатити близько \$4,6 мільярда зовнішнього боргу - Мінфін*. [online] Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2296887-za-dva-roki-ukraina-mae-viplatiti-blizko-46-milarda-zovnisnogo-borgu-minfin.html> [Accessed 18 Mar. 2018].

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток фінансового забезпечення підприємств займає вагоме місце. Умови зовнішнього середовища, в якому функціонують сучасні підприємства є нестабільними, що обумовлено як умовами господарювання, так і кризовими явищами в економіці в цілому. Також коливання в підсистемах самих підприємств призводить до недоотримання прибутку, наростання збитковості, у результаті чого ними не забезпечуються не тільки розширене, а й просте відтворення і, як наслідок, знижується стійкість до умов функціонування господарської діяльності. Недостатня кількість власних ресурсів та складність в залученні зовнішніх джерел фінансування, позбавляє підприємства конкурентоспроможності як на вітчизняному ринку, так і на світовому. Тому забезпечення стійкості підприємств залишається однією з складних проблем. Основними джерела фінансового забезпечення виступають самофінансування підприємства, державна підтримка та кредитування фінансово-кредитними установами або комерційними банками. Для забезпечення фінансовими ресурсами підприємства використовують три джерела – це власні, бюджетні та запозичені кошти. Великі процентні ставки по кредитах та складність отримання спонукають підприємства до пошуку нових джерел фінансування. Досвід багатьох країн свідчить, що не завжди збільшення бюджетних витрат пов'язане з покращенням положення підприємств.

Фінансове забезпечення, виступаючи одним із значущих каналів руху грошових потоків у виробничій сфері, характеризує здатність фінансової системи сформувати такі економічні відносини між суб'єктами відтворювального процесу з приводу руху фінансових ресурсів, які забезпечать розвиток економіки, необхідний для гарантії національної економічної безпеки, закріплення ролі країни як одного з глобальних лідерів та задоволення соціально – економічних потреб суспільства в цілому [3, с. 119]. Так, більшість науковців фінансове забезпечення розглядають як один із методів фінансового механізму. Такий підхід у своїх наукових працях дотримувався О. Кириленко, С. Юрій, В. Федосов, Н. Кравчук, котрі визначали фінансове забезпечення як формування цільових грошових фондів суб'єктів господарювання у достатньому розмірі та їх ефективне використання. Фінансове забезпечення як підсистему фінансового механізму, що характеризує зміст впливу фінансів на різні аспекти розвитку суспільства розглядає В. Опарін [4, с. 56]. У рамках фінансового механізму фінансове забезпечення, як метод фінансового впливу на розвиток економіки, визначають також І. Петровська [5 с. 23]. В Федосов вважає, що фінансове забезпечення – це система джерел і форм фінансування розвитку економічної та соціальної сфери [6, с. 49].

Не можливо не погодитися з думкою П.А. Стецюка про те, що в умовах ринкової економіки визначальна роль у фінансовому забезпеченні виробничої та інвестиційної діяльності підприємства належить самофінансуванню. Його основою є використання фінансових ресурсів, сформованих за рахунок власних джерел. Щодо визначення складу останніх нині немає чіткої однозначності. Більшість авторів притримуються думки, що ними, в першу чергу, є надходження від реалізації продукції, робіт і послуг та їх складові – прибуток і

амортизаційні відрахування. Частина дослідників до складу власних джерел формування фінансових ресурсів включають статутний капітал і кошти, що виплачуються страховими компаніями у вигляді відшкодування втрат від стихійних лих, аварій. На основі узагальнення позицій різних авторів та логічного аналізу визначено, що власні джерела формування фінансових ресурсів мають наступні характерні ознаки: постійний (перманентний) характер існування та використання; порядок їх використання визначається нормативно – законодавчими актами, статутними документами та внутрішніми локальними положеннями й регламентами; відсутність зафіксованої величини плати за користування ними. Виходячи з цих характеристик до складу власних джерел формування фінансових ресурсів слід включити два елементи – прибуток й амортизаційні відрахування [1, с. 15]. До самофінансування відносять прибуток, амортизацію та випуск акцій. У світовій економічній літературі, залежно від способу відображення прибутку в звітності, зокрема в балансі, виокремлюють:

- приховане самофінансування;
- відкрите самофінансування (тезаврація прибутку).

Прихована форма фінансування підприємства пов'язана з використанням прихованого прибутку. Приховування прибутку здійснюється (у розумінні західних фахівців) у результаті формування прихованих резервів. Оскільки приховані резерви проявляються лише при їх ліквідації, приховане самофінансування здійснюється за рахунок прибутку до оподаткування.

Отже, відбувається відстрочка сплати податків і виплати дивідендів. До суттєвого недоліку прихованого самофінансування слід віднести порушення принципу достовірності при складанні звітності та підвищення рівня асиметрії в інформаційному забезпеченні її зовнішніх користувачів [2, с. 27]. Тезаврація прибутку – це спрямування його на формування власного капіталу підприємства з метою фінансування інвестиційної та операційної діяльності. Фінансування підприємства за рахунок тезаврації прибутку має як переваги, так і недоліки.

До основних переваг самофінансування слід віднести такі:

- залучені кошти не потрібно повертати та сплачувати винагороду за користування ними;
- відсутність затрат при мобілізації коштів;
- не потрібно надавати кредитне забезпечення.

Низька ефективність управління фінансовими коштами підприємства виступає найбільш серйозною перешкодою на шляху успішного розвитку будь – якого підприємства. Втрати від неефективного управління складають значну частку обороту підприємств. Для оцінки причин виникнення проблем прийнято їх розподіляти на зовнішні та внутрішні. При оцінці зовнішніх причин виникнення проблеми низької частки грошових коштів у виручці, можна виділити: високий рівень конкуренції, ринкову невизначеність, нерівномірність попиту. Внутрішні причини виникнення зазначеної проблеми такі: безальтернативний, стереотипний механізм прийняття рішень, недосконалість, велика кількість субпідрядних організацій, котрі відтягують на себе значну кількість виручки. Для вирішення зазначених проблем можливе використання наступних заходів. Важливо чітко визначити рівень потреби підприємств у фінансуванні, для чого розробляється бізнес- план, а також проводиться комплексна оцінка фінансової діяльності підприємства. Причому, важливо оцінити не тільки поточний фінансовий стан, але і провести перспективний аналіз.

Пошук способів фінансування підприємств не повинен обмежуватися загальновідомими напрямками, важливо також використовувати зарубіжний досвід та давно відомі але рідко застосовувані способи. Серед можливих варіантів фінансування можна виділити кредитування, акціонування. Застосування методу кредитування визначений тим, що власники не втрачають контроль над підприємством і в разі сприятливого завершення кредитних відносин з банком, підприємство не несе більше відповідальності перед кредитором. Проте, витрати на обслуговування, страхування майна, різні види комісій надані банком послуги можуть негативно позначитись на фінансовому стані підприємства і в деяких випадках загрожує втратою фінансової незалежності. Акціонування, як спосіб механізму фінансування через механізм ринку капіталу, передбачає реалізацію частини власності компанії та збільшення кількості власників. Фінансові ресурси таким чином, потрапляють у розпорядження підприємства, проте виникає необхідність виплати дивідендів інвесторам, крім того, вони мають право реалізувати акції третім особам. Важливим аспектом також є факт, що часткове фінансування передбачає участь нового власника в управлінні діяльністю підприємства, що може призвести до зміни планів і цілей діяльності компанії в цілому. Авансуючи грошові кошти, власник завжди передбачає не просто їх повернути, але й отримати значний дохід.

Отже, для підприємств України з метою підтримки стабільності фінансового становища і підвищення фінансового забезпечення можуть використовуватися різні методи. Для забезпечення безперервного фінансування органи державної влади та місцевого самоврядування, а також суб'єкти господарювання, застосовуючи різні методи фінансового механізму, повинні звернути увагу на необхідність впливу на фінансові відносини з метою покращення показників фінансово – господарської діяльності. На сьогодні найкращим джерелом може виступати відкрите самофінансування. Перевагами якого є : залучені кошти не потрібно повертати та сплачувати винагороду за користування ними, відсутність затрат при мобілізації коштів, не потрібно надавати кредитне забезпечення, підвищується фінансова незалежність та кредитоспроможність підприємства. Таким чином, фінансове забезпечення передбачає не тільки незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, а й забезпечення вискоелективної виробничо – комерційної діяльності, вдосконалення технологічної та технічної оснащеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Стецюк П.А. Когнітивний контекст класифікації джерел фінансових ресурсів / П.А. Стецюк Вісник Сумського національного аграрного університету. — 2009. — №2. — С. 15—22.
- [2] Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. — К. : КНЕУ, 2003. — 324 с.
- [3] Никонова Я.И. Инновационная политика в системе государственного регулирования устойчивого развития национальной экономики / Я.И. Никонова. – Изд-во НГТУ, 2010. – 260 с.
- [4] Опарін В. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібник. - 3-ге вид., доп. і перероб. В. Опарін. – К.: КНЕУ, 2002. – 240 с.
- [5] Петровська І.О. Фінанси (з елементами статистики фінансів) : навчальний посібник Петровська, Д.В. Клиновий. – К. : ЦУЛ, 2002. – 300 с.
Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов та ін. ; ред. В. Федосова 2004. – 864 с.

ФОНДОВІ (БІРЖОВІ) ПОКАЗНИКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку як світового, так і будь-якого національного ринку цінних паперів характерна наявність великої кількості різноманітних фінансових інструментів, широкий спектр операцій з якими мають можливість здійснювати як приватні, так і інституційні інвестори. Різноманіття фінансових інструментів об'єктивно породжує необхідність використання узагальнюючих показників (індикаторів), що дають можливість отримати досить об'єктивну і одночасно оперативну інформацію про поточний стан окремих сегментів фондового ринку, а також їх динаміку протягом певного періоду часу [1].

В даний час, в якості подібних індикаторів використовуються індекси, що розраховуються для окремих сегментів ринку цінних паперів, причому в переважній більшості випадків індекси застосовуються як узагальнюючі показники динаміки. Цінні папери найменш схильні до впливу фундаментальних факторів і вони здатні захистити капітал від інфляції, що дозволяє говорити про цей вид інвестування, як про ефективний інструмент управління інвестиціями. Фондові індекси - це невід'ємний атрибут будь-якого фондового ринку.

Таблиця 1

Основні фондові індекси

Індекс Доу Джонса (Dow Jones).	Даний індекс можна охарактеризувати як перший сучасний фондовий індекс. Його особливість полягає в тому, що він може дати характеристику як ринку в цілому, так і будь-якій окремо взятій галузі економіки, що є його вагомою перевагою.
Фондові індекси S & P-100 / S & P-400 / S & P-500.	Дані індекси можна розрахувати як відношення сум добутків цін на акції до їх кількості, як теперішнього, так і базового періоду. Головна відмінність індексів S & P від індексів Dow Jones в тому, що вони застосовуються в опціонній і ф'ючерсній торгівлі.
Фондовий індекс Nasdaq.	Головна особливість даного індексу полягає в щоквартальному внесенні вагового коефіцієнта по кожній окремо взятій акції. Вважається, що даний коефіцієнт робить індекс більш непередбачуваним. Але, на думку багатьох аналітиків, він є надзвичайно корисним.
Індекс FTSE.	В даний індекс входять акції 30 найбільших торговельних і промислових компаній. Він розраховується шляхом визначення середнього геометричного.

Поряд з вищевказаними індексами можна виділити і основні фондові індекси України. Найбільш відомими з них є:

1. ПФТС (абр. від Перша Фондова Торгова Система) - найважливіший індикатор фондового ринку України, на сьогоднішній момент це єдиний український фондовий індекс, який представлений в списках основних біржових індексів світу;

2. індекс UX - український фондовий індекс, розрахунок якого здійснюється в ході торгів на Українській біржі;

3. індекс UAI-50 - єдиний фондовий індикатор на українському фондовому ринку, який розробили не учасники ринку, а аналітики незалежного інтернет-видання «FundMarket».

Фактично українські фондові індекси є індикатором руху коштів іноземних інвесторів на українському ринку. Коли іноземний капітал йде на Україну, фондові індекси починають рости. [2]

Важливою особливістю індексів є те, що вони розраховуються на підставі інформації, отриманої з біржового ринку цінних паперів. Теоретично розрахунок індексів може здійснюватися і на підставі інформації, отриманої за допомогою позабіржового ринку цінних паперів, однак, відсутність єдиної інфраструктури, низька інформаційна прозорість і недостатній рівень ліквідності істотно ускладнюють і уповільнюють процедуру їх розрахунку. Іншою особливістю індексів слід вважати той факт, що вони є узагальнюючими середніми величинами (незалежно від конкретної методики їх розрахунку).

На наш погляд, найбільш точним і обґрунтованим може бути наступне визначення: біржовий індекс - це узагальнюючий динамічний умовний індикатор, що розраховується для вибіркової сукупності цінних паперів, сформованої за певною ознакою, з використанням процедури зважування.

В сучасних економічних умовах, напрямки використання біржових індексів стали більш різноманітними, тому є обґрунтованим виділення чотирьох основних напрямків використання біржових індексів:

- 1) як узагальнюючі динамічні індикатори.
- 2) як базові активи для похідних фінансових інструментів.
- 3) можуть використовуватися інвесторами в рамках реалізації індексної стратегії інвестування.
- 4) в якості випереджальних економічних індикаторів [3].

Сфера застосування індексів, які розраховуються на ринку цінних паперів, є досить широкою. Якщо в цілому переважають оптимістичні очікування, то інвестори будуть купувати цінні папери, якщо песимістичні, то, відповідно, будуть їх продавати. Причому і в тому, і в іншому випадку інвестори будуть здійснювати відповідні ринкові операції заздалегідь. Наприклад, якщо вони очікують уповільнення національної економіки, то продаж цінних паперів, з дуже великою ймовірністю, почнеться до моменту офіційної публікації статистичної інформації про темпи зміни ВВП за певний період часу.

Отже, такий підхід не тільки дозволяє чітко виділити і розмежувати між собою основні області теоретичного і практичного застосування біржових індексів, а й врахувати сучасний рівень розвитку світового ринку цінних паперів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Андреева В.В. Фондовый рынок Украины на современном этапе развития экономики / В.В. Андреева // Наука і вища освіта. – 2014. – Т. 2. – С. 96–97.
- [2] Горобець І.Ю. Проблеми та перспективи розвитку фондового ринку в Україні / І.Ю. Горобець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=797>.
- [3] Руда О. Функціонування фондового ринку України: проблеми та перспективи розвитку / О. Руда // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, 2015. – № 6. – С. 794–798.

Романовський В. Ю.
студент гр. УЕ-61, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»

Бойчук Н. Я.
ст. викладач
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-1548-5472

КРИПТОВАЛЮТА BITCOIN: СУТНІСТЬ ТА ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ СИСТЕМУ

Історичною основою виникнення будь-яких форм грошей є об'єктивна необхідність існування економічного інструменту, який дозволив би спростити здійснення товарно-обмінних операцій між людьми та сприяв би покращенню їх соціально-економічного стану. Однією з еволюційних особливостей інституту грошей є те, що «товаром товарів» може стати будь-який інструмент, котрий визнається великою кількістю людей та підпадає під формальні ознаки цієї економічної категорії, при цьому не маючи під собою реальної економічної сутності.

Сьогодні звична державна монополія на емісію грошових знаків перестає бути універсальною та ультимативною, що до того ж стимулюється, з одного боку, активним розвитком ІТ у всіх сферах діяльності суспільства, а з іншого девальвацією національних валют та загальними кризовими явищами у світовій економіці. В період процесів глобалізації та економічних перетворень активного розвитку набувають віртуальні засоби платежу, зокрема їх найвищий технологічний прояв – криптовалюта, якою і є Bitcoin. Незважаючи на перспективність віртуальних грошей їх найбільшою проблемою є відсутність будь-якого забезпечення, тобто у разі виникнення проблем у використанні їх вартість буде мінімізуватися, а можливість компенсації у вигляді певного еквівалента відсутня [1].

Сьогодні Bitcoin є однією з найбільш популярних криптовалют у мережі Інтернет, що і зумовило його стрімке зростання упродовж останніх років. Станом на лютий 2018 року курс Bitcoin коливається у межах 11 000\$ за одиницю, а ринкова капіталізація складає близько 265,3 трильйонів доларів США [2]. Такі цифри свідчать про високу ступінь довіри серед звичайних користувачів всесвітньої мережі та великих компаній до нового способу грошових розрахунків. Найбільшою перевагою Bitcoin є його система платіжних розрахунків, яка заснована на сучасних криптографічних засобах захисту інформації. Bitcoin неможливо підробити або «зламати», тобто будь-які шахрайські дії можуть бути пов'язані лише з прямим фізичним викраденням електронних носіїв даних.

Дана криптовалюта забезпечує повну анонімність учасників платіжних розрахунків та власників електронних гаманців, при цьому відкритою є інформація про розрахунки, які здійснені у біткоінах між учасниками, утім баланс рахунку кожного з них залишається абсолютно конфіденційним. Ця технологія передбачає використання спеціальних хеш-кодів, які створені на основі математичних розрахунків. Кожному біткоіну присвоєний свій відповідний хеш

(певний довгий набір знаків, ймовірність підбору якого майже дорівнює нулю), котрий змінюється протягом кожної проведеної з цим біткоїном транзакції, що записується в певному «реєстрі». Таким чином, відсутність необхідного рівня технологічного розвитку та обчислювальних потужностей унеможлиблює будь-яку підробку або викрадення даної криптовалюти цифровими методами шахрайства. В свою чергу це є як найбільшою перевагою, так і найбільшим недоліком цього платіжного засобу, адже наявний високий ризик використання Bitcoin елементами тіньової економіки з метою уникнення відстеження з боку правоохоронних органів.

Реальна вартість та ринковий курс Bitcoin визначається не певним емісійним центром, системними адміністраторами чи окремими впливовими особами, а насамперед довірою людей, котрі беруть участь у здійснюваних транзакціях, та компаній, котрі визнають Bitcoin у якості засобу платежу та надають можливість своїм клієнтам ним розраховуватися. Bitcoin являє собою децентралізовану платіжну систему з відсутністю єдиного емісійного центру в особі держави або банку, по своїй суті він є саморегульованою системою, котра робить неможливим будь-якого роду зловживання, викликані людським фактором. Тобто, в процесі формування цієї платіжної системи беруть участь комп'ютерні потужності мільйонів учасників об'єднаних в єдиній піринговій мережі, де немає одного єдиного центрального сервера, а кожний окремий комп'ютер і є сервером. При цьому усі обов'язки зі зберігання та обліку історії здійснених транзакцій рівномірно розподіляються між усіма учасниками [3].

Bitcoin не можна віднести до універсального стабільного й надійного платіжного засобу. Усі криптовалюти несуть у собі ряд ризиків, котрі необхідно враховувати у разі інвестування власних матеріальних активів у сучасні віртуальні форми грошей. Це включає в себе нестабільність самих криптовалют, брак будь-якої економічної основи її існування паралельно з відсутністю адекватного законодавчого визначення цьому явищу та його практичного регулювання. Така юридична невизначеність породжує поле для зловживань та неправомірного використання сучасних платіжних засобів у незаконних цілях та залишається поза увагою органів правопорядку.

Отже, можна зробити висновок, що Bitcoin є складною, саморегульованою платіжною системою, котра за відносно короткий час стала невіддільною частиною інноваційної економіки. Дана криптовалюта здатна змінити увесь світовий фінансовий порядок, внаслідок власної децентралізованої системи, заснованої на складних математичних обчисленнях, котрі й гарантують її безпечність та захищеність. Однак це несе в собі й певні ризики у вигляді нестабільності Bitcoin та можливості появи криміногенних факторів. Користь від біткоїна в тому, що є можливість ухиляння від податків та відмивання коштів. Уряди різних країн не дозволяють електронним грошам повністю витіснити державну валюту. Зважаючи на популярність біткоїна, необхідне міжнародне регулювання крипто валюти, а неповна заборона. На разі Bitcoin є своєрідним індикатором нових структурних змін у світовій фінансовій системі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Марамыгин М., Прокофьева Е., Маркова А. (2015). Экономическая природа и проблемы использования виртуальных денег (криптовалют). *Известия УрГЭУ* (2015) (58).
- [2] Coingecko.com. (2018). *Cryptocurrency Report 2017*. [online] Available at: <https://www.coingecko.com/> [Accessed 05 March. 2018].
- [3] Карвай К. (2014). Электронные платёжные системы и возможные пути их развития. *Вестник Волгоградского института бизнеса "Бизнес. Образование. Право"* (2014).

Семенченко Н. В.
д.е.н., професор
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001-7284-3267

Дорундяк К. М.
студентка
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-3198-0932

ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Дослідження питань запобігання банкрутству та нівелювання його негативних наслідків не є новим для економічної науки, проте практичний досвід свідчить, що дані питання залишаються ключовими для економіки будь-якої країни. Особливо, це стосується економіки України, оскільки сьогодні вона переживає не найкращі часи.

Попередження банкрутства стає вкрай необхідним та нагальним завданням для вирішення якого вченими запропоновано велику кількість методик та моделей, за допомогою яких можливо оцінити фінансове становище організацій та підприємств заздалегідь. Представлене дослідження надає можливість визначити, що у кожного конкретного методу прогнозування банкрутства є як загальні недоліки, так і особливі, які залежать від специфіки та умов господарювання у різних країнах світу. Через це, дуже важливим постає питання аналізу наявних методів прогнозування банкрутства, які найбільш повно та достовірно надають можливість оцінити фінансово-економічний стан підприємства.

Багатомірний статистичний аналіз включає цілий ряд методів для дослідження взаємодії пов'язаних між собою різнорідних ознак з метою декомпозиції всієї множини проаналізованих багатомірних властивостей та зменшення їх кількості. Дискримінантний аналіз є методом багатомірного статистичного аналізу, що відноситься до теорії розпізнавання образів. На сьогоднішній день дискримінантні методи мають широке застосування для побудови економіко-математичних моделей прогнозування банкрутства. Найвідомішими моделями оцінки ймовірності банкрутства на основі багатомірного дискримінантного аналізу є моделі Альтмана, Конана та Гольдера, Ліса, Таффлера, Спрингейта, Бівера [1].

Умовам діяльності українських підприємств найбільш відповідає універсальна дискримінантна функція українського дослідника О. Терещенка [2]. Перевагами моделі є простота розрахунків, врахування галузевих особливостей підприємств, за рахунок використання різноманітних модифікацій базової моделі до підприємств різних видів діяльності вирішує проблему визначення критичних значень показників, які є індикатором вірогідності банкрутства підприємства конкретної галузі. Проте вона не позбавлена недоліків, адже дані прогнозу є вельми суб'єктивними, тому можливі проблеми з точністю оцінки. Крім того модель націлена на універсальність більше, аніж на практичну ефективність [2].

Сьогодні однією з найпопулярніших моделей оцінки ймовірності банкрутства для українських підприємств є модель економіста А. Матвійчука [3]. Дана модель включає множину факторів, які охоплюють основні фінансово-економічні показники діяльності вітчизняних підприємств, мають високу точність до прогнозування банкрутства та позбавлені лінійної залежності між факторними змінними. Це забезпечує стійкість та надійність даної дискримінантної моделі. Перевагами такого підходу є значно вища точність діагностування банкрутства підприємства, порівняно з іншими моделями. Серед недоліків можливо відмітити виділення лише двох класів становища компанії, адже при використанні дискримінантної моделі цього недостатньо для оцінювання реального фінансового положення.

Окрім розглянутих вище моделей та методів також існує підхід, який базується на використанні штучних нейронних мереж, що були створені для відтворення та моделювання структури мозку та здатності біологічних нервових систем навчатися і виправляти помилки. Кожен нейрон подібної мережі має справу лише з сигналами, які він періодично отримує, та сигналами, які він періодично надсилає іншим. Таким чином ми маємо можливість отримати відповідний результат ("банкрут"/"не банкрут").

У роботі Л.Н. Дебунова "Використання штучних нейронних мереж у моделюванні фінансової стійкості підприємства" вхідними даними при навчанні і тестуванні мережі були вибрані фінансові показники 49 підприємств. Дані були зібрані з 25 підприємств за деякий час до банкрутства та з 24 стабільних підприємств. Важливо відмітити, що не було доцільним використовувати звітність підприємства на момент банкрутства, оскільки корисною є модель, яка розпізнає небезпеку фінансового краху компанії за деякий час до цього [4].

На вхід подавався 21 показник, які урахувували багатогранність та невизначеність фінансової стійкості, а також найбільш повно описували фінансовий стан підприємства. До навчальної вибірки було відведено 15 спостережень з класу стабільних підприємств та 16 з банкрутів. Решта 9 належало до тестової вибірки. Найбільшу точність дала архітектура багат шарового перцептронну MLP 21-18-2 - з 18 нейронами у прихованому шарі, функцією суми квадратів в якості функції помилки, гіперболічної функції активації на прихованому і вихідному шарах, що на навчальній вибірці склала 100%, а тестовій - 88%. Тобто з 18 підприємств тестової вибірки лише 2 підприємства були класифіковані неправильно, що може говорити про гарний результат наведеної моделі нейромережі.

Іншу модель, основану на штучних нейронних мережах запропонував Д.Б.Кайданович у своїй роботі "Оцінка ризику банкрутства підприємств із застосуванням нейронних мереж зустрічного розповсюдження". Математичною основою моделі є штучна нейромережа, побудована за допомогою поєднання шару нейронів Кохонена, який може виділити спільні особливості у досліджуваних об'єктах за допомогою кластеризації, та вихідної зірки Гроссберга, яка характеризується простотою навчання та інтерпретує проведену кластеризацію.[5]

Перша частина моделі прогнозування банкрутства використовувала змінні, відібрані для дискримінантної економетричної моделі А.В. Матвійчука шляхом перевірки фінансових показників на мультиколінеарність [4]. Наступна частина була реалізована шаром Гроссберга, що реалізує навчання "з вчителем" і визначає фінансовий стан підприємства шляхом поєднання кластеру з одним із встановлених класів ("банкрут" чи "не банкрут"). Тобто за

допомогою цього шару встановлюється відповідність ваг вихідних зв'язків до певних категорій-класів, які формують масив виходів [6].

Нейронна мережа зустрічного розповсюдження, до складу шару Кохонена якої входить 30 нейронів, показала найвищу ефективність. Точність класифікації за всіма підприємствами на основі цієї моделі 81,63%, з них рівень правильно визначених банкрутів – 92%, стабільних підприємств – 72,72% [5]. До переваг такого підходу можна віднести можливість виявлення прихованих нелінійних закономірностей у вхідних даних без потреби налаштування на конкретних значеннях вихідних змінних, відсутність обмежень на стаціонарність процесів або незмінності зовнішніх умов, швидке самоадаптування до нових даних без залучення експертів [6].

Науковою новизною отриманих результатів є представлений компоративний аналіз вітчизняних та зарубіжних методик прогнозування банкрутства, виявлення їх переваг та недоліків, та можливість адаптації зарубіжних методик для вітчизняної практики. Дискримінантні моделі відображають адекватні результати лише в тих реальних умовах, заради яких вони були створені. Щоб використовувати їх у сучасній економічній системі України необхідно враховувати особливості бухгалтерського обліку та фінансової звітності в умовах нестабільної діяльності українських компаній. Будь-яка дискримінантна модель буде надавати надійні результати тільки за певних умов функціонування досліджуваних об'єктів.

Підхід, оснований на використанні штучних нейронних мереж, характеризується високою точністю оцінок ймовірності банкрутства та здатністю виявлення прихованих нелінійних залежностей між основними фінансовими показниками. Таким чином, ці моделі виявляють латентні форми кризи підприємства та сприяють підвищенню достовірності прогнозування, а значить можуть бути рекомендовані при складанні державних методик визначення фінансового стану підприємств.

Необхідно продовжити вдосконалення механізмів оцінки фінансового стану, які враховували б характерні особливості українських підприємств, та адаптацію фінансових моделей, що базуються на вітчизняних стандартах обліку та звітності. А з часом намагатися довести стандарти звітності українських підприємств до рівня кращих зарубіжних аналогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Кукукина И.Г., Астраханцева И.А. Учет и анализ банкротств: Учеб пособие. 2-е изд., испр. и доп. / Под ред. И.Г. Кукукиной. М.: Финансы и статистика, 2006. -301 с.
- [2] Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: [навч. посіб.] / О.О. Терещенко – К.: КНЕУ, 2009. - 412с.
- [3] Матвійчук А. В. Нечіткі, нейромережеві та дискримінантні моделі діагностування можливості банкрутства підприємств / А. В. Матвійчук // Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці. - 2013. - № 2. - С. 71-118.
- [4] Дебунов Л. Н. Применение искусственных нейронных сетей в моделировании финансовой устойчивости предприятия // Бизнес Информ. – 2017. – №9. – С. 112–119.
- [5] Кайданович Д. Б. Оцінка ризику банкрутства підприємств із застосуванням нейронних мереж зустрічного розповсюдження / Д. Б. Кайданович // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка. - 2010. - Вип. 15. - С. 468-474.
- [6] Grossberg S. Some networks that can learn, remember and reproduce any number of complicated space-time patterns. // Journal of Mathematics and Mechanics, 1969. – № 19. – P. 53-91.

Скоробогатова Н. Є.
к.е.н., доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0002-2741-7629

Корольова С. Г.
студентка групи УС-61, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001- 6173-6319

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Стан та активність фінансового ринку є дуже важливим показником економічного розвитку країни. Зважаючи на прагнення нашої держави щодо інтеграції до Європейського союзу, до фінансового ринку України висувається ряд вимог, яким він, на жаль, сьогодні не відповідає, на противагу країнам Європи. Фінансовий ринок України має певні недоліки, для усунення яких необхідно спочатку детально дослідити сучасний стан розвитку цього сектору економіки, а вже потім надавати пропозиції щодо підвищення ефективності його діяльності. Зокрема, індекс глобальної конкурентоспроможності країн світу засвідчує, що Україна суттєво поступається розвиненим країнам світу (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг деяких країн за індексом глобальної конкурентоспроможності [1]

Індекс глобальної конкурентоспроможності	2012-2013 (з 144 країн)	2013-2014 (з 148 країн)	2014-2015 (з 144 країн)	2015-2016 (з 140 країн)	2016-2017 (з 138 країн)	2017-2018 (з 137 країн)
Україна	73	84	76	79	85	81
Грузія	77	72	69	66	59	67
Туреччина	43	44	45	51	55	53
Росія	67	64	53	45	43	38
Польща	41	42	43	41	36	39

Даний індекс складається з понад 100 змінних, які згруповані у 12 інтегральних показників (інституції, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, відповідність бізнесу сучасним вимогам та інноваційний потенціал).

На жаль, Україна посідає місце у другій половині рейтингу через ряд проблемних факторів, що заважають розвитку бізнесу в країні. Серед основних негативних чинників слід відмітити високий рівень корупції, недосконалу систему оподаткування, обмеженість доступу до фінансування, політичну нестабільність, зростаючу інфляцію тощо. У середньому за останні роки загальна потужність українського фінансового ринку знаходиться в межах 50-60% від ВВП, у той час як в США цей показник сягає 416%, у Німеччині – 195%, Японії - 298%, Польщі – 110% [2, с. 163].

За періодом обертання фінансових активів фінансовий ринок поділяється на ринок капіталів та грошовий ринок. Слід відзначити, що саме ринок капіталів є джерелом довгострокових фінансових інвестицій для банків, підприємств та держави, що сприяє зростанню виробництва та товарообігу, переміщенню капіталів в межах країни та між країнами, а також нововведенням та інноваціям у сфері виробництва тощо. Кошти на ринку капіталів рухаються в формі кредитів, але сьогодні в Україні за рівнем надійності банківська система держави займає несприятливі позиції та не забезпечує всі потреби в інвестиційному капіталі. Для досягнення стратегічних інвестиційних цілей необхідні довгострокові позики, причому на сьогодні потребу в них відчують практично всі галузі економіки [3, с. 18-19]. Аналіз обсягів залучення прямих іноземних інвестицій, зокрема з країн ЄС, в економіку України свідчить про негативну тенденцію протягом 2011 – 2017 років (рис. 1):

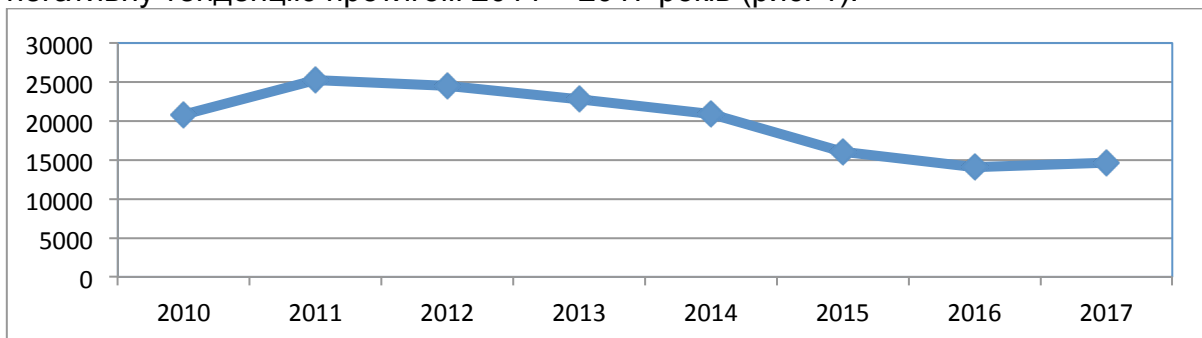

Рис. 1. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіку України за 2010-2017рр, (млн. дол. США) [4]

За рейтингом інвестиційної привабливості Україна також посідає не перші місця, поступаючись іншим пострадянським державам (табл. 2):

Таблиця 2

Рейтинг країн за інвестиційною привабливістю [5]

Позиція у рейтингу	Країна	Індекс інвестиційної привабливості
1	Гонконг	84,39
12	Німеччина	74,89
15	США	73,77
84	Молдова	50,31
100	Росія	48,48
130	Україна	43,15

Отже, аналізуючи зазначені вище дані, можна зробити висновок, що Україна не є привабливою для іноземних інвестицій, про що свідчить суттєве скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій з країн ЄС протягом останніх 3 років. Все це пов'язано з низькою ризиків при інвестуванні в Україну: тіньові схеми ведення бізнесу, закореніла корупція на всіх рівнях, низька ефективність судової влади та правоохоронної влади, зміна правил гри для іноземних інвесторів та ін.

Частиною ринку капіталів є ринок цінних паперів, який відіграє важливу роль для фінансового ринку, він перерозподіляє інвестиційні ресурси, сприяючи їх концентрації в найбільш прибуткових галузях [3, с. 20]. Розвиток вітчизняного ринку цінних паперів не відповідає світовим параметрам, це пов'язано з низькою проблем:

- недостатня розвиненість ринку корпоративних облігацій та акцій;
- відсутність достатньої прозорості ринку цінних паперів;

- низька ліквідність цінних паперів;
- відсутність центру ліквідності й торгівлі цінними паперами;
- малий відсоток біржової торгівлі, порівняно з позабіржовими;
- низький рівень інтеграції до міжнародного фінансового ринку;
- необхідність перегляду до лістингових вимог та ін. [6].

Отже, вітчизняний ринок цінних паперів досить тривалий час знаходиться на стадії формування, основними параметрами для його створення є прозорість, цілісність, інтегрованість в світову економіку та висока ліквідність фондового ринку. Слабка розвиненість фінансового ринку України негативно позначається на рівні її конкурентоспроможності. Зважаючи на ненадійність банківської системи, складність доступу до фінансових ресурсів та послуг, незадовільний стан урегульованості фінансового ринку України, рівень вітчизняного фінансового ринку є значно слабкішим, порівняно з іноземними, що демонструють аналізовані вище дані. Тому для розвитку даного сектору економіки, необхідно запровадити кардинально нові методи та інструменти розвитку фінансового ринку. Вважаємо необхідним створити сприятливі умови для інвестування приватного сектору за допомогою кредитів надійних банків, розвиненого фінансового ринку, венчурного капіталу та інших джерел. Водночас це потребує побудови прозорої фінансової політики України для регулювання фінансового ринку з чіткими й простими інструментами регулювання. Крім того, необхідним також є забезпечення захисту прав інвесторів та акціонерів, як на законодавчому рівні, так і у практичному використанні. Таки чином, вважаємо необхідним створити єдину систему заходів для забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи, контролю руху фінансових потоків та використання фінансових ресурсів, що сприятиме пожвавленню фінансового ринку та позитивно позначиться на інвестиційній привабливості України для вітчизняних та іноземних інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Громадська спілка "Економічний дискусійний клуб" . Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 [Інтернет]. 2017 [оновлено 2017 Бер 28; цитовано 2018 Бер 25]. Доступно: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>.
- [2] Стецько МВ. Фінансовий ринок України у контексті глобальної конкурентоспроможності: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет[Інтернет]. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка»[цитовано 2018 Бер 25]; Том 25. 168 с.
- [3] Волгіна НО. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий ринок» (для студентів 5 курсу денної і заочної форм навчання спеціальності «Економіка підприємства») Харків: Харк. нац. акад. міськ. госп-ва;2009.118 с.
- [4] Держстат України. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн ЄС в економіці України за 2010-2016 та 2017 рр. [Інтернет]. Київ: публікація документів Держстат України; 2017 [цитовано 2018 Бер 26]. Доступно: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ives/ives_u/ives0716_u.hm
- [5] BDO International Business Compass (IBC). Рейтинг інвестиційної привабливості країн [Інтернет]. Видавнича служба: BDO IBC; [цитовано 2018 Бер 26]. Доступно: <https://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>.
- [6] «Дзеркало тижня. Україна»: «ZN.UA». Ринок цінних паперів України [Інтернет]. Київ: «ZN.UA»;[цитовано 2018 Бер 26]. Доступно: <https://dt.ua/finances/rinok-cinnih-paperv-ukrayini-viroki-antireform-html>.

Фролова А. А.
студентка гр. УС-52, ФММ
Національний технічний університет України
«Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID 0000-0001-5728-0136

НАЦІОНАЛЬНА ВАЛЮТА УКРАЇНИ

Курс національної валюти завжди був і залишається одним із найважливіших факторів успіху країни в міжнародній торгівлі. Розумно встановлений валютний курс дає змогу досягти успіху у зовнішній торгівлі (Китай останні 30 років), в той час як непродумана політика призводить до гострих криз (політика «дорогих грошей» в США). Нині економіка України постійно піддається істотним зовнішнім і внутрішнім шокам, за яких складно досягти фінансової стабільності. Падіння економіки у 2013-2014 рр., військова агресія проти країни ставить питання забезпечення росту національної економіки. Необхідним є реформування та модернізація країни. Збереження спроможності грошей та утримання курсу — це поточні проблеми України, які потребують негайної уваги.

Гривня була достатньо дорога грошова одиниця на момент її введення та складала 1 грн. 76 коп. до 1 дол. США (1996). Станом на 2017 вартість гривні різко зменшилася — 26 грн. 91 коп. до 1 дол. США. Криза 1998-1999 рр. завдала удару грошам та економіці в цілому. Наступні 8 років для України були часом відносно стабільного економічного піднесення, незважаючи на події 2004 року. У 2000-2008 рр. відбувалося зростання ВВП, зовнішньоторговельного обороту та міжнародних резервів країни — це стало основою для стабільного курсу гривні, який складав 5 грн. 05 коп. до 1 дол. США (2008). Проте через економічну кризу у 2009 р. — 7 грн. 70 коп. за 1 дол. США [2]. У 2010-2011 рр. спостерігалася тенденція стабілізації ситуації та курсу. Проте вона змінюється на стагнацію, починаючи з 2013 року. Наприкінці 2013 р. в Україні розгортаються події, які призвели до кризи, чергової революції, зміни політичного режиму. На початку 2014 р. анексований Крим, військова агресія на Сході призвели до скорочення економічного потенціалу України. Був здійснений перехід з фіксованого валютного курсу на плаваючий. У 2014 р. курс становив 7 грн. 99 коп. за 1 дол., у 2015 р. — 15 грн. 77 коп. за 1 дол., у 2016 р. — 23 грн. 78 коп. за 1 дол. США. Всього лише за 3 роки населення країни збідніло втричі, а національна валюта стала дешевою та нестабільною [2].

В Україні немає умов, щоб нині зробити гривню вільноконвертованою. Але завдання зробити її такою має ставитися. Отже, грошова реформа сприяла становленню національної економіки та суспільства в цілому. За період свого існування гривня втратила свою початкову купівельну спроможність внаслідок системних криз, гальмування проведення реформ, стагнації у більшості сфер життя, а також зовнішніх загроз та агресії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] "Finstat: курс доллара и евро | Аналитика и статистика", Finstat.info, 2017. [Online]. Available: <https://finstat.info/>. [Accessed: 13- Dec- 2017].
- [2] 2017. [Online]. Available: <http://www.bank.gov.ua/>. [Accessed: 13- Dec- 2017].

МЕТОДОЛОГІЧНА ПЛАТФОРМА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Активізація розвитку фінансового ринку відноситься до головних пріоритетів України на шляху її прогресу і рівноправної інтеграції у світову спільноту. Обраний вектор вимагає підвищеної відповідальності щодо поточних параметрів розвитку фінансового ринку, водночас вони не можуть бути віддільними від їх стратегічного бачення. Саме останнім визначаються не просто межі функціонування фінансового ринку, а головне потенціал його розвитку для формування нових альтернатив, чого постійно вимагає сучасний глобалізований і нестабільний світ. Відтак, визначення стратегічних напрямів розвитку фінансового ринку постає актуальним науково-практичним завданням.

Виходячи із найбільш узагальненого трактування стратегії як загального плану досягнення поставлених цілей, сутність стратегічного розвитку пов'язується з комплексом різнопланових заходів, спрямованих на забезпечення стійкості та конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі. Поняття «напрямок», згідно тлумачного словника української мови, це шлях розвитку (діяльності), спрямованість якоїсь дії, явища [1, с.296]. Відтак, зміст поняття «стратегічні напрями» можна розглядати як конкретний шлях розвитку, яким слід рухатися, з тим, щоб досягти в кінці стратегічного періоду, а також на його проміжних етапах поставлених цілей у всіх сферах діяльності.

Водночас, не можна упускати з поля зору й те, що стратегія – це фактично основа та одночасно інструмент генерування змін, зазвичай прогресивних. Наприклад, розрізняють такі види стратегічних змін: зміни цілей і стратегії, зміни щодо персоналу, зміни параметрів продукції та послуг, зміни технологічних процесів [2, с.677-680]. У такому контексті стратегію важливо розглядати і як механізм створення потенціалу змін. Останнє бачення, на нашу думку, не лише не суперечить, але й постає необхідним для забезпечення системності відображення сутності даного поняття. Його значимість у тому, що подібне розуміння дещо по-новому налаштовує наповнення взятого стратегічного курсу, а саме на формування і реалізацію резервів розвитку, що залишилися недовикористаними у попередніх періодах. Розвиток можливостей будь-яких феноменів економічного життя, а особливо тих, що перебувають на етапах становлення, до яких можна віднести й національний фінансовий ринок, є особливо значимим, а тому стратегічні напрями його розвитку мають наближати такий розвиток до продуктивного використання його потенціалу.

Подібна постановка проблеми потребує формулювання методологічно значимих положень щодо її розв'язання. Методологічна платформа стратегічного розвитку фінансового ринку є трирівневою. Щодо першого рівня забезпечення напрямів стратегічного розвитку фінансового ринку, важливо, враховувати, що головне завдання побудови успішної майбутньої України вбачається у створенні надійної економічної системи, функціонування якої забезпечуватиме високі рівні національної безпеки й буде спрямоване на зміцнення конкурентоспроможності країни у глобалізованому світі через досягнення високої якості життя кожного громадянина [3, с.42]. Тому необхідне розроблення політики розвитку, що неможливе без адекватної фінансової

політики, формування якої наразі має свої особливості, обумовлені об'єктивно. Зокрема це стосується витіснення основної функції фінансів, що полягала у формуванні і розподілі грошових потоків іншою функцією виробництва фіктивної вартості, що призвело до багатократного перевищення темпів росту світових фінансів над темпами реального сектора та наповнення значної частини фінансових активів не економічною, а віртуальною фіктивною вартістю [4]. Неврахування цих процесів при розробці стратегічних напрямів розвитку фінансової політики загрожує деструктивними змінами щодо перспектив розвитку економіки в частині фінансової спроможності усіх суб'єктів економіки та їх інвестиційного потенціалу. Разом з тим, сьогодні важко стверджувати про належний рівень інтеграції між стратегією розробки фінансової політики та стратегією регулювання фінансового ринку. За такої ситуації адекватну структуру державної фінансової політики слід розглядати серед важливих джерел методологічного забезпечення стратегічних напрямів розвитку фінансового ринку.

У контексті методологічного осмислення у межах другого рівня, що визначається сутністю й особливостями фінансового ринку як специфічної сфери фінансових відносин та як складової фінансової системи звертає на себе увагу актуальність вибору із множини трактувань фінансового ринку тих, що розкривають зазначені аспекти, а саме підкреслюють природу фінансового ринку як сфери відносин. В усіх визначеннях фінансовий ринок постає як система відносин, котра забезпечує перетворення вільних коштів на капітал та подальший його перерозподіл між учасниками економіки. Це засвідчує роль та можливості фінансового ринку у фінансовому забезпеченні потреб держави, населення та інших суб'єктів економіки. Але позиція по-різному конкретизувати вид і зміст таких відносин здатна свідчити про зміни ролі фінансового ринку в процесі трансформації фінансових відносин зі зміною наукових парадигм та реалій розвитку. Відтак, методологічно важливим постає висновок про необхідність своєчасного реагування в процесі визначення стратегічних напрямів розвитку фінансового ринку на сформовані наукові та практичні тренди. Та обставина, що в Україні фінансовий ринок формувався і розвивався в період трансформації фінансово-економічної системи в ринкову обумовило його розвиток в концептуально різних напрямках: і як банкоцентричний, і як ринково орієнтований. Цим пояснюється фрагментарність прояву елементів обох моделей, що сьогодні характерна вітчизняному фінансовому ринку. Його не можна однозначно і чітко віднести до певної моделі, але є достатньо підстав стверджувати про перехідний характер існуючої моделі, що залишає це питання відкритим на порядку денному щодо вибору стратегічних напрямів розвитку фінансового ринку.

Щодо врахування об'єктивно притаманних фінансовому ринку взаємозв'язків і в середині фінансового ринку як цілісного утворення, і в складі його окремих сегментів, як третього рівня пошуку відповідного методологічного забезпечення, зазначимо наступне. Зважаючи, що фінансовий ринок це складне системне утворення з властивими йому функціональними підсистемами, ключова мета його розвитку повинна розглядатися через призму системного забезпечення сукупного результату. Для виконання призначення фінансового ринку як механізму акумуляції і перерозподілу фінансових ресурсів потенціал усіх складових повинен максимально використовуватися, що передбачає врахування властивостей і специфіки функціонування кожної із них.

Проте особливо вагомим у контексті методологічного обґрунтування як тактичного, так і стратегічного розвитку фінансового ринку є врахування зв'язків, адже, як уже нами зазначалося, фінансовий ринок за своїм глибинним та одночасно найбільш узагальненим змістом це – власне зв'язок між економічними суб'єктами, що реалізується у відповідних відносинах. Далі, зважаючи на багатосегментність та багатофункціональність цього ринку, ці зв'язки набувають аналогічних характеристик, що надає їм причинно-наслідкового характеру, що ускладнює взаємозв'язки між економічними агентами щодо різних аспектів їх діяльності, послаблюючи їх стійкість, а в окремих випадках призводячи до значних суперечностей і неузгодженостей. Як наслідок, неминучі зміни у системі економічних відносин та у зв'язках між їх учасниками. Подібне бачення дозволяє повніше уявити мотивацію багатьох явищ і процесів та урізноманітнення зв'язків, що відбуваються на фінансовому ринку, а відтак стратегічні напрями розвитку фінансового ринку мають сприяти: а) мінімізації деструкцій причинно-наслідкових змін; б) посиленню здатності учасників таких зв'язків нарощувати їх позитивний потенціал. При цьому, якщо початкові кроки у цьому напрямі виходили переважно з інтересів фінансового ринку, їх саморегульованості, то зміна середовища його функціонування і зростання його впливу на виникнення деструкцій всієї фінансової системи обумовили необхідність перегляду такого підходу. Сьогодні інтереси фінансового ринку здатні домінувати над інтересами реального сектора та суспільними інтересами в цілому. Тобто, нині ця проблема стикається з необхідністю розробки стратегічного базису розвитку і регулювання фінансового ринку, який би поєднував різні напрями безпосередньої діяльності на фінансовому ринку (функціональні стратегії окремих сегментів фінансового ринку і фінансову стратегію розвитку ринку в цілому) та фінансові відносини з іншими економічними агентами на основі детального моніторингу причинно-наслідкових зв'язків у системі фінансових відносин.

Таким чином, окреслюється науково-практична значимість запропонованого підходу до методології забезпечення стратегічного розвитку фінансового ринку. Не дивлячись на широкий спектр причинно-наслідкових зв'язків у системі фінансових відносин, не можна спростувати думку про те, що саме їх ідентифікація та коректна оцінка синтезуються у певних наслідках та формують основу причинно-наслідкових змін у системі цих відносин. Таке твердження слід віднести й до відносин між учасниками фінансового ринку та в розрізі його окремих сегментів. Реалізація змін, сформованих на основі причинно-наслідкових зв'язків, здатна сприяти гармонізації різноспрямованих інтересів учасників фінансових відносин на усіх рівнях фінансової системи до виконання ними цільової функції на поточній і стратегічній траєкторіях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Новий тлумачний словник української мови у 3 т. – К., Видавництво «АКОНІТ». Т2. 926 с.
- [2] Мильнер Б.З. Теория организации : учебник / Б.З. Мильнер. – 7-е изд., перераб. и доп. – Москва : ИНФРА-М, 2010. 732 с.
- [3] Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. – Львів: Кальварія, 2017. – 168 с.
- [4] Онишко С.В. Фінансова політика як домінанта забезпечення фінансової безпеки / Фінансова безпека в системі забезпечення національних інтересів: проблеми та перспективи: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 квітня 2012 р. – Полтава: ПолНТУ, 2012. – С. 169-171.

Наукове видання

Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій

Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної конференції
4 квітня 2018 року

Підписано до друку 30.05.2018 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Arial.
Друк різнографія.
Умов. друк. арк. 12,67. Обл.-від. арк 14,75
Наклад 300 прим. Зам. № 3005-1

Видавництво та друк ТВО «ДКС центр»
пров. Куренівський, 17, м. Київ, тел. (044) 537-14-34
свідоцтво про і внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 3457 від 08.04.2009 р.